

2016

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2016
ΤΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2016

**ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2016 ΤΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗ
ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ**

**Προς την Αυτού Εξοχότητα
Κύριο Νίκο Αναστασιάδη
Πρόεδρο Κυπριακής Δημοκρατίας
Λευκωσία**

30 Ιουνίου 2017

Εξοχότατε,

Έχουμε την τιμή να σας υποβάλουμε την 13η Ετήσια Έκθεση και τους Λογαριασμούς της ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ, που περιλαμβάνει και την Ετήσια Έκθεση του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου, για τον χρόνο που τελείωσε στις 31 Δεκεμβρίου 2016, καθώς επίσης και την Έκθεση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας.

Η Έκθεση αυτή και οι Λογαριασμοί υποβάλλονται σε εσάς σύμφωνα με τα άρθρα 18(1), 19(3), 61(3) και 62(3) των Περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμων του 2003-2017 και το άρθρο 7(1)(ιη) των Περί Ρύθμισης της Αγοράς Φυσικού Αερίου Νόμων του 2004 μέχρι το 2012.

Με τιμή,

Δρ. Ανδρέας Πουλλικκάς
Πρόεδρος

Φίλιππος (Άλκης) Φιλίππου
Αντιπρόεδρος

Νεόφυτος Χατζηγεωργίου
Μέλος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΡΟΕΔΡΟΥ, ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΥ ΚΑΙ ΜΕΛΟΥΣ ΡΑΕΚ	7
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
1.1 Ηλεκτρική ενέργεια - Αρμοδιότητες και εξουσίες ΡΑΕΚ	12
1.2 Φυσικό αέριο - Αρμοδιότητες και εξουσίες ΡΑΕΚ	12
1.3 Διοικητική οργάνωση	14
2. ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	17
2.1 Ευρωπαϊκές νομοθετικές ρυθμίσεις	17
2.2 Έργα κοινού ενδιαφέροντος	19
2.3 Διεθνείς δραστηριότητες	20
2.4 Άλλες διεθνείς δραστηριότητες	24
2.5 Τοπικές δραστηριότητες	24
2.6 Έρευνα και ανάπτυξη	25
2.7 Τεχνική βοήθεια από την Υπηρεσία Υποστήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	26
3. ΕΘΝΙΚΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ	28
3.1 Νόμοι και Κανονισμοί	28
3.2 Νομοσχέδια σε εξέλιξη	28
3.3 Ρυθμιστικές αποφάσεις, προσχέδια ρυθμιστικών αποφάσεων και σημαντικές αποφάσεις ΡΑΕΚ κατά το 2016	30
3.4 Ενέργειες που λήφθηκαν σε σχέση με απορρέοντα από προηγούμενες Ρυθμιστικές Αποφάσεις	35
3.5 Κανόνες αγοράς ηλεκτρισμού	37
3.6 Κανόνες μεταφοράς και διανομής	37

4. ΑΓΟΡΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	38
4.1 Άδειες κατασκευής και λειτουργίας μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας	38
4.2 Εξαιρέσεις από άδεια κατασκευής και λειτουργίας μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας	42
4.3 Στοιχεία παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας κατά το 2016	43
4.4 Πρόγνωση ετήσιου μέγιστου συνολικής παραγωγής ισχύος (MW) και ετήσιας συνολικής παραγωγής ενέργειας (GWh) για τη δεκαετία 2016-2025	46
4.5 Επάρκεια ηλεκτρικής ενέργειας	47
4.6 Τιμές ηλεκτρικής ενέργειας	47
5. ΑΓΟΡΑ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ	49
5.1 Νομοθετικό πλαίσιο αγοράς φυσικού αερίου	49
5.2 Οργάνωση της αγοράς φυσικού αερίου	49
5.3 Ανάπτυξη της αγοράς φυσικού αερίου	50
6. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΛΥΣΗ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ	51
6.1 Δείκτες απόδοσης	51
6.2 Παράπονα που υποβλήθηκαν στη ΡΑΕΚ	54
7. ΕΚΘΕΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΡΑΕΚ	55
8. ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΔΣΜΚ	93

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΗΚ	Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΔΕΦΑ	Δημόσια Εταιρεία Φυσικού Αερίου
ΔΣΔ	Διαχειριστής Συστήματος Διανομής
ΔΣΜΚ	Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου
ΙΣΔ	Ιδιοκτήτης Συστήματος Διανομής
ΙΣΜ	Ιδιοκτήτης Συστήματος Μεταφοράς
ΡΑΕΚ	Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου
ΥΔΩ	Υποχρεώσεις Δημόσιας Ωφέλειας
ΥΦΑ	Υγροποιημένο Φυσικό Αέριο
ACER	Agency for the Cooperation of Energy Regulators Οργανισμός Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας
CEER	Council of European Energy Regulators Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Ρυθμιστών Ενέργειας
MEDREG	Mediterranean Energy Regulators Ένωση των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας της Μεσογείου
LNG	Liquified Natural Gas

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΡΟΕΔΡΟΥ, ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΥ ΚΑΙ ΜΕΛΟΥΣ ΡΑΕΚ

Κατά το 2016, η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ) μέσα στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας έλαβε σειρά αποφάσεων που στοχεύουν στη διαμόρφωση και ανάπτυξη της ενεργειακής αγοράς της Κύπρου σε συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού, την προστασία του καταναλωτή και την ενθάρρυνση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Πιο συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Ένωση δημοσίευσε το 2016 το Χειμερινό Πακέτο της ΕΕ με τίτλο «Καθαρή ενέργεια για όλους του Ευρωπαίους». Η δέσμη πρωτοβουλιών που περιέχονται στο Χειμερινό Πακέτο περιλαμβάνει τις βασικές προτάσεις της ΕΕ για την υλοποίηση της Ενεργειακής Ένωσης, όπως προβλέπεται στον χάρτη πορείας για την Ενεργειακή Ένωση. Περιλαμβάνει τόσο νομοθετικές προτάσεις όσο και μη νομοθετικές πρωτοβουλίες για τη δημιουργία πρόσφορου ευνοϊκού πλαισίου που θα αποφέρει απτά οφέλη για τους πολίτες, τις θέσεις εργασίας, την ανάπτυξη και τις επενδύσεις.

Συνεπώς, οι βασικές προτεραιότητες της δέσμης πρωτοβουλιών είναι η προτεραιότητα της ενεργειακής απόδοσης, η παγκόσμια πρωτοπορία της ΕΕ στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και μια δίκαιη συμφωνία για τους καταναλωτές ενέργειας. Οι προτάσεις για:

- την αναδιτύπωση της οδηγίας σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας,
- νέο κανονισμό για την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, και
- νέο κανονισμό για την ίδρυση Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη συνεργασία των ρυθμιστικών αρχών ενέργειας,

αποτελούν μέρος της ευρύτερης δέσμης πρωτοβουλιών της ΕΕ «Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους».

Τόσο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο όσο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχουν επανειλημμένα τονίσει ότι μια εύρυθμη λειτουργούσα ενοποιημένη αγορά εσωτερικής ενέργειας είναι το βέλτιστο εργαλείο για να διασφαλιστούν εντός της ΕΕ οικονομικά προσιτές και ανταγωνιστικές τιμές ενέργειας, να είναι εγγυημένη η ασφάλεια του εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια και να καταστεί δυνατή η ενσωμάτωση και η ανάπτυξη μεγαλύτερων ποσοτήτων ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές με οικονομικά αποδοτικό τρόπο. Οι ανταγωνιστικές τιμές έχουν ζωτική σημασία για την ανάπτυξη και την ευημερία των καταναλωτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και, ως εκ τούτου, βρίσκονται στο επίκεντρο της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ.

Υπό το φως των νέων εξελίξεων χρειάζονται θεμελιώδεις αλλαγές στις ευρωπαϊκές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας. Το μερίδιο της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας έχει αυξηθεί σημαντικά. Αυτή η στροφή προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για παραγωγή ηλεκτρισμού θα συνεχιστεί, καθώς αποτελεί βασική προϋπόθεση για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της ΕΕ που απορρέουν από τη Συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα.

Δεδομένων των φυσικών χαρακτηριστικών των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για παραγωγή ηλεκτρισμού, όπως η μεταβαλλόμενη, λιγότερο προβλέψιμη και πιο αποκεντρωμένη παραγωγή από την παραδοσιακή παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, απαιτεί τη προσαρμογή των κανόνων λειτουργίας της αγοράς ηλεκτρισμού και των κανόνων μεταφοράς και διανομής σε ένα πιο ευέλικτο χαρακτήρα της αγοράς ηλεκτρισμού.

Παράλληλα, οι κρατικές παρεμβάσεις, που συχνά σχεδιάζονται και υλοποιούνται με ασυντόνιστο τρόπο, έχουν οδηγήσει σε στρεβλώσεις της αγοράς χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας με αρνητικές συνέπειες για τις επενδύσεις.

Σημαντικές αλλαγές πραγματοποιούνται στο επίπεδο της τεχνολογίας. Η ψηφιοποίηση και η ραγδαία ανάπτυξη των διαδικτυακών μέσων μέτρησης και εμπορίας επιτρέπουν στη βιομηχανία, στις επιχειρήσεις, ακόμα και στα νοικοκυριά να παράγουν και να αποθηκεύουν ηλεκτρική ενέργεια, καθώς και να συμμετέχουν στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας μέσω των λεγόμενων λύσεων «απόκρισης ζήτησης». Η αγορά ηλεκτρισμού της επόμενης δεκαετίας θα χαρακτηρίζεται από πιο μεταβαλλόμενη και αποκεντρωμένη παραγωγή ηλεκτρισμού, αυξημένη αλληλεξάρτηση μεταξύ των κρατών μελών και νέες τεχνολογικές ευκαιρίες για τους καταναλωτές προκειμένου να μειώσουν τους λογαριασμούς τους και να συμμετέχουν ενεργά στις αγορές ηλεκτρισμού μέσω απόκρισης ζήτησης, ιδιοκατανάλωσης ή αποθήκευσης.

Με βάση το πιο πάνω Χειμερινό Πακέτο της ΕΕ: «Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους» ο σχεδιασμός της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρισμού στοχεύει στην προσαρμογή των κανόνων της αγοράς που ισχύουν σήμερα στις νέες πραγματικότητες της αγοράς ηλεκτρισμού, καθιστώντας δυνατή την ελεύθερη μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας εκεί όπου είναι περισσότερο απαραίτητη, ενισχύοντας παράλληλα τη θέση των καταναλωτών, διασφαλίζοντας τα μέγιστα οφέλη για την κοινωνία από τον διασυστασιακό ανταγωνισμό και παρέχοντας τα κατάλληλα σήματα και κίνητρα για την προώθηση των αναγκαίων επενδύσεων για την απαλλαγή του ενεργειακού συστήματος της ΕΕ από τις ανθρακούχες εκπομπές.

Έχοντας υπόψη τα πιο πάνω, κατά το υπό επισκόπηση έτος, η ΡΑΕΚ έλαβε διάφορες σημαντικές αποφάσεις στοχεύοντας στην εναρμόνιση του ρυθμιστικού πλαισίου στον τομέα της ενέργειας που θα οδηγήσουν τη χώρα μας προς την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας της ΕΕ στη βάση των προνοιών της Ενεργειακής Ένωσης.

Οι κύριες αποφάσεις αφορούν:

- τον καθορισμό του μέσου σταθμικού κόστους κεφαλαίου για καθεμία από τις δραστηριότητες της παραγωγής, ιδιοκτησίας του συστήματος μεταφοράς και διανομής της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ) για την περίοδο ρυθμιστικού ελέγχου των διατιμήσεων 2017-2021 στο 4,6%, σε σύγκριση με προηγούμενα έτη που ήταν μεταξύ 6-8% (οι νέες διατιμήσεις της ΑΗΚ αναμένεται να εγκριθούν από τη ΡΑΕΚ κατά το 2017),
- την αναθεώρηση του τέλους Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου στα 0,09€/kWh για το έτος 2016, από τα 0,11€/kWh που ήταν για το έτος 2015,
- την έγκριση τροποποιήσεων στους κανόνες μεταφοράς και διανομής,
- την συμπερίληψη στον υπολογισμό της τιμής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας του αποφυγόντος κόστους αγοράς δικαιωμάτων θερμοκηπιακών αερίων,
- την εφαρμογή προνοιών για την απαγόρευση καταχρηστικών πρακτικών στη χονδρική αγορά ενέργειας και την επιβολή σχετικών κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασης των προνοιών,
- την επιβολή υποχρεώσεων δημόσιας ωφέλειας σε προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας για την εφαρμογή μειωμένης διατίμησης σε συγκεκριμένες κατηγορίες ευάλωτων καταναλωτών.

Επίσης, η ΡΑΕΚ λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, την ανησυχία της Πολιτείας και της Βουλής των Αντιπροσώπων για την καθυστέρηση που παρατηρείται για την πλήρη εμπορική λειτουργία του νέου μοντέλου αγοράς ηλεκτρισμού έχει δημοσιεύσει δύο προσχέδια Ρυθμιστικών Αποφάσεων στην Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας, τα οποία τέθηκαν σε δημόσια διαβούλευση τέλος του 2016. Τα προσχέδια αφορούν την εφαρμογή δεσμευτικού χρονοδιαγράμματος για την πλήρη εμπορική λειτουργία του νέου μοντέλου αγοράς ηλεκτρισμού και οδηγίες προς τον ιδιοκτήτη συστήματος μεταφοράς για παραχώρηση πόρων στον διαχειριστή συστήματος μεταφοράς Κύπρου. Με αυτόν τον τρόπο δίνεται η δυνατότητα στον διαχειριστή συστήματος μεταφοράς Κύπρου να στελεχωθεί με ανθρώπινο δυναμικό ούτως ώστε να καταστεί ικανός στην άσκηση των αρμοδιοτήτων του και προχωρήσει άμεσα στις απαιτούμενες ενέργειες για την υλοποίηση των εργασιών που χρειάζονται για την πλήρη εμπορική λειτουργία του

νέου μοντέλου αγοράς ηλεκτρισμού, ενώ τίθεται δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα για την πλήρη εμπορική λειτουργία του νέου μοντέλου αγοράς ηλεκτρισμού με καταληκτική ημερομηνία την 1η Ιουλίου 2019.

Για την κάλυψη του χρονικού διαστήματος που αναπόφευκτα θα δημιουργηθεί μέχρι την πλήρη εμπορική λειτουργία του νέου μοντέλου αγοράς ηλεκτρισμού (δηλαδή μέχρι την 1η Ιουλίου 2019), η ΡΑΕΚ εξέτασε σε λεπτομέρεια την εισαγωγή μεταβατικής ρύθμισης στην αγορά ηλεκτρισμού. Σχετικό προσχέδιο Ρυθμιστικής Απόφασης το οποίο θα τεθεί σε δημόσια διαβούλευση θα εκδοθεί εντός του 2017.

Σχετικά με τον λειτουργικό και λογιστικό διαχωρισμό της ΑΗΚ σε τέσσερις βασικές ρυθμιζόμενες δραστηριότητες, δηλαδή την παραγωγή, μεταφορά, διανομή και προμήθεια, έχουν γίνει από τη ΡΑΕΚ έλεγχοι των διαχωρισμένων λογαριασμών της ΑΗΚ για τα έτη 2014 και 2015 και έχουν δοθεί οδηγίες προς την ΑΗΚ για την βελτίωσή τους. Με βάση το χρονοδιάγραμμα που έθεσε η ΡΑΕΚ, η ΑΗΚ από το Δεκέμβριο 2016 είναι λειτουργικά διαχωρισμένη. Για τον έλεγχο της ορθότητας της εφαρμογής του λειτουργικού διαχωρισμού της ΑΗΚ, η ΡΑΕΚ κατά το 2017 θα διενεργήσει δύο ελέγχους συμμόρφωσης.

Παράλληλα η ΡΑΕΚ, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της και μεριμνώντας, μεταξύ άλλων, για την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού στον τομέα του φυσικού αερίου (ΦΑ) και για την αποτελεσματικότητα στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ΦΑ ανέλαβε, μετά την αποτυχία της ενδιάμεσης λύσης προμήθειας ΦΑ, αρχές του 2016, την πρωτοβουλία να ετοιμάσει συνοπτική έκθεση σχετικά με τις επιλογές για την ανάπτυξη της αγοράς φυσικού αερίου στην Κύπρο. Έγινε εισήγηση προς τη Πολιτεία όπως μελετηθεί σοβαρά η εισαγωγή ΦΑ στην Κύπρο μέσω υδροποιημένου ΦΑ (ΥΦΑ). Η επιλογή του ΥΦΑ από άλλες πηγές δεν πρέπει να αντιμετωπιστεί ως ενδιάμεση κατάσταση, αλλά ως μόνιμη και παράλληλη με εκείνη του εφοδιασμού από ΦΑ των εγχώριων κοιτασμάτων, πρωτίστως για λόγους ασφάλειας εφοδιασμού και ανταγωνισμού στην αγορά ΦΑ και κατ' επέκταση στην αγορά ηλεκτρισμού, αλλά και για ανάπτυξη της χρήσης του ΦΑ σε άλλους τομείς. Με βάση την εισήγηση της ΡΑΕΚ πάρθηκε Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με την οποία δόθηκε εντολή στη Δημόσια Εταιρεία Φυσικού Αερίου να προχωρήσει με την ετοιμασία μελέτης και λεπτομερούς σχεδιασμού για την υλοποίηση της εισαγωγής ΥΦΑ και να καταλήξει σε εισήγηση αναφορικά με τις απαιτούμενες υποδομές και δομές λαμβάνοντας υπόψη μεταξύ άλλων ότι το ΦΑ θα πρέπει να είναι διαθέσιμο το συντομότερο δυνατό πριν το 2020. Η μελέτη και ο λεπτομερής σχεδιασμός αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2017.

Με βάση τα δεδομένα και τις εξελίξεις του 2016 στον τομέα της ενέργειας και της αειφόρου ανάπτυξης και έχοντας υπόψη ότι η επιτυχής λειτουργία της ΡΑΕΚ στηρίζεται στις πιο κάτω τρεις βασικές αρχές:

- ανεξαρτησία της ΡΑΕΚ,
- διαφάνεια στις αποφάσεις της ΡΑΕΚ,
- προστασία των καταναλωτών και επενδυτών ενέργειας από τη ΡΑΕΚ,

η ΡΑΕΚ θα συνεχίσει να εκτελεί αμερόληπτα το έργο της, αγνοώντας οποιεσδήποτε παρεμβάσεις, για τη διαμόρφωση μιας ανθρωποκεντρικής και έξυπνης ενεργειακής ρύθμισης με επίκεντρο τον καταναλωτή. Η σωστή λειτουργία των αγορών ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου είναι κρίσιμη για την οικονομία και τη σταθερότητα του Κράτους ως επίσης και την ευημερία των πολιτών του.

Τέλος, εκφράζονται ιδιαίτερες ευχαριστίες στα μέλη του προσωπικού του Γραφείου της ΡΑΕΚ, για την ευσυνειδησία και την επιμέλεια που επέδειξαν, αντιμετωπίζοντας πολύ ικανοποιητικά όλες τις προκλήσεις που προέκυψαν κατά το 2016.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου εγκαθιδρύθηκε δια Νόμου το 2003 σύμφωνα με Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Είναι ανεξάρτητη αρχή δημοσίου δικαίου με βασικό σκοπό τη ρύθμιση και επίβλεψη της αγοράς ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου. Επιπλέον, στόχος της είναι να διασφαλίσει μια ανταγωνιστική, ασφαλή και περιβαλλοντικά βιώσιμη εσωτερική αγορά ενέργειας, με κύριο μέλημα την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών.

Παράλληλα, ευθύνη της ΡΑΕΚ είναι να συμβουλεύει τον Υπουργό Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού σε όλα τα θέματα που αφορούν την αγορά ενέργειας.

Με βάση τον περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμο 2003 έως 2017, η ΡΑΕΚ υποβάλλει μέχρι το τέλος Ιουνίου κάθε έτους ετήσια έκθεση των δραστηριοτήτων της στον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας και καταθέτει αντίγραφο της ετήσιας έκθεσης στο Υπουργικό Συμβούλιο και στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Η παρούσα ετήσια έκθεση πεπραγμένων της ΡΑΕΚ καλύπτει το έτος 2016 και είναι η δέκατη τρίτη που εκδίδεται.

Στην Ετήσια Έκθεση της ΡΑΕΚ είναι ενσωματωμένη και η Έκθεση Δραστηριοτήτων του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου (ΔΣΜΚ), όπως προνοεί η σχετική νομοθεσία.

Κατά το υπό επισκόπηση έτος, η ΡΑΕΚ προχώρησε στην έκδοση σειράς σημαντικών Ρυθμιστικών Αποφάσεων οι οποίες αφορούν:

- την αναθεώρηση του τέλους ΔΣΜΚ στα 0,09€/kWh για το έτος 2016, από τα 0,11€/kWh που ήταν για το έτος 2015, αφού για τα έτη 2014 και 2015 ο ΔΣΜΚ παρουσίασε πλεόνασμα εργασιών,
- την εφαρμογή προνοιών για την απαγόρευση καταχρηστικών πρακτικών στη χονδρική αγορά ενέργειας και την επιβολή σχετικών κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασης των προνοιών, και
- την επιβολή υποχρεώσεων δημόσιας ωφέλειας (ΥΔΩ) σε προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας για την εφαρμογή μειωμένης διατίμησης σε συγκεκριμένες κατηγορίες ευάλωτων καταναλωτών.

Επιπλέον, η ΡΑΕΚ αποφάσισε να δημοσιεύσει τον Δεκέμβριο 2016 προσχέδια Ρυθμιστικών Αποφάσεων που αφορούν τη λειτουργία του νέου μοντέλου αγοράς ηλεκτρισμού, όπως:

- «Περί εφαρμογής δεσμευτικού χρονοδιαγράμματος για την πλήρη εμπορική λειτουργία του νέου μοντέλου αγοράς ηλεκτρισμού», και
- «Οδηγίες προς τον ιδιοκτήτη συστήματος μεταφοράς (ΙΣΜ) για παραχώρηση πόρων στον ΔΣΜΚ», τα οποία τέθηκαν σε δημόσια διαβούλευση για 30 ημέρες όπως απαιτείται από τη νομοθεσία.

Παράλληλα, η ΡΑΕΚ προχώρησε στην έκδοση μια σειράς Αποφάσεων με τις πιο σημαντικές να περιλαμβάνουν:

- τον καθορισμό του μέσου σταθμικού κόστους κεφαλαίου για κάθε μία από τις δραστηριότητες της παραγωγής, ιδιοκτησίας του συστήματος μεταφοράς και διανομής της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ) για την περίοδο ρυθμιστικού ελέγχου 2017-2021 στο 4,6%,
- τη συμπερίληψη στον υπολογισμό της τιμής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) του αποφυγόντος κόστους αγοράς δικαιωμάτων θερμοκηπιακών αερίων,
- την αναθεώρηση της ρήτρας καυσίμου που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό της αναπροσαρμογής τιμής καυσίμου των καταναλωτών ηλεκτρισμού,
- την αναλυτική περιγραφή της διαδικασίας αγοράς δικαιωμάτων θερμοκηπιακών αερίων και ανάκτησης του σχετικού κόστους μέσω της μηνιαίας αναπροσαρμογής τιμής καυσίμου,
- την προκαταρκτική έγκριση για τα επιτρεπόμενα έσοδα της ΑΗΚ για την περίοδο ρυθμιστικού ελέγχου 2017-2021 όπως αυτά υποβλήθηκαν στις 5 Ιουλίου 2016, υπό προϋποθέσεις, και
- την έγκριση των προτεινόμενων από τον ΔΣΜΚ τροποποιήσεων στους κανόνες μεταφοράς και διανομής - έκδοση 4.0.1.

Επιπλέον, η ΡΑΕΚ αντιλαμβανόμενη τον εποπτικό ρόλο που διαδραματίζει στις αγορές ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου ανταποκρίθηκε θετικά στην ανάγκη του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων για τον καθορισμό ρυθμιστικού πλαισίου για την ανάπτυξη της αγοράς υποδομών εναλλακτικών καυσίμων στους τομείς της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου. Σε αυτό το πλαίσιο η ΡΑΕΚ έχει εκδώσει Προσχέδιο Απόφασης αναφορικά με τις «Βασικές αρχές πλαισίου ανάπτυξης και λειτουργίας της αγοράς υποδομών επαναφόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων» το οποίο τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση.

Τον Δεκέμβριο 2016, η ΡΑΕΚ προχώρησε σε ενεργοποίηση της νέας ανανεωμένης και αναβαθμισμένης ιστοσελίδας της. Η νέα ιστοσελίδα προσφέρει στους χρήστες ολοκληρωμένη ενημέρωση σχετικά με τις εξουσίες και αρμοδιότητες της ΡΑΕΚ, καθώς και τις διαδικασίες που ακολουθούνται ενώπιόν της με διαφάνεια. Η νέα ιστοσελίδα παρέχει τη δυνατότητα στον επενδυτή, όπως και στον καταναλωτή, να ενημερώνονται εύκολα, άμεσα και ολοκληρωμένα.

Το περιεχόμενο της ιστοσελίδας περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τη νομοθεσία που σχετίζεται με τις υποχρεώσεις της ΡΑΕΚ, πληροφορίες σχετικά με την αγορά ηλεκτρισμού, την αγορά φυσικού αερίου και το REMIT. Επιπρόσθετα, το κοινό μπορεί να ενημερώνεται μέσω των ανακοινώσεων και των τελευταίων νέων για όλες τις εξελίξεις της ΡΑΕΚ. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι περιέχονται για σκοπούς διαφάνειας διάφορα θέματα όπως για παράδειγμα η μεθοδολογία υπολογισμού της τιμής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ. Τέλος, νέες σημαντικές προσθήκες στην ιστοσελίδα είναι η ενότητα με τις συχνές ερωτήσεις και τα ηλεκτρονικά έντυπα επικοινωνίας, υποβολής παραπόνων από τους καταναλωτές και υποβολής σχολίων σε διαβουλεύσεις.

Στο πλαίσιο αξιοποίησης της τεχνολογίας της πληροφορικής και της αύξησης της παραγωγικότητάς της, η ΡΑΕΚ με την εφαρμογή και λειτουργία συστήματος διαχείρισης εγγράφων και ροής εργασιών, το οποίο τέθηκε σε λειτουργία το 2016, έχει επιτύχει:

- τη δημιουργία και εφαρμογή ηλεκτρονικού αρχείου εγγράφων για αποτελεσματική και ασφαλή αποθήκευση και εύκολη πρόσβαση,
- τη λειτουργία συστήματος διαχείρισης ροής εργασιών,
- τον εκσυγχρονισμό και βελτιστοποίηση των διαδικασιών που ακολουθούνται,
- τη δημιουργία μητρώων, όπως απαιτούνται από τους Νόμους και Κανονισμούς, και
- τη βελτιστοποίηση της διαχείρισης των αιτήσεων για έκδοση αδειών που διεκπεραιώνει η ΡΑΕΚ.

1.1 Ηλεκτρική ενέργεια - Αρμοδιότητες και εξουσίες ΡΑΕΚ

- Διασφαλίζει τον ουσιαστικό ανταγωνισμό στην αγορά ηλεκτρισμού αποφεύγοντας δυσμενείς διακρίσεις με απώτερο στόχο τη μείωση των τιμών.
- Προστατεύει τα συμφέροντα των καταναλωτών.
- Προάγει την ανάπτυξη μιας οικονομικά βιώσιμης και αποδοτικής αγοράς ηλεκτρισμού.
- Διασφαλίζει την επάρκεια ηλεκτρικής ενέργειας για ικανοποίηση όλων των εύλογων αναγκών και απαιτήσεων για ηλεκτρισμό.
- Εξασφαλίζει τη συνέχεια, ποιότητα, αξιοπιστία και ασφάλεια της παροχής ηλεκτρισμού.
- Ενθαρρύνει την αποδοτική χρήση και παραγωγή ηλεκτρισμού.
- Χορηγεί, ελέγχει, επιβάλλει, τροποποιεί, ανακαλεί άδειες ή παρέχει εξαιρέση από άδειες.
- Διασφαλίζει ότι οι κάτοχοι αδειών λειτουργούν αποδοτικά και έχουν την ικανότητα χρηματοδότησης των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων για τις οποίες είναι αδειούχοι.
- Καθορίζει, δημοσιεύει και επιβάλλει επίπεδα ποιότητας με τα οποία θα συμμορφώνονται οι κάτοχοι αδειών.
- Ρυθμίζει τις διατιμήσεις, χρεώσεις και άλλους όρους και προϋποθέσεις που εφαρμόζονται από τους αδειούχους για οποιεσδήποτε υπηρεσίες που παρέχονται σύμφωνα με τους όρους των αδειών τους.
- Προωθεί την ανάπτυξη περιφερειακών αγορών εντός της Κοινότητας με τρόπο ώστε να λειτουργούν ανταγωνιστικά και εύρυθμα για την επίτευξη της ασφάλειας εφοδιασμού.
- Προωθεί την κατάργηση των περιορισμών στο εμπόριο ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης κατάλληλου διασυνοριακού δυναμικού μεταφοράς για την κάλυψη της ζήτησης και την ενίσχυση της ολοκλήρωσης των εθνικών αγορών.
- Διασφαλίζει όπως οι Κανονισμοί οι οποίοι διέπουν τη λειτουργία των δικτύων ηλεκτρισμού και της αγοράς (κανόνες μεταφοράς και διανομής και κανόνες αγοράς ηλεκτρισμού) ετοιμάζονται και εγκρίνονται σύμφωνα με τον νόμο.
- Καθορίζει τους κανόνες ή τις διαδικασίες σύμφωνα με τις οποίες εξετάζονται παράπονα που αφορούν τις υπηρεσίες που παρέχονται από τους κατόχους αδειών, περιλαμβανομένης, όπου το θεωρεί αναγκαίο, της διεξαγωγής έρευνας και της λήψης αποφάσεων για τέτοια παράπονα.
- Διεξάγει έρευνες είτε αυτεπάγγελτα, είτε μετά από υποβολή παραπόνων.
- Επιβάλλει διοικητικά πρόστιμα σε περιπτώσεις παραβάσεων.
- Διασφαλίζει την εφαρμογή των προνοιών του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1227/2011.
- Ενθαρρύνει την έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα.
- Καταρτίζει και εφαρμόζει μακροπρόθεσμο προγραμματισμό αναφορικά με το δυναμικό παραγωγής, μεταφοράς και διανομής σε μακροπρόθεσμη βάση, προκειμένου να καλύπτεται η ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας στο σύστημα και να εξασφαλίζεται ο εφοδιασμός των πελατών και περιλαμβάνει την ασφάλεια εφοδιασμού, την ενεργειακή αποδοτικότητα/ διαχείριση της ζήτησης και την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων και των στόχων που αφορούν την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές.

1.2 Φυσικό αέριο - Αρμοδιότητες και εξουσίες ΡΑΕΚ

- Προάγει την ανάπτυξη μιας οικονομικά εύρωστης και αποτελεσματικής αγοράς φυσικού αερίου.
- Διασφαλίζει την ασφάλεια, συνέχεια στην παροχή, ποιότητα και αποτελεσματικότητα στην παροχή φυσικού αερίου.
- Παρακολουθεί τα θέματα της ασφάλειας της προμήθειας και ιδιαίτερα το ισοζύγιο προμήθειας/

ζήτησης στην αγορά, το επίπεδο της αναμενόμενης μελλοντικής ζήτησης και των διαθέσιμων προμηθειών, καθώς και το επίπεδο ανταγωνισμού της αγοράς.

- Δημοσιοποιεί μέτρα, τα οποία είναι δυνατόν να ληφθούν σε περίπτωση απρόβλεπτης κρίσης στην αγορά ενέργειας ή όταν απειλείται η ασφάλεια προσώπων, έργων ή εγκαταστάσεων ή και η ακεραιότητα των δικτύων.
- Ετοιμάζει και δημοσιεύει τους τεχνικούς κανόνες που ορίζουν τις ελάχιστες απαιτήσεις τεχνικού σχεδιασμού και λειτουργίας για τη σύνδεση με το δίκτυο εγκαταστάσεων υδροποιημένου φυσικού αερίου (ΥΦΑ), εγκαταστάσεων αποθήκευσης, άλλων δικτύων μεταφοράς ή διανομής και απευθείας αγωγών φυσικού αερίου.
- Λαμβάνει κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα για τον έλεγχο και τη διαφάνεια, ώστε να αποφεύγεται τυχόν κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, ιδιαίτερα σε βάρος των καταναλωτών.
- Προστατεύει τα συμφέροντα των τελικών καταναλωτών.
- Προωθεί την ανάπτυξη περιφερειακών αγορών εντός της Ένωσης με τρόπο ώστε να λειτουργούν ανταγωνιστικά και εύρυθμα για την επίτευξη της ασφάλειας εφοδιασμού.
- Προωθεί την κατάργηση των περιορισμών στο εμπόριο φυσικού αερίου μεταξύ κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης κατάλληλου διασυνοριακού δυναμικού μεταφοράς για την κάλυψη της ζήτησης και την ενίσχυση της ολοκλήρωσης των εθνικών αγορών.
- Διασφαλίζει ως αρμόδια αρχή την εφαρμογή των μέτρων για την κατοχύρωση της ασφάλειας εφοδιασμού με αέριο.
- Επιλύει διαφορές για την πρόσβαση σε ανάντη δίκτυα αγωγών, σε σχέση με διαπραγματεύσεις για πρόσβαση στο δίκτυο.
- Διεξάγει έρευνες είτε αυτεπάγγελα, είτε μετά από υποβολή παραπόνων.
- Επιβάλλει διοικητικά πρόστιμα σε περιπτώσεις παραβάσεων.
- Καθορίζει τους κανόνες διαχείρισης και κατανομής του δυναμικού διασύνδεσης, σε συνεννόηση με την ή τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών με τα οποία υπάρχει διασύνδεση.
- Καταρτίζει και εφαρμόζει μακροπρόθεσμο προγραμματισμό αναφορικά με τον προγραμματισμό του εφοδιασμού και της μεταφορικής δυναμικότητας των επιχειρήσεων φυσικού αερίου σε μακροπρόθεσμη βάση με τέτοιο τρόπο ώστε να ικανοποιείται η ζήτηση σε φυσικό αέριο του συστήματος, να επιτυγχάνεται η διαφοροποίηση των πηγών και να διασφαλίζεται ο εφοδιασμός των πελατών. Ο μακροπρόθεσμος προγραμματισμός περιλαμβάνει την ασφάλεια του εφοδιασμού, την ενεργειακή αποδοτικότητα/ διαχείριση της ζήτησης και την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων και των στόχων που αφορούν την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές.

1.3 Διοικητική οργάνωση

ΜΕΛΗ ΡΑΕΚ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Δρ. Ανδρέας Πουλλικκάς
Μηχανολόγος Μηχανικός

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Φίλιππος (Αλκης) Φιλίππου
Διοίκηση Επιχειρήσεων

ΜΕΛΟΣ

Νεόφυτος Χατζηγεωργίου
Ηλεκτρολόγος Μηχανικός
(από 26.04.2016)

Κύπρος Κυπριανίδης
Ηλεκτρολόγος Μηχανολόγος Μηχανικός
(μέχρι 01.02.2016)

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ορφανίδης, Χριστοφίδης & Συνεργάτες Δ.Ε.Π.Ε.

ΛΟΓΙΣΤΕΣ

Alliott Partellas Kiliaris Limited

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

Λεωφόρος Γρίβα Διγενή 81-83
Μέγαρο Ιακωβίδη
3ος όροφος
1080 Λευκωσία
Ταχ. Θυρ. 24936
1305 Λευκωσία

Τηλέφωνο: + 357 22 66 63 63

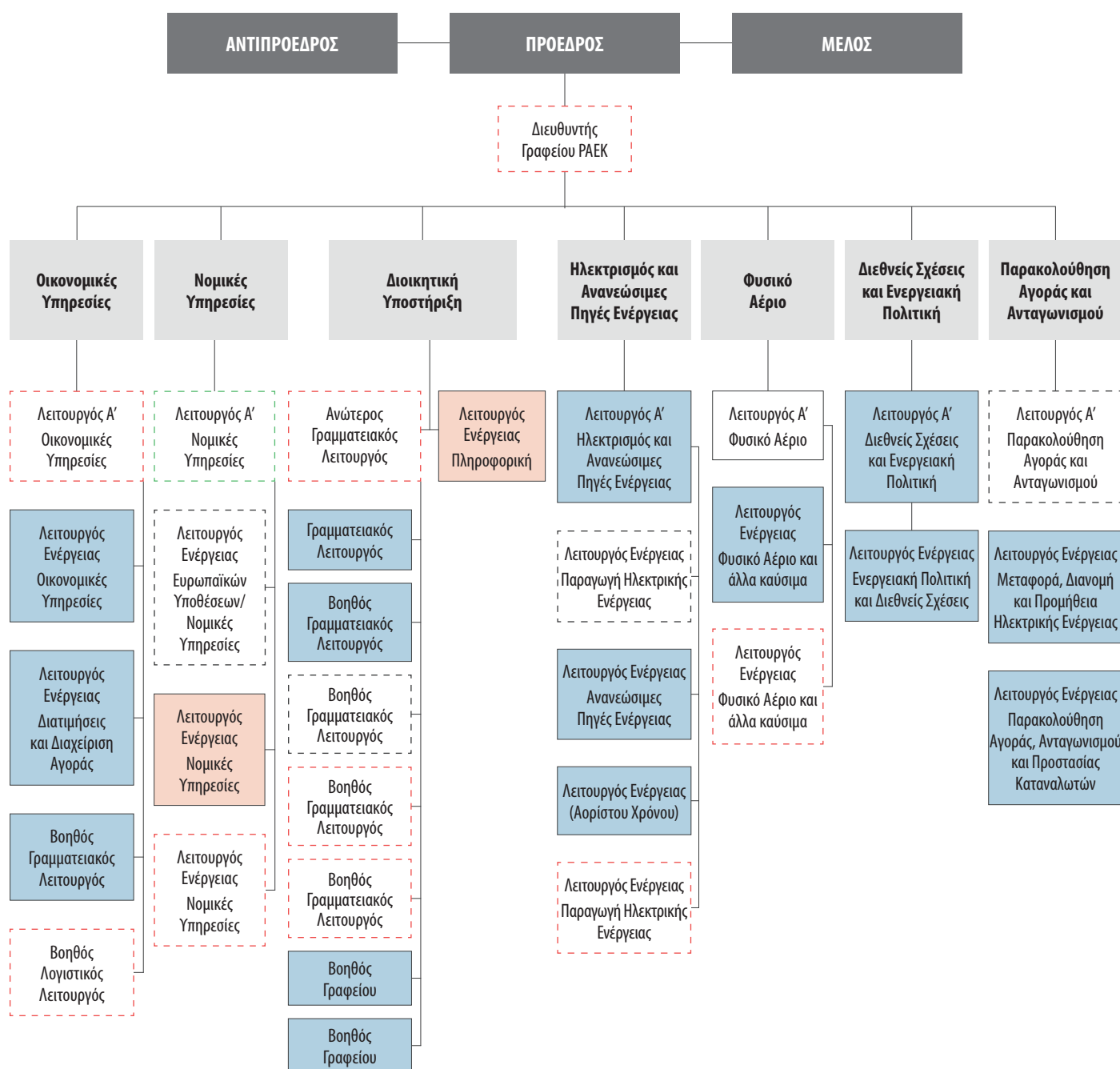
Τηλεομοιότυπο: + 357 22 66 77 63

Ηλεκτρονική διεύθυνση: regulator.cy@cera.org.cy

Ιστοσελίδα: www.cera.org.cy

ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΡΑΕΚ

Σημειώσεις:

- Με μπλε χρώμα φαίνονται οι πληρωμένες θέσεις
- Με ροζ χρώμα φαίνονται οι κενές θέσεις για τις οποίες έχει ληφθεί έγκριση για εξαίρεση από την αναστολή πλήρωσής τους και η ΡΑΕΚ βρίσκεται σε διαδικασία πλήρωσής τους.
- Με άσπρο χρώμα φαίνονται οι μη πληρωμένες θέσεις, εκ των οποίων:
  - Με διακεκομμένη μαύρη γραμμή φαίνονται οι κενές θέσεις που έχουν εγκριθεί σε προηγούμενους προϋπολογισμούς της ΡΑΕΚ αλλά είναι παγιοποιημένες.
  - Με διακεκομμένη κόκκινη γραμμή φαίνονται οι νέες θέσεις οι οποίες προτείνονται στον Προϋπολογισμό του 2017.
  - Με διακεκομμένη πράσινη γραμμή είναι κενή θέση η οποία θα προταθεί για δημιουργία όταν οι ανάγκες της ΡΑΕΚ το καταδείξουν.
  - Με συνεχόμενη μαύρη γραμμή φαίνεται κενή θέση η οποία θα πληρωθεί.

ΓΡΑΦΕΙΟ ΡΑΕΚ

Στις αρχές του 2016, το γραφείο της ΡΑΕΚ αριθμούσε 12 άτομα σε προσωπικό και μέχρι το τέλος του 2016 15 άτομα.

Πιο συγκεκριμένα, τον Μάρτιο 2016, η ΡΑΕΚ ολοκλήρωσε τη διαδικασία επιλογής για την πλήρωση τεσσάρων νέων μόνιμων θέσεων. Οι νέοι Λειτουργοί ανέλαβαν τα καθήκοντά τους τον Μάιο του 2016. Επιπλέον, τον Αύγουστο 2016 ακολούθησε η αφηρητήση ενός Λειτουργού.

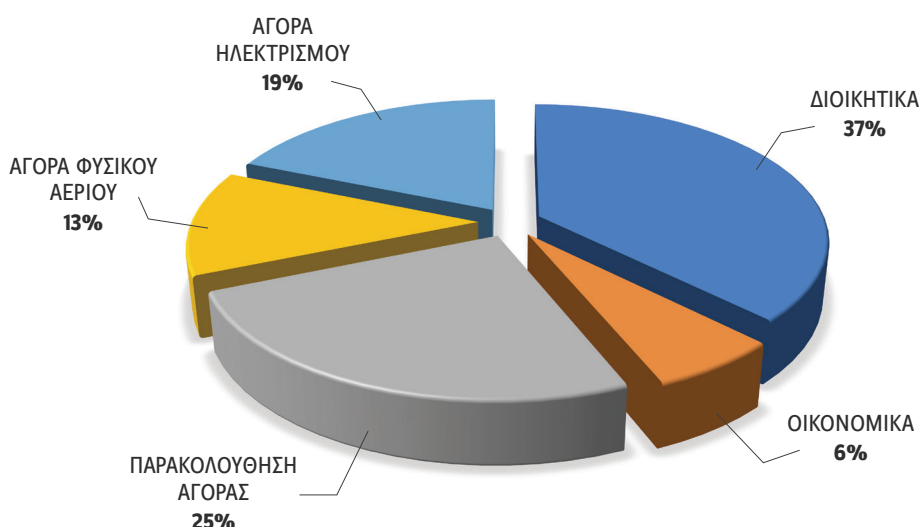
Περαιτέρω, τέλος του 2016 η ΡΑΕΚ ξεκίνησε διαδικασία πλήρωσης δύο μόνιμων θέσεων η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2017. Επίσης, αναμένεται η έγκριση από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού, της αναστολής πλήρωσης δυο μόνιμων θέσεων, που έχουν εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 12 Δεκεμβρίου 2016, για να ξεκινήσει διαδικασία πλήρωσής τους.

Επιπλέον, στα μέσα 2016 ολοκληρώθηκαν και οι διαδικασίες προαγωγής δυο Λειτουργών Ενέργειας στις θέσεις Λειτουργών Α'.

Σημειώνεται ότι η ΡΑΕΚ είναι υποστελεχωμένη σε σχέση με όλες τις υπόλοιπες Ρυθμιστικές Αρχές Ενέργειας. Για να μπορέσει να ασκήσει αποτελεσματικά τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητές της ως Ανεξάρτητη Αρχή, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που της επιβάλλει η εθνική αλλά και ευρωπαϊκή νομοθεσία στο πλαίσιο της εποπτείας της αγοράς ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου, καθώς και της προστασίας των καταναλωτών, έχει αιτηθεί μέσω του προϋπολογισμού του 2017 τη συμπερίληψη νέων θέσεων πρώτου διορισμού και προαγωγής για τη συμπλήρωση της οργανωτικής της δομής.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Το Σχεδιάγραμμα 1 που ακολουθεί παρουσιάζει την εκπαίδευση του προσωπικού του Γραφείου της ΡΑΕΚ κατά τη διάρκεια του 2016.

Σχεδιάγραμμα 1 - Εκπαίδευση προσωπικού 2016

Περαιτέρω, τα Μέλη της ΡΑΕΚ εκπαιδεύτηκαν σε θέματα αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, υποδομών φυσικού αερίου, υπολογισμού διατιμήσεων και παρακολούθησης της αγοράς και καταναλωτών.

2. ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

2.1 Ευρωπαϊκές νομοθετικές ρυθμίσεις

Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους (Winter Package)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε στις 30 Νοεμβρίου 2016 μια δέσμη νομοθετικών προτάσεων με την ονομασία «Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους» οι οποίες έχουν τρεις κύριους στόχους:

- να δοθεί προτεραιότητα στην ενεργειακή απόδοση,
- να εδραιωθεί ο ηγετικός ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πεδίο της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και
- να διασφαλιστούν δίκαιοι συναλλακτικοί όροι για τους καταναλωτές.

Οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αποσκοπούν στο να δείξουν ότι η μετάβαση προς την καθαρή ενέργεια αποτελεί τον αναπτυξιακό κλάδο του μέλλοντος με τις καλύτερες προοπτικές για «έξυπνο χρήμα». Ο τομέας των καθαρών μορφών ενέργειας προσέλκυσε το 2015 συνολικές επενδύσεις άνω των 300 δις ευρώ. Η ΕΕ είναι σε καλή θέση για να χρησιμοποιήσει τις πολιτικές της στο πεδίο της έρευνας, της ανάπτυξης και της καινοτομίας ώστε η μετάβαση αυτή να προσφέρει απτά οφέλη για τη βιομηχανία. Με την κινητοποίηση έως 177 δις ευρώ δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων ετησίως από το 2021 και έπειτα, η δέσμη αυτή μπορεί να δημιουργήσει έως 1% αύξηση του ΑΕΠ κατά την επόμενη δεκαετία και να δημιουργήσει 900.000 νέες θέσεις εργασίας.

Η δέσμη των νομοθετικών προτάσεων καλύπτει την ενεργειακή απόδοση, την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, τον σχεδιασμό της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, την ασφάλεια του εφοδιασμού και τους κανόνες διακυβέρνησης για την Ενεργειακή Ένωση. Επιπλέον, η Επιτροπή προτείνει έναν νέο δρόμο προς τον οικολογικό σχεδιασμό, καθώς και στρατηγική για συνδεδεμένη και αυτοματοποιημένη κινητικότητα.

Η δέσμη περιλαμβάνει, επίσης, μέτρα με στόχο την επιτάχυνση της καινοτομίας σε θέματα καθαρής ενέργειας και την ανακαίνιση των κτηρίων της Ευρώπης. Επιπλέον, προβλέπει μέτρα για την ενθάρρυνση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, την προώθηση της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας της ΕΕ και τον μετριασμό του αντίκτυπου στην κοινωνία από τη μετάβαση στις καθарές μορφές ενέργειας. Παράλληλα, διερευνώνται τρόποι για να επεκταθεί ο ηγετικός ρόλος της ΕΕ σε θέματα τεχνολογιών και υπηρεσιών στο πεδίο των καθαρών μορφών ενέργειας, ώστε να υποστηριχθεί η προσπάθεια τρίτων χωρών για επίτευξη των στόχων πολιτικής που έχουν θέσει.

Η δέσμη μέτρων περιλαμβάνει τέλος, μια σειρά μέτρων που αποσκοπούν στην προστασία των πλέον ευάλωτων καταναλωτών.

Διάσκεψη για τη Συμφωνία του Παρισιού

Η 21η συνεδρίαση της Διάσκεψης των Μερών πραγματοποιήθηκε μεταξύ 30 Νοεμβρίου και 11 Δεκεμβρίου 2015 στο Παρίσι. Αντικείμενο της διάσκεψης αυτής ήταν η επεξεργασία της πρώτης συμφωνίας που θα δεσμεύει το σύνολο της διεθνούς κοινότητας να μειώσει τις εκπομπές αερίων που προκαλούν το

φαινόμενο του θερμοκηπίου ώστε να περιοριστεί στους 2 βαθμούς Κελσίου η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη σε σχέση με την προ-βιομηχανική εποχή και να ενισχυθεί η μετάβαση προς κοινωνίες με χαμηλές εκπομπές άνθρακα.

Το κείμενο της συμφωνίας, η οποία θα τεθεί σε ισχύ το 2020, παρότι δεν έχει τη δεσμευτική ισχύ μιας Διεθνούς Συνθήκης όπως αυτή ορίζεται από το διεθνές δίκαιο, προβλέπει ότι:

- Οι παγκόσμιες εκπομπές άνθρακα θα πρέπει να αρχίσουν να μειώνονται το ταχύτερο δυνατό.
- Από το 2050 και μετά οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα πρέπει να μειωθούν στα επίπεδα που μπορούν να απορροφούν τα δάση, έτσι ώστε να επιτευχθεί μια ισορροπία μηδενικών καθαρών εκπομπών.
- Από το 2020 οι ανεπτυγμένες χώρες θα προσφέρουν βοήθεια 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων τον χρόνο στο Πράσινο Ταμείο Χρηματοδότησης προκειμένου να βοηθήσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες να στραφούν σε καθαρές πηγές ενέργειας και να αντιμετωπίσουν τις καταστροφές που φέρνει η κλιματική αλλαγή. Υπάρχει, επίσης, η πρόθεση η χρηματοδότηση αυτή να συνεχιστεί και στο μέλλον.
- Όλες οι χώρες θα εγγραφούν σε κοινό σύστημα αναφοράς, παρακολούθησης και επιβεβαίωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Οι αποφάσεις που έχουν υιοθετηθεί από την 21η Διάσκεψη των Μερών είναι ιδιαίτερης σημασίας αφού υπάρχει δέσμευση για περιορισμό των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου στο 40% σε σχέση με το 1990. Αποφάσεις οι οποίες έχουν άμεση επίδραση στις αγορές ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου.

Η Συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή εγκρίθηκε στις 12 Δεκεμβρίου 2015 από 196 χώρες, και στις 22 Απριλίου 2016 πραγματοποιήθηκε τελετή υπογραφής της Συμφωνίας στη Νέα Υόρκη. Στις 5 Οκτωβρίου 2016, το κατώτατο όριο για την έναρξη ισχύος της Συμφωνίας του Παρισιού επιτεύχθηκε (δηλαδή τουλάχιστον 55 Μέρη της Σύμβασης, αντιπροσωπεύοντας συνολικά τουλάχιστον ένα εκτιμώμενο 55% των συνολικών εκπομπών αερίων θερμοκηπίου επικύρωσαν τη Συμφωνία). Η Συμφωνία του Παρισιού τέθηκε σε ισχύ τριάντα ημέρες αργότερα, στις 4 Νοεμβρίου 2016. Η πρώτη σύνοδος της Διάσκεψης των Μερών πραγματοποιήθηκε στο Μαρόκο από τις 15 μέχρι τις 18 Νοέμβριου 2016.

Βασικό Σενάριο Αναφοράς 2016 για την εξέλιξη της Ενέργειας, των Μεταφορών και της Εκπομπής Ρύπων στην ΕΕ ως το 2050

Στις 20 Ιουλίου 2016 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε το Βασικό Σενάριο Αναφοράς 2016 (EU Reference Scenario 2016) για την εξέλιξη της ενέργειας, των μεταφορών και της εκπομπής ρύπων στην ΕΕ ως το 2050 το οποίο επικεντρώνεται κυρίως στις εξελίξεις του ενεργειακού συστήματος της ΕΕ, των μεταφορών και των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Ο χρονικός ορίζοντας του βασικού σεναρίου είναι μέχρι το έτος 2050 και περιλαμβάνει όλα τα 28 κράτη μέλη ξεχωριστά. Το Σενάριο Αναφοράς λειτουργεί ως σημείο αναφοράς στις τρέχουσες τάσεις της πολιτικής και της αγοράς ενέργειας. Ως εκ τούτου, μπορεί να βοηθήσει στη χάραξη μελλοντικής πολιτικής των κρατών μελών της Ευρώπης.

Τα κύρια αποτελέσματα του Σεναρίου έχουν ως εξής:

- Αύξηση της διείσδυσης των ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο αλλά και αύξηση της εξάρτησης της ΕΕ από τις εισαγωγές ενέργειας.
- Το μείγμα ηλεκτροπαραγωγής της Ευρώπης θα αλλάξει σημαντικά προς όφελος των ΑΠΕ τα επόμενα χρόνια. Το φυσικό αέριο διατηρεί τον ρόλο του στην παραγωγή ηλεκτρισμού ως το 2030, και μάλιστα συμμετέχει σε μεγαλύτερο βαθμό στο ενεργειακό μείγμα σε σχέση με το 2015. Η συμμετοχή των άλλων ορυκτών καυσίμων θα μειωθεί, ενώ η παραγωγή των πυρηνικών σταθμών θα μείνει σταθερή.
- Στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης θα υπάρξουν σημαντικές βελτιώσεις, οι οποίες μέχρι το 2020 θα έχουν ως κινητήριο μοχλό τις σχετικές πολιτικές και οδηγίες της ΕΕ. Μετά το 2020 τα ντάνια αναμένεται να αναλάβουν η αγορά και οι νέες τεχνολογίες. Ο ρυθμός αύξησης της πρωτογενούς ζήτησης ενέργειας και του ΑΕΠ θα συνεχίσουν να αποσυνδέονται μεταξύ τους.

- Σημαντική ανάπτυξη παρουσιάζουν οι μεταφορές, με τη μεγαλύτερη αύξηση να σημειώνεται την περίοδο ως το 2030. Η επενδυτική δαπάνη για ενεργειακά έργα θα αυξηθεί σημαντικά μέχρι το 2020, κυρίως χάρη στις ΑΠΕ και την ενεργειακή απόδοση.
- Το συνολικό κόστος της ενέργειας εκτιμάται ότι θα αυξηθεί από 11,2% του ΑΕΠ της ΕΕ το 2015 σε 12,3% το 2020, εξέλιξη στην οποία θα παίξει ρόλο και η αναμενόμενη αύξηση των τιμών των ορυκτών καυσίμων τα επόμενα χρόνια.

Τα κύρια αποτελέσματα του Βασικού Σεναρίου Αναφοράς έχουν ορίζοντα προβολής το 2050 και χωρίζονται σε τρεις χρονικές περιόδους:

- έως το 2020 (βραχυπρόθεσμα)
- 2020-2030 (μεσοπρόθεσμα), και
- 2030-2050 (μακροπρόθεσμα).

Μέχρι το 2020 ο κύριος μοχλός των εξελίξεων είναι η επίτευξη των στόχων του 2020 για το κλίμα και την ενέργεια. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από την αυξημένη διείσδυση των ΑΠΕ και από την ισχυρή βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης.

Στη δεκαετία 2020-2030, το Σενάριο Αναφοράς δεν ενσωματώνει το πλαίσιο πολιτικής 2030 για την ενέργεια και το κλίμα. Ωστόσο, η δυναμική της αγοράς, οι εν εξελίξει πολιτικές (όπως οι βελτιωμένες διαδικασίες αδειοδότησης) και η μείωση του κόστους της τεχνολογίας, επιτρέπουν την περαιτέρω διείσδυση των ΑΠΕ, αν και με χαμηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης. Επιπλέον, τα μέτρα ενεργειακής απόδοσης που εφαρμόζονται έως το 2020 συνεχίζουν να προσφέρουν βελτιώσεις αυτήν την περίοδο, καθώς η διάρκεια ζωής των νέων συσκευών, τα ανακαινισμένα κτήρια, οχήματα, κ.λπ. εκτείνονται πέραν της διάρκειας ζωής των πολιτικών. Όπως και με τις ΑΠΕ, τα ποσοστά βελτίωσης επιβραδύνονται στην απουσία συγκεκριμένων νέων μέτρων πολιτικής.

2.2 Έργα κοινού ενδιαφέροντος

Στις 18 Νοεμβρίου 2015 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε κατάλογο 195 έργων ενεργειακής υποδομής κείρας σημασίας, ο οποίος αποτελεί επικαιροποίηση του πρώτου καταλόγου, και ο οποίος εγκρίθηκε τον Οκτώβριο 2013, γνωστών ως έργων κοινού ενδιαφέροντος (ΕΚΕ), τα οποία θα συμβάλουν στην επίτευξη των ενεργειακών και κλιματικών ευρωπαϊκών στόχων και θα επιτρέψουν τη σταδιακή οικοδόμηση της Ενεργειακής Ένωσης με την ολοκλήρωση των ενεργειακών αγορών στην Ευρώπη, ενώ θα επιτρέψουν παράλληλα τον τερματισμό της ενεργειακής απομόνωσης ορισμένων κρατών μελών. Ο κατάλογος περιλαμβάνει 108 έργα ηλεκτρικής ενέργειας, 77 φυσικού αερίου, 7 πετρελαίου και 3 για έξυπνα δίκτυα.

Ο κατάλογος των ΕΚΕ επικαιροποιείται ανά διετία, ούτως ώστε να προστίθενται έργα που καλύπτουν νέες ανάγκες και να διαγράφονται τα παρωχημένα. Ο επόμενος κατάλογος θα δημοσιευθεί το 2017. Κατά τη διάρκεια του 2016, τα κράτη μέλη κλήθηκαν να αναθεωρήσουν και να σχολιάσουν τα έργα αλλά και να προσδιορίσουν τις ανάγκες τους σε υποδομές ούτως ώστε να αρχίσει η προετοιμασία για δημιουργία του τρίτου καταλόγου ΕΚΕ.

Για να συμπεριληφθεί στον κατάλογο, ένα έργο πρέπει να αποδίδει σημαντικά οφέλη σε τουλάχιστον δύο κράτη μέλη, να συμβάλει στην ολοκλήρωση της αγοράς και την τόνωση του ανταγωνισμού, να ενισχύει την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού και να μειώνει τις εκπομπές CO₂.

Τα ΕΚΕ επωφελούνται από ταχείες διαδικασίες αδειοδότησης και ευνοϊκότερες ρυθμίσεις, ενώ μπορούν να είναι επιλέξιμα για χρηματοδοτική στήριξη από τον μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη» (CEF). Διατίθενται κονδύλια ύψους 5,35 δις ευρώ για διευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές στο πλαίσιο του μηχανισμού «Συνδέοντας την Ευρώπη» για την περίοδο 2014-2020, συμβάλλοντας στην ταχύτερη υλοποίηση έργων κοινού ενδιαφέροντος και καθιστώντας τα ελκυστικότερα για τους επενδυτές.

Τα έργα τα οποία αφορούν την Κύπρο και έχουν ενταχθεί στον ενωσιακό κατάλογο είναι τα ακόλουθα:

α. Ομάδα έργων Ισραήλ - Κύπρος - Ελλάδα μεταξύ Χαδέρα (Ισραήλ) και περιοχής Αττικής (Ελλάδα) (προς το παρόν επονομαζόμενα ως «EuroAsia Interconnector»). Η ομάδα έργων περιλαμβάνει τα ακόλουθα ΕΚΕ:

- ηλεκτρική διασύνδεση μεταξύ Χαδέρα (Ισραήλ) και Κοφίνου (Κύπρος),
- ηλεκτρική διασύνδεση μεταξύ Κοφίνου (Κύπρος) και Κορακιάς (Κρήτη, Ελλάδα), και
- εσωτερική ηλεκτρική γραμμή μεταξύ Κορακιάς, Κρήτης και περιοχής Αττικής.

β. Ομάδα υποδομών φυσικού αερίου και συναφούς εξοπλισμού για τη μεταφορά νέων πηγών αερίου από τα υπεράκτια κοιτάσματα της Ανατολικής Μεσογείου, τα οποία περιλαμβάνουν ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα ΕΚΕ:

- east med pipeline - αγωγός φυσικού αερίου υπεράκτια της Κύπρου προς την ηπειρωτική Ελλάδα μέσω της Κρήτης, και
- τερματισμό της απομόνωσης της Κύπρου έτσι ώστε να καταστεί δυνατή, μεταξύ άλλων, η μεταφορά φυσικού αερίου στην περιφέρεια της Ανατολικής Μεσογείου.

Στις 24 Απριλίου 2016 ο φορέας υλοποίησης του EuroAsia Interconnector κοινοποίησε εγγράφως το έργο στην αρμόδια αρχή της Κύπρου, το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού (ΥΕΕΒΤ). Στις 6 Μαΐου 2016 το ΥΕΕΒΤ αποδέχθηκε την κοινοποίηση.

Αφότου έγινε αποδεκτή η κοινοποίηση, ο φορέας υλοποίησης υπέβαλε προς τη ΡΑΕΚ εντός του 2016 μελέτες που σχετίζονται με το αίτημα επένδυσης του έργου.

Το έργο αναμένεται να προσφέρει οφέλη στα εμπλεκόμενα εθνικά συστήματα και θα τερματίσει την απομόνωση της Κύπρου και της Κρήτης παρέχοντάς τους πρόσβαση στο ευρωπαϊκό δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας. Επιπλέον, αναμένεται να συμβάλει θετικά στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, την ασφάλεια του εφοδιασμού, την ενεργειακή απόδοση και την καλύτερη εφεδρική παροχή σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης.

2.3 Διεθνείς δραστηριότητες

Στην ενότητα που ακολουθεί γίνεται μια σύντομη αναφορά στα διεθνή συλλογικά όργανα, καθώς επίσης και στα ευρωπαϊκά φόρα που σχετίζονται με την ενέργεια. Παράλληλα, καταγράφονται συμμετοχές της ΡΑΕΚ σε συνέδρια και συναντήσεις, καθώς επίσης και οι δραστηριότητες της ΡΑΕΚ στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης.

Οργανισμός Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER)

Ο **Οργανισμός Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER)** (<http://www.acer.europa.eu/>) είναι κοινοτικό όργανο με νομική προσωπικότητα και ιδρύθηκε με βάση τις πρόνοιες του Κανονισμού 713/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2009 για την ίδρυση Οργανισμού Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας. Ο ACER άρχισε να λειτουργεί επισήμως τον Μάρτιο 2011 και έχει την έδρα του στη Λιουμπλιάνα της Σλοβενίας.

Ο κύριος στόχος του Οργανισμού είναι να βοηθά και να συντονίζει τις δράσεις των εθνικών ρυθμιστικών αρχών ενέργειας σε επίπεδο ΕΕ, να διασφαλίζει την ολοκλήρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου και να εναρμονίζει τα κανονιστικά πλαίσια εντός του πλαισίου των στόχων της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ.

Επίσης, συμβουλεύει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ώστε να λαμβάνονται δεσμευτικές αποφάσεις για τα κράτη μέλη. Παρεμβαίνει με εισηγήσεις για επίλυση διαφορών μεταξύ των ρυθμιστικών αρχών και συμβάλλει στη δημιουργία κοινών Πανευρωπαϊκών Κωδικών (Network Codes).

Ο ACER παίζει κεντρικό ρόλο στην ανάπτυξη ενός δικτύου ευρωπαϊκής κλίμακας και κανόνων αγοράς με στόχο την ενίσχυση του ανταγωνισμού. Ο Οργανισμός συντονίζει περιφερειακές και διαπεριφερειακές πρωτοβουλίες που συμβάλλουν στην ολοκλήρωση της αγοράς. Παρακολουθεί τις εργασίες των Ευρωπαϊκών Δικτύων Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς (ΕΔΔΣΜ) και παρακολουθεί τη γενικότερη λειτουργία των αγορών φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας αλλά και ειδικότερα τη λειτουργία της χονδρικής εμπορίας ενέργειας.

Ο Οργανισμός αποτελείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, τα μέλη του οποίου διορίζονται από ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, το Ρυθμιστικό Συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από ανώτερους εκπροσώπους των ρυθμιστικών αρχών των κρατών μελών της ΕΕ και το Συμβούλιο Προσφυγών, το οποίο υπάγεται μεν στον Οργανισμό αλλά είναι ανεξάρτητο από τις διοικητικές και ρυθμιστικές του δομές και το οποίο επιλαμβάνεται προσφυγών κατά αποφάσεων του ACER.

Η Κύπρος εκπροσωπείται στο Ρυθμιστικό Συμβούλιο από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο της ΠΑΕΚ. Κατά τη διάρκεια του 2016, η ΠΑΕΚ συμμετείχε στην 54η, 55η, 56η, 57η, 58η, 60η, 61η και 62η Γενική Συνέλευση του ACER.

Επίσης, η ΠΑΕΚ συμμετείχε με Λειτουργούς μέσω τηλεδιάσκεψης στην 8η συνάντηση του REMIT Coordination Group που έλαβε μέρος στις 10 Νοεμβρίου 2016 και στην 8η συνάντηση του REMIT Information Security Implementation Group (RISIG) που πραγματοποιήθηκε στις 23 Νοεμβρίου 2016.

Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Ρυθμιστών Ενέργειας (CEER)

Το **Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Ρυθμιστών Ενέργειας (CEER)** (<http://www.ceer.eu/>) ιδρύθηκε το 2000 και αποτέλεσε την πρώτη αυτόνομη οργανωμένη κοινότητα των ανεξάρτητων ρυθμιστικών αρχών ενέργειας στην Ευρώπη. Είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός και έχει την έδρα του στις Βρυξέλλες.

Βασικός στόχος του CEER είναι η προώθηση μιας ενιαίας, ανταγωνιστικής, αποτελεσματικής και βιώσιμης εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη. Μέσω του CEER οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές έχουν τη δυνατότητα να συνεργάζονται και να ανταλλάσσουν πληροφορίες και βέλτιστες πρακτικές. Επιπλέον, ο CEER παρέχει βοήθεια στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές ενέργειας της Ευρώπης και είναι η φωνή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και σε διεθνές επίπεδο.

Συνεργάζεται πολύ στενά με τον Οργανισμό Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER). Είναι, επίσης, μέλος στη Διεθνή Συνομοσπονδία των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ICER), η οποία συγκεντρώνει παρόμοιες οργανώσεις από όλο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένων των NARUC (Αμερική), ERRA (Κεντρική/ Ανατολική Ευρώπη) και MEDREG (περιοχή της Μεσογείου).

Το Συμβούλιο αποτελείται από τη Γενική Συνέλευση και το Διοικητικό Συμβούλιο. Οργανώνει το έργο του μέσα από ομάδες εργασίας (working groups, WG), οι οποίες μπορεί να υποστηρίζονται από ομάδες δράσης (task forces, TF) και ροές εργασίας (work streams, WS) που είναι επιφορτισμένες με συγκεκριμένα θέματα. Ο CEER έχει δημιουργήσει 7 ομάδες εργασίας.

Το Συμβούλιο συνέρχεται σε τακτά χρονικά διαστήματα, συνήθως στις Βρυξέλλες. Κατά τη διάρκεια του 2016, η ΠΑΕΚ εκπροσωπήθηκε από τον Πρόεδρο ή/και τον Αντιπρόεδρο στην 118η, 119η, 120η, 121η, 122η, 124η, 125η και 126η Γενική Συνέλευση του CEER.

Ένωση των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας της Μεσογείου (MedReg)

Η Ένωση των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας της Μεσογείου (MedReg) (<http://medreg-regulators.org/>) ιδρύθηκε το 2007, σύμφωνα με τον ιταλικό νόμο και έχει την έδρα της στη Ρώμη. Σήμερα αποτελείται από 24 Ρυθμιστικές Αρχές Ενέργειας (Αλβανία (ERE), Αλγερία (CREG και ARH), Βοσνία-Ερζεγοβίνη (SERC), Κροατία (HERA), Κύπρος (ΠΑΕΚ), Αίγυπτος (EgyptEra), Γαλλία (CRE), Ελλάδα (PAE), Ισραήλ (PUA και NGA), Ιταλία (AEEGSI), Ιορδανία (EMRC και MEMR), Λιβύη (ME), Μάλτα (REWS), Μαυροβούνιο (REGA-GEN), Μαρόκο (MEMEE), Παλαιστίνη (PERC), Πορτογαλία (ERSE), Σλοβενία (AGEN-RS), Ισπανία (CNMC), Τυνησία (MIT) και Τουρκία (EMRA)).

Η MedReg προωθεί ένα διαφανές, σταθερό και εναρμονισμένο κανονιστικό πλαίσιο στην περιοχή της Μεσογείου, με έμφαση στην ολοκλήρωση της αγοράς και στις επενδύσεις υποδομών, καθώς και στην προστασία των καταναλωτών και τη συνεργασία των ενδιαφερόμενων φορέων στη λεκάνη της Μεσογείου, με στόχο την εφαρμογή των προϋποθέσεων για τη δημιουργία μιας μελλοντικής Μεσογειακής Κοινότητας Ενέργειας, που να βασίζεται σε μια προσέγγιση από τη βάση στην κορυφή (bottom-up approach).

Η MedReg υποστηρίζεται ενεργά από την ΕΕ και το CEER. Η Γενική Συνέλευση της MedReg συνεδριάζει δύο φορές το χρόνο.

Κατά τη διάρκεια του 2016, η ΠΑΕΚ εκπροσωπήθηκε από τον Αντιπρόεδρο και από Μέλος του Γραφείου της ΠΑΕΚ στην 21η και 22η Γενική Συνέλευση της MedReg.

Κατά τη διάρκεια της 22ης Γενικής Συνέλευσης της MedReg, πραγματοποιήθηκαν εκλογές για την ανακήρυξη νέου Προέδρου και Αντιπροέδρου αλλά και των Προέδρων και Αντιπροέδρων των Ομάδων Εργασίας (Working Groups) και της Ομάδας Δράσης (Task Force). Η ΠΑΕΚ, μετά από ψηφοφορία, ανέλαβε την αντιπροεδρία της ομάδας εργασίας στον τομέα των ΑΠΕ, της ενεργειακής απόδοσης και του περιβάλλοντος (RES WG). Επιπλέον, αποφασίστηκε όπως η ΠΑΕΚ υπό την ιδιότητά της ως Αντιπρόεδρος του RES WG συμμετέχει ως μέλος στις ομάδες δράσης για τις μεσογειακές πλατφόρμες σε θέματα ενέργειας (Task Force on UFM Energy Platforms).

Ενεργειακή Κοινότητα (European Community)

Η Ενεργειακή Κοινότητα (European Community) (<https://www.energy-community.org>) ιδρύθηκε από τη Διεθνή Συνθήκη που υπογράφηκε στην Αθήνα το 2005. Η Συνθήκη για την ίδρυση της Ενεργειακής Κοινότητας ενώνει την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις χώρες από την περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Μαύρης Θάλασσας.

Κύριοι στόχοι της είναι να προσελκύσει επενδύσεις στην παραγωγή και τα δίκτυα της ενέργειας για να εξασφαλίσει σταθερή και συνεχή παροχή ενέργειας, να συμβάλει στην ολοκλήρωση της αγοράς ενέργειας, να ενισχύσει την ασφάλεια του εφοδιασμού, να προωθήσει την προστασία του περιβάλλοντος και να ενισχύσει τον περιφερειακό ανταγωνισμό.

Η Ενεργειακή Κοινότητα αποτελείται από οκτώ συμβαλλόμενα μέρη, έναν υποψήφιο, τέσσερις παρατηρητές και είκοσι έξι κράτη μέλη της ΕΕ.

Ρυθμιστικό Συμβούλιο Ενεργειακής Κοινότητας (ECRB)

Το **Ρυθμιστικό Συμβούλιο Ενεργειακής Κοινότητας (ECRB)** (<https://www.energy-community.org>) είναι η πλατφόρμα συντονισμού για την ανταλλαγή γνώσεων και την ανάπτυξη των βέλτιστων πρακτικών για τις ρυθμιζόμενες αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου στην Ενεργειακή Κοινότητα. Η αποστολή του είναι να διευκολύνει την ανάπτυξη ανταγωνιστικών και ολοκληρωμένων αγορών φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας προς όφελος της Ενεργειακής Κοινότητας των επιχειρήσεων και των πολιτών.

Σύμφωνα με τη Συνθήκη, το Ρυθμιστικό Συμβούλιο:

- συμβουλεύει το Υπουργικό Συμβούλιο ή τη Μόνιμη Ομάδα Υψηλού Επιπέδου για τις λεπτομέρειες νομικών, τεχνικών και ρυθμιστικών κανόνων,
- εκδίδει συστάσεις σε θέματα διασυνοριακών διαφορών μεταξύ δύο ή περισσότερων ρυθμιστικών αρχών, κατόπιν αιτήματος οποιουδήποτε από αυτούς,
- λαμβάνει μέτρα, εφόσον εξουσιοδοτηθεί σχετικά από το Υπουργικό Συμβούλιο,
- υιοθετεί Διαδικαστικές Πράξεις.

Το ECRB αποτελείται από εκπροσώπους των ρυθμιστικών αρχών των οκτώ συμβαλλόμενων μερών (Αλβανία (ERE), Βοσνία-Ερζεγοβίνη (SERC), Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ERC), Μαυροβούνιο (REGAGEN), Σερβία (AERS), Μολδαβία (ANRE), Ουκρανία (NEURC) και Κοσσυφοπέδιο (ERO)). Το ECRB περιλαμβάνει, επίσης, δέκα εκπροσώπους ρυθμιστικών αρχών, χωρίς δικαίωμα ψήφου, τους λεγόμενους συμμετέχοντες (Αυστρία (E-Control), Βουλγαρία (SEWRC), Κροατία (HERA), Κύπρος (ΡΑΕΚ), Γερμανία (BNetzA), Ελλάδα (ΡΑΕ), Ουγγαρία (ΜΕΚΗ), Ιταλία (ΑΕΕΓΣΙ), Ρουμανία (ΑΝΡΕ) και έναν εκπρόσωπο του ACER). Επιπλέον, το καθεστώς παρατηρητή έχει ανατεθεί σε δύο ρυθμιστικές αρχές (Γεωργία (GNERC) και Τουρκία (EMRA)).

Φόρα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημιούργησε το 1998 το **Ευρωπαϊκό Ρυθμιστικό Φόρουμ για την Ηλεκτρική Ενέργεια (Florence Forum)** για τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας εντός της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ. Ένα έτος αργότερα δημιουργήθηκε το **Ευρωπαϊκό Ρυθμιστικό Φόρουμ για το Φυσικό Αέριο (Madrid Forum)**, ισοδύναμο του Φόρουμ της Φλωρεντίας για τον τομέα του φυσικού αερίου. Τα Ευρωπαϊκά Ρυθμιστικά Φόρα, συγκαλούνται μία με δύο φορές τον χρόνο με τη συμμετοχή της Επιτροπής, των κρατών μελών, μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εκπροσώπων των ρυθμιστικών αρχών ενέργειας και των διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς, εκπροσώπων οργανώσεων εμπόρων, καταναλωτών, χρηστών δικτύων μεταφοράς, καθώς και των οργανωμένων αγορών ενέργειας και έχουν αναδειχθεί σήμερα σε ανεπίσημα συμβουλευτικά όργανα της Κοινότητας και χώρους ανάδειξης προβλημάτων της εσωτερικής αγοράς αλλά και προώθησης λύσεων σε αυτά. Τα Ευρωπαϊκά Ρυθμιστικά Φόρα της Φλωρεντίας και της Μαδρίτης, αποτέλεσαν τη βάση για την ίδρυση του **Ευρωπαϊκού Ενεργειακού Φόρουμ των Πολιτών (London Forum)**, το οποίο παρέχει υποστήριξη στους καταναλωτές για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στην αγορά ενέργειας και αναζητά λύσεις. Επίσης, αποτέλεσαν βάση για την ίδρυση του **Ευρωπαϊκού Ρυθμιστικού Φόρουμ Αειφόρου Ενέργειας (Bucharest Forum)**, το οποίο ασχολείται με την προώθηση της αειφόρου ενέργειας.

Η ΡΑΕΚ παρακολουθεί συστηματικά τα Ευρωπαϊκά Φόρα της Ενέργειας και συμμετέχει στις εργασίες τους. Τον Φεβρουάριο 2016 συμμετείχε στο 8ο Ευρωπαϊκό Ενεργειακό Φόρουμ των Πολιτών και τον Μάρτιο 2016 συμμετείχε στο Ευρωπαϊκό Ρυθμιστικό Φόρουμ για την Ηλεκτρική Ενέργεια. Τον Οκτώβριο 2016, η ΡΑΕΚ συμμετείχε στο 29ο Ευρωπαϊκό Ρυθμιστικό Φόρουμ για το Φυσικό Αέριο.

Φόρα της Ενεργειακής Κοινότητας

Η δημιουργία των Φόρα της Ενεργειακής Κοινότητας αντικατοπτρίζει την ανάπτυξη της Ενεργειακής Κοινότητας. Τα Φόρα Ενέργειας συγκεντρώνουν όλα τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη. Υπό την προεδρία εκπροσώπου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα Φόρα εγκρίνουν συμπεράσματα και τα διαβιβάζουν στη Μόνιμη Ομάδα Υψηλού Επιπέδου. Το πρώτο Φόρουμ Ηλεκτρικής Ενέργειας, το **Ρυθμιστικό Φόρουμ των Αθηνών**, συγκλήθηκε το 2002 πριν από την υπογραφή της Συνθήκης. Οι συνεδριάσεις του άνοιξαν τον δρόμο για την υπογραφή του Μνημονίου της Αθήνας το 2002, και αργότερα για τη σύνταξη της Συνθήκης για την ίδρυση της Ενεργειακής Κοινότητας. Λειτουργήσε κατά τα πρότυπα του Φόρουμ της Φλωρεντίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το Φόρουμ συνεδριάζει μία φορά το χρόνο στην Αθήνα. Το **Ρυθμιστικό Φόρουμ της Ενεργειακής Κοινότητας για το Φυσικό Αέριο** διεξάγεται μία φορά το χρόνο στη Σλοβενία. Οι διατάξεις του Φόρουμ ήταν μέρος της διαδικασίας της Αθήνας, ακόμη και πριν από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης. Η Συνθήκη κάνει ρητή αναφορά στη δημιουργία του Φόρουμ Φυσικού Αερίου. Το **Ρυθμιστικό Φόρουμ για το Πετρέλαιο** δημιουργήθηκε με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου το 2008, προκειμένου να βοηθήσει στην εφαρμογή του κεκτημένου της Ενεργειακής Κοινότητας πετρελαίου. Η πρώτη του συνεδρία πραγματοποιήθηκε το 2009 και έκτοτε συνεδριάζει μία φορά τον χρόνο στο Βελιγράδι. Το **Ρυθμιστικό Φόρουμ για την Κοινωνική Πολιτική** ολοκληρώνει το σύστημα των Φόρα της Ενεργειακής Κοινότητας. Συνεδριάζει κάθε χρόνο από το 2007 έως το 2014. Ιδρύθηκε για να επανεξετάσει την εφαρμογή των αρχών που καθορίζονταν στο Μνημόνιο Συνεργασίας για τα κοινωνικά θέματα που εγκρίθηκαν το 2007.

2.4 Άλλες διεθνείς δραστηριότητες

Κατά το υπό αναφορά έτος, η ΡΑΕΚ συμμετείχε επίσης και στις ακόλουθες διεθνείς δραστηριότητες:

- 1st, 2nd, 3rd, 4th, 6th, 7th και 8th European Regulators Forum (ERF) Meetings
- Athens Energy Forum, το οποίο πραγματοποιήθηκε μεταξύ 1-3 Φεβρουαρίου 2016 στην Αθήνα
- EU-US Energy Regulators Roundtable, το οποίο πραγματοποιήθηκε 24-28 Απριλίου 2016 στη Μαδρίτη
- 2nd MedReg - CEER Roundtable, το οποίο πραγματοποιήθηκε στις 19 Μαΐου 2016 στη Μάλτα
- 12η συνάντηση με ΛΑΓΗΕ Α.Ε, επίσκεψη στον Αγ. Στέφανο και παρακολούθηση του “The Eurasian Natural Gas Infrastructure Conference”, που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ 20-23 Ιουνίου 2016 στην Αθήνα
- Συνάντηση με DG ENER της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
- ACER Public Debriefing, το οποίο πραγματοποιήθηκε μεταξύ 10-14 Ιουλίου 2016 στις Βρυξέλλες
- London Gas, LNG Forum και συνάντηση στο Πανεπιστήμιο ESCP Europe για θέματα LNG στη Κύπρο που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ 25-29 Σεπτεμβρίου 2016 στο Λονδίνο
- European Electricity Ancillary Services and Balancing Forum, το οποίο πραγματοποιήθηκε μεταξύ 25 Σεπτεμβρίου - 1 Οκτωβρίου 2016 στη Βαρκελώνη
- 1st MMR TF Workshop, το οποίο πραγματοποιήθηκε μεταξύ 9-13 Οκτωβρίου 2016 στις Βρυξέλλες
- 2016 Power Project Financing & Technologies Forum, το οποίο πραγματοποιήθηκε μεταξύ 27 Νοεμβρίου - 2 Δεκεμβρίου 2016 στη Βιέννη.

2.5 Τοπικές δραστηριότητες

Κατά το υπό επισκόπηση έτος, η ΡΑΕΚ δέχθηκε προσκλήσεις για ομιλίες και παρουσιάσεις στην Κύπρο προκειμένου να παρουσιάσει θέματα που σχετίζονται με την ενέργεια και να συμβάλει στη σφαιρική και απρόσκοπτη ενημέρωση γύρω από τα θέματα του ηλεκτρισμού, του φυσικού αερίου, των αδειοδοτήσεων, κλπ.

Πιο συγκεκριμένα, η ΡΑΕΚ συμμετείχε σε αριθμό εκδηλώσεων/παρουσιάσεων με τις πλέον εξέχουσες να είναι οι εξής:

- Παρουσίαση Προέδρου της ΡΑΕΚ με τίτλο «Τα Μελλοντικά Αειφόρα Ενεργειακά Συστήματα», στις 12 Απριλίου 2016, στο Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου υπό τη διοργάνωση των Πρυτανικών Αρχών.
- Παρουσίαση Προέδρου της ΡΑΕΚ με τίτλο “Renewable and Sustainable Energy Futures” στο “5th International Conference on RES and Energy Efficiency - New Challenges”, στις 5 Μαΐου 2016, υπό τη διοργάνωση του ΚΕΒΕ.
- Παρουσίαση Λειτουργού της ΡΑΕΚ με τίτλο “Regulation of Renewable Energy Sources for the future”, στις 11 Μαΐου 2016, υπό τη διοργάνωση του ερευνητικού κέντρου FOSS του Πανεπιστημίου Κύπρου.
- Χαιρετισμός εκ μέρους του Προέδρου της ΡΑΕΚ στην εκδήλωση «Οι Νέες Ρυθμίσεις στην Αγορά Ηλεκτρικής Ενέργειας της Κύπρου, οι νέοι Κανόνες της Ανταγωνιστικής Αγοράς Ηλεκτρισμού», στις 31 Μαΐου 2016, υπό τη διοργάνωση του ΚΕΒΕ.
- Χαιρετισμός εκ μέρους του Προέδρου της ΡΑΕΚ στην ετήσια Γενική Συνέλευση της ΣΕΑΠΕΚ, στις 30 Ιουνίου 2016, υπό τη διοργάνωση της ΟΕΒ.
- Παρουσίαση Προέδρου της ΡΑΕΚ με τίτλο «Μελλοντικά ενεργειακά συστήματα - Προκλήσεις και αναγκαίες ενέργειες», στις 20 Σεπτεμβρίου 2016, στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού στη Βουλή των Αντιπροσώπων.
- Παρουσίαση Προέδρου της ΡΑΕΚ με τίτλο «Μεταβαίνοντας προς τη νέα ενεργειακή εποχή», στις 24 Οκτωβρίου 2016, στο σπίτι της ΕΕ στη Λευκωσία.
- Παρουσίαση Προέδρου της ΡΑΕΚ με τίτλο “Towards future sustainable energy systems”, στις 17 Νοεμβρίου 2016, στο Russian - Cyprus Business and Investment Forum στη Λεμεσό.
- Παρουσίαση Λειτουργού της ΡΑΕΚ με τίτλο «Λειτουργία και Αρμοδιότητες της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας Κύπρου», στις 28 και 30 Νοεμβρίου 2016, στα Πανεπιστήμια Frederick Λευκωσίας και Λεμεσού, αντίστοιχα.
- Παρουσίαση του Προέδρου της ΡΑΕΚ με τίτλο “Towards sustainable energy systems”, στις 5 Δεκεμβρίου 2016, στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας υπό τη διοργάνωση του τμήματος Νομικής του Πανεπιστημίου.
- Παρουσίαση Προέδρου της ΡΑΕΚ με τίτλο “Towards sustainable energy systems”, στις 5 Δεκεμβρίου 2016, στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας υπό τη διοργάνωση του τμήματος Νομικής του Πανεπιστημίου.

2.6 Έρευνα και ανάπτυξη

Συγχρηματοδοτούμενα έργα

Η ΡΑΕΚ, στο πλαίσιο της προώθησης της έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα της ενέργειας, υποβάλλει προτάσεις σε συνεργασία με άλλους φορείς και συμμετέχει σε έργα τα οποία χρηματοδοτούνται είτε από ευρωπαϊκά προγράμματα και ταμεία είτε από εθνικούς πόρους.

Ένα από τα έργα στα οποία η ΡΑΕΚ συμμετέχει είναι το έργο με τίτλο “Smart net metering for promotion and cost-efficient grid-integration of PV technology in Cyprus” - «Ευφυή συστήματα συμψηφισμού για προώθηση και βέλτιστη ενσωμάτωση φωτοβολταϊκής τεχνολογίας στο δίκτυο ηλεκτροδότησης της Κύπρου» και ακρώνυμο “LIFE+ SmartPV” το οποίο χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα της ΕΕ LIFE+ στο πλαίσιο της θεματικής ενότητας “Environment policy and governance” - «Περιβαλλοντική πολιτική και διακυβέρνηση».

Το εν λόγω έργο προτείνει την εφαρμογή πιλοτικών προγραμμάτων για φωτοβολταϊκά συστήματα συμψηφισμού και έξυπνους μετρητές στην Κύπρο. Το έργο προβλέπει τη μελέτη, αξιολόγηση και προώθηση μιας απλής, επίκαιρης και πολλά υποσχόμενης ενεργειακής πολιτικής που αφορά τον ευφυή συμψηφισμό και μέσα από το δείγμα καταναλωτών που θα συμμετάσχει στο έργο αναμένεται ότι θα εφαρμοστεί τιμολογιακή πολιτική ανταπόκρισης στη ζήτηση για ένα έτος έτσι ώστε να διεξαχθούν

συμπεράσματα για περαιτέρω μελέτη της τιμολογιακής πολιτικής. Το έργο έχει συνολικό προϋπολογισμό 1.219.838 εκατομμύρια ευρώ, με τη συγχρηματοδότηση από την ΕΕ να ανέρχεται στις 568.464 χιλιάδες ευρώ. Οι εργασίες του έργου ξεκίνησαν την 1η Ιουλίου 2013 και αναμένεται να ολοκληρωθούν εντός του 2018. Στο έργο συμμετέχουν συνολικά 5 εταιρείες (Πανεπιστήμιο Κύπρου, ΡΑΕΚ, Deloitte, ΑΗΚ, Τμήμα Περιβάλλοντος) όπου καταμερίζουν το κόστος ανάλογα με τις εργασίες που έχουν ανατεθεί στον καθένα. Περισσότερες πληροφορίες για το έργο είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα: <http://www.smartnproject.eu/>

Συνεργασία με Ερευνητικό Κέντρο Τεχνολογίας Ευφυών Συστημάτων και Δικτύων «ΚΟΙΟΣ» του Πανεπιστημίου Κύπρου

Επίσης, κατά το υπό επισκόπηση έτος, η ΡΑΕΚ έχοντας υπόψη τις εργασίες για την υλοποίηση νέων Κανόνων Αγοράς Ηλεκτρισμού στη βάση των προνοιών της Ρυθμιστικής Απόφασης Αρ. 01/2015 – Κ.Δ.Π. 164/2015 «Ο λεπτομερής σχεδιασμός για διαφοροποίηση του πλαισίου ρύθμισης της λειτουργίας της αγοράς ηλεκτρισμού της Κύπρου» και την ανάγκη απόκτησης για σκοπούς έρευνας και ανάπτυξης ενός εξειδικευμένου λογισμικού μοντέλου το οποίο θα συνεισφέρει σημαντικά στην εξαγωγή στοιχείων και πληροφοριών της λειτουργίας των μονάδων παραγωγής του ηλεκτρικού συστήματος, ανέθεσε στο Ερευνητικό Κέντρο Τεχνολογίας Ευφυών Συστημάτων και Δικτύων «ΚΟΙΟΣ» του Πανεπιστημίου Κύπρου, την υλοποίηση εξειδικευμένου λογισμικού μοντέλου «Βέλτιστης ένταξης μονάδων και οικονομικής κατανομής» γνωστό ως “Unit commitment and economic dispatch software”. Το εν λόγω εξειδικευμένο λογισμικό παραδόθηκε στη ΡΑΕΚ το πρώτο τρίμηνο του 2017.

Καθεστώς αδειοδότησης και διαδικασία εξέτασης καινοτόμων και/ή πρωτοποριακών και/ή πρότυπων σταθμών ΑΠΕ για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

Η ΡΑΕΚ, στο πλαίσιο της ενθάρρυνσης της έρευνας και ανάπτυξης στους τομείς των αγορών ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου, έχει εκδώσει απόφαση σχετικά με τη διαδικασία για την εξέταση και αξιολόγηση αιτήσεων **καινοτόμων και/ή πρωτοποριακών και/ή πρότυπων σταθμών ΑΠΕ για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας**. Για την αδειοδότηση τέτοιων τεχνολογιών, η συνολική εγκατεστημένη ηλεκτρική ισχύς των οποίων δεν θα υπερβαίνει τα 200 kW, θα χορηγείται εξαίρεση από άδεια υπό προϋποθέσεις.

2.7 Τεχνική βοήθεια από την Υπηρεσία Υποστήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Στα πλαίσια παροχής τεχνικής βοήθειας από την Υπηρεσία Υποστήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής άρχισε η εκπόνηση μελέτης με τίτλο “Technical Assistance for preparing a study to assess the energy efficiency potentials of the Cypriot electricity infrastructure according to the provisions of Article 15(2) of the Directive 2012/27/EU on Energy Efficiency”. Η μελέτη περιλαμβάνει καταρχάς την αξιολόγηση του δυναμικού ενεργειακής απόδοσης της υποδομής του συστήματος ενέργειας της Κύπρου, συμπεριλαμβανομένης της ανταπόκρισης και της ευελιξίας από την πλευρά της ζήτησης. Ακολούθως, περιλαμβάνει την αναγνώριση συγκεκριμένων ενεργειών που θα δύναται να αναληφθούν (νομοθετικές και ρυθμιστικές), καθώς και επενδύσεων που δύναται να πραγματοποιηθούν για να επιτευχθεί η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των υποδομών του δικτύου.

Την εν λόγω μελέτη ανέλαβε ο συμβουλευτικός οίκος Ricerca sul Sistema Energetico - RSE S.p.A. μέσω της Υπηρεσίας Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Structural Reform Support Service) και αναμένεται να ολοκληρωθεί το πρώτο εξάμηνο του 2017.

Παράλληλα, έχουν εγκριθεί από την Υπηρεσία Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η παροχή τεχνικής βοήθειας προς τη ΡΑΕΚ για ζητήματα που αφορούν την οργάνωση της αγοράς ηλεκτρισμού, θέματα ενημέρωσης διαχείρισης παραπόνων των καταναλωτών, θέματα που αφορούν

έργα κοινού ενδιαφέροντος, θέματα εκπαίδευσης της ΡΑΕΚ, ως επίσης και ζητήματα που αφορούν τις διατιμήσεις και χρεώσεις.

Επιπλέον, η ΡΑΕΚ έχει υποβάλει ένα νέο αίτημα το οποίο βρίσκεται υπό εξέταση από την Υπηρεσία Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αφορά την παροχή τεχνικής βοήθειας για τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό στους τομείς του ηλεκτρισμού και του φυσικού αερίου.

3. ΕΘΝΙΚΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Στην ενότητα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι νόμοι και κανονισμοί οι οποίοι τροποποιήθηκαν, τα νομοσχέδια τα οποία είναι υπό συζήτηση, οι σημαντικότερες ρυθμιστικές αποφάσεις και αποφάσεις της ΡΑΕΚ και, τέλος, οι εξελίξεις στους κανόνες αγοράς και στους κανόνες μεταφοράς και διανομής.

3.1 Νόμοι και Κανονισμοί

Περί Προώθησης και Ενθάρρυνσης της Χρήσης των ΑΠΕ (Καθορισμός Ύψους Τέλους Κατανάλωσης) Κανονισμοί του 2016

Το Υπουργικό Συμβούλιο ασκώντας τις εξουσίες που του παρέχονται δυνάμει της παραγράφου (στ) του άρθρου 44 των περί Προώθησης και Ενθάρρυνσης της Χρήσης των ΑΠΕ Νόμων του 2013 έως 2015, εξέδωσε τους Κανονισμούς Κ.Δ.Π.375/2016 περί Προώθησης και Ενθάρρυνσης της Χρήσης των ΑΠΕ (Καθορισμός Ύψους Τέλους Κατανάλωσης).

Οι εν λόγω Κανονισμοί αφορούν τον καθορισμό του ύψους του τέλους κατανάλωσης και της ημερομηνίας έναρξης της επιβολής του και επιπλέον περιλαμβάνουν πρόνοια για την επιστροφή του ποσού που καταβλήθηκε από τους παραγωγούς ΑΠΕ το 2015.

3.2 Νομοσχέδια σε εξέλιξη

Νομοσχέδιο - Ο περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού

Κατά τη διάρκεια του 2016 ξεκίνησε ο διάλογος μεταξύ του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και της ΡΑΕΚ για σκοπούς ετοιμασίας τροποποιητικού Νομοσχεδίου αναφορικά με τη Ρύθμιση της Αγοράς Ηλεκτρισμού έτσι ώστε να συμπεριληφθούν πρόνοιες που να επιτρέψουν να λειτουργήσει η αγορά ηλεκτρισμού σύμφωνα με το νέο Μοντέλο Αγοράς, όπως αυτό προνοείται στη Ρυθμιστική Απόφαση της ΡΑΕΚ 01/2015 για τον λεπτομερή σχεδιασμό για τη διαφοροποίηση του πλαισίου ρύθμισης της λειτουργίας της αγοράς ηλεκτρισμού.

Αναμένεται ότι το Νομοσχέδιο θα τεθεί σε δημόσια διαβούλευση εντός του 2017.

Νομοσχέδιο - Ο περί Ρύθμισης της Αγοράς Φυσικού Αερίου

Κατά το υπό επισκόπηση έτος προς τον σκοπό εναρμόνισης με τα άρθρα 2, 9(1), 9(2), 10(2), 11(1) και 15(2) της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2012, για την ενεργειακή απόδοση το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού σε συνεργασία με τη ΡΑΕΚ ετοίμασαν τροποποιητικό Νομοσχέδιο «περί Ρύθμισης της Αγοράς Φυσικού Αερίου (Τροποποιητικός)».

Στο εν λόγω τροποποιητικό Νομοσχέδιο πέρα από τις συγκεκριμένες πρόνοιες της πιο πάνω Οδηγίας περιλήφθηκαν και νέες πρόνοιες για την εναρμόνιση με το άρθρο 3(5) και το Παράρτημα Ι της Οδηγίας 2009/73/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2009 για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου. Παράλληλα, είναι σε εξέλιξη η διαδικασία εναρμόνισης με πρόνοιες του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ.1227/2011 για την ακεραιότητα και τη διαφάνεια στη χονδρική αγορά ενέργειας, αναφορικά με την επιβολή κυρώσεων στους συμμετέχοντες στην αγορά και αναμένεται ότι εντός του 2017 θα ολοκληρωθεί.

Νομοσχέδιο - Ο περί Προώθησης και Ανάπτυξης Υποδομών Εναλλακτικών Καυσίμων

Κατά το υπό επισκόπηση έτος, προς τον σκοπό εναρμόνισης με την Οδηγία 2014/94/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ης Οκτωβρίου 2014 η οποία θεσπίζει κοινό πλαίσιο μέτρων για την ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων στην Ένωση, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί η εξάρτηση από το πετρέλαιο και να περιοριστούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις στον τομέα των μεταφορών, ετοιμάστηκε εναρμονιστικό Νομοσχέδιο από το Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων το οποίο τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση. Η ΡΑΕΚ συμμετείχε ενεργά στη δημόσια διαβούλευση και τοποθετήθηκε επί των θεμάτων που την αφορούσαν. Το εν λόγω Νομοσχέδιο ορίζει ελάχιστες προδιαγραφές για τη δημιουργία υποδομών εναλλακτικών καυσίμων, περιλαμβανομένων των σημείων επαναφόρτισης των ηλεκτρονικών οχημάτων και των σημείων ανεφοδιασμού φυσικού αερίου και υδρογόνου οι οποίες θα εφαρμοστούν μέσω του εθνικού πλαισίου πολιτικής, καθώς και κοινές τεχνικές προδιαγραφές για την εν λόγω επαναφόρτιση και σημεία ανεφοδιασμού, και προδιαγραφές ως προς τις πληροφορίες προς τους χρήστες.

Περαιτέρω, η ΡΑΕΚ αντιλαμβανόμενη τον εποπτικό ρόλο που διαδραματίζει στις αγορές ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου, ανταποκρίθηκε θετικά στην ανάγκη του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων να καθορισθεί ρυθμιστικό πλαίσιο για την ανάπτυξη της αγοράς υποδομών εναλλακτικών καυσίμων στους τομείς της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου.

Νομοσχέδιο - Ο περί Έκδοσης Δικαστικών Διαταγμάτων για την Προστασία των Συλλογικών Συμφερόντων των Καταναλωτών (Τροποποιητικός)

Για σκοπούς εναρμόνισης με την Οδηγία 2013/11/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 2013 για την εναλλακτική επίλυση καταναλωτικών διαφορών το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού ετοίμασε εναρμονιστικό Νομοσχέδιο το οποίο έθεσε σε δημόσια διαβούλευση. Η ΡΑΕΚ τοποθετήθηκε στη δημόσια διαβούλευση επί των θεμάτων που την αφορούσαν και είναι σε επαφή με την αρμόδια Υπηρεσία του Υπουργείου για περαιτέρω συζήτηση του θέματος.

Το τροποποιητικό Νομοσχέδιο πρόκειται να εφαρμοστεί σε διαδικασίες εξωδικαστικής επίλυσης εγχώριων και διασυνοριακών διαφορών σχετικά με συμβατικές υποχρεώσεις που ανακύπτουν από συμβάσεις πωλήσεων ή συμβάσεις υπηρεσιών μεταξύ εμπόρου εγκατεστημένου στη Δημοκρατία και καταναλωτή που κατοικεί στη Δημοκρατία ή σε κράτος μέλος, διά της παρεμβάσεως ενός φορέα εναλλακτικής επίλυσης διαφορών ο οποίος προτείνει ή επιβάλλει λύση ή φέρνει τα μέρη σε επαφή για να διευκολυνθεί η εξεύρεση φιλικής λύσης.

3.3 Ρυθμιστικές αποφάσεις, προσχέδια ρυθμιστικών αποφάσεων και σημαντικές αποφάσεις ΡΑΕΚ κατά το 2016

Η ΡΑΕΚ κατά το 2016 έλαβε ρυθμιστικές αποφάσεις και αποφάσεις εκ των οποίων οι σημαντικότερες είναι οι εξής:

ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Ρυθμιστική Απόφαση 01/2016 - Τέλος ΔΣΜΚ (Διατίμηση Δ-ΔΣΜ) για το έτος 2016

Τα Μέλη της ΡΑΕΚ αποφάσισαν όπως το τέλος ΔΣΜΚ (Δ-ΔΣΜ: Διατίμηση για τις δαπάνες του ΔΣΜΚ) αναθεωρηθεί στα 0,09€/σ/kWh για το έτος 2016, από τα 0,11€/σ/kWh που ήταν για το έτος 2015, αφού για τα έτη 2014 και 2015 ο ΔΣΜΚ παρουσίασε πλεόνασμα εργασιών.

Ρυθμιστική Απόφαση 02/2016 - Περί Εφαρμογής Απαγορεύσεων Καταχρηστικών πρακτικών στη Χονδρική Αγορά Ενέργειας και Επιβολής Κυρώσεων

Τα Μέλη της ΡΑΕΚ με την εν λόγω Ρυθμιστική Απόφαση αποφάσισαν την εφαρμογή προνοιών σχετικά με την απαγόρευση των καταχρηστικών πρακτικών που επηρεάζουν τις χονδρικές αγορές ενέργειας, οι οποίες είναι σύμφωνες με τους κανόνες που εφαρμόζονται στις χρηματοοικονομικές αγορές και με την ορθή λειτουργία αυτών των χονδρικών αγορών ενέργειας, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τα ειδικά χαρακτηριστικά τους.

Συγκεκριμένα, η εν λόγω Ρυθμιστική Απόφαση εισάγει ειδικότερες νομοθετικές και κανονιστικές ρυθμίσεις που κρίνονται αναγκαίες για τα θέματα που αφορούν τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ.1227/2011 σχετικά με την απαγόρευση εκμετάλλευσης εμπιστευτικών πληροφοριών, την υποχρέωση δημοσίευσης εμπιστευτικών πληροφοριών, την απαγόρευση χειραγώγησης της αγοράς, την εφαρμογή των απαγορεύσεων καταχρηστικών πρακτικών στην αγορά και τις σχετικές κυρώσεις.

Ρυθμιστική Απόφαση 03/2016 - Επιβολή Υποχρεώσεων Δημόσιας Ωφέλειας (ΥΔΩ) - Διατίμηση για Συγκεκριμένες Κατηγορίες Καταναλωτών

Τα Μέλη της ΡΑΕΚ με βάση την Απόφαση του Έντιμου Υπουργού Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού ημερομηνίας 7 Οκτωβρίου 2016, [Κ.Δ.Π. 286/2016] που εμπεριέχει οδηγίες προς τη ΡΑΕΚ σχετικά με την επιβολή ΥΔΩ και δυνάμει των Άρθρων 89(1), 90 και 26 των Περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμων του 2003 έως 2015, και λαμβάνοντας υπόψη τα σχόλια που λήφθηκαν μετά τη δημοσίευση του Προσχεδίου Τροποποιητικής Ρυθμιστικής Απόφασης της Ρυθμιστικής Απόφασης Αρ. 03/2015, ημερομηνίας 31 Ιουλίου 2015 [Κ.Δ.Π. 264/2015], εξέδωσαν τη Ρυθμιστική Απόφαση 03/2016.

Η ΡΑΕΚ με την εν λόγω Ρυθμιστική Απόφαση επιβάλλει σε όλους τους κατόχους άδειας προμήθειας ηλεκτρισμού, ΥΔΩ αναφορικά με συγκεκριμένες ευάλωτες ομάδες καταναλωτών με την ένταξή τους στην ειδική διατίμηση με κώδικα 08 της ΑΗΚ, η οποία σε σύγκριση με την κανονική εγκεκριμένη διατίμηση με κώδικα 05 έχει μειωμένες χρεώσεις.

ΠΡΟΣΧΕΔΙΑ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Προσχέδιο Ρυθμιστικής Απόφασης 04/2016 - Περί εφαρμογής δεσμευτικού χρονοδιαγράμματος για την πλήρη εμπορική λειτουργία του νέου μοντέλου αγοράς ηλεκτρισμού

Τα Μέλη της ΡΑΕΚ αποφάσισαν να δημοσιεύσουν τον Δεκέμβριο 2016 Προσχέδιο Ρυθμιστικής Απόφασης 04/2016 και να τεθεί σε δημόσια διαβούλευση για 30 ημέρες, το περιεχόμενο του οποίου αφορούσε την άμεση εφαρμογή δεσμευτικού χρονοδιαγράμματος για την πλήρη εμπορική λειτουργία του νέου μοντέλου αγοράς ηλεκτρισμού στη βάση της Ρυθμιστικής Απόφασης Αρ. 01/2015 - Κ.Δ.Π. 164/2015 περί «Λεπτομερούς Σχεδιασμού για Διαφοροποίηση του Πλαισίου Ρύθμισης της Λειτουργίας της Αγοράς Ηλεκτρισμού της Κύπρου».

Προσχέδιο Ρυθμιστικής Απόφασης 05/2016 - Οδηγίες προς τον Ιδιοκτήτη Συστήματος Μεταφοράς (ΙΣΜ) για παραχώρηση πόρων στον ΔΣΜΚ

Τα Μέλη της ΡΑΕΚ αποφάσισαν να δημοσιεύσουν τον Δεκέμβριο 2016 Προσχέδιο Ρυθμιστικής Απόφασης 05/2016 και να τεθεί σε δημόσια διαβούλευση για 30 ημέρες, το περιεχόμενο του οποίου αφορούσε οδηγίες προς τον ΙΣΜ για παραχώρηση πόρων στον ΔΣΜΚ.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Απόφαση 1435/2016 - Δεκαετές πρόγραμμα ανάπτυξης συστήματος μεταφοράς για τη δεκαετία 2016-2025

Με την Απόφαση 1435/2016 η ΡΑΕΚ αφού μελέτησε και αξιολόγησε τη σχετική εισήγηση του ΔΣΜΚ που αφορά το πιο πάνω θέμα αποφάσισε να εγκρίνει το προτεινόμενο 10ετές πρόγραμμα ανάπτυξης συστήματος μεταφοράς 2016-2025.

Απόφαση 1458/2016 - Μακροπρόθεσμη πρόβλεψη ετήσιας μέγιστης συνολικής ηλεκτρικής ισχύος και συνολικής παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας για τη δεκαετία 2016-2025

Με την Απόφαση 1458/2016 η ΡΑΕΚ αφού μελέτησε και αξιολόγησε τη σχετική εισήγηση του ΔΣΜΚ που αφορά στη μακροπρόθεσμη πρόβλεψη ετήσιας μέγιστης συνολικής ηλεκτρικής ισχύος και συνολικής παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας για την περίοδο 2016-2025, αποφάσισε να εγκρίνει την εν λόγω εισήγηση.

Απόφαση 1469/2016 - Πιλοτική Εφαρμογή Τιμολογιακής Ανταπόκρισης στη Ζήτηση στα πλαίσια του ερευνητικού έργου LIFE+ Smart PV

Με την Απόφαση 1469/2016 η ΡΑΕΚ κατά τη συνεδρίασή της αναφορικά με την αξιολόγηση της εισήγησης της ομάδας έργου του προγράμματος με ακρωνύμιο "Smart PV" για πιλοτική εφαρμογή τιμολογιακής ανταπόκρισης αποφάσισε:

- Την εφαρμογή της εισήγησης της ομάδας έργου του προγράμματος με ακρωνύμιο "Smart PV" για πιλοτική τιμολογιακή ανταπόκριση στη ζήτηση (0,1085€/kWh off-peak, 0,1485€/kWh shoulder, 0,1885€/kWh peak) στο δείγμα καταναλωτών του έργου για περίοδο έξι (6) μηνών σε πρώτη φάση.
- Η ομάδα έργου του Smart PV θα πρέπει να υποβάλει στη ΡΑΕΚ πέντε μήνες μετά την έναρξη εφαρμογής των νέων διατιμήσεων την έκθεση αξιολόγησης των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από την εφαρμογή

των νέων διατιμήσεων και θα πρέπει να μελετήσει το ενδεχόμενο να υιοθετηθούν και να εφαρμοστούν εννιά (9) τιμολογήσεις της ΑΣΖ αντί τριών (3), για την επόμενη εξαμηνία πιλοτικής εφαρμογής των διατιμήσεων. Στη συνέχεια, η ΡΑΕΚ θα επανεκτιμήσει και θα αξιολογήσει τα δεδομένα για το είδος των νέων διατιμήσεων για την επόμενη εξαμηνία.

- Σε περίπτωση όπου η ΡΑΕΚ αξιολογώντας την έκθεση της ομάδας έργου αποφασίσει την εφαρμογή των τριών (3) νέων τιμολογήσεων για ένα συνεχόμενο έτος, τότε θα εξετάσει το ενδεχόμενο εφαρμογής εννιά (9) νέων διατιμήσεων για ακόμη ένα έτος (το έτος αυτό δεν περιλαμβάνεται στις δεσμεύσεις του Smart PV) στο συγκεκριμένο δείγμα καταναλωτών.
- Σε περίπτωση που υπάρξουν εισοδηματικές απώλειες για την ΑΗΚ τότε αυτές θα αξιολογηθούν από τη ΡΑΕΚ και θα εξεταστεί κατά πόσο μέρος του κόστους ή όλο το ποσό μπορεί να ενταχθεί στις μη ρυθμιζόμενες δραστηριότητες (έρευνα και ανάπτυξη), έτσι ώστε να μην επιβαρυνθεί ο καταναλωτής.

Απόφαση Αρ. 1490/2016 - Διαδικασία Αγοράς Δικαιωμάτων Θερμοκηπιακών Αερίων και Ανάκτησης του Σχετικού Κόστους μέσω της Μηνιαίας Αναπροσαρμογής Τιμής Καυσίμων

Με την Απόφαση 1490/2016, η ΡΑΕΚ αποφάσισε να εγκρίνει την αναλυτική περιγραφή της διαδικασίας αγοράς θερμοκηπιακών αερίων και ανάκτησης του σχετικού κόστους μέσω της μηνιαίας αναπροσαρμογής τιμής καυσίμου, που είχε υποβάλει η ΑΗΚ μετά από αίτημα της ΡΑΕΚ με ισχύ για το έτος 2016 και πιθανή αναθεώρηση για το 2017.

Απόφαση 1494/2016 - Καθεστώς αδειοδότησης και διαδικασία εξέτασης καινούριων και/ή πρωτοποριακών και/ή πρότυπων σταθμών ΑΠΕ για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας

Με την Απόφαση 1494/2016 η ΡΑΕΚ αποφάσισε τη διαδικασία που θα παραλαμβάνει, εξετάζει και αξιολογεί αιτήσεις για χορήγηση εξαιρέσεων από άδεια που αφορούν έργα καινούριου τεχνολογίας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ η συνολική εγκατεστημένη ηλεκτρική ισχύς των οποίων δεν θα υπερβαίνει τα 200 kW.

Η εν λόγω Απόφαση λήφθηκε δεδομένου του ενδιαφέροντος που εκδηλώνεται για την ανάπτυξη καινούριων και/ή πρωτοποριακών και/ή πρότυπων τεχνολογιών ΑΠΕ για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, που αποσκοπούν μόνο, ή κυρίως, στη διερεύνηση της λειτουργικότητας νέας τεχνολογίας ή καινούριων μεθόδων τεχνολογίας ή άλλων πρωτοποριακών συνδυασμένων ή μη μεθόδων/ τεχνολογιών, και των τεχνικών δυνατοτήτων τους για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, με απώτερο στόχο, μέσω της εξαγωγής συμπερασμάτων για την αποτελεσματικότητά τους, να προωθείται η έρευνα και ανάπτυξη.

Απόφαση 1500/2016 - Ρήτρα Καυσίμου για το έτος 2016 και για τιμή αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ για το έτος 2016

Με την Απόφαση 1500/2016 η ΡΑΕΚ αποφάσισε την αναθεώρηση της ρήτρας καυσίμου που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό της αναπροσαρμογής τιμής καυσίμου των καταναλωτών, ως ακολούθως:

- Η ρήτρα καυσίμου για καταναλωτές συνδεδεμένους στη χαμηλή τάση παραμένει στα 0,00126€/σ/kWh/€5σ/Μ.Τ.
- Η ρήτρα καυσίμου για καταναλωτές συνδεδεμένους στη μέση τάση αναθεωρείται από 0,00123€/σ/kWh/€5σ/Μ.Τ στα 0,00124€/σ/kWh/€5σ/Μ.Τ.
- Η ρήτρα καυσίμου για καταναλωτές συνδεδεμένους στην υψηλή τάση αναθεωρείται από 0,00120€/σ/kWh/€5σ/Μ.Τ στα 0,00122€/σ/kWh/€5σ/Μ.Τ.
- Η εφαρμογή των πιο πάνω αναθεωρημένων ρητρών καυσίμου να γίνει για τον υπολογισμό της αναπροσαρμογής τιμής καυσίμων στους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος για τους μηνιαίους καταναλωτές με καταμέτρηση τέλος Ιουνίου 2016 και τους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος για τους διμηνιαίους καταναλωτές η καταμέτρηση των οποίων γίνεται από την 1η Ιουλίου 2016 και έπειτα.

Επίσης, η ΡΑΕΚ αποφάσισε όπως η ρήτρα καυσίμου που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό της τιμής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ, καθώς και οι βασικές τιμές αγοράς ενέργειας από ΑΠΕ δεν θα αναθεωρηθούν επί του παρόντος, αφού υπόκεινται σε λεπτομερή μελέτη από τη ΡΑΕΚ.

Απόφαση 1524/2016 - Προκαταρκτική Έγκριση Επιτρεπόμενων Εσόδων ΑΗΚ για την περίοδο ρυθμιστικού ελέγχου 2017-2021

Με την Απόφαση 1524/2016 η ΡΑΕΚ, αφού έλαβε υπόψη τη Ρυθμιστική Απόφαση Αρ. 02/2015 (ΚΔΠ 208/2015) «Δήλωση Ρυθμιστικής Πρακτικής και Μεθοδολογία Διατιμήσεων Ηλεκτρισμού» και τους υπολογισμούς των επιτρεπόμενων εσόδων που υπέβαλε η ΑΗΚ, αποφάσισε να δοθεί προκαταρκτική έγκριση στην ΑΗΚ για τα Επιτρεπόμενα Έσοδα για την περίοδο ρυθμιστικού ελέγχου 2017-2021 υπό την προϋπόθεση ότι αυτά θα διαφοροποιηθούν βάσει 10 σημείων που η ΡΑΕΚ έθεσε στην Απόφασή της.

Τέλος, κατά τη διάρκεια της εργασίας του ελέγχου των επιτρεπόμενων εσόδων που υποβλήθηκαν από την ΑΗΚ, διαφάνηκε η συγκέντρωση του όγκου εργασίας για την ετοιμασία των υπολογισμών των επιτρεπόμενων εσόδων σε πολύ μικρό αριθμό λειτουργών στη μονάδα Οικονομικών Υπηρεσιών της ΑΗΚ. Η ΡΑΕΚ παρότρυνε την ΑΗΚ να προχωρήσει στην εκπαίδευση και κατάρτιση περισσότερων λειτουργών που να εμπλέκονται στο θέμα των επιτρεπόμενων εσόδων για σκοπούς αποτελεσματικότερης και αποδοτικότερης διεκπεραίωσης των εργασιών σχετικών με τον υπολογισμό των επιτρεπόμενων εσόδων.

Απόφαση 1548/2016 - Έλεγχος Λογαριασμών Αιολικών Πάρκων του έτους 2015

Με την Απόφαση 1548/2016 η ΡΑΕΚ αποφάσισε τη διενέργεια διαγωνισμού για την ανάλυση των ελεγμένων οικονομικών καταστάσεων των αιολικών πάρκων που είναι σε λειτουργία, στη βάση του άρθρου 90(1)(β) του περί της Ρύθμισης των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων και για Συναφή Θέματα Νόμου του 2016 (Ν.73(Ι)/2016).

Απόφαση 1549/2016 - Καθεστώς Εξαιρέσεων από Άδεια εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρισμού με χρήση ΑΠΕ, ηλεκτρικής ισχύος από 1kW μέχρι 20kW

Με την Απόφαση 1549/2016 η ΡΑΕΚ αποφάσισε να καθορίσει τη διαδικασία χορήγησης απαλλαγής από εξαίρεση από άδεια για εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρισμού με χρήση ΑΠΕ, συνολικής ηλεκτρικής ισχύος από 1 kW μέχρι 20 kW και ταυτόχρονα ανακάλεσε την Απόφαση 145Α/2007.

Απόφαση 1557/2016 - Τιμή Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας από ΑΠΕ για το έτος 2016

Με την Απόφαση 1557/2016 η ΡΑΕΚ αποφάσισε να δώσει οδηγίες στην ΑΗΚ όπως συμπεριλάβει στον υπολογισμό της τιμής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ το αποφυγόν κόστος αγοράς δικαιωμάτων θερμοκηπιακών αερίων, το οποίο η ΑΗΚ δεν επωμίζεται λόγω της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ.

Επίσης, αποφάσισε ότι οι βασικές τιμές και οι συντελεστές ρήτρας καυσίμου για αγορά ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ΑΠΕ που θα συμπεριλαμβάνουν τα πιο κάτω:

- αποφυγόν κόστος καυσίμου,
- αποφυγόν μεταβλητό κόστος συντήρησης,
- αποφυγόν κόστος δικαιωμάτων θερμοκηπιακών αερίων,
- αποφυγόν κόστος συνδρομής προς τον Κυπριακό Οργανισμό Διαχείρισης Αποθεμάτων Πετρελαιοειδών (ΚΟΔΑΠ),

θα πρέπει να υποβληθούν από την ΑΗΚ προς τη ΡΑΕΚ για έγκριση.

Επιπλέον, στην Απόφαση αναφέρεται ότι η τιμή αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ βρίσκεται υπό λεπτομερή μελέτη και θα διαφοροποιηθεί ανάλογα με τα αποτελέσματα που θα προκύψουν.

Απόφαση 1559/2016 - Διαβούλευση μεταξύ ΡΑΕΚ, ΔΣΜΚ και ΑΗΚ για τον προϋπολογισμό του ΔΣΜΚ για το 2017

Με την Απόφαση 1559/2016, η ΡΑΕΚ, λαμβάνοντας υπόψη ότι προέκυψαν σχετικά ζητήματα αναφορικά με τον προϋπολογισμό του ΔΣΜΚ για το 2017, αποφάσισε στο πλαίσιο του άρθρου 61 των περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμων 2003-2015, μεταξύ άλλων, τη διατήρηση της θέσης του Διευθυντή Αγοράς Ηλεκτρισμού στην οργανική δομή του ΔΣΜΚ, καθώς η εν λόγω θέση είναι καίριας σημασίας για τη λειτουργία της αγοράς ηλεκτρισμού.

Απόφαση 1565/2016 - Μέσο Σταθμικό Κόστος Κεφαλαίου της ΑΗΚ για Σκοπούς Υπολογισμού των Επιτρεπόμενων Εσόδων της ΑΗΚ για την Περίοδο Ρυθμιστικού Ελέγχου 2017-2021

Με την Απόφαση 1565/2016, η ΡΑΕΚ αποφάσισε να καθορίσει το μέσο σταθμικό κόστος κεφαλαίου για την περίοδο ρυθμιστικού ελέγχου 2017-2021 στο 4,6%, για καθεμία από τις δραστηριότητες της παραγωγής, ιδιοκτησίας του συστήματος μεταφοράς και διανομής της ΑΗΚ.

Το μέσο σταθμικό κόστος κεφαλαίου ενδέχεται να μεταβληθεί εντός της περιόδου ρυθμιστικού ελέγχου 2017-2021 μόνο στην περίπτωση που υπάρξουν σημαντικές μεταβολές σε συγκεκριμένες παραμέτρους του, και μετά από διαβούλευση της ΑΗΚ με τη ΡΑΕΚ.

Απόφαση 1584/2016 - Απόφαση για έγκριση προτεινόμενων από τον ΔΣΜΚ τροποποιήσεων στους Κανόνες Μεταφοράς και Διανομής (ΚΜΔ) - Έκδοση 4.0.1.

Με την Απόφαση 1584/2016 η ΡΑΕΚ αποφάσισε τη μερική έγκριση των προτεινόμενων από τον ΔΣΜΚ τροποποιήσεων στους κανόνες μεταφοράς και διανομής και την αναθεώρησή τους στη νέα έκδοση 4.0.1.

Απόφαση 1585/2016 - Αποδεκτές Μετρήσεις Αιολικού Δυναμικού που πρέπει να υποβάλλονται στη ΡΑΕΚ μαζί με την αίτηση για χορήγηση Άδειας Κατασκευής Αιολικού Πάρκου

Με την Απόφαση 1585/2016, η ΡΑΕΚ αποφάσισε να καθορίσει τους πιστοποιημένους φορείς, την ελάχιστη χρονική περίοδο και τον τρόπο που πρέπει να διενεργούνται οι αποδεκτές από τη ΡΑΕΚ μετρήσεις αιολικού δυναμικού μιας περιοχής σύμφωνα με τα εκάστοτε εν ισχύ διεθνή πρότυπα. Ταυτόχρονα με την εν λόγω Απόφαση ανακλήθηκε η Απόφαση 83/2006 για τις αποδεκτές μετρήσεις αιολικού δυναμικού.

Απόφαση 1586/2016 - Περί Βασικών Αρχών Πλαισίου Ανάπτυξης και Λειτουργίας Αγοράς Υποδομών Επαναφόρτισης Ηλεκτρικών Οχημάτων Δυνάμει των άρθρων 15, 25(13) και 26 των περί ρύθμισης της αγοράς ηλεκτρισμού Νόμων 2003-2015

Με την Απόφαση 1586/2016 η ΡΑΕΚ αντιλαμβανόμενη τον εποπτικό ρόλο που διαδραματίζει στις αγορές ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου ανταποκρίθηκε θετικά στην ανάγκη των Υπουργείων Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων να καθορισθεί ρυθμιστικό πλαίσιο για την ανάπτυξη της αγοράς υποδομών εναλλακτικών καυσίμων **στους τομείς της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου**, αποφάσισε την έκδοση Προσχεδίου Απόφασης αναφορικά με τις βασικές αρχές πλαισίου ανάπτυξης και λειτουργίας της αγοράς υποδομών επαναφόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων.

3.4 Ενέργειες που λήφθηκαν σε σχέση με απορρέοντα από προηγούμενες Ρυθμιστικές Αποφάσεις

Στο πλαίσιο εφαρμογής των προνοιών Ρυθμιστικών Αποφάσεων που είχε λάβει η ΡΑΕΚ τα προηγούμενα έτη λήφθηκαν διάφορες ενέργειες κατά το 2016 οι οποίες περιγράφονται στη συνέχεια.

Διερεύνηση εφαρμογής μεταβατικής ρύθμισης στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας Κύπρου πριν την πλήρη εφαρμογή του νέου μοντέλου αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στη βάση της Ρυθμιστικής Απόφασης 01/2015

Η ΡΑΕΚ αναγνωρίζοντας την καθυστέρηση που σημειώνεται στην υλοποίηση και πλήρη εφαρμογή του νέου μοντέλου αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας αποφάσισε να λάβει μέτρα για να καλύψει το κενό που δημιουργείται στη λειτουργία της αγοράς. Τα μέτρα αυτά αφορούν τη διερεύνηση της εφαρμογής μεταβατικής ρύθμισης στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας Κύπρου πριν την πλήρη εφαρμογή του νέου μοντέλου αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Για τον σκοπό αυτό ανατέθηκε σε εξωτερικό σύμβουλο η εκπόνηση σχετικής τεχνικής έκθεσης.

Η τεχνική έκθεση η οποία υποβλήθηκε στη ΡΑΕΚ τον Νοέμβριο 2016, έλαβε υπόψη την τρέχουσα κατάσταση αναφορικά με τις διαδικασίες που επιτελούνται από τον ΔΣΜΚ και τον Διαχειριστή Συστήματος Διανομής (ΔΣΔ), τη Ρυθμιστική Απόφαση Αρ. 01/2015 (Κ.Δ.Π. 164/2015), τους προβληματισμούς και τις ανησυχίες του ΔΣΜΚ αλλά και των άλλων εμπλεκόμενων φορέων αναφορικά με το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης της νέας αγοράς ηλεκτρισμού. Παράλληλα, έλαβε υπόψη τις ανησυχίες της ΡΑΕΚ αναφορικά με τη ρύθμιση του νέου πλαισίου λειτουργίας της αγοράς, τις πιθανές επιλογές αναφορικά με το μεταβατικό στάδιο λειτουργίας της αγοράς σύμφωνα με τα αιτήματα από ενδιαφερόμενους προς τη ΡΑΕΚ για ένταξή τους στην αγορά ηλεκτρισμού, καθώς και τα ρυθμιστικά κριτήρια που έχει θέσει η ΡΑΕΚ αναφορικά με την αξιολόγηση των πιθανών επιλογών.

Αναθέωρηση διατιμήσεων ηλεκτρισμού της ΑΗΚ στη βάση της Ρυθμιστικής Απόφασης 02/2015 «Δήλωση Ρυθμιστικής Πρακτικής και μεθοδολογία Διατιμήσεων Ηλεκτρισμού»

Στις 19 Ιουνίου 2015 δημοσιεύθηκε η Ρυθμιστική Απόφαση 02/2015 Δήλωση Ρυθμιστικής Πρακτικής και Μεθοδολογία Διατιμήσεων Ηλεκτρισμού, Κ.Δ.Π. 208/2015. Στόχος της αναθέωρησης της Δήλωσης Ρυθμιστικής Πρακτικής και Μεθοδολογίας Διατιμήσεων Ηλεκτρισμού είναι η εναρμόνισή της με τις καλύτερες ή/και βέλτιστες πρακτικές στην Ευρώπη και ο πιο ορθολογιστικός τρόπος υπολογισμού των επιτρεπόμενων εσόδων και, επομένως, των διατιμήσεων της αγοράς ηλεκτρισμού.

Οι πρωταρχικοί στόχοι της ρύθμισης των διατιμήσεων είναι η μεγιστοποίηση της μακροχρόνιας ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας, η προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα ενάντια στις τιμές που διαμορφώνονται σε μονοπωλιακή βάση, η εξυπηρέτηση των ΥΔΩ, η εξασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού και η προώθηση ενεργειακά αποδοτικών και ποιοτικών υπηρεσιών που παρέχονται από τους κατόχους Άδειας.

Ο καθορισμός του ύψους των νέων διατιμήσεων μπορεί να χωριστεί σε δύο στάδια: (α) τον καθορισμό των Επιτρεπόμενων Εσόδων και (β) τη δομή των νέων διατιμήσεων.

Στο πλαίσιο της διαδικασίας καθορισμού των νέων διατιμήσεων της ΑΗΚ, η ΑΗΚ υπέβαλε συνοπτικούς υπολογισμούς των επιτρεπόμενων εσόδων για την περίοδο ρυθμιστικού ελέγχου 2017-2021. Μετά από επεξεργασία των δεδομένων και μελέτη, η ΡΑΕΚ αποφάσισε στις 13 Ιουλίου 2016 όπως δώσει προκαταρκτική έγκριση για τα επιτρεπόμενα έσοδα της ΑΗΚ για την περίοδο ρυθμιστικού ελέγχου 2017-2021 (Αρ. Απόφασης 1524/2016) υπό την προϋπόθεση ότι αυτά θα διαφοροποιούνταν με βάση δέκα σημεία και υπό την προϋπόθεση ότι θα διευθετηθούν το συντομότερο έξι εκκρεμότητες οι οποίες αναφέρονται στην Απόφαση.

Η ΑΗΚ, λαμβάνοντας υπόψη τις οδηγίες της ΡΑΕΚ σε σχέση με την προκαταρκτική έγκριση των επιτρεπόμενων εσόδων, υπέβαλε στις 10 Οκτωβρίου 2016 στη ΡΑΕΚ τη μελέτη των συμβούλων της (Economic Consulting Associates) για την προτεινόμενη νέα δομή των διατιμήσεων ηλεκτρικής ενέργειας χονδρικής και των διατιμήσεων προμήθειας αγοράς ηλεκτρισμού στον τελικό καταναλωτή, καθώς και τις διατιμήσεις που προκύπτουν από τα επιτρεπόμενα έσοδα όπως έχουν εγκριθεί προκαταρκτικά από τη ΡΑΕΚ.

Επιπλέον, μετά από οδηγίες της ΡΑΕΚ, η ΑΗΚ έχει προσέλθει σε δημόσια διαβούλευση για την προτεινόμενη δομή των νέων διατιμήσεων από τις 27 Οκτωβρίου μέχρι τις 27 Νοεμβρίου. Τα σχόλια που έχει παραλάβει η ΑΗΚ μέσω της δημόσιας διαβούλευσης έχουν αποσταλεί στη ΡΑΕΚ, όπως και οι απαντήσεις της ΑΗΚ στα εν λόγω σχόλια.

Η ΡΑΕΚ έχει εξουσία να ρυθμίσει τις διατιμήσεις, χρεώσεις και άλλους όρους και προϋποθέσεις που εφαρμόζονται από τους αδειούχους για οποιεσδήποτε υπηρεσίες που παρέχονται σύμφωνα με τους όρους των αδειών τους, συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού ή της έγκρισης των τιμολογίων μεταφοράς ή διανομής ή της μεθοδολογίας τους.

Η ΡΑΕΚ βρίσκεται στο στάδιο που εξετάζει εις βάθος τις προτεινόμενες νέες διατιμήσεις ηλεκτρισμού (χονδρικής, τέλη χρήσης δικτύου, προμήθειας, μετρήσεων κλπ.) βάσει του Νόμου και της μεθοδολογίας διατιμήσεων. Η ΡΑΕΚ έχει προσλάβει εξωτερικούς συμβούλους για τον σκοπό αυτό (Frontier Economics Ltd).

Στόχος των νέων διατιμήσεων είναι να είναι συμβατές με τις αρχές και τις πρόνοιες της μεθοδολογίας διατιμήσεων που έχει εκδοθεί από τη ΡΑΕΚ και να ακολουθείται η αρχή της κοστοστρέφειας και αποφυγής διεπιδοτήσεων μεταξύ των καταναλωτών ηλεκτρικής ενέργειας. Σε κάποιες διατιμήσεις παρατηρείται αύξηση και σε κάποιες μείωση σε σύγκριση με τις υφιστάμενες διατιμήσεις. Η ΡΑΕΚ εξετάζει τις προτάσεις της ΑΗΚ και αναλόγως θα αποφασίσει για έγκριση ή όχι των προτάσεων αυτών.

Στόχος είναι οι νέες διατιμήσεις ηλεκτρισμού να εφαρμοστούν το 2017.

Λειτουργικός και λογιστικός διαχωρισμός ΑΗΚ, χωριστοί λογαριασμοί ΑΗΚ στη βάση των Ρυθμιστικών Αποφάσεων 02/2014, 03/2014 και 04/2014

Τον Ιούλιο 2014 η ΡΑΕΚ εξέδωσε τις ακόλουθες Ρυθμιστικές Αποφάσεις:

- Ρυθμιστική Απόφαση Αρ. 02/2014 αναφορικά με Ρυθμιστικές Λογιστικές Οδηγίες για την Ετοιμασία Χωριστών Λογαριασμών της ΑΗΚ
- Ρυθμιστική Απόφαση Αρ. 03/2014 αναφορικά με Λογιστικό Διαχωρισμό των Δραστηριοτήτων της ΑΗΚ
- Ρυθμιστική Απόφαση Αρ. 04/2014 αναφορικά με Λειτουργικό Διαχωρισμό των Δραστηριοτήτων της ΑΗΚ με στόχο τη διευκόλυνση της εποπτείας και του ελέγχου της ΑΗΚ από τη ΡΑΕΚ.

Το 2015 και 2016 προχώρησε η εφαρμογή των πιο πάνω ρυθμιστικών αποφάσεων από την ΑΗΚ υπό τη συνεχή παρακολούθηση της ΡΑΕΚ.

Ο λειτουργικός διαχωρισμός των δραστηριοτήτων της ΑΗΚ έχει μπει επίσημα σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2016 και η ΡΑΕΚ βρίσκεται σε διαδικασία πρόσληψης συμβούλων για τον έλεγχο της εφαρμογής του σχετικού με τον λειτουργικό διαχωρισμό ρυθμιστικού πλαισίου. Ο έλεγχος θα είναι διάρκειας πέραν των 18 μηνών και θα πραγματοποιηθεί σε τρία στάδια: τον Απρίλιο 2017, τον Δεκέμβριο 2017 και τον Δεκέμβριο 2018.

Τον Σεπτέμβριο 2016 υποβλήθηκαν από την ΑΗΚ οι χωριστοί λογαριασμοί ανά δραστηριότητα για το έτος 2015, οι οποίοι έχουν ελεγχθεί από τη ΡΑΕΚ και τους συμβούλους της και έχουν σταλεί σχόλια και παρατηρήσεις.

3.5 Κανόνες αγοράς ηλεκτρισμού

Σύμφωνα με τους περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμους του 2003 έως 2015, οι κανόνες αγοράς ηλεκτρισμού, μεταξύ άλλων:

- Διέπουν τους μηχανισμούς, τις τιμές και άλλους όρους και προϋποθέσεις που τυγχάνουν εφαρμογής στις περιπτώσεις που οι κάτοχοι αδειών αγοράζουν ή πωλούν ηλεκτρισμό με βάση διευθετήσεις που διενεργούνται από τον ΔΣΜΚ.
- Διασφαλίζουν ότι οι κάτοχοι αδειών από τους οποίους ζητείται να συμμετέχουν στην αγορά και πώληση ηλεκτρισμού, με βάση τις διευθετήσεις αυτές, δεν θα υπόκεινται σε δυσμενή διάκριση.
- Προάγουν την αποδοτικότητα και την οικονομία και διευκολύνουν τον ανταγωνισμό στην αγορά και πώληση ηλεκτρισμού με βάση τις διευθετήσεις αυτές.

Οι κανόνες αγοράς ηλεκτρισμού τηρούνται από όλους τους κατόχους αδειών ή από πρόσωπα στα οποία έχουν παραχωρηθεί εξαιρέσεις, στην έκταση που το απαιτούν οι άδειες ή οι εξαιρέσεις τους.

Κατά το υπό αναφορά έτος, δεν έγινε οποιαδήποτε τροποποίηση των κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού και η σε ισχύ έκδοση των κανόνων αγοράς παραμένει η αρχική έκδοση 1.0.0.

Ωστόσο, ο ΔΣΜΚ, με βάση τις πρόνοιες της Ρυθμιστικής Απόφασης της ΡΑΕΚ Αρ. 01/2015 - Κ.Δ.Π. 164/2015 «Ο λεπτομερής σχεδιασμός για διαφοροποίηση του πλαισίου ρύθμισης της λειτουργίας της αγοράς ηλεκτρισμού της Κύπρου», ετοίμασε προσχέδιο στην αγγλική γλώσσα νέων κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού το οποίο έθεσε σε δημόσια διαβούλευση μεταξύ 29 Φεβρουαρίου 2016 έως 22 Απριλίου 2016.

Ακολούθως, ο ΔΣΜΚ αφού έλαβε υπόψη τα σχόλια που υποβλήθηκαν κατά τη διάρκεια της δημόσιας διαβούλευσης, καθώς και τα σχόλια των δύο συνεδριών της Συμβουλευτικής Επιτροπής Κανόνων Αγοράς Ηλεκτρισμού, υπέβαλε στη ΡΑΕΚ στις 29 Δεκεμβρίου 2016 αναθεωρημένο προσχέδιο στην αγγλική γλώσσα των νέων κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού.

Ο ΔΣΜΚ θα ολοκληρώσει εντός του 2017 τη μετάφραση των νέων κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού στην ελληνική γλώσσα, το οποίο θα αποτελέσει το επίσημο κείμενο και θα υποβληθεί στη ΡΑΕΚ για έγκριση.

3.6 Κανόνες μεταφοράς και διανομής

Σύμφωνα με τους περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμους του 2003 έως 2015, οι κανόνες μεταφοράς και διανομής αγοράς ηλεκτρισμού, μεταξύ άλλων:

- Διέπουν τις τεχνικές απαιτήσεις και περιορισμούς που εφαρμόζονται από τους κατόχους αδειών οποτεδήποτε επιθυμούν να συνδεθούν με το σύστημα μεταφοράς ή/και το σύστημα διανομής ή να χρησιμοποιούν το σύστημα μεταφοράς ή το σύστημα διανομής για τη μεταφορά ηλεκτρισμού.
- Διασφαλίζουν ότι οι τεχνικοί όροι που εφαρμόζονται σε κατόχους αδειών οι οποίοι επιθυμούν να συνδεθούν ή να χρησιμοποιήσουν το σύστημα μεταφοράς ή το σύστημα διανομής δε δημιουργούν αδικαιολόγητη διάκριση στους κατόχους αδειών.
- Προάγουν την αποδοτικότητα, αξιοπιστία και οικονομία στη χρήση και ανάπτυξη του συστήματος μεταφοράς και του συστήματος διανομής.

Οι πρόνοιες των κανόνων μεταφοράς και διανομής τηρούνται από όλους τους κατόχους αδειών ή από πρόσωπα στα οποία έχουν παραχωρηθεί εξαιρέσεις, στην έκταση που το απαιτούν οι άδειες ή εξαιρέσεις αντίστοιχα.

Κατά το υπό αναφορά έτος, έγινε μία αναθεώρηση των κανόνων μεταφοράς και διανομής η οποία δημοσιεύθηκε από τον ΔΣΜΚ στις 21 Οκτωβρίου 2016, μετά από σχετική έγκριση από τη ΡΑΕΚ. Η έκδοση 4.0.1. - Οκτώβριος 2016 αποτελεί την τελευταία τροποποιητική σε ισχύ έκδοση των κανόνων μεταφοράς και διανομής.

4. ΑΓΟΡΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

4.1 Άδειες κατασκευής και λειτουργίας μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας

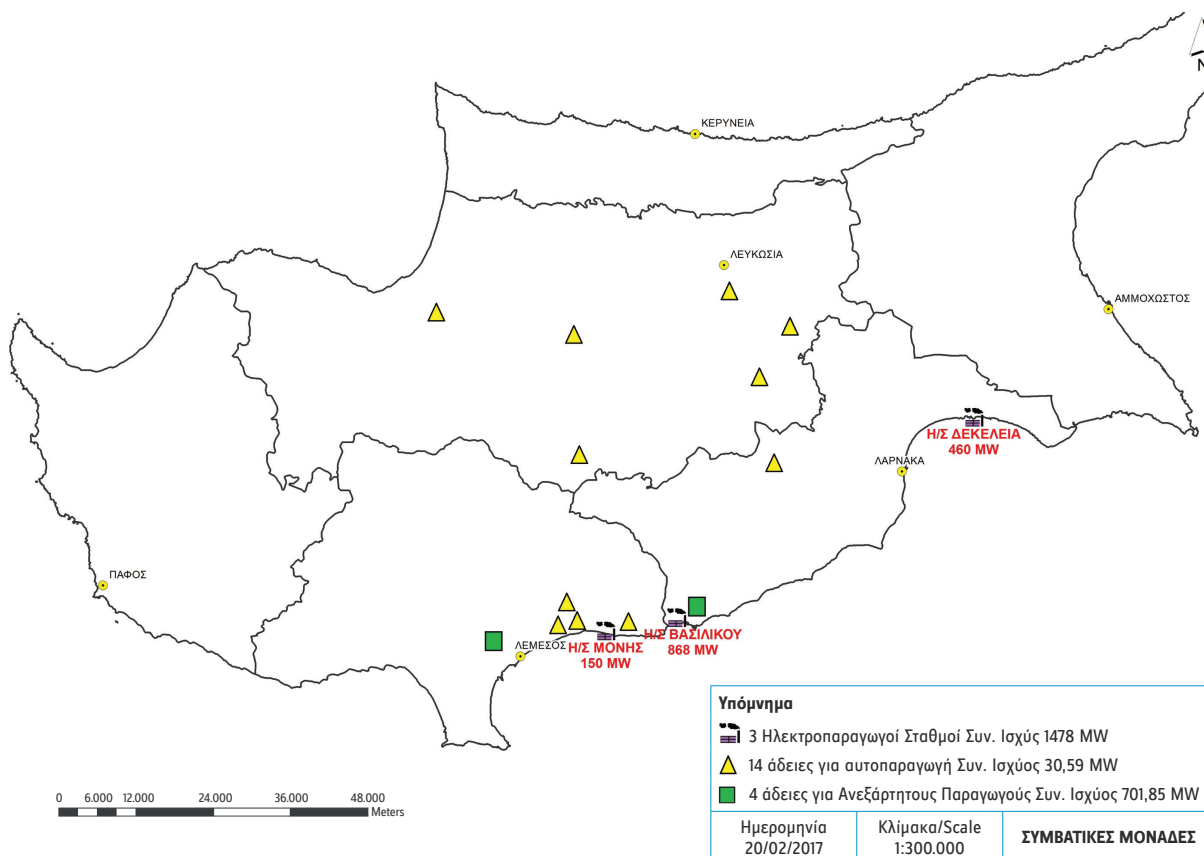
Συμβατικές μονάδες

Κατά το έτος 2016:

- υποβλήθηκε μία αίτηση για κατασκευή και λειτουργία σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας για ίδια χρήση, αυτοπαραγωγή, με μηχανές εσωτερικής καύσης (ΜΕΚ), συνολικής ηλεκτρικής ισχύος 2,8 ΜWe,
- ανακλήθηκε μία άδεια λειτουργίας σταθμού παραγωγής ηλεκτρισμού για εμπορικούς σκοπούς ηλεκτρικής ισχύος 49,9 ΜWe, με χρήση συμβατικών καυσίμων σε μηχανές εσωτερικής καύσης (ΜΕΚ) και
- ανακλήθηκαν δύο άδειες λειτουργίας σταθμού παραγωγής ηλεκτρισμού για ίδια χρήση, αυτοπαραγωγή, συνολικής ηλεκτρικής ισχύος 11 ΜWe, με χρήση συμβατικών καυσίμων σε μηχανές εσωτερικής καύσης (ΜΕΚ).

Σήμερα, η συνολική αδειοδοτημένη από τη ΡΑΕΚ ισχύς για συμβατικούς σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας είναι 2.210,44 MW για είκοσι οκτώ άδειες, από τις οποίες επτά ισχύος 1.478 MW ανήκουν στην ΑΗΚ και δεκαέξι ισχύος 30,59 MW αφορούν περιπτώσεις αυτοπαραγωγής. Οι υπόλοιπες πέντε, συνολικής ισχύος 701,85 MW, ανήκουν σε ανεξάρτητους παραγωγούς. Στο σχεδιάγραμμα 2 που ακολουθεί, παρουσιάζεται η γεωγραφική κατανομή των αδειοδοτημένων συμβατικών μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

Σχεδιάγραμμα 2 - Παραστατική παρουσίαση και γεωγραφική κατανομή αδειών για συμβατικές μονάδες μέχρι το 2016

Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ)

Αιολικά πάρκα

Το 2016 δεν υποβλήθηκε καμία αίτηση ούτε χορηγήθηκε οποιαδήποτε άδεια για κατασκευή ή/και λειτουργία αιολικού πάρκου. Επίσης, ανακλήθηκαν τρεις άδειες λειτουργίας αιολικών πάρκων συνολικής ηλεκτρικής ισχύος 59 MW. Ως αποτέλεσμα, η εγκατεστημένη ισχύς αιολικών πάρκων δεν έχει διαφοροποιηθεί κατά το έτος 2016 και παραμένει 157,5 MW, ως είχε το προηγούμενο έτος 2015.

Φωτοβολταϊκά συστήματα

Το 2016 χορηγήθηκε μία άδεια κατασκευής και λειτουργίας φωτοβολταϊκού πάρκου ισχύος 5,58 MW στο πλαίσιο λειτουργίας της ανταγωνιστικής αγοράς ηλεκτρισμού. Η συνολική εγκατεστημένη ισχύς φωτοβολταϊκών συστημάτων για το 2016, ανήλθε στα 85,7 MW, σε σύγκριση με το 2015 που ήταν 76,5 MW.

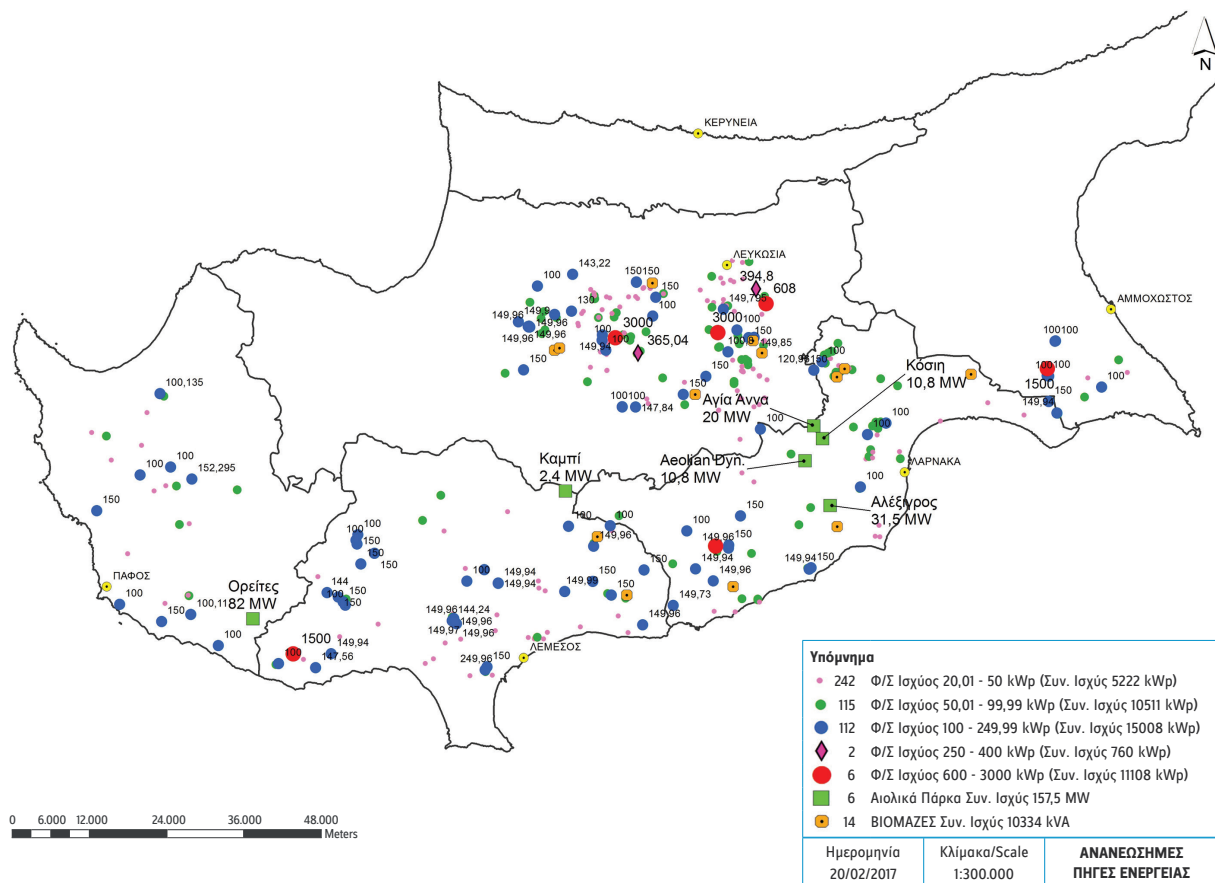
Ηλιοθερμικοί σταθμοί - Χρηματοδοτικό πρόγραμμα NER300 της ΕΕ

Στο πλαίσιο του προγράμματος NER300 της ΕΕ για χρηματοδότηση έργων επίδειξης καινοτόμων τεχνολογιών ενέργειας από ΑΠΕ οι οποίες είναι ώριμες για επίδειξη αλλά δεν είναι ακόμη εμπορικά εφαρμοσμένες, εγκρίθηκαν από την ΕΕ δύο κυπριακά έργα ηλεκτροπαραγωγής. Το Υπουργικό Συμβούλιο έχει εγκρίνει για καθένα από τα έργα αυτά, ατομικό μέτρο στήριξης.

Η ΡΑΕΚ στο πλαίσιο του προγράμματος ΝΕΡ300 και του ατομικού μέτρου στήριξης που ενέκρινε το Υπουργικό Συμβούλιο χορήγησε κατά το 2016:

- Μία άδεια κατασκευής και λειτουργίας ηλιοθερμικού σταθμού παραγωγής ηλεκτρισμού, με αποθήκευση θερμικής ενέργειας, αποτελούμενου από μικρούς πύργους και κάτοπτρα, συνολικής ηλεκτρικής ισχύος 50 MWe και
- Μία άδεια κατασκευής ηλιοθερμικού σταθμού παραγωγής ηλεκτρισμού με μηχανές Stirling συνολικής ηλεκτρικής ισχύος 50,76 MWe, με αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας.

Στο σχεδιάγραμμα 3 που ακολουθεί, παρουσιάζεται η γεωγραφική κατανομή των αδειοδοτημένων μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με τη χρήση ΑΠΕ, ισχύος μεγαλύτερης από 20 ΚWp.

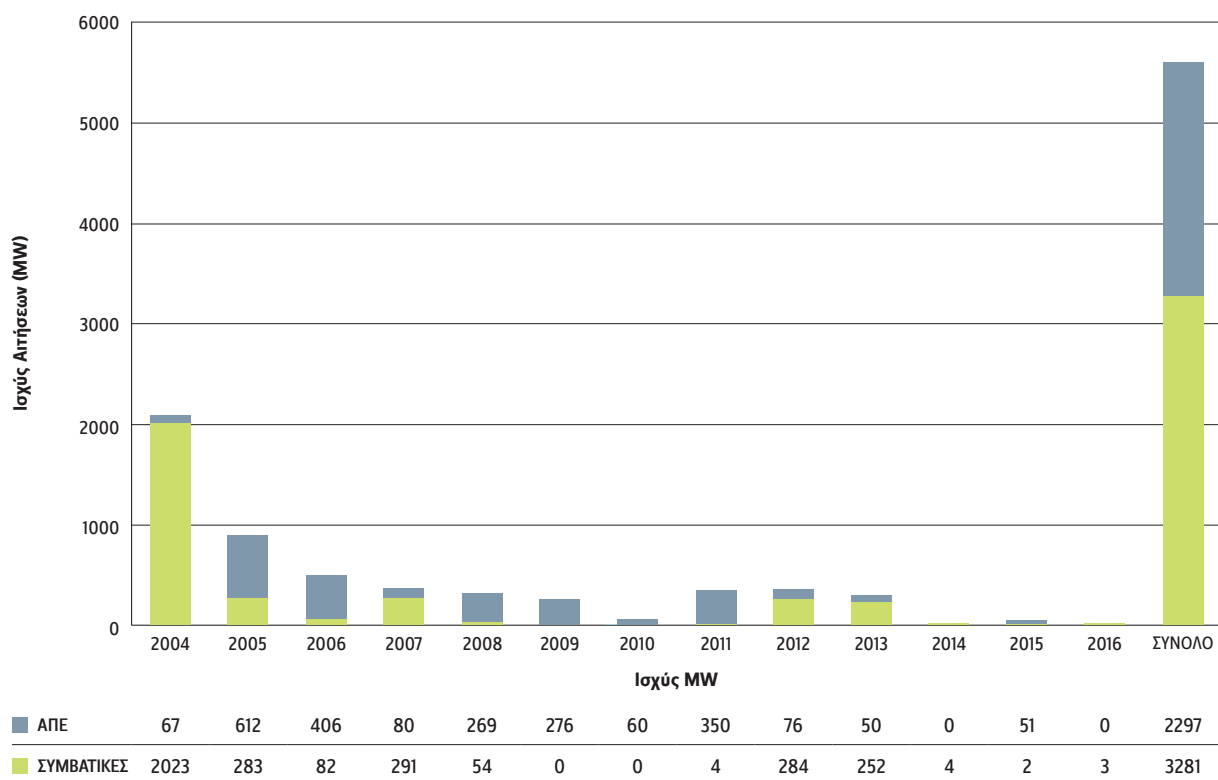

Σχεδιάγραμμα 3 - Παραστατική παρουσίαση και γεωγραφική κατανομή αδειών για μονάδες ΑΠΕ μέχρι το 2016

Αρχειο αιτήσεων αδειοδότησης και εκδοθεισών αδειών

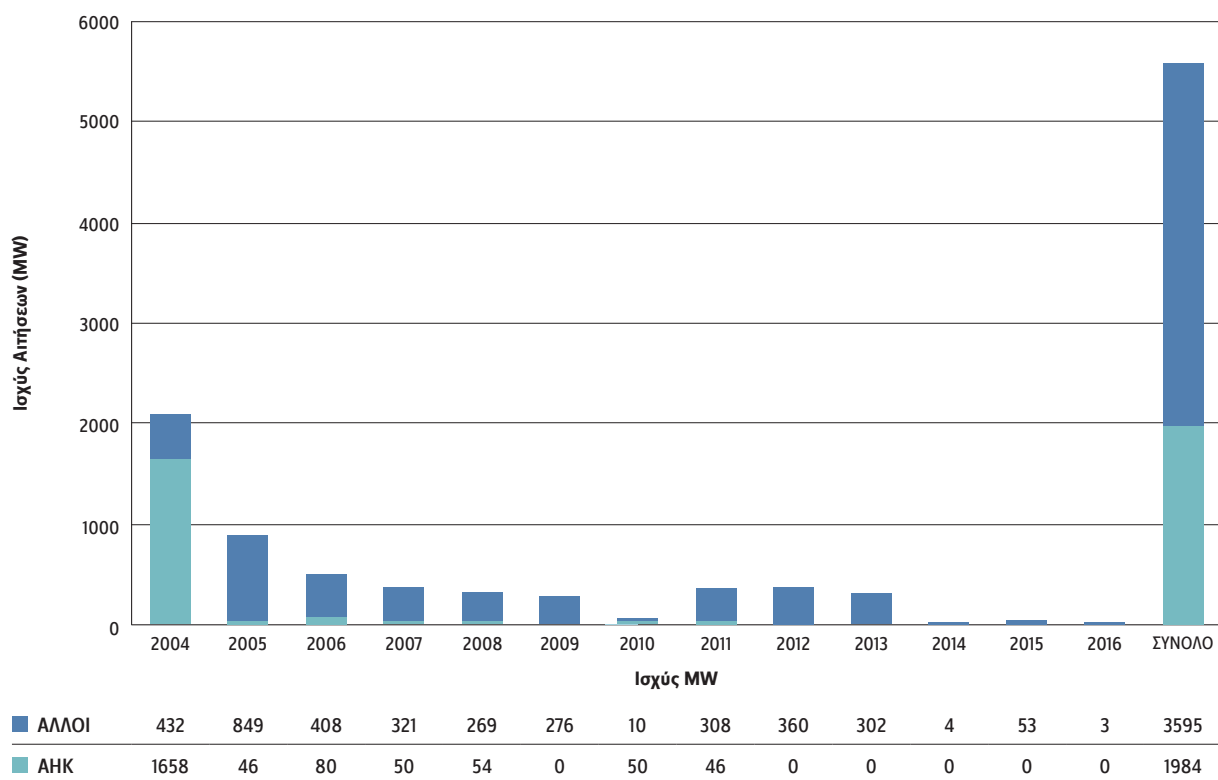
Όλοι οι κατάλογοι των αιτήσεων των αδειών, καθώς και των εκδοθεισών αδειών είναι καταχωρημένοι στην ιστοσελίδα της ΡΑΕΚ www.cera.org.cy.

Στα σχεδιαγράμματα 4 και 5 που ακολουθούν, παρουσιάζονται στατιστικά στοιχεία αιτήσεων και αδειοδότησεων για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, από συμβατικές μονάδες και μονάδες ΑΠΕ, για την περίοδο από την ίδρυση της ΡΑΕΚ μέχρι και το τέλος του 2016.

* Συμπεριλαμβάνονται και Τροποποιήσεις Αιτήσεων

Σχεδιάγραμμα 4 - Αιτήσεις για άδειες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που υποβλήθηκαν την περίοδο 2004-2016

* Συμπεριλαμβάνονται και Τροποποιήσεις Αιτήσεων

Σχεδιάγραμμα 5 - Αιτήσεις για άδειες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που υποβλήθηκαν την περίοδο 2004-2016 από ΑΗΚ και άλλους παραγωγούς

4.2 Εξαιρέσεις από άδεια κατασκευής και λειτουργίας μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας

Συμβατικές μονάδες παραγωγής ηλεκτρισμού

Το 2016 υποβλήθηκαν 75 αιτήσεις για χορήγηση εξαιρέσεων από άδεια κατασκευής και λειτουργίας συμβατικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρισμού για αυτοπαραγωγή ή/και εφεδρικούς σκοπούς ή/και για αυτόνομα συστήματα και έχουν εκδοθεί 147 εξαιρέσεις από άδεια κατασκευής ή/και λειτουργίας, συνολικής εγκατεστημένης ισχύος, 36,1 MWe.

Φωτοβολταϊκά συστήματα 21-150 kW εντός σχεδίων χορηγιών

Η ΡΑΕΚ λαμβάνοντας υπόψη το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την ενέργεια που θα προέρχεται από ΑΠΕ μέχρι το 2020, τα σχέδια χορηγιών για ενθάρρυνση της χρήσης των ΑΠΕ και τη μελέτη της ΡΑΕΚ που εκπονήθηκε για σκοπούς επικαιροποίησης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης στην οποία προνοείται βάσει της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου επίσηυση της διείσδυσης των φωτοβολταϊκών συστημάτων στο σύστημα, κατά το έτος 2016 παρέλαβε και εξέδωσε μία εξαίρεση από άδεια λειτουργίας για σταθμό παραγωγής ηλεκτρισμού από φωτοβολταϊκά, εγκατεστημένης ισχύος 75 kW.

Φωτοβολταϊκά συστήματα μεγαλύτερα από 150 kW εντός σχεδίων χορηγιών, μειοδοτικός διαγωνισμός

Η ΡΑΕΚ λαμβάνοντας υπόψη τα σχέδια χορηγιών για ενθάρρυνση της χρήσης των ΑΠΕ, την κυβερνητική πολιτική για τις ΑΠΕ και την προκήρυξη του μειοδοτικού διαγωνισμού από τη Διαχειριστική Επιτροπή του Ταμείου ΑΠΕ και ΕΞΕ, κατά το έτος 2016, προχώρησε στην έκδοση 2 εξαιρέσεων από άδεια για λειτουργία φωτοβολταϊκών πάρκων στο πλαίσιο του μειοδοτικού διαγωνισμού, συνολικής εγκατεστημένης ισχύος 4 MW.

Φωτοβολταϊκά συστήματα συμψηφισμού μετρήσεων και αυτοπαραγωγής εντός σχεδίων χορηγιών

Εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων με τη μέθοδο συμψηφισμού μετρήσεων

Ως «συμψηφισμός μετρήσεων» για τις ανάγκες του σχεδίου, ορίστηκε η μέθοδος που αφορά όλους τους καταναλωτές στα υποστατικά των οποίων γίνεται εγκατάσταση μικρού φωτοβολταϊκού συστήματος με ισχύ μέχρι και 5 kW. Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή, γίνεται υπολογισμός της διαφοράς μεταξύ της εισαγόμενης από το δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας για την κάλυψη των αναγκών του υποστατικού από την παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια από το φωτοβολταϊκό σύστημα η οποία εγχέεται στο δίκτυο για κάθε δίμηνο.

Ο ΔΣΔ ορίστηκε από τη ΡΑΕΚ ως φορέας υλοποίησης του σχεδίου συμψηφισμού μετρήσεων και σύμφωνα με την ενημέρωση που αποστέλλει στη ΡΑΕΚ, κατά το έτος 2016, έχει διεκπεραιωθεί η εγκατάσταση 1.090 φωτοβολταϊκών συστημάτων, συνολικής εγκατεστημένης ισχύος 4,09 MW.

Εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων με τη μέθοδο αυτοπαραγωγής σε εμπορικά και βιομηχανικά υποστατικά

Ως «αυτοπαραγωγή» για τις ανάγκες του σχεδίου, ορίστηκε η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από μονάδες ηλεκτροπαραγωγής που είναι εγκατεστημένες σε νόμιμα ανεγερμένα υποστατικά που βρίσκονται εντός του ίδιου τεμαχίου ή/και όμορων τεμαχίων με το υποστατικό του εμπορικού ή βιομηχανικού καταναλωτή. Η ενέργεια δεν εγχέεται στο δίκτυο αλλά χρησιμοποιείται ανά πάσα στιγμή αποκλειστικά και μόνο για ίδια κατανάλωση και όχι για οικονομική εκμετάλλευση μέσω της χρήσης του δικτύου. Είναι επίσης δυνατή η εγκατάσταση απευθείας γραμμής προς το εξυπηρετούμενο υποστατικό, σύμφωνα με τις

πρόνοιες της περί ηλεκτρισμού νομοθεσίας. Σε κάθε περίπτωση το κόστος της απευθείας γραμμής θα το επιβραβεύεται ο αιτητής.

Κατά το έτος 2016, η ΡΑΕΚ παρέλαβε 14 αιτήσεις για εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων με τη μέθοδο της αυτοπαραγωγής σε εμπορικά και βιομηχανικά υποστατικά, συνολικής εγκατεστημένης ισχύος 0,46 MW και εξέδωσε 18 εξαιρέσεις από άδεια για κατασκευή φωτοβολταϊκών συστημάτων, συνολικής εγκατεστημένης ισχύος 0,34 MW και 38 εξαιρέσεις από άδεια για λειτουργία συνολικής εγκατεστημένης ισχύος 1,75 MW.

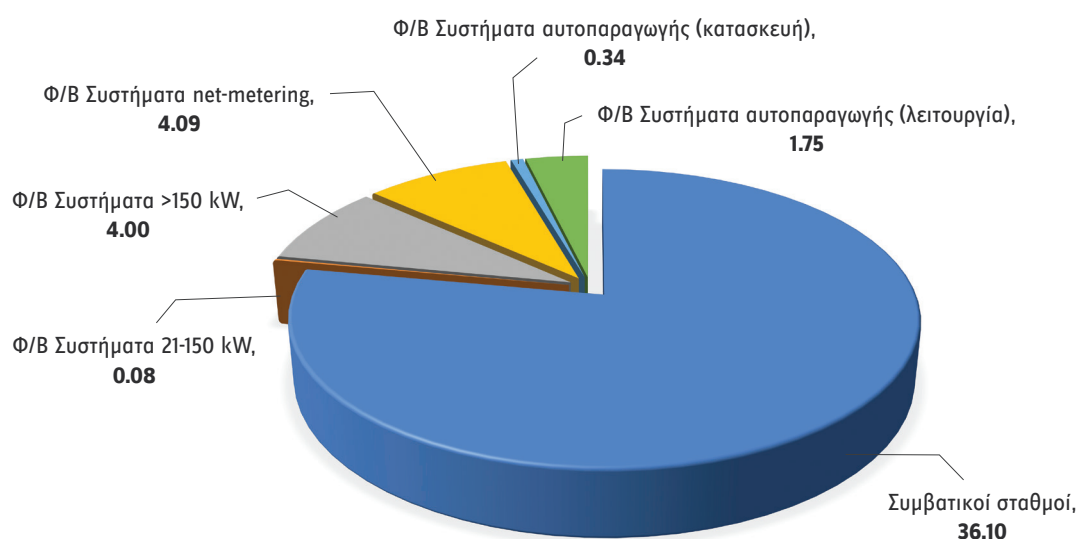
Βιομάζα/ Βιοαέριο

Το 2016 δεν υποβλήθηκαν αιτήσεις για εξαίρεση άδειας παραγωγής ηλεκτρισμού με χρήση βιομάζας/ βιοαερίου. Συνεπώς, η εγκατεστημένη ισχύς σταθμών παραγωγής ηλεκτρισμού με χρήση βιομάζας/ βιοαερίου δεν έχει διαφοροποιηθεί κατά το έτος 2016 και παραμένει 9,81 MW, ως είχε το προηγούμενο έτος 2015.

Μεμονωμένες ανεμογεννήτριες

Το 2016 δεν υποβλήθηκαν αιτήσεις για εξαίρεση άδειας παραγωγής ηλεκτρισμού με τη χρήση Ανεμογεννητριών. Συνεπώς, η αδειοδοτημένη ισχύς παραμένει 4,2 MW, ως είχε τα προηγούμενα έτη.

Το σχεδιάγραμμα 6 που ακολουθεί, παρουσιάζει τη συνολική ισχύ των εξαιρέσεων από άδεια που εκδόθηκαν το 2016.

Σχεδιάγραμμα 6 - Ισχύς (MW) εξαιρέσεων από άδεια που εκδόθηκαν το 2016

4.3 Στοιχεία παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας κατά το 2016

Μέγιστη συνολική παραγωγή ισχύος (MW)

Η μέγιστη συνολική παραγωγή ισχύος ανήλθε σε 966 MW την Τρίτη 2 Αυγούστου 2016, και ώρα 14:30, όπου και σημειώθηκε η μέγιστη ζήτηση ηλεκτρικής ισχύος.

Συνολική παραγωγή ενέργειας (GWh)

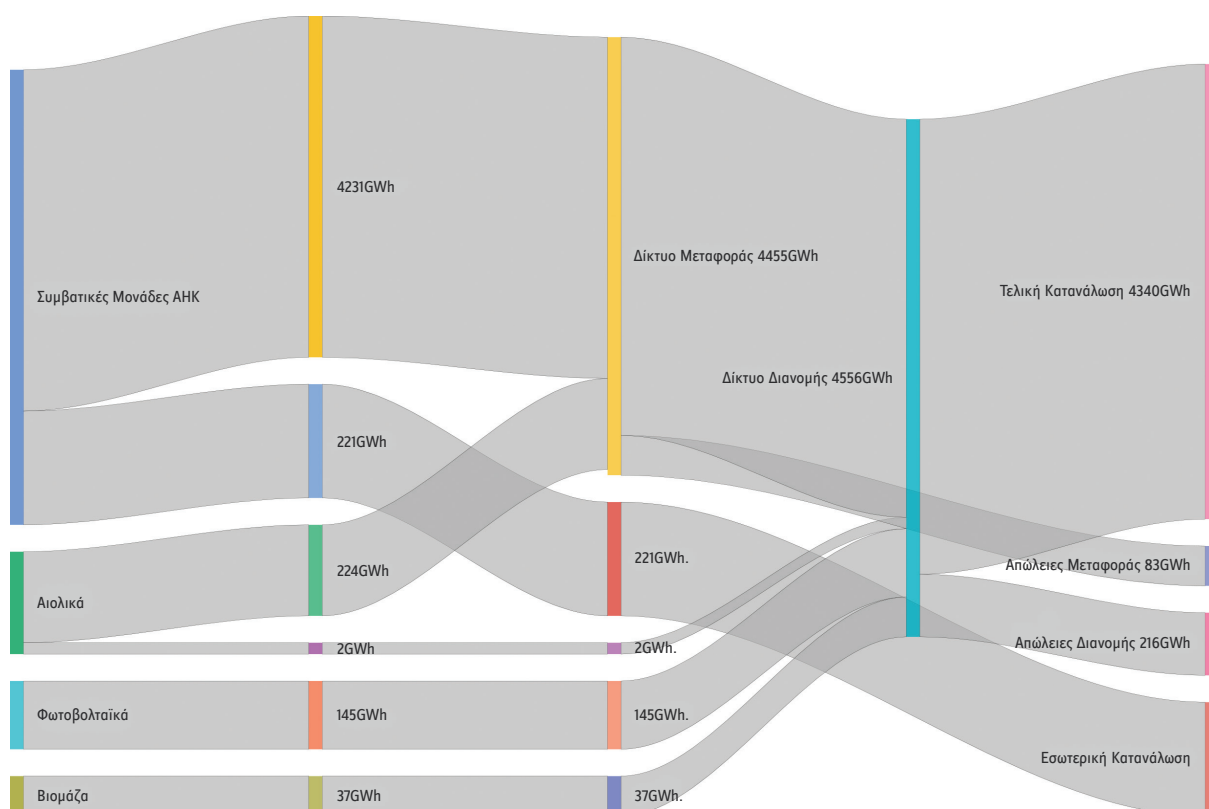
Αναφορικά με την καταγεγραμμένη συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, κατά το έτος 2016, έχουν καταγραφεί τα ακόλουθα σημαντικά στοιχεία:

- Το σύνολο της μεικτής παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας έφθασε στις 4.863.163 MWh.
- Η ΑΗΚ συνέβαλε με 4.455.189 MWh.
- Οι παραγωγοί με χρήση ΑΠΕ παρήγαγαν 407.974 MWh.
- Οι σταθμοί παραγωγής της ΑΗΚ παρήγαγαν 220.576 MWh, για τις τοπικές τους ανάγκες.
- Η ενέργεια από συμβατικές μονάδες της ΑΗΚ που εισήλθε στο σύστημα μεταφοράς έφθασε στις 4.231.195 MWh.
- Οι καταγραφείσες απώλειες κατά τη μεταφορά ανήλθαν στις 82.590 MWh, ή 1,84%, της εισερχόμενης ενέργειας στο σύστημα μεταφοράς.

Συντελεστής φορτίου

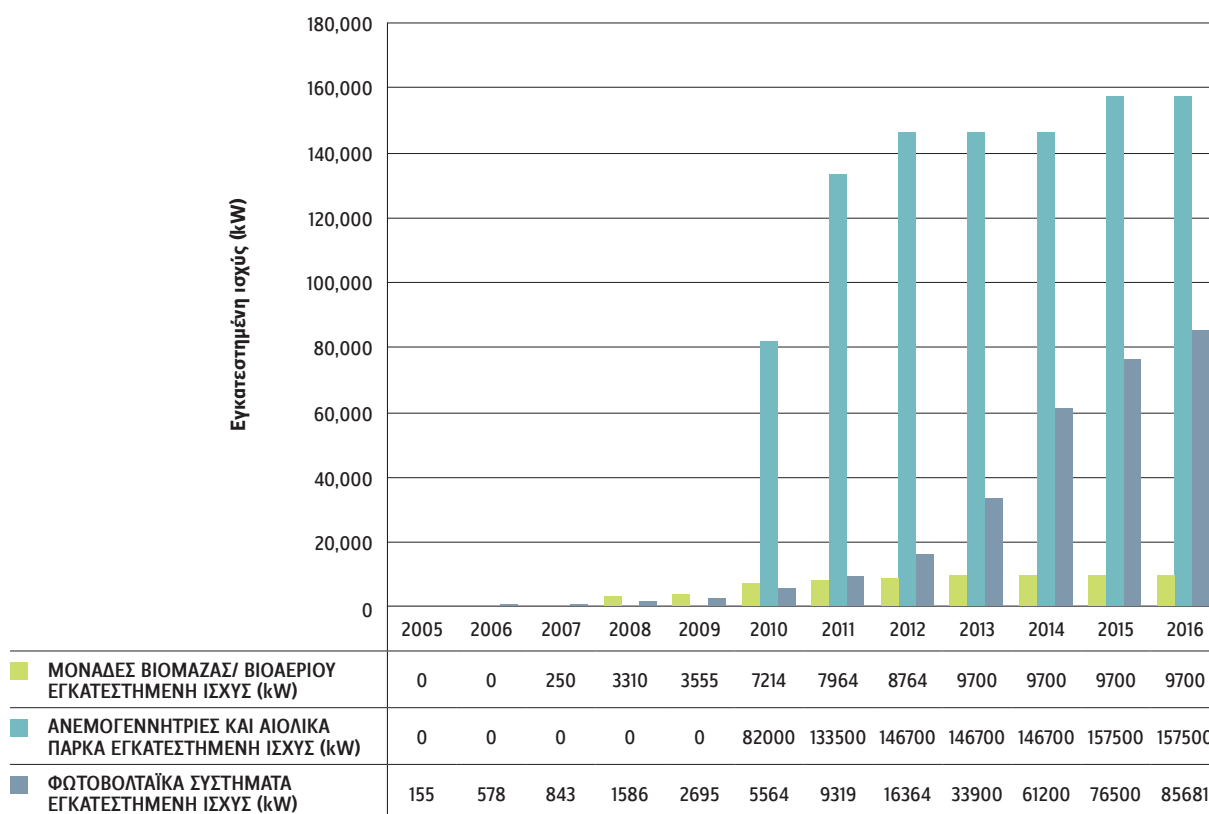
Ο συντελεστής φορτίου των συμβατικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής, ήταν 54,0% κατά το 2016, σε σύγκριση με τον συντελεστή φορτίου για το έτος 2015 που ήταν της τάξης του 51,1%. Κατά τη στιγμή της μέγιστης ζήτησης δεν υπήρξε συνεισφορά παραγωγής από συμβατική αυτοπαραγωγή.

Το σχεδιάγραμμα 7 που ακολουθεί απεικονίζει τη συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας για το 2016.

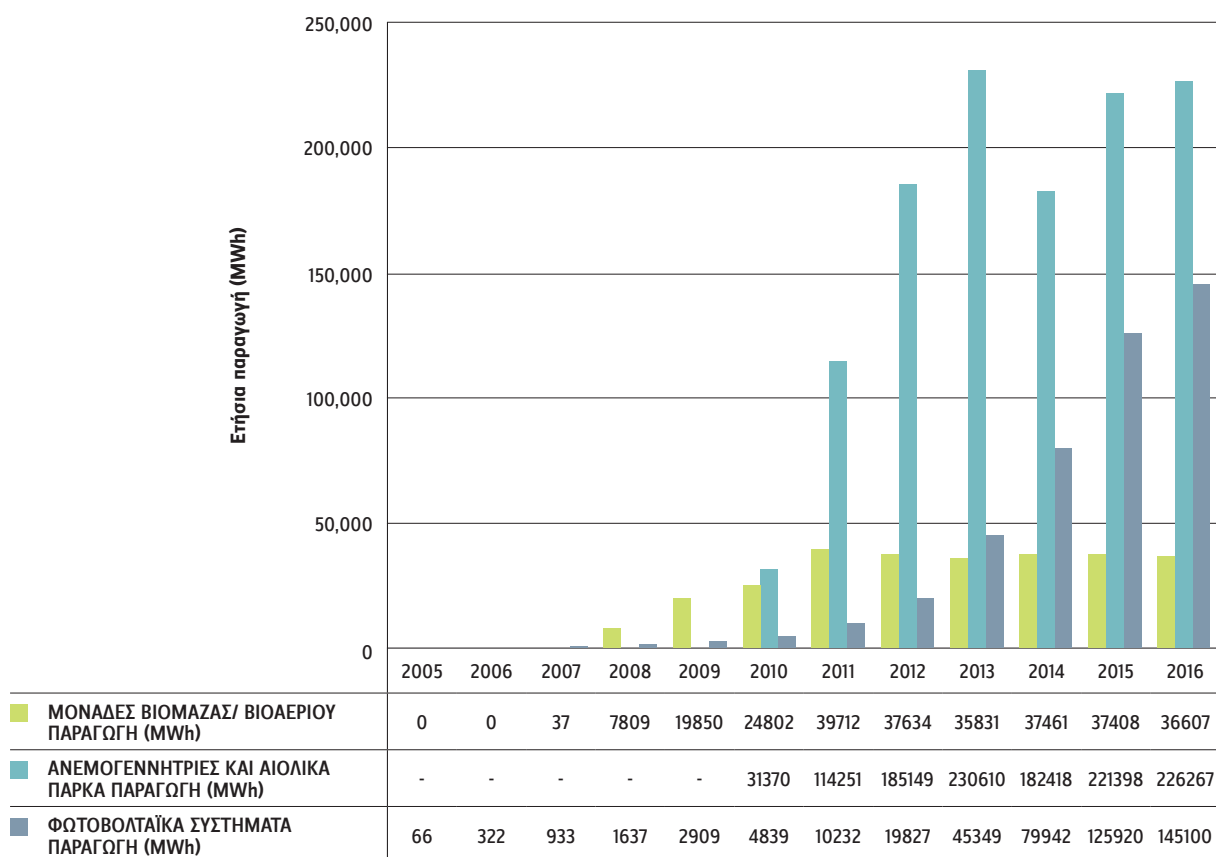

Σχεδιάγραμμα 7 - Διάγραμμα Sankey για τη συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας κατά το 2016

Τα σχεδιαγράμματα 8 και 9 που ακολουθούν, απεικονίζουν ιστορικά στοιχεία παραγωγής από ΑΠΕ οι οποίες είναι συνδεδεμένες στο δίκτυο.

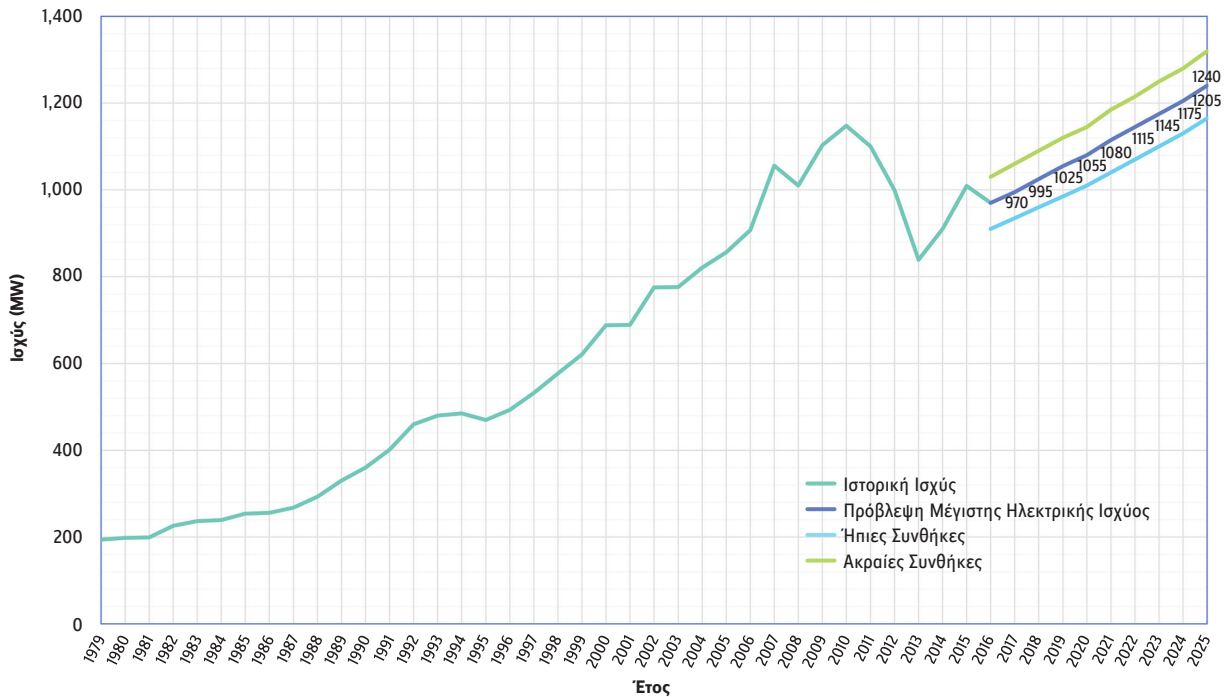
Σχεδιάγραμμα 8 - Ετήσια εγκατεστημένη ισχύς (kW) ΑΠΕ

Σχεδιάγραμμα 9 - Ετήσια παραγωγή (MWh) ΑΠΕ

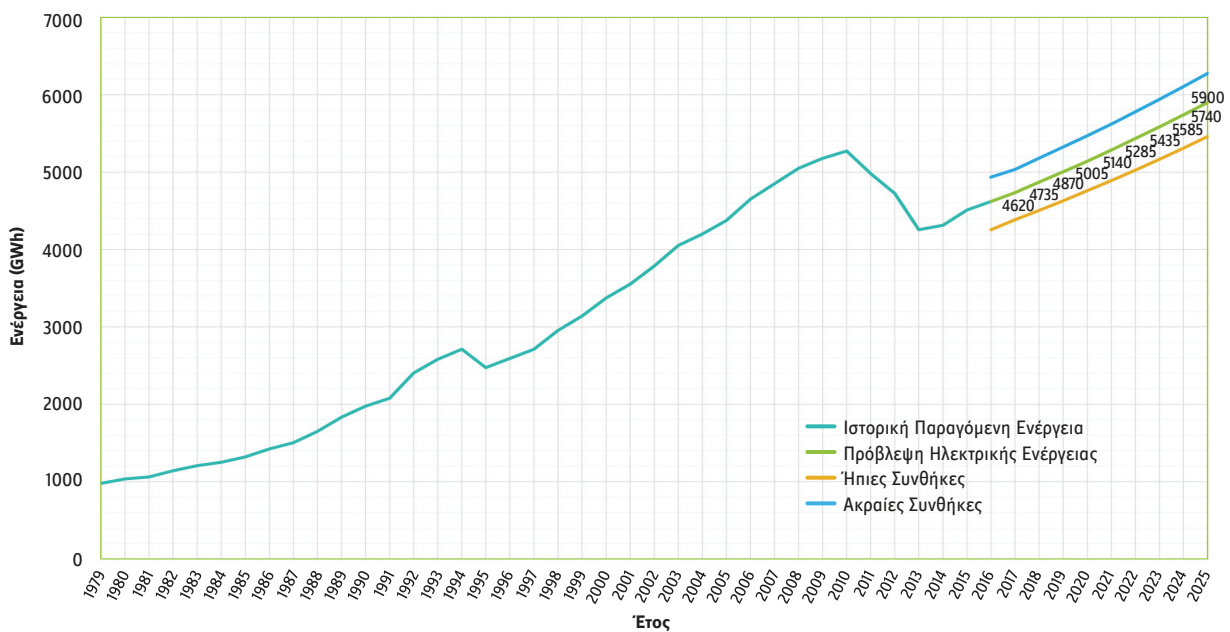
4.4 Πρόγνωση ετήσιου μέγιστου συνολικής παραγωγής ισχύος (MW) και ετήσιας συνολικής παραγωγής ενέργειας (GWh) για τη δεκαετία 2016-2025

Στο σχεδιάγραμμα 10 που ακολουθεί δίνεται η πρόγνωση μέγιστης συνολικής παραγωγής ισχύος για τη δεκαετία 2016-2025 καθώς και η πραγματική για τα προηγούμενα έτη.

Σχεδιάγραμμα 10 - Πρόγνωση μέγιστης συνολικής παραγωγής ισχύος 2016-2025

Στο σχεδιάγραμμα 11 που ακολουθεί δίδεται η πρόγνωση συνολικής παραγόμενης ενέργειας για τη δεκαετία 2016-2025 καθώς και η πραγματική για τα προηγούμενα έτη.

Σχεδιάγραμμα 11 - Πρόγνωση συνολικής παραγόμενης ενέργειας 2016-2025

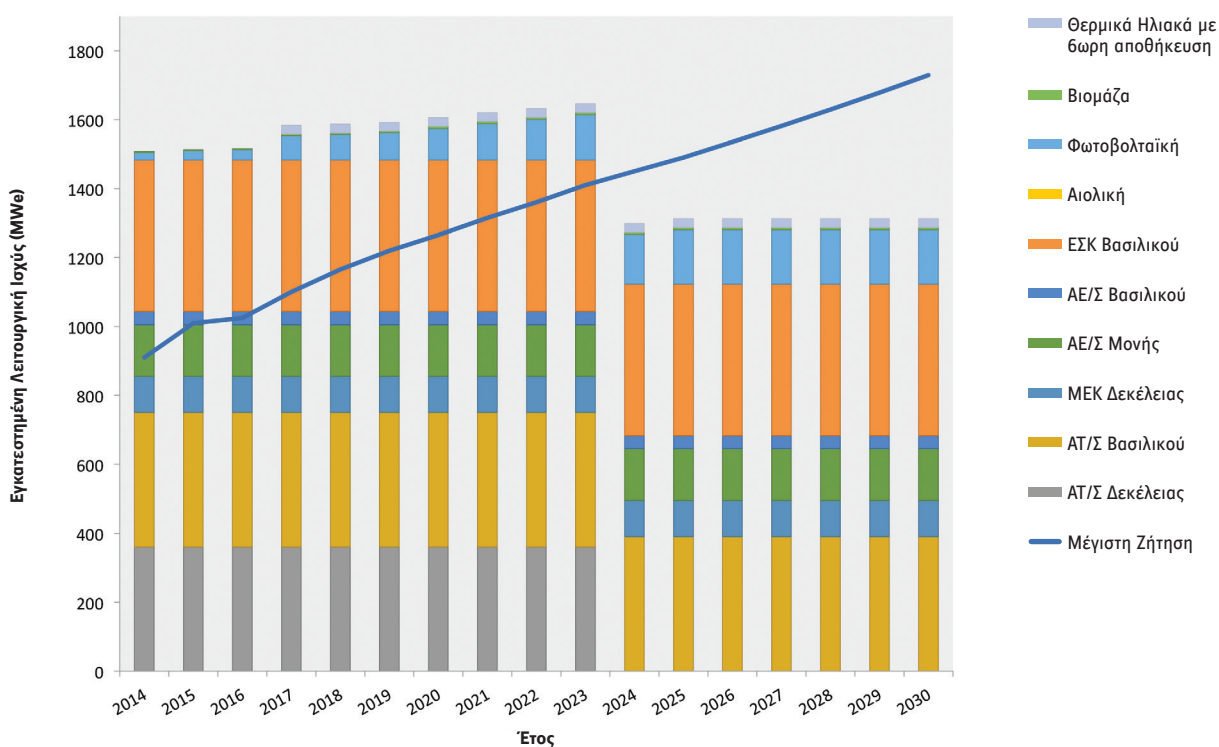

4.5 Επάρκεια ηλεκτρικής ενέργειας

Η ΡΑΕΚ, σύμφωνα με τους Περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμους, έχει την ευθύνη για την επάρκεια ηλεκτρικής ενέργειας στην Κύπρο, την αξιοπιστία και ασφάλεια του συστήματος παραγωγής, μεταφοράς και διανομής, καθώς και για την ποιότητα της παροχής ηλεκτρισμού.

Η ΡΑΕΚ παρακολουθεί συστηματικά την επάρκεια, ποιότητα και αξιοπιστία της παροχής ηλεκτρισμού και, οποτεδήποτε διαπιστώσει τυχόν ελλείμματα, ενημερώνει σχετικά τον Υπουργό Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, ο οποίος, μετά από διαβούλευση με τη ΡΑΕΚ και τον ΔΣΜΚ, λαμβάνει όλα τα ενδεικνυόμενα διορθωτικά μέτρα.

Όπως παρουσιάζεται στο σχεδιάγραμμα 12, κατά το υπό επισκόπηση έτος, η επάρκεια ευρίσκεται σε ικανοποιητικά υψηλά επίπεδα.

Σχεδιάγραμμα 12 - Εγκατεστημένη λειτουργική ισχύς (MWe), για την περίοδο 2014-2030

4.6 Τιμές ηλεκτρικής ενέργειας

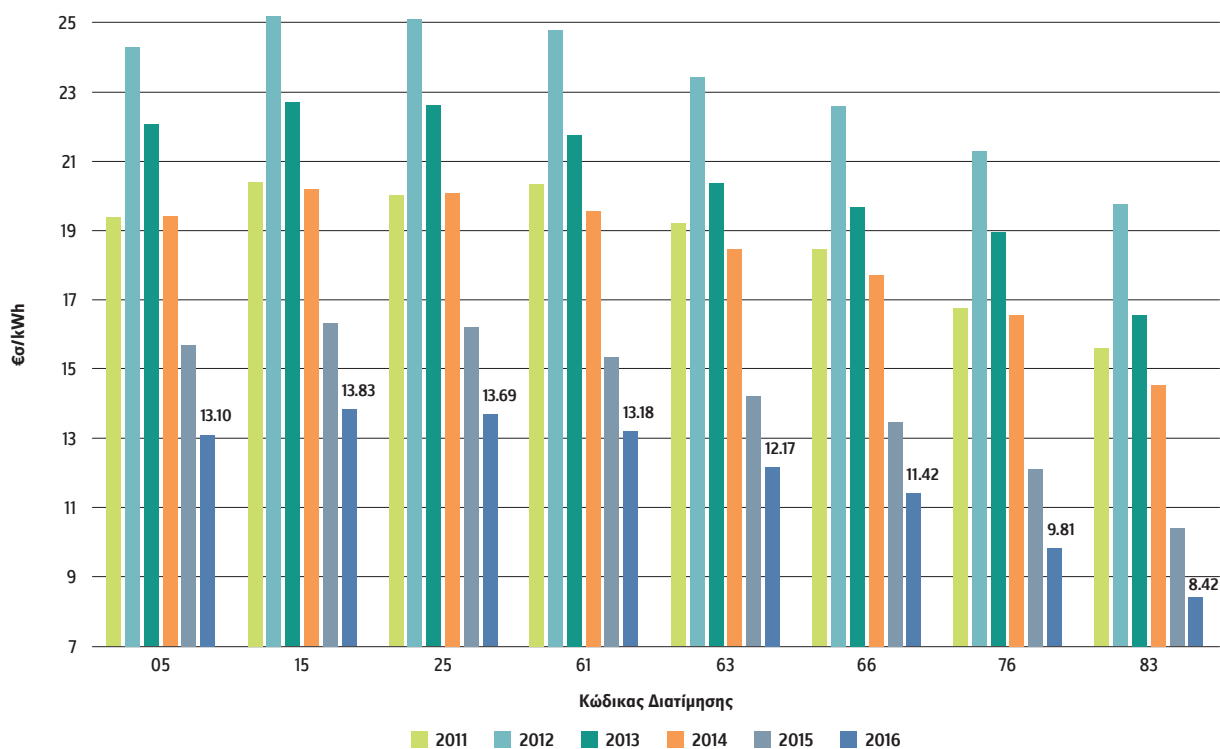
Το σχεδιάγραμμα 13 παρουσιάζει τη μέση τιμή ηλεκτρικής ενέργειας ανά πωληθείσα kWh για τα έτη 2011 ως 2016, για τις διατιμήσεις με τις περισσότερες πωλήσεις (σε kWh):

- 05: Διατίμηση οικιακής χρήσης μονής εγγραφής
- 15: Διμηνιαία διατίμηση εμπορικής χρήσης χαμηλής τάσης μονής εγγραφής
- 25: Διμηνιαία διατίμηση βιομηχανικής χρήσης χαμηλής τάσης μονής εγγραφής
- 61: Μηνιαία διατίμηση εμπορικής χρήσης μέγιστης ζήτησης χαμηλής τάσης μονής εγγραφής
- 63: Μηνιαία διατίμηση εμπορικής χρήσης μέγιστης ζήτησης μέσης τάσης τριπλής εγγραφής
- 66: Μηνιαία διατίμηση εμπορικής χρήσης μέγιστης ζήτησης μέσης τάσης τριπλής εγγραφής (για 1000 kVA και άνω)

- 76: Διμηνιαία διατίμηση βιομηχανικής χρήσης μέγιστης ζήτησης μέσης τάσης τριπλής εγγραφής
- 83: Διμηνιαία διατίμηση βιομηχανικής χρήσης μέγιστης ζήτησης υψηλής τάσης τριπλής εγγραφής.

Η πιο πάνω μέση τιμή ηλεκτρικής ενέργειας δεν συμπεριλαμβάνει το τέλος κατανάλωσης για το Ταμείο ΑΠΕ και ΕΞΕ, ούτε το ΦΠΑ.

Οι διαχρονικές μεταβολές στο ύψος της κάθε διατίμησης ακολουθούν την ίδια μορφή, καθώς εξαρτώνται κυρίως από τις μεταβολές στις διεθνείς τιμές των καυσίμων. Από το σχεδιάγραμμα 13 παρατηρούμε ότι το έτος 2016 παρουσίασε τις χαμηλότερες τιμές ενέργειας της τελευταίας τουλάχιστον πενταετίας λόγω του χαμηλότερου κόστους καυσίμου.

Σχεδιάγραμμα 13 - Μέση τιμή ηλεκτρικής ενέργειας ανά πωληθείσα kWh (€/kWh)

5. ΑΓΟΡΑ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ

5.1 Νομοθετικό πλαίσιο αγοράς φυσικού αερίου

Ο περί Ρύθμισης της Αγοράς Φυσικού Αερίου Νόμος (Νόμος) του 2012, ο οποίος υιοθετεί τα σημαντικά χαρακτηριστικά του τρίτου ενεργειακού πακέτου, προνοεί για τη ρύθμιση της αγοράς φυσικού αερίου στην Κυπριακή Δημοκρατία και μεταξύ άλλων θεσπίζει τους κανόνες για τη μεταφορά, διανομή, προμήθεια και αποθήκευση του φυσικού αερίου.

Σημειώνεται ότι ο Νόμος παρέχει τις βασικές πρόνοιες ενόψει της επικείμενης εισαγωγής φυσικού αερίου στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας, όμως δεν προσδιορίζει το μοντέλο της αγοράς και το οργανωτικό πλαίσιο που θα χρησιμοποιηθεί για την ανάπτυξη της αγοράς, παρέχοντας με αυτόν τον τρόπο την εύλογη ευχέρεια στους αποφασίζοντες για τις πρέπουσες επιλογές. Επιπλέον, ο Νόμος προβλέπει τη δυνατότητα παρεκκλίσεων, κατά τις διατάξεις και της Οδηγίας, χωρίς όμως να θεσμοθετεί συγκεκριμένα τις παρεκκλίσεις αυτές, αφήνοντας στην κρίση του Υπουργικού Συμβουλίου τον πλήρη καθορισμό αυτών των παρεκκλίσεων.

Ο εν λόγω Νόμος, προβλέπει για την Κύπρο τη δυνατότητα παρέκκλισης από συγκεκριμένα άρθρα, καθώς μπορεί να θεωρηθεί είτε απομονωμένη είτε αναδυόμενη αγορά. Στην περίπτωση της Κύπρου είναι δυνατόν αφενός μεν να υπάρξει παρέκκλιση από την εφαρμογή του ανταγωνισμού στην εμπορία χονδρικής και στην προμήθεια φυσικού αερίου προς τους τελικούς καταναλωτές, ιδιαίτερα για όσο διάστημα η κυπριακή αγορά φυσικού αερίου θεωρείται αναδυόμενη, αφετέρου δε να μην υπάρξει ο διαχωρισμός των δραστηριοτήτων των διαχειριστών φυσικού αερίου (μεταφορά, διανομή, αποθήκευση, ΥΦΑ, κλπ.) από τις δραστηριότητες της εμπορίας και προμήθειας, κατά τον προβλεπόμενο τρόπο στην Οδηγία 2009/73/EK, επί παραδείγματι για τις εγκαταστάσεις μεταφοράς με ιδιοκτησιακό διαχωρισμό.

Η επιλογή των παρεκκλίσεων δεν είναι απαραίτητο να αφορά σε όλες τις δυνατότητες που παρέχει το θεσμικό πλαίσιο, αντίθετα θα πρέπει να γίνει η κατάλληλη επιλογή με κριτήρια κυρίως της οικονομικότητας και της ομαλής λειτουργίας της αγοράς κατά την αρχική περίοδο, καθώς και η δυνατότητα ομαλής μετάβασης στο καθεστώς πλήρους απελευθερωμένης αγοράς. Αναμφίβολα, η εφαρμογή τους δεν θα πρέπει να εμποδίζει την αποτελεσματική ρύθμιση και έλεγχο της αγοράς φυσικού αερίου και των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτή.

5.2 Οργάνωση της αγοράς φυσικού αερίου

Δεδομένου ότι η αγορά φυσικού αερίου στην Κύπρο είναι υπό ανάπτυξη, βασικός στόχος είναι η δημιουργία μίας οργανωμένης αγοράς, κατά τα πρότυπα των προηγμένων αντίστοιχων αγορών παγκοσμίως, αλλά και κατά τη βέλτιστη πρακτική της ευρωπαϊκής βιομηχανίας φυσικού αερίου, με εύρυθμη λειτουργία όλων των εμπλεκόμενων στην αγορά, είτε πρόκειται για επιχειρήσεις φυσικού αερίου, είτε πρόκειται για θεσμοθετημένους από τη νομοθεσία φορείς.

Δυστυχώς, η εμπειρία άλλων χωρών με παρόμοιες ιδιομορφίες με την Κύπρο είναι ελάχιστες, δηλαδή ο συνδυασμός ανύπαρκτης αγοράς, η οποία χρειάζεται κάποια «έναυση», υπό καθεστώς αναδυόμενης

ή απομονωμένης αγοράς σύμφωνα με το ευρωπαϊκό πλαίσιο. Οι μόνες χώρες που μπορούν να χαρακτηριστούν εν μέρει αντίστοιχες περιπτώσεις, είναι η Πορτογαλία, η Ελλάδα - καθώς και αυτές ξεκίνησαν υπό απολύτως παρόμοιο καθεστώς τη δεκαετία του 1990 - ελαφρώς η Ιρλανδία και μετά οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων που δεν έχουν ακόμη φυσικό αέριο και ευρίσκονται στη διαδικασία εισαγωγής του στο ενεργειακό τους σύστημα.

5.3 Ανάπτυξη της αγοράς φυσικού αερίου

Έκθεση ΡΑΕΚ με τις επιλογές για την ανάπτυξη της αγοράς φυσικού αερίου στην Κύπρο

Η υιοθέτηση προσωρινής λύσης εφοδιασμού φυσικού αερίου μέχρι τη διάθεση του εγχώριου φυσικού αερίου αποτέλεσε υπό διερεύνηση επιλογή για μεγάλο διάστημα. Η πρόσφατη αποτυχία λόγω της μη κατάληξης σε αποτέλεσμα της τελευταίας ανοιχτής διαγωνιστικής διαδικασίας της Δημόσιας Επιχείρησης Φυσικού Αερίου (ΔΕΦΑ) για προμήθεια φυσικού αερίου στη ΔΕΦΑ για περίοδο έως 5 ετών δεν θα πρέπει να αποθαρρύνει ούτε να σταματήσει τον σχεδιασμό για την ανάπτυξη της αγοράς φυσικού αερίου στην Κυπριακή Δημοκρατία. Αντιθέτως, θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί η εμπειρία που αναπτύχθηκε στους φορείς που ασχολήθηκαν με τον σχετικό σχεδιασμό τα τελευταία χρόνια, ώστε να καταστεί εφικτό να γίνει ένας επανασχεδιασμός, ο οποίος θα οδηγήσει σε καλύτερα τελικά αποτελέσματα.

Η ΡΑΕΚ, αναγνωρίζοντας την αναγκαιότητα για άμεση επανεκτίμηση της στρατηγικής που θα πρέπει να ακολουθηθεί για την οικονομικά αποτελεσματική εφαρμογή της πολιτικής της εισαγωγής φυσικού αερίου στην Κύπρο, ετοίμασε έκθεση στην οποία έγινε αναλυτική παρουσίαση των παραμέτρων που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον σχεδιασμό των επόμενων ενεργειών με σκοπό την τελική τους σύνθεση σε μία σειρά βημάτων που θα μπορούσαν να ακολουθηθούν για την μετατροπή της φαινομενικής ανάσχεσης της προόδου στην αγορά του φυσικού αερίου σε αφετηρία για την επιτυχή κατάληξη της όλης προσπάθειας το συντομότερο δυνατό.

Σύμφωνα με την έκθεση, η επιλογή της εισαγωγής υγροποιημένου φυσικού αερίου (ΥΦΑ) στο ενεργειακό ισοζύγιο της Κύπρου δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ενδιάμεση κατάσταση, αλλά ως μόνιμη και παράλληλη με εκείνη του εφοδιασμού από αέριο των κοιτασμάτων της ΝΑ Μεσογείου, πρωτίστως για λόγους ασφάλειας εφοδιασμού, αλλά και ανάπτυξης της χρήσης του φυσικού αερίου σε άλλους τομείς, όπως η ναυτιλία και το μικρής κλίμακας LNG.

Η έκθεση υποβλήθηκε από τη ΡΑΕΚ στον Υπουργό Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού τον Φεβρουάριο 2016.

Έλευση ΥΦΑ και ανάθεση μελέτης για τις επιλογές για την ανάπτυξη της αγοράς φυσικού αερίου στην Κύπρο

Βάσει της έκθεσης και των εισηγήσεων της ΡΑΕΚ τον Ιούνιο 2016 λήφθηκε Απόφαση από το Υπουργικό Συμβούλιο για έλευση ΥΦΑ στην Κύπρο το συντομότερο δυνατό αρχικά ως αποκλειστική επιλογή τροφοδοσίας και στη συνέχεια ως εναλλακτική επιλογή που θα διασφαλίζει την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού. Επιπλέον, ανατέθηκε στη ΔΕΦΑ η ετοιμασία μελέτης με θέμα τις επιλογές για την ανάπτυξη της αγοράς φυσικού αερίου στην Κύπρο ώστε να αξιοποιηθεί η προσφορότερη λύση για εισαγωγή ΥΦΑ το αργότερο μέχρι το 2020.

Η ΔΕΦΑ, κατόπιν διαγωνιστικής διαδικασίας, ανέθεσε σε συμβουλευτικό οίκο την εκπόνηση της μελέτης τα αποτελέσματα της οποίας αναμένονται τον Φεβρουάριο 2017.

6. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΛΥΣΗ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ

Ο CEER, σε συνεργασία με όλες τις Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές προωθεί μέτρα για την προστασία και ενημέρωση των καταναλωτών ενέργειας. Βασικό μέτρο είναι η στήριξη του CEER από τις Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές, οι οποίες γνωστοποιούν τη σύσταση της ιστοσελίδας του που αφορά αποκλειστικά στην ενημέρωση των καταναλωτών ενέργειας.

Στην ιστοσελίδα υπάρχουν δημοσιεύσεις του CEER για τα θέματα των δικαιωμάτων των καταναλωτών ενέργειας, της προμήθειας, των διατιμήσεων και των λογαριασμών, των έξυπνων μετρητών, της αλλαγής προμηθευτή και άλλα.

Η ιστοσελίδα του CEER που αναφέρεται αποκλειστικά στους καταναλωτές ενέργειας είναι:

http://www.energy-regulators.eu/portal/page/portal/EER_HOME/ENERGY_CUSTOMERS

Η ΡΑΕΚ με σκοπό να διασφαλίσει ότι διατίθεται στους καταναλωτές ενέργειας το σύνολο των

αναγκαιών πληροφοριών σχετικά με τα δικαιώματά τους, την ισχύουσα νομοθεσία και τους τρόπους προσφυγής που διαθέτουν σε περίπτωση διαφοράς, εκδίδει σε ετήσια περίπου βάση «ενημερωτικό υλικό» το οποίο διαθέτει σε ηλεκτρονική μορφή στα Γραφεία Εξυπηρέτησης του Πολίτη, στα κατά τόπους Επαρχιακά Γραφεία του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και στα κατά τόπους Επαρχιακά Γραφεία της ΑΗΚ.

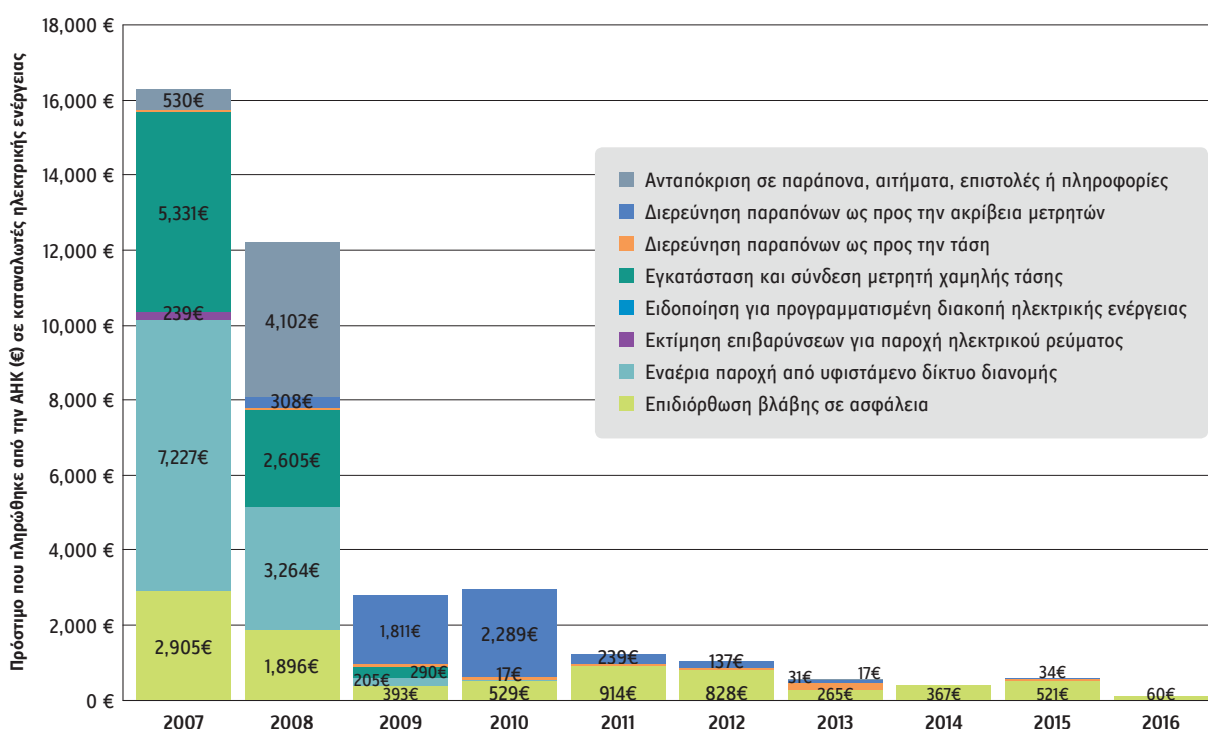
Σύμφωνα με σχετικές πρόνοιες των Νόμων το Γραφείο της ΡΑΕΚ, τα Γραφεία Εξυπηρέτησης του Πολίτη και το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού αποτελούν τα ενιαία σημεία επαφής για ενημέρωση των καταναλωτών ενέργειας.

6.1 Δείκτες απόδοσης

Με βάση τους Κανονισμούς Κ.Δ.Π. 571/2005, ως «δείκτες απόδοσης» ορίζονται οι δείκτες προμήθειας ηλεκτρισμού οι οποίοι περιλαμβάνουν τις υποχρεώσεις του προμηθευτή και του ιδιοκτήτη συστήματος διανομής (ΙΣΔ), τα δικαιώματα των καταναλωτών, τα πρότυπα απόδοσης και τα ελάχιστα επίπεδα απόδοσης αυτών, καθώς και το πρόστιμο που επιβάλλεται σε περίπτωση παράλειψης συμμόρφωσης του προμηθευτή ή/και του ΙΣΔ.

Στο πλαίσιο εφαρμογής και τήρησης των πιο πάνω προνοιών, παρατίθενται πιο κάτω στα σχεδιαγράμματα 14 και 15, για κάθε δείκτη απόδοσης τα ποσά που έχουν καταβληθεί ως πρόστιμο σε καταναλωτές ηλεκτρικής

ενέργειας από την ΑΗΚ ως ΙΣΔ και ως αδειούχο προμηθευτή, που έχουν καταγραφεί για την περίοδο 1 Ιανουαρίου 2016 μέχρι και 31 Δεκεμβρίου 2016. Επίσης παρουσιάζονται, για σκοπούς σύγκρισης, τα αντίστοιχα αποτελέσματα των προηγούμενων ετών.

Σχεδιάγραμμα 14 - Δείκτες απόδοσης ΙΣΔ (ΑΗΚ)

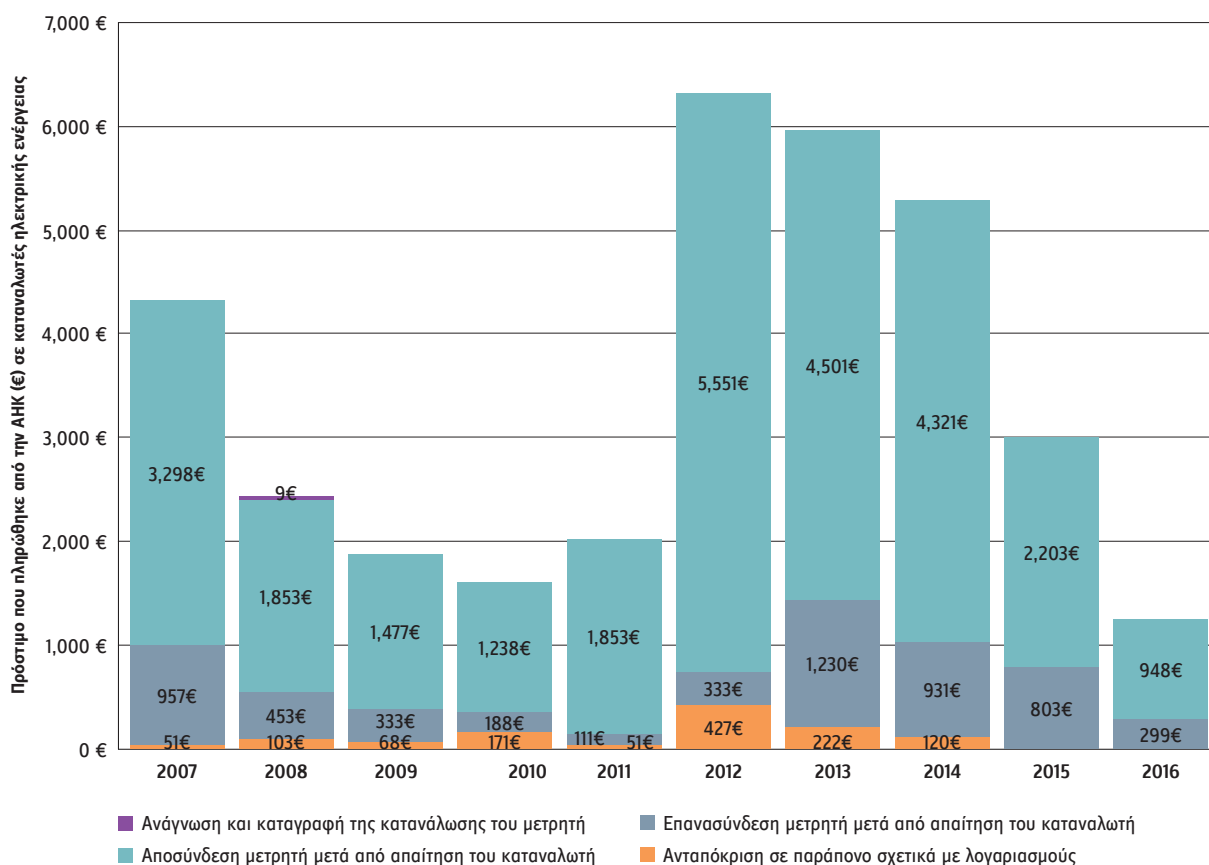
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ (ΑΗΚ)

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2007-2016

Πρόστιμο που πληρώθηκε από την ΑΗΚ (€) σε καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	Επιδιόρθωση βλάβης σε ασφάλεια	2.905 €	1.896 €	393 €	529 €	914 €	828 €	265 €	367 €	521 €	60 €
2	Εγκατάσταση και σύνδεση μετρητή χαμηλής τάσης	5.331 €	2.605 €	290 €							
3	Εναέρια παροχή από υφιστάμενο δίκτυο διανομής	7.227 €	3.264 €	205 €	17 €						
4	Εκτίμηση επιβαρύνσεων για παροχή ηλεκτρικού ρεύματος	239 €									
5	Ειδοποίηση για προγραμματισμένη διακοπή ηλεκτρικής ενέργειας										
6	Διερεύνηση παραπόνων ως προς την τάση	34 €	34 €	68 €	68 €	34 €	68 €	205 €		34 €	
7	Διερεύνηση παραπόνων ως προς την ακρίβεια μετρητών		308 €	1.811 €	2.289 €	239 €	137 €	31 €		34 €	
8	Ανταπόκριση σε παράπονα, αιτήματα, επιστολές ή πληροφορίες	530 €	4.102 €					17 €			

Πίνακας 1 - Δείκτες απόδοσης ΙΣΔ

Σχεδιάγραμμα 15 - Δείκτες απόδοσης προμηθευτή ΑΗΚ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗ ΑΗΚ

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2007-2016

Πρόστιμο που πληρώθηκε από την ΑΗΚ (€) σε καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	Αναπόκριση σε παράπονο σχετικά με λογαριασμούς	51 €	103 €	68 €	171 €	51 €	427 €	222 €	120 €		
2	Διευθέτηση και τήρηση συναντήσεων										
3	Επανασύνδεση μετρητή μετά από απαίτηση του καταναλωτή	957 €	453 €	333 €	188 €	111 €	333 €	1.230 €	931 €	803 €	299 €
4	Αποσύνδεση μετρητή μετά από απαίτηση του καταναλωτή	3.298 €	1.853 €	1.477 €	1.238 €	1.853 €	5.551 €	4.501 €	4.321 €	2.203 €	948 €
5	Ανάγνωση και καταγραφή της κατανάλωσης του μετρητή		9 €								
6	Αναπόκριση σε παράπονα, αιτήματα, επιστολές ή πληροφορίες	*	*	*							

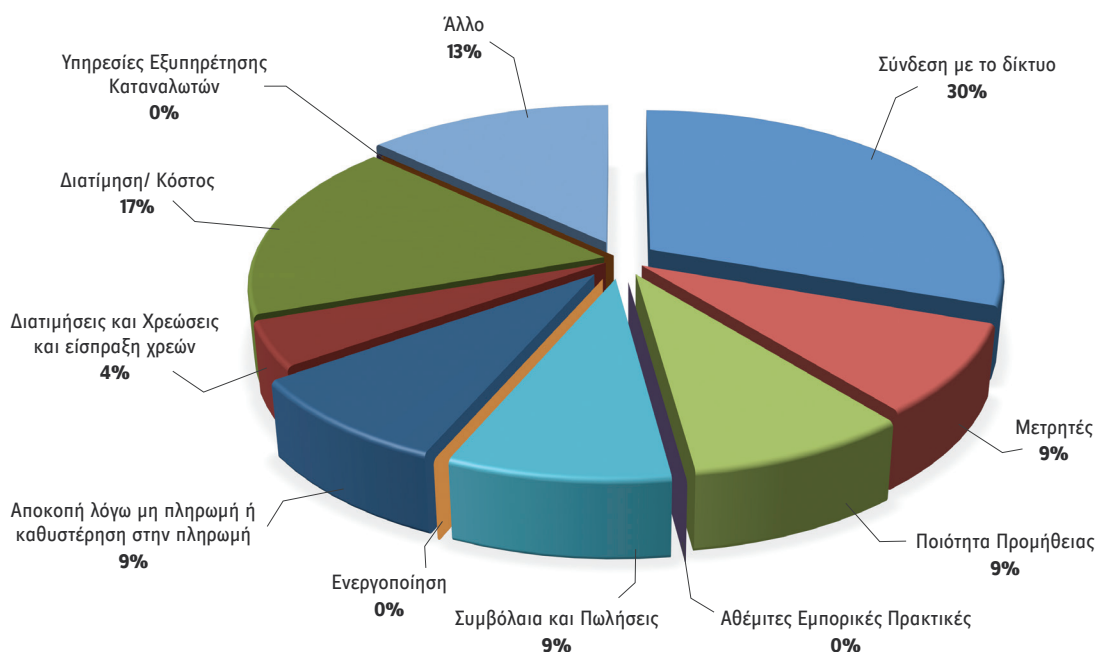
* Ο δείκτης (6) συμπεριλαμβάνεται στον δείκτη (8) ΙΣΔ

Πίνακας 2 - Δείκτες απόδοσης προμηθευτή

Από τους πιο πάνω πίνακες 1 και 2, φαίνεται ότι κατά το υπό επισκόπηση έτος αρκετές από τις επιδόσεις της ΑΗΚ τόσο ως ΙΣΔ όσο και ως προμηθευτής, παρουσίασαν βελτίωση και ως εκ τούτου θεωρούνται ικανοποιητικές. Ωστόσο, η ΡΑΕΚ θα συνεχίσει να προβαίνει σύμφωνα με τις εξουσίες που της παρέχει η νομοθεσία, σε όλες τις δέουσες ενέργειες έτσι ώστε οι επιδόσεις της ΑΗΚ να βελτιωθούν περαιτέρω.

6.2 Παράπονα που υποβλήθηκαν στη ΡΑΕΚ

Στο σχεδιάγραμμα 16 που ακολουθεί αναλύονται το είδος και ο αριθμός των παραπόνων που υποβλήθηκαν στη ΡΑΕΚ κατά το 2016. Σημειώνεται ότι όλα τα παράπονα έχουν εξεταστεί και οι καταναλωτές έχουν ενημερωθεί σχετικά.

Σχεδιάγραμμα 16 - Παράπονα καταναλωτών που υποβλήθηκαν στη ΡΑΕΚ κατά το 2016

7. ΕΚΘΕΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

31 Δεκεμβρίου 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μέλη Αρχής	56
Έκθεση Μελών Αρχής	57
Έκθεση Ανεξάρτητου Ελεγκτή	58
Κατάσταση αποτελεσμάτων και λοιπών συνολικών εσόδων	62
Κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης	63
Κατάσταση μεταβολών καθαρής θέσης	64
Κατάσταση ταμειακών ροών	65
Σημειώσεις στις οικονομικές καταστάσεις	66
Πρόσθετες πληροφορίες στην κατάσταση αποτελεσμάτων και λοιπών συνολικών εσόδων	87

ΜΕΛΗ ΑΡΧΗΣ

Μέλη: Δρ. Ανδρέας Πουλλικκός - Πρόεδρος (διορίστηκε στις 5 Οκτωβρίου 2015)
Φίλιππος Φιλίππου - Αντιπρόεδρος (διορίστηκε στις 5 Οκτωβρίου 2015)
Νεόφυτος Χατζηγεωργίου - Μέλος (διορίστηκε στις 26 Απριλίου 2016)
Κύπρος Κυπριανίδης - Μέλος (λήξη θητείας την 1η Φεβρουαρίου 2016)

Ανεξάρτητοι Ελεγκτές: InterTaxAudit
Εγκεκριμένοι Λογιστές και Εγγεγραμμένοι Ελεγκτές
Ναυαρίνου 18
NAVARINO BUSINESS CENTRE
Άγιος Ανδρέας
1100 Λευκωσία, Κύπρος

Λογιστικοί Σύμβουλοι: Alliot Partellas Kiliaris Ltd
Εγκεκριμένοι Λογιστές
Στροβόλου 77
Strovolos Center, Γραφείο 201
Στρόβολος
2018 Λευκωσία, Κύπρος

Νομικοί Σύμβουλοι: Ορφανίδης, Χριστοφίδης, Πουτζιούρης & Δαμιανού, Δ.Ε.Π.Ε.
Θεμιστοκλή Δέρβη 41, Hawaii Tower
Γραφεία 301-303, 3ος όροφος
1066 Λευκωσία, Κύπρος

Διεύθυνση γραφείου: Λεωφόρος Γρίβα Διγενή 81-83
Μέγαρο Ιακωβίδη, 3ος όροφος, 1080 Λευκωσία
Τ.Θ. 24936
1305 Λευκωσία

ΕΚΘΕΣΗ ΜΕΛΩΝ ΑΡΧΗΣ

Τα Μέλη της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ) παρουσιάζουν την έκθεσή τους μαζί με τις ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις της Αρχής για το έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016.

Κύρια δραστηριότητα

Η ίδρυση της ΡΑΕΚ πηγάζει από τις υποχρεώσεις της Κύπρου έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βασικός σκοπός της ΡΑΕΚ είναι η επίβλεψη της λειτουργίας της αγοράς ενέργειας (ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου) σε ένα νέο απελευθερωμένο περιβάλλον, χωρίς μονοπώλια.

Ανασκόπηση τρέχουσας κατάστασης, προβλεπόμενες μελλοντικές εξελίξεις και σημαντικοί κίνδυνοι

Η εξέλιξη της Αρχής μέχρι σήμερα, τα οικονομικά της αποτελέσματα και η οικονομική της θέση, όπως παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις, θεωρούνται ικανοποιητικά.

Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα της Αρχής για το έτος παρουσιάζονται στη σελίδα 62.

Μέλη

Τα Μέλη της Αρχής στις 31 Δεκεμβρίου 2016 και κατά την ημερομηνία της παρούσας έκθεσης παρουσιάζονται στη σελίδα 56.

Ο κύριος Κύπρος Κυπριανίδης αποχώρησε από Μέλος μετά το πέρας της θητείας του την 1 Φεβρουαρίου 2016. Ο κύριος Νεόφυτος Χατζηγεωργίου διορίστηκε ως Μέλος στις 26 Απριλίου 2016.

Σύμφωνα με τον Ιδρυτικό Νόμο Ν. 122(Ι)/2003 όλα τα υφιστάμενα Μέλη της ΡΑΕΚ έχουν διοριστεί για 6 χρόνια.

Γεγονότα μετά την περίοδο αναφοράς

Δεν υπήρξαν σημαντικά γεγονότα μετά την περίοδο αναφοράς που να έχουν σχέση με την κατανόηση των οικονομικών καταστάσεων.

Ανεξάρτητοι Ελεγκτές

Οι Ανεξάρτητοι Ελεγκτές, InterTaxAudit, δεν θα εξακολουθήσουν να παρέχουν τις υπηρεσίες τους μετά το πέρας της προκαθορισμένης θητείας τους που λήγει με την ολοκλήρωση του εν λόγω ελέγχου.

Δρ. Ανδρέας Πουλλικιάς
Πρόεδρος

11 Απριλίου, 2017

ΕΚΘΕΣΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ (ΡΑΕΚ)

Έκθεση επί του Ελέγχου των Οικονομικών Καταστάσεων

Γνώμη

Έχουμε ελέγξει τις οικονομικές καταστάσεις της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ) (η 'Αρχή'), όπως παρουσιάζονται στις σελίδες 62 μέχρι 86 και αποτελούνται από την κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης στις 31 Δεκεμβρίου 2016, και τις καταστάσεις αποτελεσμάτων και λοιπών συνολικών εσόδων, μεταβολών καθαρής θέσης και ταμειακών ροών του έτους που έληξε την ημερομηνία αυτή, καθώς και περίληψη σημαντικών λογιστικών πολιτικών και σημειώσεις στις οικονομικές καταστάσεις.

Κατά τη γνώμη μας, οι συνημμένες οικονομικές καταστάσεις δίνουν αληθινή και δίκαιη εικόνα της χρηματοοικονομικής θέσης της Αρχής στις 31 Δεκεμβρίου 2016, και της χρηματοοικονομικής της επίδοσης και των ταμειακών ροών της για το έτος που έληξε την ημερομηνία αυτή σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς όπως αυτά υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις απαιτήσεις των περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμων.

Βάση γνώμης

Ο έλεγχός μας έχει διενεργηθεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ΔΠΕ). Οι ευθύνες μας, με βάση αυτά τα πρότυπα περιγράφονται περαιτέρω στην παράγραφο Ευθύνη του Ελεγκτή για τον Έλεγχο των Οικονομικών Καταστάσεων της έκθεσής μας. Είμαστε ανεξάρτητοι από την Αρχή, σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας Λογιστών, που εκδίδεται από το Διεθνές Συμβούλιο Προτύπων Δεοντολογίας για Επαγγελματίες Λογιστές (Κώδικας ΔΣΠΔΕΛ) και τις απαιτήσεις δεοντολογίας, που σχετίζονται με τον έλεγχο οικονομικών καταστάσεων στην Κύπρο και έχουμε συμμορφωθεί με τις άλλες ευθύνες δεοντολογίας, που απορρέουν από τις απαιτήσεις αυτές και τον Κώδικα ΔΣΠΔΕΛ. Πιστεύουμε ότι τα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουμε αποκτήσει είναι επαρκή και κατάλληλα για να αποτελέσουν βάση για την ελεγκτική μας γνώμη.

Άλλες πληροφορίες

Τα Μέλη της Αρχής είναι υπεύθυνα για τις άλλες πληροφορίες. Οι άλλες πληροφορίες αποτελούνται από τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στην Έκθεση μελών αρχής, αλλά δεν περιλαμβάνουν τις οικονομικές καταστάσεις και την Έκθεση ελεγκτή επί αυτών.

Η γνώμη μας επί των οικονομικών καταστάσεων δεν καλύπτει τις άλλες πληροφορίες και δεν εκφέρουμε οποιοδήποτε συμπέρασμα διασφάλισης επί αυτών.

Σχετικά με τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων, η ευθύνη μας είναι να διαβάσουμε τις άλλες πληροφορίες, έτσι ώστε να αξιολογήσουμε, κατά πόσο αυτές δεν συνάδουν ουσιωδώς με τις οικονομικές καταστάσεις ή με τη γνώση που έχουμε αποκτήσει κατά τη διάρκεια του ελέγχου, ή διαφαίνεται να είναι ουσιωδώς εσφαλμένες. Εάν, με βάση τις διαδικασίες που έχουμε πραγματοποιήσει, συμπεράνουμε ότι υπάρχει ουσιώδες σφάλμα σε αυτές τις άλλες πληροφορίες, είμαστε υποχρεωμένοι να αναφέρουμε το γεγονός αυτό. Δεν έχουμε να αναφέρουμε τίποτα επί αυτού.

Ευθύνες των Μελών της Αρχής για τις Οικονομικές Καταστάσεις

Τα Μέλη της Αρχής είναι υπεύθυνα για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων που δίνουν αληθινή και δίκαιη εικόνα σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς όπως αυτά υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις απαιτήσεις των περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμων, και για εκείνες τις εσωτερικές δικλίδες που τα Μέλη της Αρχής καθορίζουν ως απαραίτητες, ώστε να καθίσταται δυνατή η κατάρτιση οικονομικών καταστάσεων απαλλαγμένων από ουσιώδες σφάλμα, οφειλόμενου είτε σε απάτη είτε σε λάθος.

Κατά την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων, τα Μέλη είναι υπεύθυνα να αξιολογήσουν την ικανότητα της Αρχής να συνεχίσει ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα, γνωστοποιώντας όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο, θέματα που σχετίζονται με τη συνέχιση της δραστηριότητας της Αρχής και την υιοθέτηση της αρχής της συνεχιζόμενης δραστηριότητας, εκτός εάν, είτε να θέσει την Αρχή σε εκκαθάριση ή να παύσει τις δραστηριότητες, ή όταν δεν έχει ρεαλιστικές εναλλακτικές επιλογές από το να προχωρήσει σε αυτές τις ενέργειες.

Τα Μέλη είναι υπεύθυνα για την επίβλεψη της διαδικασίας χρηματοοικονομικής αναφοράς της Αρχής.

Ευθύνες του Ελεγκτή για τον Έλεγχο των Οικονομικών Καταστάσεων

Οι στόχοι μας, είναι να αποκτήσουμε λελογισμένη διασφάλιση για το κατά πόσον οι οικονομικές καταστάσεις στο σύνολο τους είναι απαλλαγμένες από ουσιώδες σφάλμα, οφειλόμενου είτε σε απάτη είτε σε λάθος και η έκδοση έκθεσης ελεγκτή, η οποία να περιλαμβάνει τη γνώμη μας. Λελογισμένη διασφάλιση συνιστά υψηλού βαθμού διασφάλιση, αλλά όχι εγγύηση, ότι ο έλεγχος όπως αυτός πραγματοποιήθηκε με βάση τα ΔΠΕ πάντοτε θα εντοπίζει ένα ουσιώδες σφάλμα, όταν αυτό υπάρχει. Σφάλματα δύναται να προκύψουν, είτε από απάτη, είτε από λάθος και θεωρούνται ουσιώδη εάν, μεμονωμένα ή αθροιστικά, θα μπορούσε εύλογα να αναμενόταν, ότι θα επηρεάσουν τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών, που λήφθηκαν με βάση αυτές τις οικονομικές καταστάσεις.

Ως μέρος ενός ελέγχου σύμφωνα με τα ΔΠΕ, ασκούμε επαγγελματική κρίση και διατηρούμε επαγγελματικό σκεπτικισμό καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου. Επίσης:

- Αναγνωρίζουμε και αξιολογούμε τους κινδύνους για ουσιώδη σφάλματα στις οικονομικές καταστάσεις που οφείλονται είτε σε απάτη είτε σε λάθος, σχεδιάζουμε και εφαρμόζουμε ελεγκτικές διαδικασίες, οι οποίες ανταποκρίνονται στους κινδύνους αυτούς και λαμβάνουμε ελεγκτικά τεκμήρια, τα οποία είναι επαρκή και κατάλληλα για να αποτελέσουν τη βάση της γνώμης μας. Ο κίνδυνος μη εντοπισμού ενός ουσιώδους σφάλματος που οφείλεται σε απάτη είναι μεγαλύτερος από αυτόν που οφείλεται σε λάθος, λόγω του ότι η απάτη μπορεί να περιλαμβάνει συμπαιγνία, πλαστογραφία, εσκεμμένες παραλείψεις, ψευδείς δηλώσεις ή την παράκαμψη των δικλίδων εσωτερικού ελέγχου.
- Κατανοούμε τις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου που είναι σχετικές με τον έλεγχο, προκειμένου να σχεδιάσουμε ελεγκτικές διαδικασίες που είναι κατάλληλες υπό τις περιστάσεις, αλλά όχι με σκοπό την έκφραση γνώμης επί της αποτελεσματικότητας των δικλίδων εσωτερικού ελέγχου της Αρχής.
- Αξιολογούμε την καταλληλότητα των λογιστικών πολιτικών που χρησιμοποιήθηκαν και του λελογισμένου των λογιστικών εκτιμήσεων και των σχετικών γνωστοποιήσεων που έγιναν από τα Μέλη της Αρχής.
- Συμπεραίνουμε για την καταλληλότητα της χρήσης από τα Μέλη της Αρχής της συνεχιζόμενης δραστηριότητας και, με βάση τα ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτήθηκαν, κατά πόσον υπάρχει ουσιώδης αβεβαιότητα που να σχετίζεται με γεγονότα ή συνθήκες που να υποδηλώνουν την ύπαρξη ουσιώδους αβεβαιότητας, που ενδέχεται να φανερώσει σημαντική αμφιβολία ως προς την ικανότητα της Αρχής να συνεχίσει ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα. Εάν συμπεράνουμε, ότι υφίσταται ουσιώδης αβεβαιότητα, είμαστε υποχρεωμένοι στην έκθεση μας να επισύρουμε την προσοχή στις σχετικές γνωστοποιήσεις στις οικονομικές καταστάσεις, ή εάν τέτοιες γνωστοποιήσεις είναι ανεπαρκείς, να τροποποιήσουμε τη γνώμη μας. Τα συμπεράσματά μας βασίζονται στα ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτήθηκαν μέχρι την ημερομηνία της έκθεσης ελεγκτή. Ωστόσο, μελλοντικά γεγονότα ή συνθήκες ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα η Αρχή να παύσει να λειτουργεί ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα.

- Αξιολογούμε τη συνολική παρουσίαση, δομή και περιεχόμενο των οικονομικών καταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων των γνωστοποιήσεων, και κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις αντικατοπτρίζουν τις συναλλαγές και γεγονότα με τρόπο που να επιτυγχάνεται η αληθινή και δίκαιη εικόνα.

Μεταξύ άλλων θεμάτων, κοινοποιούμε στα Μέλη της Αρχής θέματα σχετικά με το προβλεπόμενο πεδίο και χρονοδιάγραμμα του ελέγχου και σημαντικά ευρήματα από τον έλεγχο, συμπεριλαμβανομένων τυχόν σημαντικών ελλείψεων στις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου, που εντοπίσαμε κατά τη διάρκεια του ελέγχου μας.

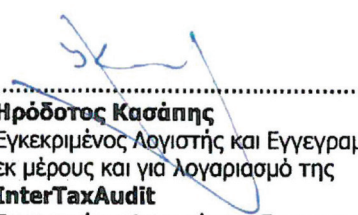
Έκθεση επί Άλλων Νομικών Απαιτήσεων

Σύμφωνα με τις επιπρόσθετες απαιτήσεις των περί Ελεγκτών και Υποχρεωτικών Ελέγχων των Ετήσιων και Ενοποιημένων Λογαριασμών Νόμων του 2009 έως 2016, αναφέρουμε τα πιο κάτω:

- Έχουμε πάρει όλες τις πληροφορίες και εξηγήσεις που θεωρήσαμε αναγκαίες για σκοπούς του ελέγχου μας.
- Κατά τη γνώμη μας, έχουν τηρηθεί από την Αρχή κατάλληλα λογιστικά βιβλία, στην έκταση που φαίνεται από την εξέταση από εμάς αυτών των βιβλίων.
- Οι οικονομικές καταστάσεις της Αρχής συμφωνούν με τα λογιστικά βιβλία.
- Κατά τη γνώμη μας και από όσα καλύτερα έχουμε πληροφορηθεί και σύμφωνα με τις εξηγήσεις που μας δόθηκαν, οι οικονομικές καταστάσεις παρέχουν τις απαιτούμενες από τους περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμους, πληροφορίες με τον απαιτούμενο τρόπο.
- Κατά τη γνώμη μας, η Έκθεση Μελών Αρχής, έχει καταρτιστεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις των περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμων και οι πληροφορίες που δίνονται στην έκθεση αυτή συνάδουν με τις οικονομικές καταστάσεις.
- Κατά τη γνώμη μας, και σύμφωνα με την κατανόηση της επιχείρησης και του περιβάλλοντος της Αρχής που αποκτήσαμε κατά τον έλεγχο οικονομικών καταστάσεων, δεν εντοπίσαμε οποιεσδήποτε ουσιαστικές ανακρίβειες στην Έκθεση Μελών Αρχής.

Άλλο θέμα

Αυτή η έκθεση, περιλαμβανομένης και της γνώμης, ετοιμάστηκε για τα μέλη της Αρχής ως σώμα και τον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας και μόνο, σύμφωνα με το Άρθρο 34 των περί Ελεγκτών και Υποχρεωτικών Ελέγχων των Ετήσιων και Ενοποιημένων Λογαριασμών Νόμων του 2009 έως 2016 και για κανένα άλλο σκοπό. Δίνοντας αυτή τη γνώμη δεν αποδεχόμαστε και δεν αναλαμβάνουμε ευθύνη για οποιοδήποτε άλλο σκοπό ή προς οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο στη γνώση του οποίου αυτή η έκθεση δυνατόν να περιέλθει.

Ηρόδοτος Κασάπης
 Εγκεκριμένος Λογιστής και Εγγεγραμμένος Ελεγκτής
 εκ μέρους και για λογαριασμό της
InterTaxAudit
 Εγκεκριμένοι Λογιστές και Εγγεγραμμένοι Ελεγκτές

Ναβαρίνου 18
 NAVARINO BUSINESS CENTRE
 Άγιος Ανδρέας,
 1100 - Λευκωσία, Κύπρος
 11 Απριλίου, 2017

(Σύμβουλοι: Σάββας Χριστοδούλου, Ηρόδοτος Κασάπης, Άρης Θεοφάνους, Ανδρέας Καζαμίας, Χαράλαμπος Βότσης, Μάριος Φαίδωνος)

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

Έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016

	Σημ.	2016 €	2015 €
Εισοδήματα	5	1,964,088	1,973,572
Άλλα έσοδα εκμετάλλευσης	6	33,210	46,846
Έξοδα διοίκησης		(1,430,615)	(1,269,117)
Άλλα έξοδα	7	(17,341)	(144,115)
Πλεόνασμα από εργασίες	8	549,342	607,186
Έσοδα χρηματοδότησης	11	35,949	52,673
Έξοδα χρηματοδότησης	11	(904)	(2,620)
Πλεόνασμα πριν τη φορολογία		584,387	657,239
Φορολογία	12	(10,730)	(15,800)
Καθαρό πλεόνασμα για το έτος		573,657	641,439
Λοιπά συνολικά έσοδα			
Αναλογιστικές αυξήσεις ή ζημίες σε σχέδια καθορισμένου ωφελήματος	19	(210,149)	40,131
Λοιπά συνολικά έσοδα για το έτος		(210,149)	40,131
Συνολικά έσοδα για το έτος		363,508	681,570

Οι σημειώσεις στις σελίδες 66 μέχρι 86 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των οικονομικών καταστάσεων.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ

31 Δεκεμβρίου 2016

	Σημ.	2016 €	2015 €
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ			
Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού			
Ακίνητα, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	14	59,320	63,864
Άυλα στοιχεία ενεργητικού	15	533	-
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση	16	296,079	312,998
		355,932	376,862
Κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού			
Εμπορικά και άλλα εισπρακτέα	17	55,078	106,720
Επιστρεπτέοι φόροι	24	19,050	13,645
Μετρητά στην τράπεζα και στο ταμείο	18	6,083,601	5,487,905
		6,157,729	5,608,270
Σύνολο στοιχείων ενεργητικού		6,513,661	5,985,132
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Αποθεματικά			
Αναλογιστικά αποθεματικά ταμείου προσωπικού	19	(170,018)	40,131
Συσσωρευμένο πλεόνασμα		5,291,968	4,686,080
Σύνολο αποθεματικών		5,121,950	4,726,211
Μη βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις			
Αναβαλλόμενο εισόδημα	23	2,939	2,939
Προβλέψεις για άλλες υποχρεώσεις και επιβαρύνσεις	21	1,321,126	1,190,649
		1,324,065	1,193,588
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις			
Εμπορικοί και άλλοι πιστωτές	22	62,334	45,657
Αναβαλλόμενο εισόδημα	23	1,402	17,626
Δανεισμός	20	3,910	2,050
		67,646	65,333
Σύνολο υποχρεώσεων		1,391,711	1,258,921
Σύνολο αποθεματικών και υποχρεώσεων		6,513,661	5,985,132

Στις 11 Απριλίου 2017, τα Μέλη της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ) ενέκριναν αυτές τις οικονομικές καταστάσεις για έκδοση.

 Δρ. Ανδρέας Πουλλικκάς-Πρόεδρος
  Φίλιππος Φιλίππου-Αντιπρόεδρος
  Νεόφυτος Χατζηγεωργίου-Μέλος

Οι σημειώσεις στις σελίδες 66 μέχρι 86 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των οικονομικών καταστάσεων.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ

Έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016

	Σημ.	Συσσωρευμένο Πλεόνασμα €
Υπόλοιπο την 1η Ιανουαρίου 2015		4,060,106
Συνολικά έσοδα		
Καθαρό πλεόνασμα για το έτος		641,439
Αμυντική εισφορά σε λογιζόμενη διανομή μερίσματος	13	(15,464)
Αναλογιστικό κέρδος έτους		40,131
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2015/ 1 Ιανουαρίου 2016		4,726,212
Συνολικά έσοδα		
Καθαρό πλεόνασμα για το έτος		573,657
Αμυντική εισφορά σε λογιζόμενη διανομή μερίσματος	13	(7,902)
Άλλες μεταβολές		
Αναλογιστική ζημιά έτους		(170,018)
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2016		5,121,949

Εταιρείες που δεν διανέμουν 70% των κερδών τους μετά τη φορολογία, όπως προσδιορίζονται από τον περί Εκτάκτου Εισφοράς για την Άμυνα της Δημοκρατίας Νόμο, κατά τη διάρκεια των δύο ετών από το τέλος του φορολογικού έτους στο οποίο τα κέρδη αναφέρονται, θα θεωρείται πως έχουν διανέμει αυτό το ποσό ως μέρισμα. Έκτακτη αμυντική εισφορά προς 20% για τα έτη 2012 και 2013 και 17% το 2014 και μετά θα είναι πληρωτέα πάνω σε αυτή τη λογιζόμενη διανομή μερίσματος στην έκταση που οι μέτοχοι (άτομα και εταιρείες), κατά το τέλος της περιόδου των δύο ετών από το τέλος του φορολογικού έτους στο οποίο τα κέρδη αναφέρονται, είναι φορολογικοί κάτοικοι Κύπρου. Το ποσό αυτό της λογιζόμενης διανομής μερίσματος μειώνεται με οποιοδήποτε πραγματικό μέρισμα που ήδη διανεμήθηκε για το έτος στο οποίο τα κέρδη αναφέρονται. Αυτή η έκτακτη αμυντική εισφορά καταβάλλεται από την Αρχή για λογαριασμό των μετόχων.

Στην περίπτωση οργανισμών δημοσίου δικαίου, ο όρος κέρδη περιορίζεται στα πλεονάσματα που προκύπτουν από τη διεξαγωγή επιχείρησης. Στην περίπτωση της ΡΑΕΚ η λογιζόμενη διανομή υπολογίστηκε στους εισπρακτέους τόκους.

Οι σημειώσεις στις σελίδες 66 μέχρι 86 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των οικονομικών καταστάσεων.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ

Έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016

	Σημ.	2016 €	2015 €
ΡΟΗ ΜΕΤΡΗΤΩΝ ΑΠΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ			
Πλεόνασμα πριν τη φορολογία		584,387	657,239
Αναπροσαρμογές για:			
Αποσβέσεις ακινήτων, εγκαταστάσεων και εξοπλισμού	14	20,139	18,215
Απόσβεση προγραμμάτων ηλεκτρονικού υπολογιστή	15	266	355
Ζημιά από πώληση ακινήτων, εγκαταστάσεων και εξοπλισμού		422	306
Αναλογιστική (ζημιά)/ κέρδος		(210,149)	40,131
Χρέωση για απομείωση στην αξία των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού διαθέσιμων προς πώληση	16	16,919	143,809
Απόσβεση εισπρακτέων από ευρωπαϊκά προγράμματα	21	(4,341)	(17,626)
Πιστωτικούς τόκους	11	(35,949)	(52,673)
Χρεωστικούς τόκους	11	-	1,879
Λοιπά έξοδα εκμετάλλευσης		10,172	-
		381,866	791,635
Μεταβολές στο κεφάλαιο κινήσεως:			
Μείωση στα εισπρακτέα ποσά		27,706	168,080
Αύξηση/ (μείωση) στους εμπορικούς και άλλους πιστωτές		16,677	(21,324)
Μείωση στο αναβαλλόμενο έσοδο		(4,341)	(17,626)
Αύξηση/ (μείωση) στις προβλέψεις	21	170,018	(40,131)
Μετρητά που προήλθαν από εργασίες		591,926	880,634
Φορολογία που πληρώθηκε		(10,730)	(13,901)
Καθαρά μετρητά που προήλθαν από εργασίες		581,196	866,733
ΡΟΗ ΜΕΤΡΗΤΩΝ ΑΠΟ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ			
Πληρωμή για αγορά άυλων στοιχείων ενεργητικού	15	(799)	-
Πληρωμή για αγορά ακινήτων, εγκαταστάσεων και εξοπλισμού	14	(16,115)	(33,646)
Είσπραξη από πώληση ακινήτων, εγκαταστάσεων και εξοπλισμού	14	364	(307)
Είσπραξη τόκων		37,092	52,673
Καθαρά μετρητά που προήλθαν από επενδυτικές δραστηριότητες		20,542	18,720
ΡΟΗ ΜΕΤΡΗΤΩΝ ΑΠΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ			
Πληρωμή τόκων		-	(1,879)
Πληρωμή αμυντικής εισφοράς σε λογιζόμενη διανομή μερίσματος		(7,902)	(15,464)
Καθαρά μετρητά για χρηματοδοτικές δραστηριότητες		(7,902)	(17,343)
Καθαρή αύξηση σε μετρητά και αντίστοιχα μετρητών		593,836	868,110
Μετρητά και αντίστοιχα μετρητών στην αρχή του έτους		5,485,855	4,617,745
Μετρητά και αντίστοιχα μετρητών στο τέλος του έτους	18	6,079,691	5,485,855

Οι σημειώσεις στις σελίδες 66 μέχρι 86 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των οικονομικών καταστάσεων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016

1. Σύσταση και κύριες δραστηριότητες

Χώρα συστάσεως

Η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ) (η «Αρχή») συστάθηκε στην Κύπρο στις 21 Ιανουαρίου 2004 ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, με βάση τον Νόμο Ν.122(ΙΙ)/2003. Την ίδια ημερομηνία και με τον ίδιο Νόμο ιδρύθηκε και λειτουργεί το Γραφείο της ΡΑΕΚ σαν χωριστή νομική προσωπικότητα. Η ΡΑΕΚ προΐσταται, εποπτεύει και ασκεί έλεγχο στο Γραφείο της ΡΑΕΚ. Το εγγεγραμμένο γραφείο της είναι στη Λεωφόρο Γρίβα Διγενή 81-83, Μέγαρο Ιακωβίδη, 3ος όροφος, 1080 Λευκωσία, Τ.Θ. 24936, 1305 Λευκωσία, Κύπρος. Οι οικονομικές καταστάσεις αφορούν στη ΡΑΕΚ και στο Γραφείο της ΡΑΕΚ.

Κύρια δραστηριότητα

Η ίδρυση της ΡΑΕΚ πηγάζει από τις υποχρεώσεις της Κύπρου έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βασικός σκοπός της ΡΑΕΚ είναι η επίβλεψη της λειτουργίας της αγοράς ενέργειας (ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου) σε ένα νέο απελευθερωμένο περιβάλλον, χωρίς μονοπώλια.

2. Σημαντικές λογιστικές πολιτικές

Οι κυριότερες λογιστικές πολιτικές που υιοθετήθηκαν στην ετοιμασία αυτών των οικονομικών καταστάσεων αναφέρονται πιο κάτω. Αυτές οι πολιτικές έχουν εφαρμοστεί με συνέπεια για όλα τα έτη που παρουσιάζονται σε αυτές τις οικονομικές καταστάσεις, εκτός εάν δηλώνεται διαφορετικά.

Βάση ετοιμασίας

Οι οικονομικές καταστάσεις έχουν ετοιμαστεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ), όπως αυτά υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και τις απαιτήσεις των περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμων. Οι οικονομικές καταστάσεις έχουν ετοιμαστεί με βάση την αρχή του ιστορικού κόστους όπως έχει τροποποιηθεί με την εκτίμηση σε εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού διαθέσιμων προς πώληση.

Η ετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ απαιτεί τη χρήση ορισμένων σημαντικών λογιστικών εκτιμήσεων και την άσκηση κρίσης από τα Μέλη στη διαδικασία εφαρμογής των λογιστικών πολιτικών της Αρχής. Επίσης, απαιτείται η χρήση υπολογισμών και υποθέσεων που επηρεάζουν τα αναφερθέντα ποσά των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, τη γνωστοποίηση ενδεχόμενων απαιτήσεων και υποχρεώσεων κατά την ημερομηνία των οικονομικών καταστάσεων και τα αναφερθέντα ποσά εσόδων και εξόδων κατά τη διάρκεια του υπό αναφορά έτους. Παρά το γεγονός ότι αυτοί οι υπολογισμοί βασίζονται στην καλύτερη δυνατή γνώση των Μελών της Αρχής σε σχέση με τις τρέχουσες συνθήκες και ενέργειες, τα πραγματικά αποτελέσματα μπορεί τελικά να διαφέρουν από αυτούς τους υπολογισμούς.

Υιοθέτηση καινούργιων και αναθεωρημένων ΔΠΧΑ

Κατά το τρέχον έτος, η Αρχή υιοθέτησε όλα τα νέα και αναθεωρημένα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) τα οποία σχετίζονται με τις εργασίες της και είναι εφαρμόσιμα για λογιστικές

περιόδους που αρχίζουν την 1η Ιανουαρίου 2016. Η υιοθέτηση αυτή δεν είχε επιφέρει σημαντικές μεταβολές στις λογιστικές αρχές της Αρχής.

Κατά την ημερομηνία έγκρισης αυτών των οικονομικών καταστάσεων είχαν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων πρότυπα και Διερμηνείες που δεν είχαν τεθεί ακόμη σε εφαρμογή. Μερικά από αυτά υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση και άλλα ακόμη. Τα Μέλη αναμένουν ότι η υιοθέτηση αυτών των προτύπων χρηματοοικονομικής αναφοράς σε μελλοντικές περιόδους δεν θα έχει σημαντική επίδραση στις οικονομικές καταστάσεις της Αρχής.

Πρότυπα που έχουν εκδοθεί αλλά δεν έχουν τεθεί σε ισχύ

Κατά την ημερομηνία έγκρισης αυτών των οικονομικών καταστάσεων τα πιο κάτω λογιστικά πρότυπα είχαν εκδοθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων αλλά δεν είχαν τεθεί ακόμη σε εφαρμογή:

Μέχρι την ημερομηνία έγκρισης των οικονομικών καταστάσεων, έχουν εκδοθεί νέα πρότυπα, Διερμηνείες και τροποποιήσεις υφιστάμενων προτύπων, η εφαρμογή των οποίων δεν είναι υποχρεωτική για την τρέχουσα λογιστική περίοδο και τα οποία η Αρχή δεν εφάρμοσε νωρίτερα, ως ακολούθως:

i. Υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Τροποποιήσεις

Επιτροπή Διερμηνειών Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς

- ΔΛΠ 1 (Τροποποιήσεις) Πρωτοβουλία γνωστοποιήσεων (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που αρχίζουν από ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2016).
- Τροποποιήσεις στο ΔΛΠ16 και ΔΛΠ38 - Διευκρίνιση των Αποδεκτών Μεθόδων Απόσβεσης (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που αρχίζουν από ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2016).
- ΔΛΠ 27 (Τροποποιήσεις) «Μέθοδος Καθαρής Θέσης σε Ιδιαίτερες Οικονομικές Καταστάσεις» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που αρχίζουν από ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2016).

ii. Δεν υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Νέα πρότυπα

- ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που αρχίζουν από ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2018).
- ΔΠΧΑ 14 «Κανονιστικοί αναβαλλόμενοι λογαριασμοί» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που αρχίζουν από ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2016).
- ΔΠΧΑ 15 «Έσοδα από Συμβάσεις με Πελάτες» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που αρχίζουν από ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2018).
- ΔΠΧΑ 16 «Μισθώσεις» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που αρχίζουν από ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2019).

Τροποποιήσεις

- Διευκρινίσεις για το ΔΠΧΑ 15 «Έσοδα από Συμβάσεις με Πελάτες» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που αρχίζουν από ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2018).
- ΔΛΠ 7 Πρωτοβουλία Γνωστοποιήσεων (Τροποποιήσεις) (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που αρχίζουν από ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2017).
- ΔΛΠ 12 (Τροποποιήσεις) «Αναγνώριση Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων για μη πραγματοποιηθείσες ζημιές» (εφαρμόζεται για ετήσιες περιόδους που αρχίζουν από ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2017).

Τα Μέλη της Αρχής αναμένουν πως η υιοθέτηση αυτών των προτύπων χρηματοοικονομικής αναφοράς σε μελλοντικές περιόδους δεν θα έχει σημαντική επίδραση στις οικονομικές καταστάσεις της ΡΑΕΚ.

Αναγνώριση εσόδων

Τα έσοδα της Αρχής αναγνωρίζονται ως εξής:

- **Έσοδα από τέλη**

Το εισόδημα από τέλη αποτελείται από την αξία τιμολόγησης για τέλη που αφορούν την χορηγία αδειών. Έσοδα από τα τέλη αναγνωρίζονται με βάση τη χρονική περίοδο στην οποία αναφέρεται η σχετική άδεια χορηγήσεων.

- **Πιστωτικοί τόκοι**

Οι πιστωτικοί τόκοι από ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο αναγνωρίζονται στον βαθμό που τα οικονομικά οφέλη είναι πιθανόν να εισχωρήσουν στην Αρχή και το εισόδημα μπορεί να μετρηθεί αξιόπιστα. Οι πιστωτικοί τόκοι προβλέπονται με βάση τον χρόνο, σε σχέση με το οφειλόμενο ποσό και το πραγματικό επιτόκιο που εφαρμόζεται, το οποίο είναι το επιτόκιο που προεξοφλεί τις υπολογισμένες μελλοντικές εισπράξεις μετρητών μέσω της αναμενόμενης ζωής του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου στην καθαρή λογιστική αξία αυτού του περιουσιακού στοιχείου κατά την αρχική αναγνώριση.

Ωφελήματα υπαλλήλων

Η Αρχή λειτουργεί σχέδιο καθορισμένου ωφελήματος το οποίο χρηματοδοτείται όπως και στη Δημόσια Υπηρεσία, δηλαδή μέσω του ετήσιου προϋπολογισμού. Τα ωφελήματα πληρώνονται στην αφυπηρέτηση, τον θάνατο ή την αποχώρηση από την υπηρεσία. Το ποσό του ωφελήματος εξαρτάται από τη διάρκεια της υπηρεσίας και από το επίπεδο των αποδοχών.

Η παρούσα αξία των υποχρεώσεων και το κόστος τρέχουσας υπηρεσίας για το σχέδιο καθορισμένου ωφελήματος υπολογίζονται ετήσια με την αναλογιστική μέθοδο προβολής μονάδας (projected unit credit method). Τα αναλογιστικά κέρδη ή ζημιές προκύπτουν από αλλαγές στο επιτόκιο με το οποίο προεξοφλούνται οι εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές εκροές για ωφελήματα και άλλων αναλογιστικών παραδοχών. Στις δαπάνες της ΡΑΕΚ αναγνωρίζεται το μη καταχωρημένο αναλογιστικό κέρδος ή ζημιά στην αρχή του έτους.

Χρεώστες και προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις

Χρεώστες ανεπίδεκτοι εισπράξεων διαγράφονται και επιπλέον γίνεται πρόβλεψη για συγκεκριμένες επισφαλείς απαιτήσεις, όπου θεωρείται αναγκαίο. Δεν γίνεται οποιαδήποτε γενική πρόβλεψη για επισφαλείς απαιτήσεις. Οι εμπορικοί χρεώστες αναφέρονται μετά από τον συμψηφισμό της ειδικής πρόνοιας για επισφαλείς απαιτήσεις, όταν υπάρχει.

Έσοδα χρηματοδότησης

Τα έσοδα χρηματοδότησης περιλαμβάνουν τόκους εισπρακτέους που υπολογίζονται με τη μέθοδο του αποτελεσματικού επιτοκίου.

Έξοδα χρηματοδότησης

Χρεωστικοί τόκοι και άλλα έξοδα δανεισμού διαγράφονται στα αποτελέσματα όπως πραγματοποιούνται.

Μετατροπή ξένου νομίσματος

1. Νόμισμα λειτουργίας και παρουσίασης

Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις της Αρχής αποτιμούνται χρησιμοποιώντας το νόμισμα του κύριου οικονομικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο λειτουργεί η Αρχή (‘το νόμισμα λειτουργίας’). Οι οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζονται σε Ευρώ (€), το οποίο είναι το νόμισμα λειτουργίας και παρουσίασης της Αρχής.

2. Συναλλαγές και υπόλοιπα

Συναλλαγές σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται στο νόμισμα λειτουργίας με βάση τις τιμές συναλλάγματος που ισχύουν την ημερομηνία της συναλλαγής. Συναλλαγματικά κέρδη και ζημιές που προκύπτουν από την εξόφληση τέτοιων συναλλαγών και από τη μετατροπή με τη συναλλαγματική ισοτιμία που ισχύει στο τέλος του έτους χρηματικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων που είναι σε ξένα νομίσματα αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα. Συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από μη χρηματικά στοιχεία, όπως μετοχικοί τίτλοι που ταξινομήθηκαν ως χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση, καταχωρούνται στα λοιπά συνολικά έσοδα και στη συνέχεια συμπεριλαμβάνονται στο αποθεματικό εύλογης αξίας στα ίδια κεφάλαια. Συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από χρεωστικούς τίτλους που ταξινομήθηκαν ως χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση, συμπεριλαμβάνονται στα αποτελέσματα.

Φορολογία

Τα τέλη που εισπράττει η Αρχή σύμφωνα με τον Περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμο και τους σχετικούς Κανονισμούς, στα πλαίσια της άσκησης του εποπτικού της ρόλου, δεν αποτελούν εισόδημα που εμπίπτει στο Άρθρο 5(1)(α) του Περί Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμου και δεν υπόκεινται σε φορολογία. Το ίδιο ισχύει και για τις κυβερνητικές χορηγίες που έχουν ληφθεί για να μπορέσει η Αρχή να εξασκήσει τον εποπτικό της ρόλο. Εισοδήματα από τόκους ή οποιεσδήποτε άλλες πηγές, υπόκεινται σε φορολογία με συντελεστή 12.5% και σε αμυντική εισφορά, μετά την αφαίρεση των εκπτώσεων που προνοούνται στη Νομοθεσία.

Ακίνητα, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός

Τα ακίνητα, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός παρουσιάζονται σε ιστορικό κόστος μείον συσσωρευμένες αποσβέσεις και τις οποιεσδήποτε συσσωρευμένες ζημιές απομείωσης.

Οι αποσβέσεις υπολογίζονται σύμφωνα με τη σταθερή μέθοδο ώστε να διαγραφεί το κόστος του κάθε στοιχείου ακινήτων, εγκαταστάσεων και εξοπλισμού στο διάστημα της αναμενόμενης ωφέλιμης χρήσης του. Τα ετήσια ποσοστά απόσβεσης είναι τα ακόλουθα:

	%
Ηλεκτρονικοί υπολογιστές	20
Μηχανήματα και εξοπλισμός	10
Οχήματα	20
Έπιπλα, σκεύη και εξοπλισμός	10
Βιβλία	10

Η υπολειμματική αξία και η ωφέλιμη χρήση αναθεωρούνται και προσαρμόζονται σε κάθε ημερομηνία αναφοράς εάν αυτό θεωρηθεί αναγκαίο.

Όπου η λογιστική αξία ενός στοιχείου ενεργητικού είναι μεγαλύτερη από το υπολογιζόμενο ποσό ανάκτησης, αυτή μειώνεται αμέσως στο ποσό της ανάκτησης.

Δαπάνες για επιδιορθώσεις και συντήρηση ακινήτων, εγκαταστάσεων και εξοπλισμού χρεώνονται στα αποτελέσματα στην περίοδο που προκύπτουν. Το κόστος σημαντικών ανακαινίσεων και άλλες μεταγενέστερες δαπάνες περιλαμβάνονται στην αξία του στοιχείου ενεργητικού όταν είναι πιθανό πως θα προκύψουν μελλοντικά οικονομικά οφέλη στην Αρχή μεγαλύτερα από αυτά που αρχικά αναμένονταν σύμφωνα με την αρχική απόδοση του στοιχείου ενεργητικού. Οι σημαντικές ανακαινίσεις αποσβένονται κατά τη διάρκεια της υπόλοιπης ωφέλιμης ζωής του σχετικού στοιχείου ενεργητικού.

Ένα στοιχείο των ακινήτων, εγκαταστάσεων και εξοπλισμού διαγράφεται κατά τη διάθεση ή όταν δεν αναμένεται να προκύψουν μελλοντικά οικονομικά οφέλη από τη συνεχή χρήση του στοιχείου ενεργητικού.

Το κέρδος ή ζημιά που προκύπτει κατά την πώληση ή την απόσυρση ενός στοιχείου των ακινήτων, εγκαταστάσεων και εξοπλισμού καθορίζεται ως η διαφορά μεταξύ των εισπράξεων των πωλήσεων και τη λογιστική αξία του στοιχείου ενεργητικού και αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα.

Αναβαλλόμενο έσοδο

Το αναβαλλόμενο έσοδο περιλαμβάνει εισπράξεις έναντι εσόδων που αφορούν μεταγενέστερη οικονομική περίοδο.

Άυλα στοιχεία ενεργητικού

Τα άυλα στοιχεία ενεργητικού που αποκτούνται ξεχωριστά επιμετρούνται στο κόστος κατά την αρχική αναγνώριση. Το κόστος ενός άυλου στοιχείου ενεργητικού που αποκτάται σε μια συνένωση επιχειρήσεων είναι η εύλογη αξία του κατά την ημερομηνία της απόκτησης. Μεταγενέστερα, τα άυλα στοιχεία ενεργητικού επιμετρούνται στο κόστος μείον συσσωρευμένες αποσβέσεις και συσσωρευμένες ζημιές απομείωσης. Εσωτερικώς δημιουργούμενα άυλα στοιχεία ενεργητικού, εξαιρουμένων των δαπανών ανάπτυξης που κεφαλαιοποιούνται, δεν κεφαλαιοποιούνται και περιλαμβάνονται στα αποτελέσματα κατά την περίοδο στην οποία πραγματοποιούνται. Η ωφέλιμη ζωή ενός άυλου στοιχείου ενεργητικού μπορεί να είναι αόριστη ή περιορισμένη.

Άυλα στοιχεία ενεργητικού με περιορισμένη ζωή αποσβένονται κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής τους και εξετάζονται για απομείωση όταν υπάρχει ένδειξη ότι έχουν υποστεί απομείωση αξίας. Η περίοδος απόσβεσης και η μέθοδος απόσβεσης για άυλο στοιχείο ενεργητικού με περιορισμένη ωφέλιμη ζωή επανεξετάζονται τουλάχιστον στο τέλος κάθε οικονομικού έτους. Αν υπάρξουν μεταβολές στην αναμενόμενη ωφέλιμη ζωή ή στον προσδοκώμενο ρυθμό των μελλοντικών οικονομικών ωφελειών που ενσωματώνονται στο στοιχείο ενεργητικού, η μέθοδος απόσβεσης ή η περίοδος απόσβεσης πρέπει να μεταβληθούν ανάλογα. Τέτοιες μεταβολές αντιμετωπίζονται λογιστικά ως μεταβολές λογιστικής εκτίμησης. Η δαπάνη απόσβεσης των άυλων στοιχείων ενεργητικού με περιορισμένη ζωή περιλαμβάνεται στα αποτελέσματα.

Άυλα στοιχεία ενεργητικού με αόριστη ωφέλιμη ζωή εξετάζονται για απομείωση ετησίως. Αυτά τα στοιχεία ενεργητικού δεν αποσβένονται. Η ωφέλιμη ζωή ενός άυλου στοιχείου ενεργητικού που δεν αποσβένεται επανεξετάζεται ετησίως για να προσδιοριστεί αν τα γεγονότα και οι συνθήκες συνεχίζουν να υποστηρίζουν την εκτίμηση της ωφέλιμης ζωής για εκείνο το στοιχείο. Αν δεν την υποστηρίζουν, η μεταβολή της εκτίμησης της ωφέλιμης ζωής από αόριστη σε περιορισμένη αντιμετωπίζεται ως μεταβολή λογιστικής εκτίμησης.

Το κέρδος ή η ζημιά που απορρέει από τη διαγραφή ενός άυλου στοιχείου ενεργητικού προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ του καθαρού προϊόντος της διάθεσης και της λογιστικής αξίας του στοιχείου ενεργητικού και αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα όταν το στοιχείο ενεργητικού διαγράφεται.

Λογισμικά προγράμματα

Δαπάνες που έχουν άμεση σχέση με ξεχωριστά λογισμικά προγράμματα που ανήκουν στην ΠΑΕΚ και που αναμένεται ότι θα δημιουργήσουν οικονομικά οφέλη που θα υπερβαίνουν τις δαπάνες για περισσότερο από ένα έτος αναγνωρίζονται ως άυλα στοιχεία ενεργητικού. Μετέπειτα, τα λογισμικά προγράμματα παρουσιάζονται στο κόστος μείον συσσωρευμένες αποσβέσεις και μείον οποιαδήποτε συσσωρευμένη απομείωση στην αξία. Δαπάνες που βελτιώνουν ή επεκτείνουν την απόδοση των λογισμικών προγραμμάτων πέραν από τις αρχικές προδιαγραφές κεφαλαιοποιούνται. Δαπάνες που σχετίζονται με τη συντήρηση λογισμικών προγραμμάτων χρεώνονται στα αποτελέσματα στην περίοδο που προκύπτουν. Τα λογισμικά προγράμματα αποσβένονται σύμφωνα με τη σταθερή μέθοδο σε περίοδο που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη. Η απόσβεση αρχίζει όταν τα λογισμικά προγράμματα είναι διαθέσιμα προς χρήση.

Ένα άυλο στοιχείο ενεργητικού διαγράφεται κατά τη διάθεση ή όταν δεν αναμένονται μελλοντικά οικονομικά οφέλη από τη χρήση ή τη διάθεση του. Κέρδη ή ζημιές που προκύπτουν από τη διαγραφή ενός άυλου στοιχείου ενεργητικού, υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ των εισπράξεων των πωλήσεων και της

λογιστικής αξίας του στοιχείου ενεργητικού, αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα όταν το στοιχείο ενεργητικού διαγράφεται.

Απομείωση στην αξία μη χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Τα στοιχεία ενεργητικού με απεριόριστη ωφέλιμη ζωή δεν αποσβένονται αλλά ελέγχονται κάθε χρόνο για απομείωση στην αξία τους. Τα στοιχεία ενεργητικού που αποσβένονται ελέγχονται για απομείωση στην αξία, όταν γεγονότα ή μεταβολές στις περιστάσεις δείχνουν πως η λογιστική αξία μπορεί να μην είναι ανακτήσιμη. Ζημιά απομείωσης αναγνωρίζεται για τη διαφορά της λογιστικής αξίας και του ανακτήσιμου ποσού του στοιχείου ενεργητικού. Το ανακτήσιμο ποσό είναι το μεγαλύτερο της εύλογης αξίας του στοιχείου ενεργητικού μείον έξοδα πώλησεως και της αξίας λόγω χρήσης. Για σκοπούς προσδιορισμού της απομείωσης, τα στοιχεία ενεργητικού ομαδοποιούνται στα μικρότερα επίπεδα για τα οποία υπάρχουν ξεχωριστές, αναγνωρίσιμες ταμειακές ροές (μονάδες δημιουργίας ταμειακών ροών).

Χρηματοοικονομικά μέσα

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις αναγνωρίζονται στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης της Αρχής, από τη στιγμή που η Αρχή καθίσταται ένα μέρος εκ των συμβαλλόμενων του χρηματοοικονομικού μέσου.

Απαιτήσεις από εμπορικές δραστηριότητες

Οι απαιτήσεις από εμπορικές δραστηριότητες αρχικά επιμετρώνται στην εύλογη αξία και μεταγενέστερα επιμετρώνται στο αναπόσβεστο κόστος με τη χρήση της μεθόδου του πραγματικού επιτοκίου. Κατάλληλες προβλέψεις για εκτιμώμενα μη ανακτήσιμα ποσά αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα έτους όταν υπάρχει αντικειμενική απόδειξη ότι το στοιχείο ενεργητικού έχει απομειωθεί. Η αναγνωριζόμενη πρόβλεψη επιμετράται ως η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας του στοιχείου ενεργητικού και της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών προεξοφλημένων με το πραγματικό επιτόκιο που ίσχυε κατά την αρχική αναγνώριση.

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού

1. Ταξινόμηση

Η Αρχή ταξινομεί τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού της σε μετοχές και ομόλογα στις ακόλουθες κατηγορίες: χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που αποτιμούνται σε εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, δάνεια και εισπρακτέα, επενδύσεις που κατέχονται μέχρι τη λήξη και χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση. Η ταξινόμηση των επενδύσεων εξαρτάται από το σκοπό για τον οποίο αποκτήθηκαν τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού. Τα Μέλη της Αρχής αποφασίζουν την κατάλληλη ταξινόμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού κατά την αρχική αναγνώριση.

- **Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση**

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση είναι μη παράγωγα, τα οποία είτε ορίζονται στην κατηγορία αυτή ή δεν έχουν ταξινομηθεί σε οποιαδήποτε άλλη κατηγορία. Περιλαμβάνονται στα μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού, εκτός εάν τα Μέλη της Αρχής προτίθενται να πωλήσουν τις επενδύσεις μέσα σε δώδεκα μήνες από την ημερομηνία αναφοράς.

2. Αναγνώριση και αποτίμηση

Αγορές και πωλήσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού με βάση συμβόλαιο κανονικής παράδοσης αναγνωρίζονται κατά την ημερομηνία που διεξάγεται η συναλλαγή, που είναι η ημερομηνία κατά την οποία η Αρχή δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει το στοιχείο ενεργητικού. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού αναγνωρίζονται αρχικά σε εύλογη αξία, πλέον το κόστος συναλλαγής για όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που δεν παρουσιάζονται σε εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που αποτιμούνται σε εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, αναγνωρίζονται αρχικά σε εύλογη αξία και τα έξοδα συναλλαγών χρεώνονται στα αποτελέσματα. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαγράφονται όταν το δικαίωμα να

εισπραχθούν χρηματικές ροές από τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού έχει λήξει ή έχει μεταφερθεί και η Αρχή έχει ουσιαστικά μεταφέρει όλα τα ρίσκα και ωφέλη ιδιοκτησίας. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση και χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που αποτιμούνται σε εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, παρουσιάζονται μετέπειτα σε εύλογη αξία. Τα δάνεια και εισπρακτέα μέχρι τη λήξη παρουσιάζονται σε αποσβεσμένο κόστος χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου.

Κέρδη ή ζημιές που προέρχονται από μεταβολές στην εύλογη αξία της κατηγορίας 'χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που αποτιμούνται σε εύλογη μέσω των αποτελεσμάτων' παρουσιάζονται στα αποτελέσματα στην περίοδο κατά την οποία προκύπτουν. Μερίσματα που εισπράττονται από χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που αποτιμούνται σε εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα όταν αποδειχθεί το δικαίωμα της Αρχής να εισπράξει.

Η εύλογη αξία των επενδύσεων που διαπραγματεύονται σε μια ενεργή αγορά βασίζεται στη χρηματιστηριακή τιμή πλειοδότησης. Εάν η αγορά για ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού δεν είναι ενεργή όπως επίσης και για μη εισηγμένες μετοχές, η Αρχή προσδιορίζει την εύλογη αξία χρησιμοποιώντας μεθόδους αποτίμησης. Οι μέθοδοι αποτίμησης περιλαμβάνουν τη χρήση πρόσφατων συναλλαγών που έγιναν σε καθαρά εμπορική βάση, αναφορά σε παρόμοιους τίτλους και μεθόδους προεξοφλημένων ταμειακών ροών κάνοντας μέγιστη χρήση δεδομένων της αγοράς και ελάχιστη χρήση εσωτερικών δεδομένων της Αρχής. Για μετοχές όπου η εύλογη αξία δεν μπορεί να υπολογιστεί με αξιοπιστία, αναγνωρίζονται σε κόστος μείον οποιαδήποτε απομείωση στην αξία.

Μεταβολές στην εύλογη αξία των χρηματικών τίτλων που παρουσιάζονται σε ένα ξένο νόμισμα και ταξινομούνται ως διαθέσιμοι προς πώληση αναλύονται ανάμεσα σε συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από μεταβολές στο αποσβεσμένο κόστος του τίτλου και άλλες μεταβολές στη λογιστική αξία του τίτλου. Οι συναλλαγματικές διαφορές σε χρηματικούς τίτλους αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα, ενώ συναλλαγματικές διαφορές σε μη χρηματικούς τίτλους αναγνωρίζονται στα άλλα συνολικά έσοδα. Μεταβολές στην εύλογη αξία των χρηματικών και μη χρηματικών τίτλων που ταξινομούνται ως διαθέσιμοι προς πώληση, αναγνωρίζονται στα άλλα συνολικά έσοδα.

Όταν τίτλοι που ταξινομούνται ως διαθέσιμοι προς πώληση πωληθούν ή υποστούν απομείωση στην αξία, οι συσσωρευμένες αναπροσαρμογές στην εύλογη αξία που αναγνωρίστηκαν στα άλλα συνολικά έσοδα, περιλαμβάνονται στα αποτελέσματα ως κέρδη και ζημιές από χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση.

Η Αρχή αξιολογεί σε κάθε ημερομηνία αναφοράς κατά πόσον υπάρχουν αντικειμενικά στοιχεία ότι ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ή μια ομάδα χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού, έχει υποστεί απομείωση στην αξία. Στην περίπτωση μετοχικών τίτλων που ταξινομήθηκαν ως διαθέσιμοι προς πώληση, μια σημαντική ή παρατεταμένη μείωση στην εύλογη αξία της μετοχής κάτω από το κόστος της λαμβάνεται υπόψη ως ένδειξη πιθανής απομείωσης στην αξία. Αν υπάρχουν τέτοιες ενδείξεις για χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση η συσσωρευμένη ζημιά η οποία προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ του κόστους απόκτησης και της παρούσας εύλογης αξίας, μείον ζημιές απομείωσης του στοιχείου ενεργητικού που προηγουμένως αναγνωρίστηκαν στα αποτελέσματα, μεταφέρεται από τα ίδια κεφάλαια και αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα.

Για χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος, εάν σε μεταγενέστερη περίοδο, το ποσό της απομείωσης μειώνεται και η μείωση μπορεί να συνδεθεί αντικειμενικά με ένα γεγονός που συνέβη μετά την αναγνώριση της απομείωσης. Η απομείωση που αναγνωρίστηκε προηγουμένως αναστρέφεται μέσω των αποτελεσμάτων στο βαθμό που η λογιστική αξία της επένδυσης, κατά την ημερομηνία της αναστροφής, δεν υπερβαίνει αυτό που το αποσβεσμένο κόστος που θα υφίστατο αν η απομείωση δεν είχε αναγνωριστεί.

Όσον αφορά τις μετοχές διαθέσιμες προς πώληση, οι ζημιές απομείωσης που έχουν αναγνωριστεί στα αποτελέσματα προηγουμένως δεν αντιστρέφονται μέσω των αποτελεσμάτων. Οποιαδήποτε αύξηση στην εύλογη αξία τους μετά την μία ζημιά απομείωσης αναγνωρίζεται στα λοιπά συνολικά έσοδα και θα συσσωρεύεται κάτω από τον τίτλο του αποθεματικού επανεκτίμησης επενδύσεων. Όσον αφορά τις

διαθέσιμες προς πώληση χρεογράφων, η ζημιά απομείωσης της ανατρέπεται στη συνέχεια μέσω των αποτελεσμάτων εάν η αύξηση στην εύλογη αξία της επένδυσης μπορεί να συνδεθεί αντικειμενικά με γεγονός που επήλθε μετά την αναγνώριση της ζημιάς απομείωσης.

Μετρητά και αντίστοιχα μετρητών

Για σκοπούς της κατάστασης ταμειακών ροών, τα μετρητά και αντίστοιχα μετρητών αποτελούνται από μετρητά στο ταμείο, καταθέσεις στην τράπεζα και τραπεζικά παρατραβήγματα. Στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης, τα τραπεζικά παρατραβήγματα περιλαμβάνονται στο δανεισμό στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.

Υποχρεώσεις από εμπορικές δραστηριότητες

Οι υποχρεώσεις από εμπορικές δραστηριότητες αρχικά επιμετρώνται στην εύλογη αξία τους και μεταγενέστερα επιμετρώνται στο αναπόσβεστο κόστος με την χρησιμοποίηση της μεθόδου του πραγματικού επιτοκίου.

Διαγραφή χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού διαγράφεται όταν:

- εκπνεύσουν τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμειακών ροών του στοιχείου ενεργητικού ή
- η Αρχή διατηρεί τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμειακών ροών του χρηματοοικονομικού στοιχείου, αλλά ανέλαβε συμβατική υποχρέωση για την πλήρη καταβολή των ταμειακών ροών σε τρίτο μέρος ή
- η Αρχή έχει μεταβιβάσει τα συμβατικά δικαιώματά της επί των ταμειακών ροών του στοιχείου ενεργητικού ή είτε (α) έχει μεταβιβάσει ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη της κυριότητας του στοιχείου ενεργητικού ή (β) δεν έχει ούτε μεταβιβάσει ούτε διατηρήσει ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη της κυριότητας του στοιχείου ενεργητικού, αλλά έχει μεταβιβάσει τον έλεγχο του στοιχείου.

Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις

Μια χρηματοοικονομική υποχρέωση διαγράφεται όταν εξοφλείται, ακυρώνεται ή εκπνέει.

Όταν μία υφιστάμενη χρηματοοικονομική υποχρέωση αντικαθίσταται από άλλη από τον ίδιο δανειστή με ουσιαστικά διαφορετικούς όρους ή οι όροι της υφιστάμενης υποχρέωσης τροποποιούνται ουσιαστικά, τέτοια ανταλλαγή ή τροποποίηση χειρίζεται ως διαγραφή της αρχικής υποχρέωσης και αναγνώριση νέας υποχρέωσης και η διαφορά στα σχετικά ποσά αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα.

Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών μέσων

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού και μια χρηματοοικονομική υποχρέωση συμψηφίζονται και το καθαρό ποσό απεικονίζεται στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης, όταν υπάρχει επί του παρόντος νομικά ισχυρό δικαίωμα συμψηφισμού των ποσών που αναγνωρίστηκαν και υπάρχει η πρόθεση είτε διακανονισμού του καθαρού υπολοίπου, είτε είσπραξης του ποσού της απαίτησης με ταυτόχρονη εξόφληση της υποχρέωσης. Αυτό δεν συμβαίνει κατά κανόνα με κύριες συμφωνίες συμψηφισμού, και τα σχετικά στοιχεία ενεργητικού και παθητικού παρουσιάζονται συνολικά στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης.

Προβλέψεις

Οι προβλέψεις αναγνωρίζονται όταν η Αρχή έχει μία παρούσα υποχρέωση ως αποτέλεσμα γεγονότος του παρελθόντος και είναι πιθανό ότι θα απαιτηθεί η Αρχή να διακανονίσει αυτή την υποχρέωση. Οι προβλέψεις επιμετρώνται από τα μέλη της Αρχής στην καλύτερη δυνατή εκτίμηση της απαιτούμενης δαπάνης για να διακανονιστεί η υποχρέωση κατά την ημερομηνία αναφοράς και προεξοφλούνται στην παρούσα αξία όταν το αποτέλεσμα είναι σημαντικό.

3. Διαχείριση χρηματοοικονομικού κινδύνου

Παράγοντες χρηματοοικονομικού κινδύνου

Η ΡΑΕΚ εκτίθεται σε κίνδυνο τιμής αγοράς, κίνδυνο επιτοκίου, πιστωτικό κίνδυνο, κίνδυνο ρευστότητας και άλλους κινδύνους που προκύπτουν από τα χρηματοοικονομικά μέσα που κατέχει. Η πολιτική που εφαρμόζει η Αρχή στη διαχείριση των κινδύνων, ώστε να τους ελέγχει, εξηγείται πιο κάτω:

3.1 Πιστωτικός κίνδυνος

Εμπορικές και λοιπές απαιτήσεις

Η έκθεση της Αρχής στον πιστωτικό κίνδυνο επηρεάζεται κυρίως από τα ξεχωριστά χαρακτηριστικά του κάθε πελάτη.

Εκτός όπως αναφέρεται πιο κάτω, η λογιστική αξία των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού αντιπροσωπεύει τη μέγιστη έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οποιεσδήποτε εγγυήσεις έχουν ληφθεί:

Οι εμπορικές και λοιπές απαιτήσεις κατά τύπο αντισυμβαλλόμενου στις 31 Δεκεμβρίου 2016 ήταν:

	Καθαρή λογιστική αξία	
	2016	2015
	€	€
Εμπορικά και άλλα εισπρακτέα ποσά	47,570	91,241
Μετρητά στην τράπεζα	2,806,929	2,832,442
Τραπεζικές καταθέσεις	3,276,612	2,655,459
	<u>6,131,111</u>	<u>5,579,142</u>

3.1.1 Πιστωτική ποιότητα των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Η πιστωτική ποιότητα των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού τα οποία δεν είναι ούτε ληξιπρόθεσμα ούτε απομειωμένα, μπορεί να καθοριστεί με αναφορά σε εξωτερικές πιστωτικές αξιολογήσεις (αν υπάρχουν) ή σε ιστορικές πληροφορίες σχετικά με τα ποσοστά αθέτησης εκπλήρωσης υποχρεώσεων από τα συμβαλλόμενα μέρη:

	2016	2015
	€	€
Μετρητά στην τράπεζα και βραχυπρόθεσμες τραπεζικές καταθέσεις		
Caa3	-	5,487,900
Caa2	6,083,541	-
	<u>6,083,541</u>	<u>5,487,900</u>

Το υπόλοιπο του στοιχείου της κατάστασης χρηματοοικονομικής θέσης «Μετρητά και αντίστοιχα μετρητών» είναι μετρητά στο ταμείο.

Κανένα από τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού τα οποία δεν είναι ούτε ληξιπρόθεσμα ούτε απομειωμένα δεν έχει τύχει επαναδιαπραγμάτευσης.

Στον πιο κάτω πίνακα παρουσιάζεται η ανάλυση των καταθέσεων της Αρχής, με βάση την πιστοληπτική διαβάθμιση των τραπεζικών οργανισμών στους οποίους είναι οι καταθέσεις:

Κατηγορία βάσει αξιολογήσεων του Οίκου Moody's	Αρ. τραπεζών	2016	2015
		€	€
Caa3	2	-	2,655,459
Caa2	2	3,276,612	-
		3,276,612	2,655,459

3.2 Κίνδυνος ρευστότητας

Ο κίνδυνος ρευστότητας είναι ο κίνδυνος που προκύπτει όταν η λήξη των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων δεν συμπίπτουν. Όταν οι λήξεις δεν συμπίπτουν, η αποδοτικότητα μπορεί να αυξηθεί αλλά ταυτόχρονα μπορεί να αυξηθεί ο κίνδυνος ζημιών. Η Αρχή εφαρμόζει διαδικασίες με σκοπό την ελαχιστοποίηση τέτοιων ζημιών όπως η διατήρηση ικανοποιητικών ποσών μετρητών και άλλων στοιχείων ενεργητικού με υψηλή ρευστότητα και με το να διατηρεί ένα ικανοποιητικό ποσό σε δεσμευμένες πιστωτικές διευκολύνσεις.

Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζουν την αναμενόμενη χρονολογική λήξη των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων της Αρχής. Οι πίνακες έχουν ετοιμαστεί με βάση τις συμβατικές μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων και βάσει της νωρίτερης ημερομηνίας κατά την οποία η Αρχή μπορεί να υποχρεωθεί να πληρώσει.

31 Δεκεμβρίου 2016	Λογιστική αξία	Εντός 3 μηνών
	€	€
Τραπεζικά παρατραβήγματα	3,910	3,910
Εμπορικοί και άλλοι πιστωτές	46,113	46,113
	50,023	50,023

31 Δεκεμβρίου 2015	Λογιστική αξία	Εντός 3 μηνών
	€	€
Τραπεζικά παρατραβήγματα	2,050	2,050
Εμπορικοί και άλλοι πιστωτές	26,759	26,759
	28,809	28,809

3.3 Κίνδυνος τιμής αγοράς

Ο κίνδυνος τιμής αγοράς είναι ο κίνδυνος η αξία των χρηματοοικονομικών μέσων να διακυμαίνεται εξαιτίας μεταβολών στις τιμές της αγοράς. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση και τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, που αποτιμούνται σε εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων της Αρχής υπόκεινται σε κίνδυνο τιμής αγοράς λόγω αβεβαιότητας ως προς τις μελλοντικές τιμές των επενδύσεων.

3.3.1 Κίνδυνος επιτοκίου

Ο κίνδυνος επιτοκίου είναι ο κίνδυνος όπου η αξία των χρηματοοικονομικών μέσων διακυμαίνεται εξαιτίας μεταβολών στα επιτόκια της αγοράς. Ο δανεισμός σε κυμαινόμενα επιτόκια εκθέτει την ΠΑΕΚ σε κίνδυνο

επιτοκίου που αφορά τις ταμειακές ροές. Ο δανεισμός σε σταθερά επιτόκια εκθέτει την ΡΑΕΚ σε κίνδυνο επιτοκίου που αφορά την εύλογη αξία. Τα Μέλη της ΡΑΕΚ παρακολουθούν τις διακυμάνσεις στα επιτόκια σε συνεχή βάση και ενεργούν ανάλογα.

Κατά την ημερομηνία παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων, η ανάλυση των τοκοφόρων χρηματοοικονομικών μέσων σε σχέση με τα επιτόκια ήταν:

	2016	2015
	€	€
Χρηματοοικονομικά μέσα σταθερού επιτοκίου		
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	<u>6,083,540</u>	<u>5,487,900</u>
	<u>6,083,540</u>	<u>5,487,900</u>

Ανάλυση ευαισθησίας

Η αύξηση των επιτοκίων κατά 100 βασικές μονάδες στις 31 Δεκεμβρίου 2016 θα είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση/ (μείωση) στα ίδια κεφάλαια και τα αποτελέσματα όπως παρουσιάζεται πιο κάτω. Ο υπολογισμός αυτός προϋποθέτει ότι άλλοι παράγοντες και συγκεκριμένα οι τιμές συναλλάγματος παραμένουν σταθεροί. Σε περίπτωση μείωσης των επιτοκίων κατά 100 βασικές μονάδες θα προκύψει η ίδια αλλά αντίθετη επίδραση στα ίδια κεφάλαια και τα αποτελέσματα.

	Αποτελέσματα	
	2016	2015
	€	€
Χρηματοοικονομικά μέσα κυμαινόμενου επιτοκίου	<u>60,835</u>	<u>54,879</u>
	<u>60,835</u>	<u>54,879</u>

3.4 Άλλοι κίνδυνοι

Το γενικότερο οικονομικό περιβάλλον που επικρατεί στην Κύπρο και διεθνώς ενδέχεται να επηρεάσει σε περιορισμένο βαθμό τις δραστηριότητες της Αρχής. Έννοιες όπως ο πληθωρισμός, η ανεργία και εξέλιξη του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) είναι άμεσα συνυφασμένες με την οικονομική πορεία της κάθε χώρας και οποιαδήποτε μεταβολή αυτών καθώς και του εν γένει οικονομικού περιβάλλοντος δύναται να προκαλέσει αλυσιδωτές αντιδράσεις σε όλους τους τομείς επηρεάζοντας ανάλογα την Αρχή.

Εκτίμηση εύλογων αξιών

Οι εύλογες αξίες των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων της ΡΑΕΚ είναι περίπου οι ίδιες όπως και τα ποσά που παρουσιάζονται στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης εκτός όπως παρουσιάζεται στη σημείωση 20.

Η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων που εμπορεύονται σε ενεργές αγορές, όπως οι εμπορικές και διαθέσιμες προς πώληση επενδύσεις που είναι εισηγμένες σε χρηματιστήριο, βασίζεται στις χρηματιστηριακές τιμές την ημερομηνία αναφοράς. Η χρηματιστηριακή τιμή που χρησιμοποιείται για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που κατέχει η Αρχή είναι η τιμή πλειοδότησης. Η κατάλληλη χρηματιστηριακή τιμή για τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις είναι η τρέχουσα τιμή ζήτησης.

4. Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και άσκηση κρίσης

Η ετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ απαιτεί τη χρήση ορισμένων σημαντικών λογιστικών εκτιμήσεων και την άσκηση κρίσης από τη Διεύθυνση στη διαδικασία εφαρμογής των λογιστικών πολιτικών της Αρχής. Επίσης, απαιτείται η χρήση υπολογισμών και υποθέσεων που επηρεάζουν τα αναφερθέντα ποσά των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, τη γνωστοποίηση ενδεχόμενων απαιτήσεων και υποχρεώσεων κατά την ημερομηνία των οικονομικών καταστάσεων και τα αναφερθέντα ποσά εσόδων και εξόδων κατά τη διάρκεια του υπό αναφορά έτους. Παρά το γεγονός ότι αυτοί οι υπολογισμοί βασίζονται στην καλύτερη δυνατή γνώση τα Μέλη της Αρχής σε σχέση με τις τρέχουσες συνθήκες και ενέργειες, τα πραγματικά αποτελέσματα μπορεί τελικά να διαφέρουν από αυτούς τους υπολογισμούς.

Οι λογιστικοί υπολογισμοί και εκτιμήσεις αξιολογούνται σε συνεχή βάση και βασίζονται στην ιστορική εμπειρία και σε άλλους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων προσδοκιών σχετικά με μελλοντικά γεγονότα που πιστεύεται ότι είναι λογικά σύμφωνα με τις περιστάσεις.

Οι υπολογισμοί και οι παραδοχές που πιθανόν να προκαλέσουν ουσιώδη αναπροσαρμογή στη λογιστική αξία στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων κατά το επόμενο οικονομικό έτος παρουσιάζονται πιο κάτω:

- **Απομείωση αξίας των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού διαθέσιμων προς πώληση**

Η Αρχή ακολουθεί τις οδηγίες του ΔΛΠ 39 για να αποφασίσει πότε μια επένδυση έχει υποστεί απομείωση στην αξία. Αυτή η απόφαση απαιτεί άσκηση σημαντικής κρίσης. Στην άσκηση της κρίσης αυτής, η Αρχή εκτιμά, μαζί με άλλους παράγοντες, τη διάρκεια και την έκταση που η εύλογη αξία μιας επένδυσης είναι χαμηλότερη του κόστους, και την χρηματοοικονομική βιωσιμότητα και βραχυπρόθεσμο επιχειρηματικό μέλλον της επένδυσης συμπεριλαμβανομένων παραγόντων όπως η επίδοση της βιομηχανίας και του επιχειρηματικού κλάδου, οι μεταβολές στην τεχνολογία και στις λειτουργικές και χρηματοδοτικές ταμειακές ροές.

- **Ωφελήματα αφυπηρέτησης**

Το κόστος ωφελημάτων για τα προγράμματα καθορισμένων παροχών υπολογίζεται με βάση αναλογιστικές εκτιμήσεις, κατά τις οποίες χρησιμοποιούνται παραδοχές για τους προεξοφλητικούς συντελεστές, τα ποσοστά μακροπρόθεσμης απόδοσης των επενδύσεων, το ρυθμό αύξησης των μισθών, τα ποσοστά θνησιμότητας και τις μελλοντικές αυξήσεις στα ωφελήματα αφυπηρέτησης όπου είναι αναγκαίο. Η Αρχή κάνει αυτές τις παραδοχές βασισμένη σε προσδοκίες της αγοράς κατά την ημερομηνία αναφοράς, χρησιμοποιώντας τις καλύτερες εκτιμήσεις για κάθε παράμετρο, καλύπτοντας την περίοδο κατά την οποία η υποχρέωση θα διακανονιστεί. Λόγω της μακροχρόνιας φύσης των προγραμμάτων, οι παραδοχές αυτές υπόκεινται σε σημαντική αβεβαιότητα.

- **Απομείωση μη-χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού**

Ο έλεγχος για απομείωση διεξάγεται με την προεξόφληση των μελλοντικών ταμειακών ροών που αναμένεται να προκύψουν από τη χρήση των μη χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού, χρησιμοποιώντας ένα προεξοφλητικό επιτόκιο που αντανάκλα τις παρούσες εκτιμήσεις της αγοράς και τους κινδύνους που σχετίζονται με το στοιχείο ενεργητικού. Όταν δεν είναι δυνατό να εκτιμηθεί η ανακτήσιμη αξία ενός επί μέρους στοιχείου ενεργητικού, η Αρχή εκτιμά την ανακτήσιμη αξία της μονάδας δημιουργίας ταμειακών ροών στην οποία ανήκει το στοιχείο ενεργητικού.

- **Απομείωση άυλων στοιχείων ενεργητικού**

Τα άυλα στοιχεία ενεργητικού αναγνωρίζονται αρχικά στο κόστος αγοράς τους και αποσβένονται με τη σταθερή μέθοδο κατά τη διάρκεια της εκτιμώμενης ωφέλιμης ζωής τους. Για τα άυλα στοιχεία ενεργητικού που αποκτώνται από συνενώσεις επιχειρήσεων, ως κόστος αγοράς θεωρείται η εύλογη τους αξία κατά την ημερομηνία της συναλλαγής. Τα άυλα στοιχεία ενεργητικού με απεριόριστη ζωή ελέγχονται για απομείωση τουλάχιστο μία φορά ανά έτος. Ο έλεγχος αυτός διεξάγεται με την προεξόφληση των μελλοντικών ταμειακών ροών που αναμένεται να προκύψουν από τη χρήση των άυλων στοιχείων ενεργητικού, χρησιμοποιώντας ένα προεξοφλητικό επιτόκιο που αντανάκλα τις παρούσες εκτιμήσεις

της αγοράς και τους κινδύνους που σχετίζονται με το στοιχείο ενεργητικού. Όταν δεν είναι δυνατό να εκτιμηθεί η ανακτήσιμη αξία ενός επί μέρους στοιχείου ενεργητικού, η Αρχή εκτιμά την ανακτήσιμη αξία της μονάδας δημιουργίας ταμειακών ροών στην οποία ανήκει το στοιχείο ενεργητικού.

5. Εισοδήματα

	2016 €	2015 €
Ετήσια τέλη	1,931,043	1,921,253
Τέλος παροχής υπηρεσιών	33,045	52,319
	<u>1,964,088</u>	<u>1,973,572</u>

6. Άλλα έσοδα εκμετάλλευσης

	2016 €	2015 €
Απόσβεση για το έτος εισπρακτέων από ευρωπαϊκά προγράμματα	4,341	17,626
Διάφορα άλλα έσοδα εκμετάλλευσης	28,869	29,220
	<u>33,210</u>	<u>46,846</u>

7. Άλλα έξοδα

	2016 €	2015 €
Ζημιά από πώληση ακινήτων, εγκαταστάσεων και εξοπλισμού	422	306
Χρέωση για απομείωση στην αξία των στοιχείων ενεργητικού διαθεσίμων προς πώληση (Σημ. 16)	16,919	143,809
	<u>17,341</u>	<u>144,115</u>

8. Πλεόνασμα από εργασίες

	2016 €	2015 €
Το πλεόνασμα από εργασίες αναφέρεται μετά τη χρέωση των πιο κάτω κονδυλίων:		
Απόσβεση προγραμμάτων ηλεκτρονικού υπολογιστή (περιλαμβάνεται στα «Έξοδα διοίκησης») (Σημ. 15)	266	355
Αποσβέσεις ακινήτων, εγκαταστάσεων και εξοπλισμού (Σημ. 14)	19,871	18,215
Κόστος προσωπικού συμπεριλαμβανομένων και των Μελών υπό την εκτελεστική τους ιδιότητα (Σημ. 9)	836,410	732,910
Αμοιβή ελεγκτών	4,000	2,000
	<u>880,547</u>	<u>873,480</u>

9. Παροχές προσωπικού

	2016	2015
	€	€
Μισθοί και ημερομίσθια	675,457	570,049
Κοινωνικές επιβαρύνσεις και άλλα ταμεία	80,787	72,856
Έξοδα βάσει σχεδίου αφυπηρέτησης καθορισμένου ωφελήματος (Σημ. 10)	80,166	90,005
	836,410	732,910

10. Ωφελήματα υπαλλήλων

Η ΡΑΕΚ παρέχει στο προσωπικό της ωφελήματα αφυπηρέτησης προσωπικού υπό μορφή εφάπαξ ποσού βάσει σχεδίου αφυπηρέτησης, το οποίο είναι καθορισμένου ωφελήματος. Πολιτική της ΡΑΕΚ είναι η διενέργεια ανεξάρτητης αναλογιστικής εκτίμησης των υποχρεώσεων για την παροχή ωφελημάτων αφυπηρέτησης κάθε τρία χρόνια.

Η πλέον πρόσφατη ανεξάρτητη αναλογιστική μελέτη έγινε στις 31 Δεκεμβρίου 2016 με βάση τις πιο κάτω υποθέσεις:

	2016	2015
	€	€
Προεξοφλητικό επιτόκιο	1.80%	2.42%
Πληθωρισμός	1.50%	2.50%
Γενική αύξηση μισθών	0.50%	0.25%
Αύξηση μισθών	2016: 0% 2017+: 1.25% για τον πληθωρισμό και την γενική αύξηση των μισθών συν κλίμακα για προαγωγές και προσαυξήσεις	2016: 0% 2017+: 1.25% για τον πληθωρισμό και την γενική αύξηση των μισθών συν κλίμακα για προαγωγές και προσαυξήσεις
Ποσοστό αύξησης συντάξεων	1%	1.25%
Αύξηση βασικών ασφαλιστέων αποδοχών	2.5%	2%
Πίνακας θνησιμότητας	60% του ΡΑ90	75% του ΡΑ90

Κατά τη διάρκεια του έτους ποσό €80,166 (2015: €90,005) έχει επιβαρύνει τα αποτελέσματα σύμφωνα με την πιο πάνω αναλογιστική εκτίμηση. Το ποσό που αναγνωρίστηκε στα αποτελέσματα αναλύεται ως ακολούθως:

	2016	2015
	€	€
Τρέχουσες δαπάνες υπηρεσίας	52,169	62,918
Τόκος στην υποχρέωση	27,997	27,087
	80,166	90,005

Κίνηση αποθεματικών προβλέψεων για υποχρεώσεις σχεδίου αφυπηρέτησης όπως περιλαμβάνεται στα λοιπά στοιχεία παθητικού:

	2016 €	2015 €
Υπόλοιπο την 1η Ιανουαρίου	1,190,649	1,101,558
Πρόβλεψη για το έτος	80,166	90,005
Εισφορές μελών	33,897	39,217
Πληρωμές σε μέλη που αποχώρησαν	(153,604)	-
Αναλογιστική ζημιά/ (κέρδος) στην υποχρέωση	170,018	(40,131)
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου	1,321,126	1,190,649

Η υπολογιζόμενη αναλογιστική θέση στις 31 Δεκεμβρίου 2016 ήταν ως εξής:

	2016 €	2015 €
Αξία υποχρεώσεων σχεδίου	1,321,126	1,190,649
Αποθεματικά προβλέψεων για υποχρεώσεις σχεδίου στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης	1,321,126	1,190,649

11. Έσοδα/ έξοδα χρηματοδότησης

	2016 €	2015 €
Πιστωτικοί τόκοι	35,949	52,673
Έσοδα χρηματοδότησης	35,949	52,673
Τόκοι πληρωτέοι	-	(1,879)
Διάφορα έξοδα χρηματοδότησης	(904)	(741)
Έξοδα χρηματοδότησης	(904)	(2,620)
Καθαρά έσοδα χρηματοδότησης	35,045	50,053

12. Φορολογία

	2016 €	2015 €
Αμυντική εισφορά - τρέχοντος έτους	10,730	15,800
Χρέωση έτους	10,730	15,800

Ο συντελεστής εταιρικού φόρου είναι 12,5%.

Κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις τόκοι εισπρακτέοι μπορεί να υπόκεινται σε αμυντική εισφορά με ποσοστό 30%. Σε τέτοιες περιπτώσεις οι τόκοι αυτοί εξαιρούνται από εταιρικό φόρο.

Τα τέλη που εισπράττει η Αρχή σύμφωνα με τον Περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμο και τους σχετικούς Κανονισμούς, στα πλαίσια της άσκησης του εποπτικού της ρόλου, δεν αποτελούν εισόδημα που εμπίπτει στο Άρθρο 5(1)(α) του Περί Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμου και δεν υπόκεινται σε φορολογία. Το ίδιο και για τις κυβερνητικές χορηγίες που έχουν ληφθεί για να μπορέσει η Αρχή να εξασκήσει τον εποπτικό της ρόλο. Εισοδήματα από ενοίκια ή οποιεσδήποτε άλλες πηγές, υπόκεινται σε φορολογία με συντελεστή 12,5% και σε αμυντική εισφορά, μετά την αφαίρεση των εκπτώσεων που προνοούνται στη Νομοθεσία.

13. Μερίσματα

	2016	2015
	€	€
Αμυντική εισφορά σε λογιζόμενη διανομή μερίσματος	<u>7,902</u>	<u>15,464</u>
	<u>7,902</u>	<u>15,464</u>

14. Ακίνητα, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός

	Ηλεκτρονικοί υπολογιστές	Μηχανήματα και εξοπλισμός	Οχήματα	Έπιπλα, σκεύη και εξοπλισμός	Βιβλία	Σύνολο
	€	€	€	€	€	€
Κόστος						
Υπόλοιπο την 1η Ιανουαρίου 2015	44,963	69,923	22,844	72,645	4,864	215,239
Προσθήκες	29,458	2,665	-	1,523	-	33,646
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2015/ 1η Ιανουαρίου 2016	74,421	72,588	22,844	74,168	4,864	248,885
Προσθήκες	7,179	5,049	-	3,350	537	16,115
Πωλήσεις	-	(983)	-	-	-	(983)
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2016	81,600	76,654	22,844	77,518	5,401	264,017
Αποσβέσεις						
Υπόλοιπο την 1η Ιανουαρίου 2015	32,342	49,003	22,844	58,997	3,620	166,806
Επιβάρυνση για το έτος	10,175	4,619	-	2,935	486	18,215
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2015/ 1η Ιανουαρίου 2016	42,517	53,622	22,844	61,932	4,106	185,021
Επιβάρυνση για το έτος	11,611	4,686	-	3,178	396	19,871
Επί πωλήσεων	-	(197)	-	-	-	(197)
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2016	54,129	58,112	22,844	65,110	4,502	204,697
Καθαρή λογιστική αξία						
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2016	27,471	18,542	-	12,408	899	59,320
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2015	31,904	18,966	-	12,236	758	63,864

15. Άυλα στοιχεία ενεργητικού

	Λογισμικά προγράμματα €
Κόστος	
Υπόλοιπο την 1η Ιανουαρίου 2015	13,534
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2015/ 1η Ιανουαρίου 2016	13,534
Προσθήκες	799
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2016	14,333
Αποσβέσεις	
Υπόλοιπο την 1η Ιανουαρίου 2015	13,179
Αποσβέσεις για το έτος (Σημ. 8)	355
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2015/ 1η Ιανουαρίου 2016	13,534
Αποσβέσεις για το έτος (Σημ. 8)	266
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2016	13,800
Καθαρή λογιστική αξία	
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2016	533

16. Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση

	2016 €	2015 €
Υπόλοιπο την 1η Ιανουαρίου	312,998	456,807
Χρέωση για απομείωση στην αξία	(16,919)	(143,809)
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου	296,079	312,998

Τα ακόλουθα περιλαμβάνονται στα αποτελέσματα σε σχέση με τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση:

	2016 €	2015 €
Χρέωση για απομείωση στην αξία	(16,919)	(143,809)
Καθαρή ζημιά από χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση	(16,919)	(143,809)

17. Εμπορικά και άλλα εισπρακτέα

	2016	2015
	€	€
Εμπορικά εισπρακτέα	15,552	20,216
Προκαταβολές και προπληρωμές	19,391	15,552
Δεδουλευμένα έσοδα	19,092	37,111
Εισπρακτέα από Ευρωπαϊκά προγράμματα	1,043	12,926
Άλλα εισπρακτέα	-	20,915
	55,078	106,720

Η εύλογη αξία των εμπορικών και άλλων εισπρακτέων που έχουν λήξη εντός ενός έτους είναι περίπου η ίδια με τα ποσά που παρουσιάζονται πιο πάνω.

18. Μετρητά στην τράπεζα και στο ταμείο

	2016	2015
	€	€
Μετρητά στο ταμείο	60	4
Μετρητά στην τράπεζα	2,806,929	2,832,442
Καταθέσεις προθεσμίας	3,276,612	2,655,459
	6,083,601	5,487,905

Για σκοπούς της κατάστασης ταμειακών ροών, τα μετρητά και αντίστοιχα μετρητών περιλαμβάνουν

	2016	2015
	€	€
Μετρητά στην τράπεζα και στο ταμείο	2,806,989	2,832,446
Τραπεζικά παρατραβήγματα (Σημ. 20)	(3,910)	(2,050)
	2,803,079	2,830,396

Η έκθεση της Αρχής σε πιστωτικό κίνδυνο και ζημιές απομείωσης αναφορικά με μετρητά και αντίστοιχα μετρητών γνωστοποιείται στη σημείωση 3 των οικονομικών καταστάσεων.

19. Άλλα αποθεματικά

	Αναλογιστικό αποθεματικό ταμείου προσωπικού	Σύνολο
	€	€
Υπόλοιπο την 1η Ιανουαρίου 2015	-	-
Κέρδος για το έτος	40,131	40,131
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2015/ 1η Ιανουαρίου 2016	40,131	40,131
Αναλογιστική ζημιά	(210,149)	(210,149)
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2016	(170,018)	(170,018)

20. Δανεισμός

	2016	2015
	€	€
Βραχυπρόθεσμα δάνεια		
Τραπεζικά παρατραβήγματα (Σημ. 18)	<u>3,910</u>	<u>2,050</u>

21. Προβλέψεις για άλλες υποχρεώσεις και επιβαρύνσεις

	Προβλέψεις για συντάξεις
	€
Υπόλοιπο την 1η Ιανουαρίου 2015	1,101,558
Χρέωση/ (πίστωση) στα αποτελέσματα	129,222
Αναλογιστικό κέρδος	<u>(40,131)</u>
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2015/ 1η Ιανουαρίου 2016	1,190,649
Χρέωση/ (πίστωση) στα αποτελέσματα	114,063
Πληρωμές ωφελημάτων	(153,604)
Αναλογιστική ζημιά	<u>170,018</u>
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2016	<u>1,321,126</u>

22. Εμπορικοί και άλλοι πιστωτές

	2016	2015
	€	€
Εμπορικοί πιστωτές	18,681	13,845
Φόρος Προστιθέμενης Αξίας	8,316	3,424
Οφειλόμενα έξοδα	15,431	12,917
Άλλοι πιστωτές	12,004	-
Αμυντική εισφορά πάνω σε λογιζόμενη διανομή πληρωτέα	7,902	15,471
	<u>62,334</u>	<u>45,657</u>

23. Αναβαλλόμενο εισόδημα

	2016	2015
	€	€
Χορηγίες από ευρωπαϊκά προγράμματα	<u>4,341</u>	20,565
	4,341	20,565
Αναβαλλόμενο έσοδο πέραν του ενός έτους	<u>(2,939)</u>	(2,939)
Αναβαλλόμενο έσοδο εντός ενός έτους	<u>1,402</u>	<u>17,626</u>

24. Επιστρεπτέοι φόροι

	2016	2015
	€	€
Εταιρικός φόρος	(24,778)	(24,778)
Έκτακτη εισφορά για την άμυνα	5,728	11,133
	<u>(19,050)</u>	<u>(13,645)</u>

25. Ενδεχόμενες υποχρεώσεις

Η Αρχή δεν είχε ενδεχόμενες υποχρεώσεις στις 31 Δεκεμβρίου 2016.

26. Δεσμεύσεις

Δεσμεύσεις για λειτουργικές μισθώσεις

Το σύνολο των ελάχιστων μελλοντικών καταβολών μισθωμάτων σύμφωνα με τις μη ακυρώσιμες λειτουργικές μισθώσεις είναι ως εξής:

	2016	2015
	€	€
Εντός ενός έτους	153,390	198,155
Μεταξύ ενός και πέντε ετών	174,763	59,046
	<u>328,153</u>	<u>257,201</u>

27. Γεγονότα μετά την περίοδο αναφοράς

Δεν υπήρξαν σημαντικά γεγονότα μετά την περίοδο αναφοράς που να έχουν σχέση με την κατανόηση των οικονομικών καταστάσεων.

Έκθεση ανεξάρτητου ελεγκτή στις σελίδες 58 και 60

ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016

	Σελίδα	2016 €	2015 €
Εισοδήματα			
Ετήσια τέλη		1,931,043	1,921,253
Τέλη παροχής υπηρεσιών		33,045	52,319
Άλλα έσοδα εκμετάλλευσης			
Διάφορα άλλα έσοδα εκμετάλλευσης		28,869	29,220
Διαγραφή για το έτος εισπρακτέων από Ευρωπαϊκά προγράμματα		4,341	17,626
		1,997,298	2,020,418
Λειτουργικά έξοδα			
Έξοδα διοίκησης	88	(1,430,615)	(1,269,117)
		566,683	751,301
Άλλα έξοδα εκμετάλλευσης			
Ζημιά από πώληση ακινήτων, εγκαταστάσεων και εξοπλισμού		(422)	(306)
Χρέωση για απομείωση στην αξία των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού διαθέσιμων προς πώληση		(16,919)	(143,809)
Πλεόνασμα από εργασίες			
Έσοδα χρηματοδότησης	89	35,949	52,673
Έξοδα χρηματοδότησης	89	(904)	(2,620)
Καθαρό πλεόνασμα για το έτος πριν τη φορολογία		584,387	657,239

ΕΞΟΔΑ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΚΑΙ ΠΩΛΗΣΕΩΝ

Έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016

	2016	2015
	€	€
Έξοδα διοίκησης		
Αμοιβή συμβούλων	240,479	202,826
Μισθοί προσωπικού	434,978	367,223
Κοινωνικές ασφαλίσεις κλπ.	80,787	72,856
Έξοδα βάσει σχεδίου αφυπηρέτησης καθορισμένου ωφελήματος	80,166	90,005
Ενοίκια	76,800	76,800
Έξοδα κοινόχρηστων χώρων	1,973	1,753
Έξοδα νυκτοφυλακής	70	-
Ηλεκτρισμός	13,437	13,360
Καθαριότητα και υδατοπρομήθεια	5,193	4,885
Ασφάλιστρα	1,510	1,355
Επιδιορθώσεις και ανακαινίσεις	4,252	3,001
Διάφορα έξοδα	1,727	560
Τηλεφωνικά και ταχυδρομικά	3,295	4,589
Γενικά έξοδα ευρωπαϊκών προγραμμάτων	1,426	11,187
Γραφική ύλη και εκτυπωτικά	8,470	14,157
Συνδρομές και εισφορές	16,825	16,270
Εφημερίδες και περιοδικά	44	205
Συντήρηση εξοπλισμού	2,935	2,467
Εκπαίδευση προσωπικού	10,953	2,212
Προγράμματα ηλεκτρονικού υπολογιστή	3,755	2,741
Αμοιβή ελεγκτών	4,000	2,000
Δικηγορικά έξοδα	29,521	16,764
Πρόστιμα	15	189
Έξοδα ταξιδιών εξωτερικού	57,064	35,109
Οδοιπορικά εσωτερικού και έξοδα διαμονής	475	307
Μη επιστρεπτέο ΦΠΑ	54,486	50,448
Λοιπά έξοδα εκμετάλλευσης	10,172	-
Φιλοξενία	5,851	2,763
Έξοδα οχημάτων	2,907	3,197
Μεταφορικά	1,083	6,405
Έξοδα συμβουλευτικών υπηρεσιών	188,214	173,210
Ανακοινώσεις - δημοσιεύσεις	16,056	3,445
Διάφορα επιδόματα και έξοδα παραστάσεων	19,284	15,533
Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη υπαλλήλων	32,275	40,125
Υπηρεσίες τρίτων	-	12,600
Απόσβεση προγραμμάτων ηλεκτρονικού υπολογιστή	266	355
Αποσβέσεις	19,871	18,215
	1,430,615	1,269,117

ΕΣΟΔΑ/ ΕΞΟΔΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016

	2016	2015
	€	€
Έσοδα χρηματοδότησης	35,768	52,663
Τόκοι από τράπεζες	<u>181</u>	<u>10</u>
Τόκοι από πελάτες	<u>35,949</u>	<u>52,673</u>
Έξοδα χρηματοδότησης		
Τόκοι πληρωτέοι		
Τόκοι φόρων	-	1,879
Διάφορα έξοδα χρηματοδότησης		
Δικαιώματα τραπεζών	<u>904</u>	<u>741</u>
	<u>904</u>	<u>2,620</u>

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΕΙΣΦΟΡΑΣ

Έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016

	Έσοδα €	Ποσοστό	Αμυντική Εισφορά € σεντ
ΤΟΚΟΙ			
Τόκοι για τους οποίους έχει γίνει παρακράτηση αμυντικής εισφοράς στην πηγή	<u>35,768</u>		
	<u>35,768</u>	30%	10,730.40
Μείον: εισφορά που αποκόπηκε στην πηγή			<u>(10,730.40)</u>
ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ ΠΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΑΙ ΣΤΟ ΤΕΠ			<u><u>-</u></u>

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΚΟΥ ΦΟΡΟΥ

Έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016

	Σελίδα	€	€
Πλεόνασμα ως η κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων	87		584,387
Πλέον:			
Αποσβέσεις		20,137	
Ζημιά από πώληση ακινήτων, εγκαταστάσεων και εξοπλισμού		422	
Χρέωση για απομείωση στην αξία των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού διαθέσιμων προς πώληση		16,919	
Πρόστιμα		15	
			<u>37,493</u>
			621,880
Μείον:			
Πιστωτικοί τόκοι		35,768	
Άλλα έσοδα που δεν φορολογούνται		586,112	
			<u>(621,880)</u>
Καθαρό φορολογητέο πλεόνασμα έτους			<u><u>-</u></u>

---

8. ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2016

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

Ευαγγελίστριας 68,
CY-2057 Στρόβολος
Λευκωσία
Κύπρος

Τ.Θ. 25036
CY-1306 Λευκωσία,
Κύπρος

ΓΙΑ ΓΡΗΓΟΡΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Τηλέφωνο: **+357 22 611 611**

Τηλεομοιότυπο: **+357 22 611 666**

Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: **mail@dsm.org.cy**

Ιστοσελίδα: **www.dsm.org.cy**

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

Δρ. Χρίστος Τρίαρος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Γιώργος Ασιόκαλης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Πρόλογος από τον Διευθυντή Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου	98
2. Αποστολή και στόχοι του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου	99
3. Λειτουργία του συστήματος και η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας	99
4. Περιγραφή των δραστηριοτήτων του ΔΣΜΚ κατά το έτος 2016	100
5. Οργάνωση του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου	102
6. Συμμετοχή σε Ευρωπαϊκούς Συνδέσμους	103
7. Συμμετοχή σε Μεσογειακούς Συνδέσμους	105
8. Διαχείριση αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας	106
9. Συνδέσεις παραγωγών και καταναλωτών στο σύστημα μεταφοράς	109
10. Λειτουργία συστήματος	112
11. Ανάπτυξη συστήματος παραγωγής	117
12. Ανάπτυξη συστήματος μεταφοράς	120
13. Έργα και δραστηριότητες ΔΣΜΚ	122
14. Στοιχεία λειτουργίας συστήματος παραγωγής/ μεταφοράς	123
15. Αξιοπιστία συστήματος	127

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΗΚ	Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΔΣΜΚ	Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου
ΕΚΕΕ	Εθνικό Κέντρο Ελέγχου Ενέργειας
ΕΠ	Εγγυήσεις Προέλευσης
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
Εφ.ΚΕΕ	Εφεδρικό Κέντρο Ελέγχου Ενέργειας
ΗΜ	Ηλεκτρονικό μητρώο
ΗΣ	Ηλεκτροπαραγωγός Σταθμός
ΚΜΔ	Κανόνες Μεταφοράς & Διανομής
ΜΕΚ	Μηχανή Εσωτερικής Καύσης
ΡΑΕΚ	Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου
ΣΕΚΑΗ	Συμβουλευτική Επιτροπή Κανόνων Αγοράς Ηλεκτρισμού
ΣΗΘΥΑ	Συμπαγωγή Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης
ΣΤΗΔΕ	Σύστημα Τηλεέγχου και Διαχείρισης Ενέργειας
ΥΕΕΒΤ	Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού
ΑΙΒ	Συνδέσμος Εκδοτών Ευρώπης
ENTSO-E	Σύνδεσμος Ευρωπαίων Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς για τον Ηλεκτρισμό
EECS	European Energy Certificate Standard
GOs	Guarantees of Origin
Med-TSO	Σύνδεσμος Μεσογειακών Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς
MVA	Μεγαβολταμπέρ
MW	Μεγαβάτ
MWh	Μεγαβατώρες

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Σχεδιαγράμματα

Σχ. 1	Ποσοστό παραγωγής ΑΠΕ επί της συνολικής παραγωγής στο σύστημα της Κύπρου για το έτος 2016	100
Σχ. 2	Βασικό Οργανόγραμμα Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου	102
Σχ. 3	Μηνιαία διαχείριση ηλεκτρονικού μητρώου εγγυήσεων προέλευσης (ΕΠ) κατά το 2016	108
Σχ. 4	Παρουσίαση πληροφοριών αποκάλυψης ενεργειακού μείγματος για το 2015, όπως εμφανίζεται στους λογαριασμούς του προμηθευτή ΑΗΚ, περίοδος 1.7.2016-30.6.2017	109
Σχ. 5	Σχέδια δράσης των φορέων που συμμετέχουν στην αποκατάσταση του συστήματος μετά από ολική σβέση	113
Σχ. 6	Μέγιστη διείσδυση αιολικής ηλεκτροπαραγωγής στο ηλεκτρικό σύστημα	115
Σχ. 7	Ημερήσια σύγκριση	116
Σχ. 8	Εγκεκριμένη πρόβλεψη συνολικής παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας (GWh) για τα έτη 2016-2025	117
Σχ. 9	Εγκεκριμένη πρόβλεψη μέγιστης συνολικής ηλεκτρικής ισχύος (MW) για τα έτη 2016-2025	118
Σχ. 10	Γεωγραφική απεικόνιση του συστήματος μεταφοράς	119
Σχ. 11	Παραγωγή και διακίνηση ενέργειας κατά το 2016	123
Σχ. 12	Διακύμανση παραγωγής ισχύος θερινής και χειμερινής περιόδου κατά την ημέρα της μέγιστης ζήτησης και διακύμανση παραγωγής ισχύος κατά την ημέρα της ετήσιας ελάχιστης ζήτησης	125
Σχ. 13	Ημερήσια διακύμανση και κατανομή παραγωγής ισχύος κατά την ημέρα της μέγιστης ζήτησης για το έτος 2016	126
Σχ. 14	Καμπύλες διάρκειας συνολικής παραγωγής του συστήματος μεταφοράς για τα έτη 2009-2016	127
Σχ. 15	Σύνολο βλαβών παραγωγής 2016	128
Σχ. 16	Σύγκριση βλαβών μεταφοράς 2015 και 2016	129

Πίνακες

ΠΙΝΑΚΑΣ 1	Αιτήσεις σύνδεσης (σε ισχύ) καταχωρημένες στο μητρώο αιτήσεων του ΔΣΜΚ μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2016	110
ΠΙΝΑΚΑΣ 2	Συμβάσεις σύνδεσης (σε ισχύ) που υπογράφηκαν μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2016	111
ΠΙΝΑΚΑΣ 3	Διείσδυση ΑΠΕ στο σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας της Κύπρου για τα έτη 2015-2016	124

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

Το 2016 ήταν ακόμα μια χρονιά σημαντικών γεγονότων, εξελίξεων και προκλήσεων στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας στον τόπο, μέσα στις δύσκολες συνθήκες που έχουν προκύψει ως αποτέλεσμα της πρόσφατης οικονομικής κρίσης και τις επιπτώσεις στη ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας που αναπόφευκτα επηρέασε και τη λειτουργία του ηλεκτρικού συστήματος.

Η μέγιστη αιχμική ζήτηση του συστήματος ανήλθε στις 2 Αυγούστου 2016 στα 1024 MW, σε σύγκριση με τη μέγιστη αιχμική ζήτηση όλων των εποχών που ήταν 1148 MW το 2010. Η συνολική μέγιστη διαθέσιμη συμβατική ικανότητα παραγωγής ισχύος του συστήματος το 2016 ήταν 1478 MW.

Κατά τη διάρκεια του 2016 συνεχίστηκε η ένταξη εγκαταστάσεων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με την εγκατεστημένη ισχύ τους να φθάνει περί τα τέλη του 2016 τα 253 MW (157,5 MW αιολικά, 85,7 MW φωτοβολταϊκά και 9,7 MW βιομάζα). Το ποσοστό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) ανήλθε κατά το 2016 στο 8,4% επί της συνολικής παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας σε σύγκριση με 8,5% το 2015. Η συνολική παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια του συστήματος κατά το 2016 σε σύγκριση με το 2015 σημείωσε σημαντική αύξηση της τάξης του 7,1%.

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το επικαιροποιημένο Εθνικό Σχέδιο για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας 2015-2020, αναμένεται η διείσδυση ΑΠΕ να αυξηθεί σημαντικά τα επόμενα χρόνια. Η μεγάλη αύξηση στη διείσδυση ΑΠΕ στο μικρό και απομονωμένο ηλεκτρικό σύστημα της Κύπρου, παρόλο που είναι επιθυμητή και αναγκαία, πρέπει να γίνεται κατά τρόπο ισορροπημένο, έτσι που να μην επηρεάζεται η ασφαλής, αξιόπιστη και οικονομική λειτουργία του ηλεκτρικού συστήματος.

Το ηλεκτρικό σύστημα της Κύπρου βρίσκεται σε ικανοποιητικά επίπεδα ασφαλούς και αξιόπιστης λειτουργίας μετά την καταστροφή του ηλεκτροπαραγωγού σταθμού Βασιλικού το 2011. Με την προγραμματιζόμενη ενίσχυση του βασικού κορμού

του συστήματος μεταφοράς, το ηλεκτρικό σύστημα θα λειτουργεί με ακόμα περισσότερη ασφάλεια και αξιοπιστία.

Ο ΔΣΜΚ ως ο μοναδικός Εκδότης Εγγυήσεων Προέλευσης στην Κυπριακή Δημοκρατία για την παραγόμενη ενέργεια από τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και συμπαραγωγή ηλεκτρισμού και θερμότητας υψηλής απόδοσης, λειτουργεί τώρα το αναγκαίο ηλεκτρονικό μητρώο, όπως απαιτείται από τις σχετικές νομοθεσίες.

Το 2016 προωθήθηκαν οι διαδικασίες για την υλοποίηση του έργου της αγοράς ηλεκτρισμού με βάση το νέο μοντέλο αγοράς που αποφασίστηκε από την ΡΑΕΚ και το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού. Τον Δεκέμβριο 2016 υποβλήθηκε για έγκριση προς τη ΡΑΕΚ το προτεινόμενο αγγλικό κείμενο των νέων κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού. Η υλοποίηση του έργου της αγοράς ηλεκτρισμού, όπως και η λειτουργία της είναι ένα πολύ δύσκολο και απαιτητικό εγχείρημα. Με βάση τη σχετική νομοθεσία, ο ΔΣΜΚ έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα για τη λειτουργία της αγοράς ηλεκτρισμού και προς τούτο καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να είναι έτοιμος να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που απορρέουν από το δύσκολο αυτό έργο.

Στο πλαίσιο της όλης συντονισμένης προσπάθειας που καταβάλλεται για μείωση του κόστους του ηλεκτρισμού προς τους καταναλωτές, ο ΔΣΜΚ λειτουργεί το ηλεκτρικό σύστημα κατά τον πιο οικονομικό τρόπο κάτω από συνθήκες ασφάλειας και αξιοπιστίας, με τις πιο αποδοτικές μονάδες του ηλεκτροπαραγωγού σταθμού Βασιλικού να αξιοποιούνται στον μέγιστο δυνατό βαθμό.

Δρ. Χρήστος Τρίαρος

Διευθυντής

Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου

2. ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

Σύμφωνα με τις πρόνοιες των Περί Ρύθμισης της Αγοράς Νόμων, βασικές αρμοδιότητες του ΔΣΜΚ είναι η λειτουργία ενός αποδοτικού, συντονισμένου, ασφαλούς, αξιόπιστου και οικονομικά βιώσιμου συστήματος μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και η διασφάλιση της μακροπρόθεσμης ικανότητάς του να ανταποκρίνεται στην εύλογη ζήτηση. Ο ΔΣΜΚ έχει επίσης αρμοδιότητα την αντικειμενική διαχείριση της εμπορίας ηλεκτρισμού στο ανταγωνιστικό περιβάλλον, στηρίζοντας και προωθώντας την ηλεκτροπαραγωγή από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, καθώς και τη διασφάλιση της πρόσβασης των παραγωγών ηλεκτρισμού στο δίκτυο μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

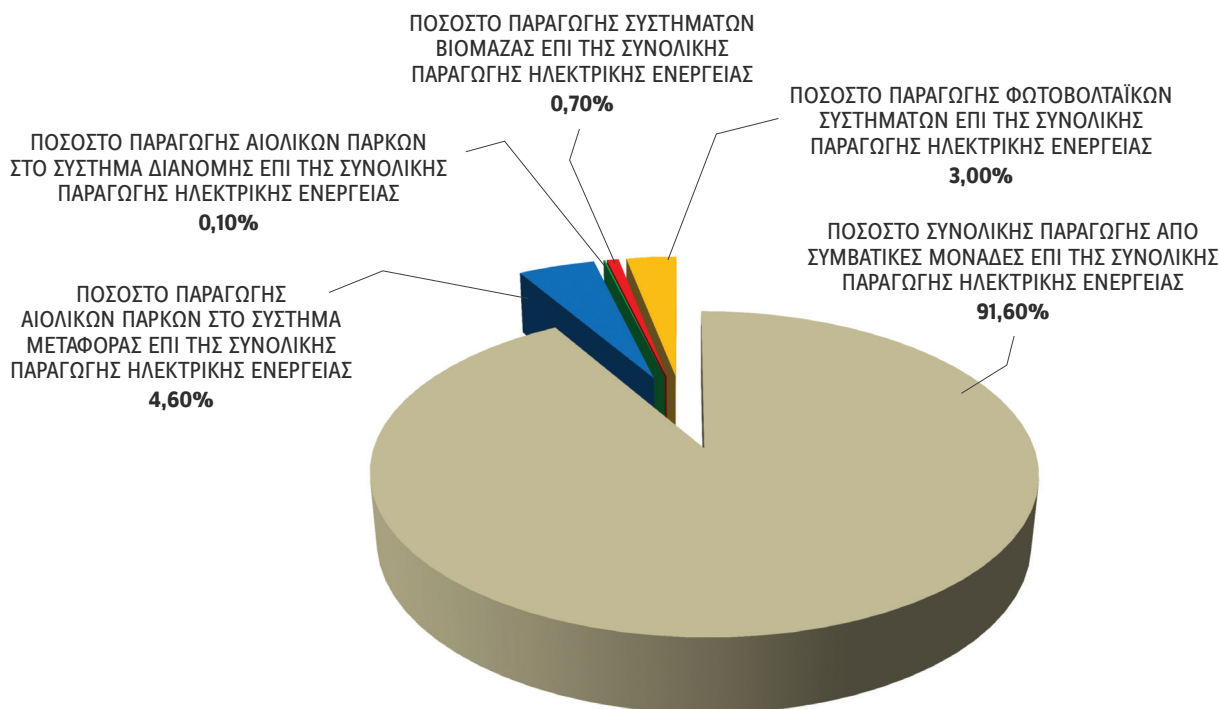
Ο ΔΣΜΚ συντονίζει τις ενέργειες για αποκατάσταση βλαβών ή άλλων προβλημάτων στο σύστημα παραγωγής/ μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, ώστε αυτό να καθίσταται αποδοτικό, συντονισμένο, ασφαλές,

αξιόπιστο και οικονομικά βιώσιμο, εξασφαλίζοντας απρόσκοπτη και αδιάλειπτη παροχή ηλεκτρικής ενέργειας σε όλους τους καταναλωτές.

Κατά το 2016, ο ΔΣΜΚ συνεργάστηκε στενά με Συμβούλους για την ετοιμασία νέων κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού σύμφωνα με σχετική Ρυθμιστική Απόφαση της ΡΑΕΚ για μετάβαση από μοντέλο διμερών συμβολαίων στο υβριδικό μοντέλο.

3. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΑΓΟΡΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Κατά το 2016 δεν έγινε οποιαδήποτε σύνδεση μονάδων παραγωγής στο σύστημα μεταφοράς. Στο σύστημα διανομής συνδέθηκαν εγκαταστάσεις φωτοβολταϊκών συνολικής δυναμικότητας 9,2 MW. Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ κατά το 2016 ανήλθε στα 407.974 MWh, που αντιπροσωπεύει το 8,4% της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας. Η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας λειτούργησε μέσα στο 2016 με μόνο συμμετέχοντα την ΑΗΚ. Οι συμμετέχοντες από πλευράς παραγωγών ΑΠΕ, συνέχισαν την παραγωγή τους και τη διοχέτευση ηλεκτρικής ενέργειας στην αγορά μέσω συμβάσεων αγοράς με την ΑΗΚ, σύμφωνα με τα σχέδια χορηγιών στα οποία είναι ενταγμένοι, καθώς επίσης και τα σχέδια συμψηφισμού παραγωγής.

Σχ. 1 - Ποσοστό παραγωγής ΑΠΕ επί της συνολικής παραγωγής στο σύστημα της Κύπρου για το έτος 2016

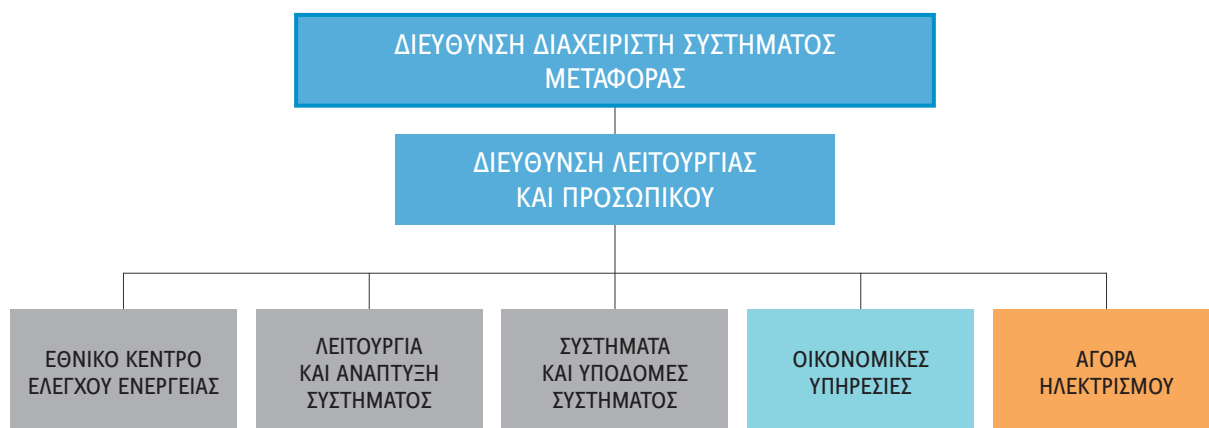
4. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΔΣΜΚ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2016

Το 2016 ήταν μια έντονη περίοδος για τον ΔΣΜΚ όσον αφορά τις διεργασίες για λειτουργία ανταγωνιστικής αγοράς ηλεκτρισμού. Η ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας σημείωσε ρεκόρ 6ετίας και ανήλθε στα 1024 MW, σημειώνοντας αύξηση ύψους 1,5% από το 2015. Οι διεργασίες για ετοιμασία των κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού για υλοποίηση του έργου λειτουργίας της αγοράς ηλεκτρισμού διατήρησαν το ολιγάριθμο προσωπικό του ΔΣΜΚ σε πλήρη εγρήγορση. Πιο κάτω παρατίθενται οι κύριες δραστηριότητες του ΔΣΜΚ κατά το 2016:

- Επικαιροποίηση του συστήματος αυτόματης απόρριψης φορτίου μέσω ηλεκτρονόμων υποσυχνότητας και ROCOF, σε συνεργασία με τον Διαχειριστή Συστήματος Διανομής.
- Προσπάθειες για ικανοποιητική στελέχωση του ΔΣΜΚ.
- Ενεργή συμμετοχή του ΔΣΜΚ στον Σύνδεσμο Ευρωπαϊών Διαχειριστών Συστήματος Μεταφοράς για τον Ηλεκτρισμό (ENTSO-E).
- Ενεργή συμμετοχή του ΔΣΜΚ στον Σύνδεσμο Μεσογειακών Διαχειριστών Συστήματος Μεταφοράς (Med-TSO).

- Διαχείριση 403 αιτήσεων από εξουσιοδοτημένα πρόσωπα για τη διεξαγωγή εργασιών στο σύστημα μεταφοράς.
- Ετοιμασία προγραμμάτων συντήρησης μονάδων παραγωγής σύμφωνα με τις πρόνοιες των κανόνων μεταφοράς και διανομής.
- Πρόγνωση της αιολικής ηλεκτροπαραγωγής επί καθημερινής βάσεως για σωστό καταρτισμό του προγράμματος παραγωγής της επόμενης μέρας.
- Διεξαγωγή μελετών ανάλυσης ροών φορτίου με τη χρήση λογισμικού ανάλυσης συστημάτων ισχύος.
- Διεξαγωγή μελετών ανάλυσης συστήματος για την ασφαλή λειτουργία του συστήματος, με τη διενέργεια δυναμικών αναλύσεων που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την ανάλυση για συνθήκες λειτουργίας σε διαφορετικές περιόδους του 2016 και την ελαχιστοποίηση του κόστους παραγωγής. Επιπρόσθετα, μελετήθηκε η λειτουργία του σχεδίου απόρριψης φορτίου λόγω υποσυχνότητας και λόγω ρυθμού πτώσης της συχνότητας.
- Μελέτη αιτήσεων για έκτακτες εργασίες συντήρησης των μονάδων παραγωγής.
- Πρόβλεψη της μέγιστης ηλεκτρικής ισχύος για την περίοδο 2016-2025.
- Αναβάθμιση δύο υποσταθμών μεταφοράς.
- Ετοιμασία του δεκαετούς προγράμματος ανάπτυξης συστήματος μεταφοράς για την περίοδο 2016-2025.
- Χρήση του δυναμικού μοντέλου του ηλεκτρικού συστήματος της Κύπρου για μελέτες ευστάθειας του συστήματος.
- Λειτουργία του ΣΤΗΔΕ στα συστήματα παραγωγής/ μεταφοράς.
- Διαδικασίες για την υλοποίηση του έργου «Λειτουργία της αγοράς ηλεκτρισμού» με βάση το μοντέλο αγοράς που αποφασίσθηκε από τη ΡΑΕΚ και το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού.
- Συντονισμός ενεργειών για αποκατάσταση βλαβών ή άλλων προβλημάτων στο σύστημα παραγωγής/ μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας.
- Επέκταση του συστήματος ΣΤΗΔΕ με τη σύνδεση ενός νέου φωτοβολταϊκού πάρκου δυναμικότητας τριών (3) MW.
- Τηλεπικοινωνιακή αναβάθμιση του ΣΤΗΔΕ με την αλλαγή πρωτοκόλλων επικοινωνίας δύο υποσταθμών μεταφοράς με εξοπλισμό νέας γενιάς.
- Αναβάθμιση του ηλεκτρονικού μητρώου (ΗΜ) εγγυήσεων προέλευσης (ΕΠ) από την εταιρεία συμβουλευτικών υπηρεσιών Exergia A.E.

5. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

Σχ. 2 - Βασικό οργανόγραμμα Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου

Κατά το 2016 ο ΔΣΜΚ λειτούργησε σύμφωνα με την πιο πάνω βασική οργανική δομή, με 36 άτομα μόνιμου προσωπικού, τα οποία είναι τοποθετημένα στον ΔΣΜΚ από την ΑΗΚ. Να σημειωθεί ότι ο προϋπολογισμός του ΔΣΜΚ, όπως δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας το 2016, προνοούσε την πλήρωση 78 συνολικά θέσεων.

5.1 Εκπαίδευση

Κατά τη διάρκεια του 2016 η εκπαίδευση για το προσωπικό του ΔΣΜΚ έγινε με τη συμμετοχή σε σεμινάρια και εκπαιδευτικά προγράμματα, τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό. Στελέχη του ΔΣΜΚ είχαν συμμετοχή σε συνέδρια, εκπαιδευτικά προγράμματα και ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα.

Έξι Λειτουργοί του ΔΣΜΚ συμμετείχαν σε τριήμερο σεμινάριο του Υπουργείου με θέμα «Electricity & Gas Market in Cyprus». Λειτουργός του Λογιστηρίου συμμετείχε στο Συνέδριο «Εγγυητικές- Χρήση και σημασία των εγγυητικών επιστολών- Πότε εκδίδονται και πότε πληρώνονται», στο σεμινάριο «CPD- Developing yourself and your staff» και στην ημερίδα «Μετάβαση στη λογιστική βάση των δεδουλευμένων στο νέο οικονομικό περιβάλλον». Άλλος Λειτουργός του Λογιστηρίου παρακολούθησε σεμινάριο με θέμα «Νέα νομοθεσία περί δημοσίων συμβάσεων και κανονισμοί αλλαγών και απαιτήσεων».

Επιπλέον, δυο Λειτουργοί του ΔΣΜΚ συμμετείχαν σε σεμινάριο με θέμα «Introduction to Risk Management». Άλλοι τρεις Λειτουργοί έλαβαν μέρος στο συνέδριο «5th International Conference on Renewable Energy Sources». Λειτουργός του Τμήματος Προσωπικού παρακολούθησε διήμερο σεμινάριο με θέμα: «Executive Secretary» και η Γραμματέας του Διευθυντή παρακολούθησε το σεμινάριο με θέμα: «Η επαγγελματίας γραμματέας που κάνει τη διαφορά».

Τον Ιούνιο 2016, προσωπικό του Τομέα Συστημάτων και Υποδομών του Συστήματος, συμμετείχε σε ενημερωτική ημερίδα που διοργάνωσε η πρεσβεία του Ισραήλ σχετικά με την ασφάλεια συστημάτων από κυβερνοεπιθέσεις, και τον Νοέμβριο 2016 στέλεχος του Τομέα συμμετείχε σε εκπαιδευτικό σεμινάριο στο ίδιο θέμα που πραγματοποιήθηκε στο Ισραήλ.

Το Νοέμβριο 2016, ο Διευθυντής Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου και ένας Λειτουργός συμμετείχαν στο συνέδριο στη Βιέννη: «*ET Solar and Wind Integration Workshop*».

5.2 Γραφείο Νομικών Συμβούλων

Κατά τη διάρκεια του 2016, το δικηγορικό γραφείο Κούσιος, Κορφιώτης, Παπαχαραλάμπους ΔΕΠΕ συνέχισε την παροχή νομικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών στον ΔΣΜΚ.

5.3 Γραφείο Συμβούλων Λογιστών

Στις 28 Νοεμβρίου 2016 ο ΔΣΜΚ εξάσκησε δικαίωμα ανανέωσης με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις για ακόμη ένα έτος του συμβολαίου με τον Ελεγκτικό Οίκο Ernst & Young Cyprus Ltd. Το συμβόλαιο λήγει οριστικά στις 30 Νοεμβρίου 2017.

5.4 Προϋπολογισμός ΔΣΜΚ

Ετοιμάστηκε προϋπολογισμός για τις αναμενόμενες κεφαλαιουχικές και λειτουργικές δαπάνες του ΔΣΜΚ για το 2016, ο οποίος και υποβλήθηκε στο Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και τη Βουλή των Αντιπροσώπων από την ΑΗΚ, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμο (Ν122(Ι)/2003). Ο προϋπολογισμός του ΔΣΜΚ εγκρίθηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων και δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 22 Μαρτίου 2016.

6. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥΣ

6.1 Συμμετοχή στον Σύνδεσμο Ευρωπαίων Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς για τον Ηλεκτρισμό (ENTSO-E - European Network of Transmission System Operators-Electricity)

Ο ΔΣΜΚ συμμετείχε συνολικά σε δεκατρείς (13) συνεδρίες Επιτροπών του Συνδέσμου Ευρωπαίων Διαχειριστών Συστήματος Μεταφοράς για τον Ηλεκτρισμό (ENTSO-E). Συγκεκριμένα, ο ΔΣΜΚ εκπροσωπήθηκε σε τρεις (3) συνεδρίες της Γενικής Συνέλευσης, σε δύο συνεδρίες της Περιφερειακής Ομάδας Ηπειρωτικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης της Επιτροπής Ανάπτυξης Συστήματος, σε δύο συνεδρίες της Επιτροπής Αγοράς και σε δύο συνεδρίες της Επιτροπής Λειτουργίας Συστήματος.

Επίσης, τον Νοέμβριο 2016 ο ΔΣΜΚ συμμετείχε σε συνέδριο που διοργάνωσε ο ENTSO-E σχετικά με την ενσωμάτωση της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στην Εσωτερική Αγορά της Ευρώπης, το οποίο πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Εκπρόσωπος του ΔΣΜΚ παρουσίασε την κατάσταση του ηλεκτρικού συστήματος της Κύπρου και επεσήμανε τις τωρινές και μελλοντικές προκλήσεις του ΔΣΜΚ όσον αφορά στη διαχείριση του συστήματος.

Κύρια θέματα που απασχόλησαν τη Γενική Συνέλευση:

- Πακέτο σχεδιασμού αγοράς ηλεκτρισμού
- Δεκαετές πρόγραμμα ανάπτυξης
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή και πολιτική
- Κώδικες δικτύου και αγοράς
- Προβλέψεις και επάρκεια παραγωγής
- Περιφερειακή συνεργασία Διαχειριστών
- Κοινό μοντέλο δικτύου
- Χειρισμός εκτάκτων καταστάσεων
- Εναρμόνιση διατιμήσεων
- Σύσταση υπολογισμού χωρητικότητας

Κύρια θέματα που απασχόλησαν την Επιτροπή Αγοράς:

- Διατιμήσεις
- Πακέτο καθαρής ενέργειας της ΕΕ
- Ζώνες αγοράς
- Επικουρικές υπηρεσίες
- Υπολογισμός χωρητικότητας
- Εναρμονισμένος Κανόνας Κατανομής (HAR) για μακροπρόθεσμα δικαιώματα μεταφοράς
- Κύρια θέματα που απασχόλησαν την Επιτροπή Ανάπτυξης Συστήματος
- Κώδικες δικτύου
- Πλατφόρμα διαφάνειας
- Δεκαετές πρόγραμμα ανάπτυξης δικτύου
- Έργα κοινού ενδιαφέροντος
- Μεθοδολογία αξιολόγησης έργων (CBA)
- Μεσοπρόθεσμη πρόβλεψη επάρκειας

Κύρια θέματα που απασχόλησαν την Επιτροπή Ανάπτυξης Συστήματος:

- Κώδικες δικτύου
- Δεκαετές πρόγραμμα ανάπτυξης του πανευρωπαϊκού δικτύου
- Έργα κοινού ενδιαφέροντος
- Μεθοδολογία αξιολόγησης έργων ανάπτυξης (CBA)

Κύρια θέματα που απασχόλησαν την Επιτροπή Λειτουργίας Συστήματος:

- Επάρκεια παραγωγής κατά τους χειμερινούς και καλοκαιρινούς μήνες
- Κώδικες δικτύου
- Ανταλλαγή δεδομένων και υποδομές
- Remedial Action Framework
- Έργο σύγκλισης των δικτύων ΕΗ και ΑΤΟΜ
- Μεθοδολογία κοινού μοντέλου δικτύου
- Στατιστικές βλαβών
- Δείκτες απόδοσης
- Μεθοδολογία υπολογισμού χωρητικότητας του δικτύου
- Cybersecurity.

6.2 Συμμετοχή στις Εργασίες του Συνδέσμου Εκδοτών Ευρώπης (AIB)

Κατά τη Γενική Συνέλευση της AIB στο Όσλο στις 10 Ιουνίου 2016, ολοκληρώθηκε η ένταξη του ΔΣΜΚ ως πλήρες μέλος του οργανισμού με δικαίωμα εξαγωγής ΕΠ από την Κύπρο. Κατά τη Συνέλευση, στην οποία ο ΔΣΜΚ συμμετείχε μέσω τηλεδιάσκεψης, παρουσιάστηκαν από τους αξιολογητές της αίτησης ένταξης του ΔΣΜΚ, τα θέματα που εκκρεμούσαν στο Πρωτόκολλο Ένταξης του ΔΣΜΚ (Domain Protocol), και τα οποία είχαν επιλυθεί. Συγκεκριμένα, τα θέματα αφορούσαν την εφαρμογή της αποκάλυψης ενεργειακού μείγματος στην Κύπρο, την έκδοση ΕΠ ΑΠΕ για την καθαρή παραγωγή μιας εγκατάστασης, και τις απαιτούμενες διορθώσεις των τεχνικών εγχειριδίων. Με ομόφωνη απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, ήρθη ο περιορισμός της μη εξαγωγής ΕΠ από την Κύπρο και συμφωνήθηκε ότι από τον Ιούλιο 2016, οι ΕΠ που εκδίδονται από τον ΔΣΜΚ θα φέρουν το λογότυπο EECs, και ως τέτοιες μπορούν να διακινούνται στην Ευρώπη μέσω του AIB hub.

6.3 Συμμετοχή του ΔΣΜΚ στις συναντήσεις του έργου CA-RES II

Κατά το 2016, προσωπικό του ΔΣΜΚ έλαβε μέρος σε μία συνάντηση του CA-RES II ως υπεργολάβος του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού. Η συνάντηση έγινε τον Μάιο στη Βιέννη. Ο ΔΣΜΚ συμμετείχε στη θεματική CT5 Article 15 - Guarantees of Origin/Disclosure, με έναν Λειτουργό. Η θεματική αυτή σχετίζεται με την εφαρμογή του Άρθρου 15 της Οδηγίας 2009/28.

7. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΥΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥΣ

7.1 Συμμετοχή στον Σύνδεσμο Μεσογειακών Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς (Med-TSO)

Τον Απρίλιο 2015, ο ΔΣΜΚ έγινε μέλος του Συνδέσμου Μεσογειακών Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς Med-TSO. Κατά το 2016, ο ΔΣΜΚ εκπροσωπήθηκε σε μία συνεδρία της Γενικής Συνέλευσης, σε μία συνεδρία της Τεχνικής Επιτροπής Λειτουργίας, σε μία συνεδρία της Τεχνικής Επιτροπής Διασυνοριακής Εμπορίας Ηλεκτρισμού και σε δύο συνεδρίες της Επιτροπής Οικονομικών Μελετών και Σεναρίων.

Ανάμεσα στα αντικείμενα των συναντήσεων ήταν η συζήτηση των απαντήσεων των κρατών μελών στα σχετικά ερωτηματολόγια που αφορούσαν τα τεχνικά χαρακτηριστικά των ηλεκτρικών συστημάτων τους και οι κανονισμοί λειτουργίας της εμπορίας ηλεκτρισμού μεταξύ κρατών.

Κύρια θέματα που απασχόλησαν τη Γενική Συνέλευση:

- Εκλογή νέων Μελών
- Έγκριση προγράμματος εργασιών των τεχνικών επιτροπών/ ομάδων εργασίας
- Διοικητικά και νομικά θέματα
- Όροι εντολής του προγράμματος Μεσογειακής Ανάπτυξης.

8. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΓΟΡΑΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

8.1 Δημόσια διαβούλευση κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού

Ο ΔΣΜΚ, σε συνεργασία με τους συμβούλους του ECCO International Inc., ετοίμασε προσχέδιο των τροποποιημένων κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού το οποίο έθεσε σε δημόσια διαβούλευση στις 29 Φεβρουαρίου 2016. Το προσχέδιο των κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού βασίστηκε στη Ρυθμιστική Απόφαση 01/2015 «Ο Λεπτομερής Σχεδιασμός για Διαφοροποίηση του Πλαισίου Ρύθμισης της Λειτουργίας της Αγοράς Ηλεκτρισμού της Κύπρου». Στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης, ο ΔΣΜΚ, πέραν της δημοσίευσης του ολοκληρωμένου κειμένου των κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού και εκτελεστικής σύνοψης των κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού στα ελληνικά και στα αγγλικά, διοργάνωσε τις ακόλουθες δραστηριότητες για την όσο το δυνατόν καλύτερη ενημέρωση των ενδιαφερομένων.

- Δημόσια παρουσίαση του προσχεδίου των κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού στις 8 Μαρτίου 2016.
- Ολοήμερο εργαστήριο προς τα ενδιαφερόμενα μέρη, κατόπιν πρόσκλησης, για ανάλυση των προνοιών των κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού, το οποίο πραγματοποιήθηκε με συμμετοχή πέραν των 30 ατόμων από όλο το φάσμα των ενδιαφερομένων μερών στις 9 Μαρτίου 2016 (ΥΕΕΒΤ, ΡΑΕΚ, παραγωγοί ΑΠΕ, ενδιαφερόμενοι παραγωγοί με συμβατικές πηγές ενέργειας και ΑΠΕ, καταναλωτές, δραστηριότητες ΑΗΚ).
- Συναντήσεις με ομάδες ενδιαφερομένων μερών για συζήτηση θεμάτων ειδικού ενδιαφέροντος κατά την εβδομάδα 7-11 Μαρτίου 2016.

Εκτός από το προσωπικό του ΔΣΜΚ, ενεργό ρόλο στις πιο πάνω δραστηριότητες είχαν οι σύμβουλοι ECCO International Inc. και Correggio Consulting.

Ο ΔΣΜΚ είχε επίσης συναντήσεις με το ΥΕΕΒΤ και τη ΡΑΕΚ στους οποίους παρουσιάστηκε το προσχέδιο των κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού και ακολούθησε σχετική συζήτηση στο πλαίσιο συντονισμού για επίσπευση των διαδικασιών υποβολής εκ μέρους του ΔΣΜΚ των τελικών προτεινόμενων κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού στη ΡΑΕΚ και το ΥΕΕΒΤ για έγκριση όπως προνοούσε η σχετική νομοθεσία.

Η προθεσμία για την υποβολή σχολίων στα πλαίσια της δημόσιας παρουσίασης καθορίστηκε στις 6 Απριλίου 2016. Κατόπιν παρακλήσεως μεγάλου αριθμού ενδιαφερομένων μερών, δόθηκε παράταση μέχρι τις 20 Απριλίου 2016. Λήφθηκε μεγάλος αριθμός σχολίων τα οποία αφού ταξινομήθηκαν απαντήθηκαν το κάθε ένα ξεχωριστά. Όλα τα σχόλια αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα του ΔΣΜΚ.

Αριθμός σχολίων που υποβλήθηκαν στα πλαίσια της δημόσιας διαβούλευσης αφορούσε ρυθμιστικά θέματα. Ξεχωριστός κατάλογος των θεμάτων αυτών υποβλήθηκε στη ΡΑΕΚ για τοποθέτηση.

8.2 Κατάθεση προσχεδίου κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού στη ΡΑΕΚ και στη ΣΕΚΑΗ

Λαμβάνοντας υπόψη τα σχόλια τα οποία υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης και τοποθετήσεις της ΡΑΕΚ και του ΥΕΕΒΤ, ο ΔΣΜΚ ετοίμασε προσχέδιο των κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού το οποίο υπέβαλε προς συζήτηση στη ΣΕΚΑΗ. Στη συνεδρία της 02/2016 στις 25 Οκτωβρίου 2016, η ΣΕΚΑΗ συζήτησε το προσχέδιο των κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού. Κατόπιν σχολίων που υποβλήθηκαν από τα μέλη της ΣΕΚΑΗ και τις τοποθετήσεις της ΡΑΕΚ, οι κανόνες αγοράς ηλεκτρισμού τροποποιήθηκαν.

8.3 Υποβολή στη ΡΑΕΚ για έγκριση του αγγλικού κειμένου των κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού

Το προσέδριο των κανόνων αγοράς ηλεκτρισμού στην αγγλική, όπως προέκυψε μετά από τη συνεδρία 02/2016 της ΣΕΚΑΗ και τις τοποθετήσεις της ΡΑΕΚ υποβλήθηκε στη ΡΑΕΚ για έγκριση, τον Δεκέμβριο 2016.

8.4 Χρεώσεις χρήσης δικτύου μεταφοράς

Το τέλος χρήσης δικτύου μεταφοράς διατηρήθηκε κατά το 2016 στα 0,86σεντ/kWh.

8.5 Τέλος ΔΣΜΚ

Επειδή τα προαπαιτούμενα, σύμφωνα με τον χρονικό προγραμματισμό έργου υλοποίησης και λειτουργίας της αγοράς ηλεκτρισμού που είχαν συμφωνηθεί (π.χ. στελέχωση του ΔΣΜΚ) δεν είχαν υλοποιηθεί και δεν αναμενόταν να υλοποιηθούν σύντομα, και κατά συνέπεια θα υπάρξει ανάλογη καθυστέρηση στην ανάπτυξη και λειτουργία της αγοράς ηλεκτρισμού, η ΡΑΕΚ αποφάσισε να μειώσει το τέλος ΔΣΜΚ (Διατίμηση-ΔΣΜ) από τα 0,11σεντ/kWh στα 0,06σεντ/kWh.

8.6 Επικουρικές υπηρεσίες και μακροχρόνια εφεδρεία

Ομάδα εργασίας ΔΣΜΚ-ΑΗΚ για εγκατάσταση του αυτόματου ελέγχου παραγωγής (Automatic Generation Control, AGC)

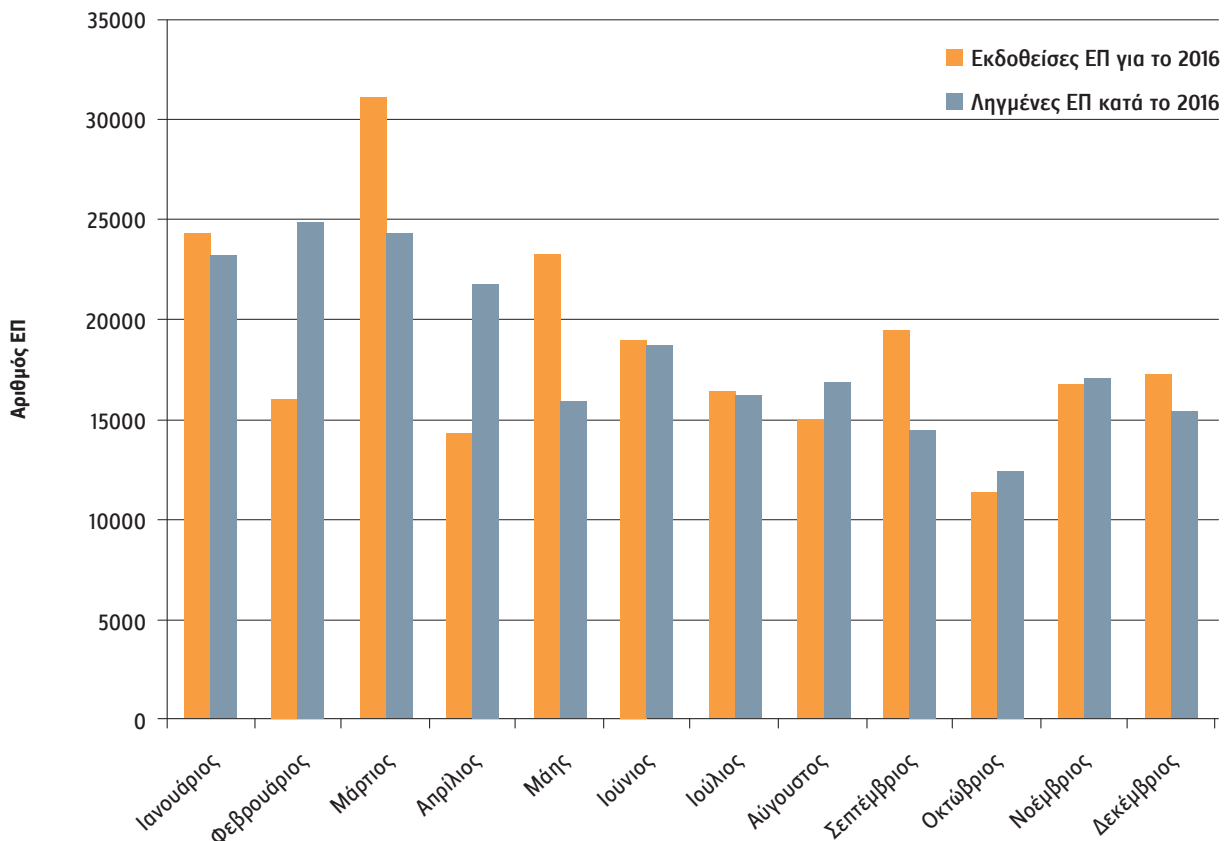
Στο πλαίσιο των εργασιών της ομάδας, στις 3 Μαρτίου 2016, διοργανώθηκε ημερίδα από τον ΔΣΜΚ στην οποία παρευρέθηκε προσωπικό του ΔΣΜΚ και της ΑΗΚ. Κύριοι ομιλητές στην ημερίδα ήταν οι κκ. Κωνσταντίνος Μποκής, Διευθυντής Λειτουργίας, και Δημήτρης Μίχος, Διευθυντής Ανάπτυξης στα Κέντρα Ελέγχου Ενέργειας του ΑΔΜΗΕ. Οι ομιλητές επεξήγησαν λεπτομερώς τον τρόπο λειτουργίας της εφαρμογής και ανέλυσαν τα οφέλη από τη χρήση της εφαρμογής όπως αποδείχτηκαν από την πρακτική εμπειρία στην Ελλάδα. Όπως αναφέρθηκε χαρακτηριστικά, οι αρχικές αντιδράσεις/ ανησυχίες των παραγωγών ξεπεράστηκαν σύντομα και σε τέτοιο βαθμό που οι υπεύθυνοι λειτουργίας των σταθμών παραγωγής είναι τώρα οι πιο ένθερμοι υποστηρικτές της εφαρμογής αυτής στο σύστημα ελέγχου ενέργειας. Οι Λειτουργοί του ΑΔΜΗΕ πραγματοποίησαν επίσης επίσκεψη στον ΗΣ Δεκέλειας, όπου είχαν την ευκαιρία να συνομιλήσουν με τον Διευθυντή του σταθμού για τις προοπτικές ένταξης των μονάδων του σταθμού στην εφαρμογή του αυτόματου ελέγχου παραγωγής.

8.7 Ηλεκτρονικό μητρώο για πιστοποιητικά εγγύησης προέλευσης

Οι εγγυήσεις προέλευσης που εκδίδονται από τον Ιούλιο 2016 και μετά είναι EECS GOs και μπορούν να διακινούνται στην Ευρώπη. Η κυριότερη διαφορά μεταξύ των EECS GOs και των προηγούμενων ΕΠ (National GOs) που εκδίδονταν από το ΗΜ ΕΠ του ΔΣΜΚ είναι ότι εκδίδονται μόνο για την καθαρή παραγωγή (net generation) μιας εγκατάστασης. Από την παραγωγή μιας εγκατάστασης αφαιρείται η ενέργεια που απορροφάται για την ικανοποίηση των βοηθητικών μηχανημάτων της εγκατάστασης. Οι αιτητές κατά το στάδιο συμπλήρωσης της αίτησης τους, δηλώνουν την ενέργεια που καταγράφηκε από όλους του μετρητές κατανάλωσης της εγκατάστασης και επισυνάπτουν ως αποδεικτικά τους αντίστοιχους λογαριασμούς που τους αποστέλλονται από την ΑΗΚ.

Η σύνδεση του ΗΜ ΕΠ με το AIB hub, δεν έγινε κατορθωτή εντός του 2016. Παρόλο που οι δοκιμές σύνδεσης με το AIB hub έχουν ολοκληρωθεί, δεν έχουν ολοκληρωθεί οι απαιτούμενες δοκιμές με τρίτο ΗΜ (το ΗΜ του Ελβετού Εκδότη Swissgrid). Η όλη διαδικασία αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι τον Απρίλιο 2017.

Οι εκδόσεις εγγυήσεων προέλευσης με περίοδο αναφοράς εντός του 2016, ανήλθαν στις 224.141. Ο αντίστοιχος αριθμός για το 2015 ήταν 221.397. Στο σχεδιάγραμμα 3 που ακολουθεί φαίνεται η μηνιαία κατάσταση του ηλεκτρονικού μητρώου όσον αφορά τις εκδοθείσες και ληγμένες εγγυήσεις προέλευσης. Έχοντας κατά νου ότι ο χρόνος ζωής των ΕΠ είναι ένας χρόνος, γίνεται εύκολα κατανοητό ότι ΕΠ που λήγουν εντός ενός συγκεκριμένου μήνα, είναι οι εκδοθείσες ΕΠ του αντίστοιχου μήνα του προηγούμενου έτους.

Σχ. 3 - Μηνιαία διαχείριση ηλεκτρονικού μητρώου εγγυήσεων προέλευσης (ΕΠ) κατά το 2016

8.8 Αποκάλυψη ενεργειακού μείγματος της ηλεκτρικής ενέργειας

Το 2016 εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στην Κύπρο η αποκάλυψη ενεργειακού μείγματος προμηθευτή. Εφαρμόζοντας την απόφαση της ΡΑΕΚ 1279/2015, ο ΔΣΜΚ προέβη σε υπολογισμό του ενεργειακού μείγματος της ηλεκτρικής ενέργειας της Κύπρου για το 2015. Η σύσταση του ενεργειακού μείγματος δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα του ΔΣΜΚ στις 30 Μαΐου 2016, ενώ τα αποτελέσματα του υπολογισμού για τον προμηθευτή ΑΗΚ δημοσιεύτηκαν στο πίσω μέρος των λογαριασμών της ΑΗΚ την 1 Ιουλίου 2016 (Σχεδιάγραμμα 4). Σύμφωνα με τις πρόνοιες της απόφασης της ΡΑΕΚ, τα αποτελέσματα δημοσιεύονται κατά την περίοδο 1.7.2016-30.6.2017 στους λογαριασμούς, στην ιστοσελίδα και σε άλλο ενημερωτικό υλικό που ο προμηθευτής ΑΗΚ διαθέτει στους πελάτες του.

ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΜΕΙΓΜΑ ΚΑΥΣΙΜΩΝ ΓΙΑ ΤΟ 2015

	ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ ΑΗΚ	ΚΥΠΡΟΣ
Ορυκτά Καύσιμα	91,6%	91,6%
ΑΠΕ	8,3%	8,3%
Άλλες Πηγές	0,1%	0,1%

Οι εκπομπές θερμοκηπιακών αερίων (CO₂) του Προμηθευτή ΑΗΚ για το 2015 είναι 751 gCO₂/kWh πωληθείσας μονάδας. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις επισκεφθείτε την ιστοσελίδα της ΑΗΚ www.eac.com.cy

Σχ. 4 - Παρουσίαση πληροφοριών αποκάλυψης ενεργειακού μείγματος για το 2015, όπως εμφανίζεται στους λογαριασμούς του προμηθευτή ΑΗΚ, περίοδος 1.7.2016-30.6.2017

9. ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ

9.1 Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ)

Κατά το έτος 2016, το ποσοστό συνεισφοράς της ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ, στη συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας ανήλθε στα 8,4%. Μεγάλο μερίδιο στην εγχώρια παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ στην Κύπρο, έχουν τα αιολικά πάρκα καθώς και τα φωτοβολταϊκά συστήματα. Η συνολική εγκατεστημένη δυναμικότητα των αιολικών πάρκων μέχρι το τέλος του έτους 2016 παρέμεινε στα 157,5MW, ενώ η εγκατεστημένη δυναμικότητα των φωτοβολταϊκών συστημάτων ανήλθε στα 85,7MW, δηλαδή σημειώθηκε αύξηση κατά 9,2MW. Η συνολική εγκατεστημένη δυναμικότητα μονάδων βιομάζας/βιοαερίου επίσης παρέμεινε στα 9,7MW. Λεπτομερή στοιχεία για την συνεισφορά των ΑΠΕ στη συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας περιέχονται στον πίνακα 3 της παρούσας έκθεσης.

9.2 Συνδέσεις παραγωγών και καταναλωτών στο σύστημα μεταφοράς

Μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2016 υπήρχαν σε ισχύ, καταχωρημένες στο μητρώο αιτήσεων του ΔΣΜΚ, συνολικά πέντε αιτήσεις παραγωγών για σύνδεση στο σύστημα μεταφοράς/ διανομής. Οι τέσσερις από αυτές αφορούσαν παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, και μία παραγωγό ηλεκτρικής ενέργειας με τη χρήση συμβατικού καυσίμου. Τα στοιχεία αυτά φαίνονται στον πίνακα 1 πιο κάτω.

Στον πίνακα 2 φαίνονται στοιχεία για τις συμβάσεις σύνδεσης που υπογράφηκαν με τον ΔΣΜΚ μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2016, που βρίσκονταν σε ισχύ μέχρι την ημερομηνία αυτή.

A/A	Αιτητής	Κατηγορία έργου	Περιοχή	Αιτούμενη ισχύς σύνδεσης (MW/MVA)	Παρατηρήσεις
1	Kel. Sorokos Windfarm Ltd	ΑΠ	Κελλιά	12MW	Αρχικό στάδιο αίτησης
2	Stivo Trading Ltd	ΑΠ	Πυργά, Κλαυδιά, Αλεθρικό	18MW	Αρχικό στάδιο αίτησης
3	Lysarea Energia Ltd	ΣΣΠ	Μονή	230MW	Στάδιο έκδοσης προκαταρκτικών όρων σύνδεσης
4	Rokas Aeoliki (CY) Ltd	ΑΠ	Κλαυδιά, Αλεθρικό	42MW	Αρχικό στάδιο αίτησης
5	P.F.X.T. Thermosolar Renewables Ltd	Η/Θ ΣΠ	Αγ. Ιωάννης Μαλούνας	50,76MW	Εκδόθηκαν προκαταρκτικοί όροι σύνδεσης

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 - Αιτήσεις σύνδεσης (σε ισχύ) καταχωρημένες στο μητρώο αιτήσεων του ΔΣΜΚ μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2016

A/A	Αιτητής	Ημερομηνία υπογραφής	Πρόσδος σύμβασης σύνδεσης	Περιγραφή έργου	Περιοχή	Ισχύς (MW/MVA)
Καταναλωτές						
1	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος)	28/2/2008	Υ	Σύνδεση εργοστασίου αφαλάτωσης	Ακρωτήρι Λεμεσού	10MVA
2	Hermes Airports Ltd	2/10/2009	Υ	Σύνδεση εγκαταστάσεων Αεροδρομίου (αύξηση ισχύος κατά 13,6MVA)	Αεροδρόμιο Λάρνακας	26,4MVA
3	Τσιμεντοποιία Βασιλικού Δημόσια Εταιρεία Λτδ	7/6/2010	Υ	Σύνδεση εργοστασίου Τσιμεντοποιίας Βασιλικού (αύξηση ισχύος κατά 9,5MVA)	Βασιλικός	30MVA
4	AHK	18/10/2012	Υ	Σύνδεση μονάδας αφαλάτωσης	ΗΣ Βασιλικού	10MVA
5	Defence Infrastructure Organisation	15/12/2016	ΔΥ	Αύξηση εγκεκριμένου φορτίου από 8MVA σε 24MVA	Ακρωτήρι Λεμεσού	24MVA
Σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (συμβατικοί, ΑΠΕ)						
1	D. K. Windsupply Ltd	19/7/2009	Υ	Σύνδεση ΑΠ «Ορείτες»	Πάνω Αρχιμανδρίτα, Κούκλια, Σουσκιού, Αλέκτωρα	82MW
2	Ketonis Developments Ltd	10/12/2009, τροποποίηση σύμβασης: 23/12/2010*	Υ	Σύνδεση ΑΠ «Αλέξιγρος»	Κλαυδιά, Αλεθρικό, Τερσεφάνου	31,5MW 34,5* MW

A/A	Αιτητής	Ημερομηνία υπογραφής	Πρόσδος σύμβασης σύνδεσης	Περιγραφή έργου	Περιοχή	Ισχύς (MW/ MVA)
3	Rokas Aeoliki (CY) Ltd	4/12/2009	Υ	Σύνδεση ΑΠ «Αγία Άννα»	Αγία Άννα, Λύμπια, Κόσιη, Ψευδάς	20MW
4	Moglia Trading Ltd	19/11/2010	Υ	Σύνδεση ΑΠ «Κόσιη»	Αγία Άννα, Καλό Χωριό, Κλαυδιά, Κόσιη, Αραδίππου	10,8MW
5	TP Aeolian Dynamics Ltd	23/12/2010	Υ	Σύνδεση ΑΠ «Aeolian Dynamics»	Αγία Άννα	10,8MW
6	Αιολική Ακτή Λτδ	23/12/2010, τροποποίηση σύμβασης: 29/6/2015	ΔΥ	Σύνδεση ΑΠ «Σανίδα»	Σανίδα Λεμεσού	10MW
7	ΑΗΚ	13/5/2011	Υ	Σύνδεση ΕΣΚ Αρ. 5	ΗΣ Βασιλικού	220MW
8	ΑΗΚ	29/6/2011	Υ	Σύνδεση ΕΣΚ Αρ. 4	ΗΣ Βασιλικού	220MW
9	ΑΗΚ	24/8/2012	Υ	Σύνδεση ΜΕΚ	ΗΣ Δεκέλειας	52,44MW
10	ΑΗΚ	24/8/2012	Υ	Σύνδεση ΜΕΚ	ΗΣ Δεκέλειας	50,05MW
Μετακίνηση δικτύου						
1	Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας & Τουρισμού	13/12/2006	ΔΥ	Μετακίνηση γραμμής μεταφοράς Βασιλικός - Μαρί λόγω ανέγερσης του Ενεργειακού Κέντρου	Βασιλικός-Μονή	----

* Η τροποποίηση της σύμβασης αφορά 34,5MW υλοποιήθηκαν μόνον τα 31,5 MW.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 - Συμβάσεις σύνδεσης (σε ισχύ) που υπογράφηκαν μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2016

Συνομογραφίες για τους Πίνακες 1 - 2	
ΑΠ: Αιολικό πάρκο	ΗΣ: Ηλεκτροπαραγωγός σταθμός
ΑΗΚ: Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου	ΜΕΚ: Μηχανή εσωτερικής καύσης
ΕΣΚ: Εγκατάσταση συνδυασμένου κύκλου	ΣΣΠ: Συμβατικός σταθμός παραγωγής
Η/Θ ΣΠ: Ηλιοθερμικός σταθμός παραγωγής	
ΔΥ: Δεν υλοποιήθηκε	Υ: Υλοποιήθηκε

9.3 Χρεώσεις σύνδεσης συστήματος μεταφοράς

Στο πλαίσιο των υποχρεώσεων του ΔΣΜΚ είναι και η ενημέρωση των αιτητών για τους πιθανούς τρόπους σύνδεσης τους στο δίκτυο και οι τεχνικά αποδεκτές λύσεις που μπορούν να υλοποιηθούν, με γνώμονα πάντα την αξιοπιστία του συστήματος καθώς επίσης και την ελαχιστοποίηση του κόστους σύνδεσης.

Τα διάφορα στοιχεία και πληροφορίες που αφορούν στο κόστος της σύνδεσης, ο τρόπος της χρέωσης καθώς επίσης και οικονομικές υποχρεώσεις του αιτητή περιγράφονται στο έγγραφο με τίτλο «Βασικές αρχές πολιτικής χρέωσης για σύνδεση παραγωγών και πελατών στο σύστημα μεταφοράς/ διανομής (παραγωγών > 8 MW και πελατών > 12 MVA)», το οποίο τέθηκε σε ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2013 και είναι δημοσιευμένο στην ιστοσελίδα του ΔΣΜΚ.

Η χρέωση των νέων συνδέσεων στο σύστημα μεταφοράς γίνεται με βάση τις μοναδιαίες τιμές εξοπλισμού (ηλεκτρολογικού και τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού, δομικών έργων κ.ά.). Οι μοναδιαίες τιμές ετοιμάζονται από τον Ιδιοκτήτη Συστήματος Μεταφοράς στη βάση πραγματικών τιμών εξοπλισμού και χρησιμοποιούνται από το ΔΣΜΚ ως βάση για την κοστολόγηση νέων συνδέσεων. Οι μοναδιαίες τιμές αναθεωρούνται τον Δεκέμβριο κάθε έτους και εφαρμόζονται την πρώτη ημέρα κάθε νέου έτους.

10. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

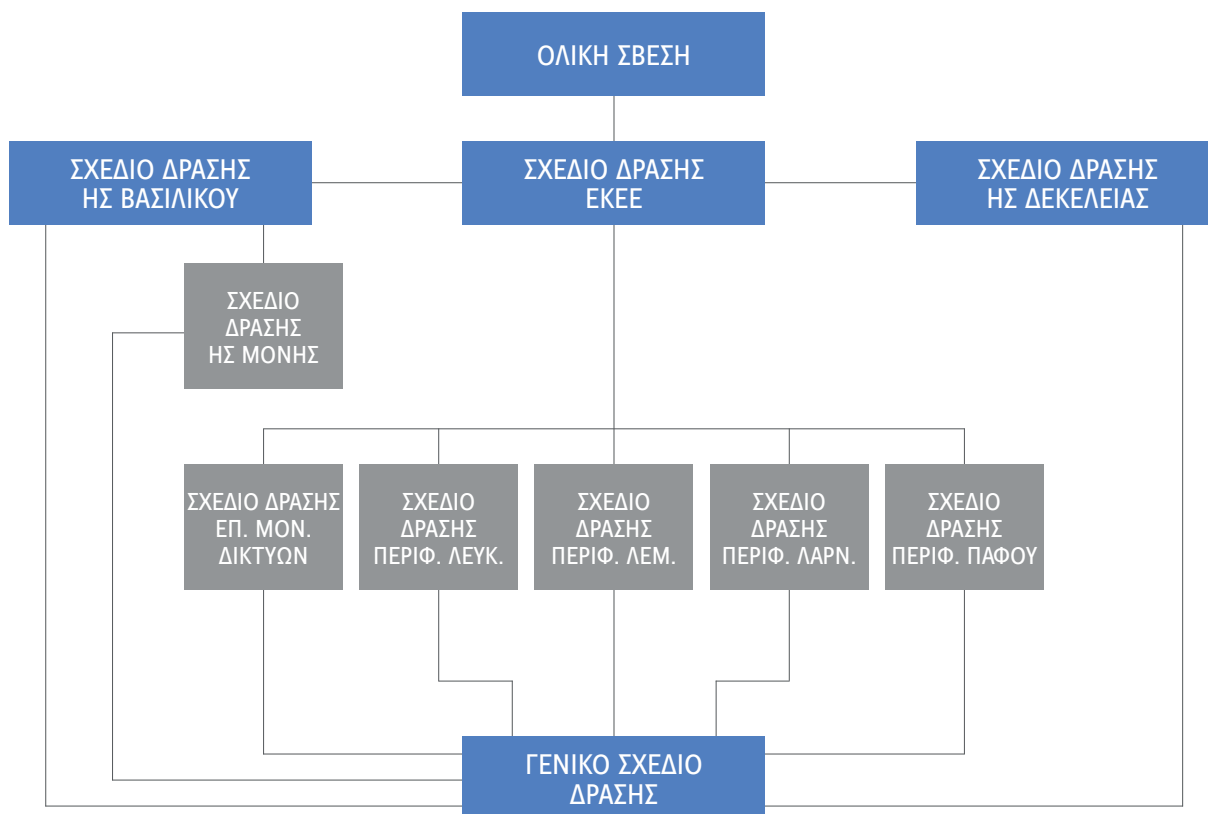
10.1 Ενιαίο σχέδιο δράσης για την αποκατάσταση του συστήματος μετά από ολική σβέση

Μετά από οδηγίες της ΡΑΕΚ, ο ΔΣΜΚ σε συνεργασία με την ΑΗΚ, έχουν εκπονήσει το ενιαίο σχέδιο δράσης για την αποκατάσταση του συστήματος μετά από ολική σβέση, ούτως ώστε να καθοριστεί η βέλτιστη διαδικασία για την αποκατάσταση του ηλεκτρικού συστήματος μετά από ολική σβέση.

Όλοι οι βασικοί συντελεστές και εμπλεκόμενοι φορείς στην αποκατάσταση του ηλεκτρικού συστήματος μετά από ολική σβέση, δηλαδή το Εθνικό Κέντρο Ελέγχου Ενέργειας, οι ηλεκτροπαραγωγοί σταθμοί, οι περιφέρειες και η επιχειρησιακή μονάδα δικτύων, έχουν ετοιμάσει σχέδια δράσης σε σχέση με την ακολουθητέα διαδικασία αποκατάστασης μετά από ολική σβέση, που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων το κρίσιμο προσωπικό υποστήριξης, τους μηχανισμούς ειδοποίησης, τον τρόπο επικοινωνίας καθώς και ενδεχόμενες επιμέρους ενέργειες των εμπλεκόμενων με στόχο να προλειάνουν το έδαφος για την έναρξη της εφαρμογής του κοινού γενικού σχεδίου δράσης.

Στο πιο κάτω σχεδιάγραμμα παρουσιάζονται σχηματικά η αλληλεξάρτηση, η σύνδεση και η εμπλοκή των σχεδίων δράσης των φορέων που συμμετέχουν στην αποκατάσταση του συστήματος μετά από ολική σβέση. Τα σχέδια δράσης του Εθνικού Κέντρου Ελέγχου Ενέργειας, των ηλεκτροπαραγωγών σταθμών, των περιφερειών και της επιχειρησιακής μονάδας δικτύων, επισυνάπτονται και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του γενικού σχεδίου δράσης.

Τονίζεται σχετικά ότι τα επιμέρους σχέδια δράσης έχουν εκπονηθεί λαμβάνοντας υπόψη την υφιστάμενη κατάσταση πραγμάτων. Τα σχέδια δράσης βρίσκονται υπό συνεχή μελέτη και επεξεργασία και, εφόσον προκύπτει οποιαδήποτε ανάγκη για επικαιροποίηση/ αναθεώρηση, ενημερώνεται άμεσα ο ΔΣΜΚ.

Σχ. 5 - Σχέδια δράσης των φορέων που συμμετέχουν στην αποκατάσταση του συστήματος μετά από ολική σβέση

10.2 Προγραμματισμένες διακοπές για εκτέλεση εργασίας στο σύστημα μεταφοράς

Για σκοπούς συντήρησης εξοπλισμού υψηλής τάσης, διεξαγωγής εργασιών αναβάθμισης εξοπλισμού και σύνδεσης νέων υποσταθμών, ο ΔΣΜΚ εξέταζε καθημερινά αιτήσεις των περιφερειών και των σταθμών παραγωγής της ΑΗΚ για προγραμματισμένες εργασίες και χειρισμούς στο σύστημα μεταφοράς. Η διαδικασία έγκρισης των αιτήσεων απαιτούσε σε πολλές περιπτώσεις μελέτες ροής φορτίου, υπαλλακτικές επιλογές τροφοδοσίας για διατήρηση της αναγκαίας ασφάλειας και αξιοπιστίας του συστήματος και συντονισμό των εργασιών μεταξύ περιφερειών και σταθμών παραγωγής της ΑΗΚ.

Η διαδικασία υποβολής και εξασφάλισης έγκρισης από τον ΔΣΜΚ για διεξαγωγή εργασιών στο σύστημα μεταφοράς προωθείται αποκλειστικά μέσω του ειδικού φύλλου της ιστοσελίδας του ΔΣΜΚ. Υποβλήθηκαν μέσα στο 2016 συνολικά 403 αιτήσεις, σε σύγκριση με 503 αιτήσεις το 2015, από εξουσιοδοτημένους χρήστες του ειδικού ιστοχώρου του ΔΣΜΚ, τόσο από τα περιφερειακά γραφεία, όσο και από τους σταθμούς παραγωγής. Το λογισμικό λειτούργησε πολύ ικανοποιητικά προσφέροντας στους χρήστες την έγκαιρη και ομαλή διεξαγωγή εργασιών στο σύστημα μεταφοράς.

10.3 Συντήρηση συμβατικών μονάδων παραγωγής

Για την όσο το δυνατό ομαλότερη λειτουργία του συστήματος παραγωγής καταβλήθηκε κάθε προσπάθεια, ούτως ώστε ο προγραμματισμός και οι διαφοροποιήσεις στο εγκεκριμένο πρόγραμμα συντήρησης των μονάδων παραγωγής να παρέχουν τη μέγιστη αξιοπιστία στη λειτουργία του συστήματος παραγωγής και μεταφοράς. Κατά τη διάρκεια του έτους έγιναν ορισμένες αναγκαίες αναθεωρήσεις στο πρόγραμμα που υποβλήθηκε στον ΔΣΜΚ από την επιχειρησιακή μονάδα παραγωγής για μελέτη και έγκριση. Σε κάθε

περίπτωση, το πρόγραμμα μελετήθηκε με γνώμονα πάντοτε τον καλύτερο λειτουργικό σχεδιασμό και εγκρίθηκε μετά από τις απαραίτητες αλλαγές.

Επιπρόσθετα, ο ΔΣΜΚ μελέτησε αιτήσεις για έκτακτες εργασίες συντήρησης των μονάδων παραγωγής. Η έγκριση των εργασιών συντήρησης των μονάδων παραγωγής από μέρος του ΔΣΜΚ υπόκειται πάντοτε σε κριτήρια που αφορούν στην επάρκεια και στην ασφάλεια του συστήματος. Για την έγκριση οποιασδήποτε εργασίας συντήρησης, τίθεται ως ελάχιστη προϋπόθεση η διασφάλιση της απρόσκοπτης παροχής ηλεκτρικής ενέργειας στους καταναλωτές, ακόμα και στην περίπτωση απώλειας της εγκατεστημένης μεγαλύτερης μονάδας του συστήματος με ικανότητα παραγωγής ισχύος ανερχόμενης στα 130 MW (απώλεια ενός ατμοστροβίλου στον ηλεκτροπαραγωγό σταθμό Βασιλικού).

Ο προγραμματισμός της συντήρησης μονάδων παραγωγής γίνεται με βάση τις πρόνοιες του κεφαλαίου Τ4 των κανόνων μεταφοράς και διανομής και πάντοτε σε συνεργασία με το αρμόδιο τμήμα του παραγωγού.

10.4 Βραχυπρόθεσμη πρόβλεψη της διακύμανσης της συνολικής παραγωγής ισχύος και της συγχρονισμένης ικανότητας παραγωγής ισχύος

Η βραχυπρόθεσμη πρόβλεψη της διακύμανσης της συνολικής παραγωγής και της συγχρονισμένης ικανότητας παραγωγής ισχύος του συστήματος, καθώς και της συνεπαγόμενης δέσμευσης των μονάδων παραγωγής διεξάγεται επί καθημερινής βάσης για σκοπούς βέλτιστης ικανοποίησης της απαιτούμενης ζήτησης. Στο πλαίσιο της πρόβλεψης της παραγωγής ισχύος του συστήματος, λαμβάνονται υπόψη ιστορικά στοιχεία παραγωγής ισχύος, στοιχεία πρόβλεψης της ζήτησης φορτίου της ΑΗΚ και των ανεξάρτητων παραγωγών, προβλέψεις καιρικών συνθηκών καθώς επίσης εμπειρίες και διαθέσιμα εργαλεία (λογισμικά ή τυπικές καμπύλες διακύμανσης). Στη συνέχεια, λαμβάνοντας υπόψη την πρόβλεψη της διακύμανσης της συνολικής παραγωγής ισχύος του συστήματος, τις δηλώσεις τεχνικών χαρακτηριστικών των μονάδων παραγωγής και τις δηλώσεις προγραμματισμού παραγωγής της ΑΗΚ, τη διαθεσιμότητα των μονάδων παραγωγής στους ηλεκτροπαραγωγούς σταθμούς και χρησιμοποιώντας τα προσφερόμενα λογισμικά προγράμματα του ΣΤΗΔΕ, καθορίζεται το πρόγραμμα δέσμευσης των μονάδων παραγωγής για την επόμενη μέρα.

Κατά την πρόβλεψη της διακύμανσης της συνολικής παραγωγής ισχύος, γίνεται χρήση επίσημων μετεωρολογικών δεδομένων, των προβλεπόμενων καιρικών συνθηκών από τη Μετεωρολογική Υπηρεσία Κύπρου, καθώς και στοιχείων από διάφορες ιστοσελίδες του διαδικτύου, όπου δημοσιεύονται προβλέψεις του καιρού.

Τονίζεται ότι η ακρίβεια στην πρόγνωση είναι κεφαλαιώδους σημασίας για σκοπούς εύρυθμης λειτουργίας του συστήματος. Σε συστηματική βάση πραγματοποιούνται συγκρίσεις της προβλεπόμενης και της πραγματικής παραγωγής για υπολογισμό του κανονικοποιημένου μέσου απόλυτου σφάλματος μηνιαίας πρόγνωσης.

10.5 Διείσδυση αιολικής και φωτοβολταϊκής ηλεκτροπαραγωγής

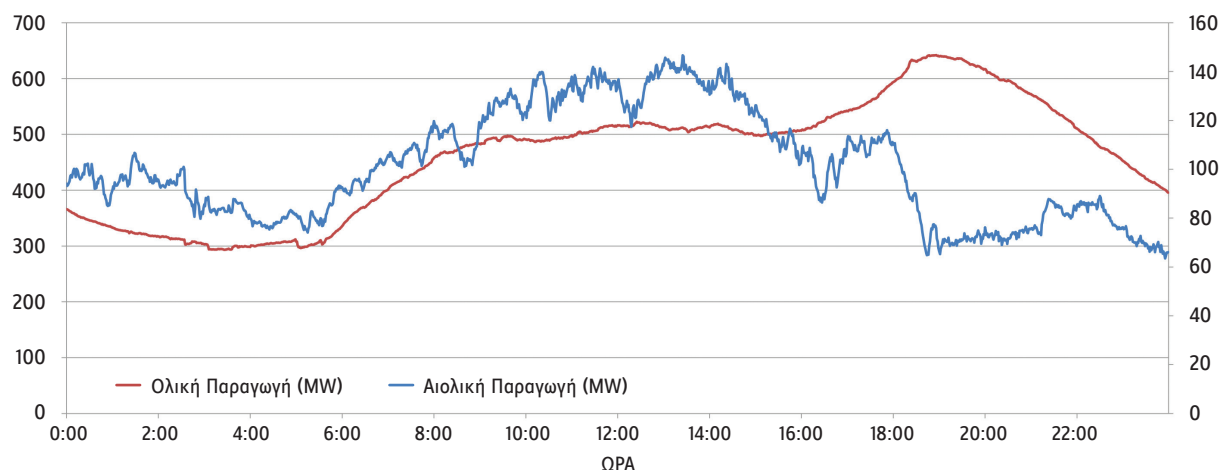
Η αυξημένη διείσδυση της αιολικής ηλεκτροπαραγωγής, της οποίας η εγκατεστημένη ισχύς ανέρχεται επί του παρόντος στα 157,5MW, προκαλεί προβλήματα λειτουργικής διαχείρισης του ηλεκτρικού δικτύου, που κατά κύριο λόγο αφορούν τα τεχνικά χαρακτηριστικά της ηλεκτροπαραγωγής των αιολικών πάρκων στο σημείο σύνδεσης. Τα χαρακτηριστικά αυτά σχετίζονται με τη διακύμανση της παραγωγής, τον ρυθμό μεταβολής της παραγόμενης ενεργού ισχύος, την ποιότητα ηλεκτρικής ισχύος και τη διαχείριση της άεργου ισχύος. Στο σχεδιάγραμμα 6 παρουσιάζεται η ημέρα με τη μέγιστη στιγμιαία αιολική παραγωγή ισχύος για το 2016 που ανέρχεται στα 147MW και με ποσοστό 33% επί της συνολικής παραγωγής του ηλεκτρικού συστήματος.

ΟΛΙΚΗ
ΠΑΡΑΓΩΓΗ
(MW)

15 Μαρτίου 2016

Μέγιστο Ποσοστό Στιγμαϊάς Αιολικής Διείσδυσης στο Σύστημα Μεταφοράς: 33%

ΑΙΟΛΙΚΗ
ΠΑΡΑΓΩΓΗ
(MW)

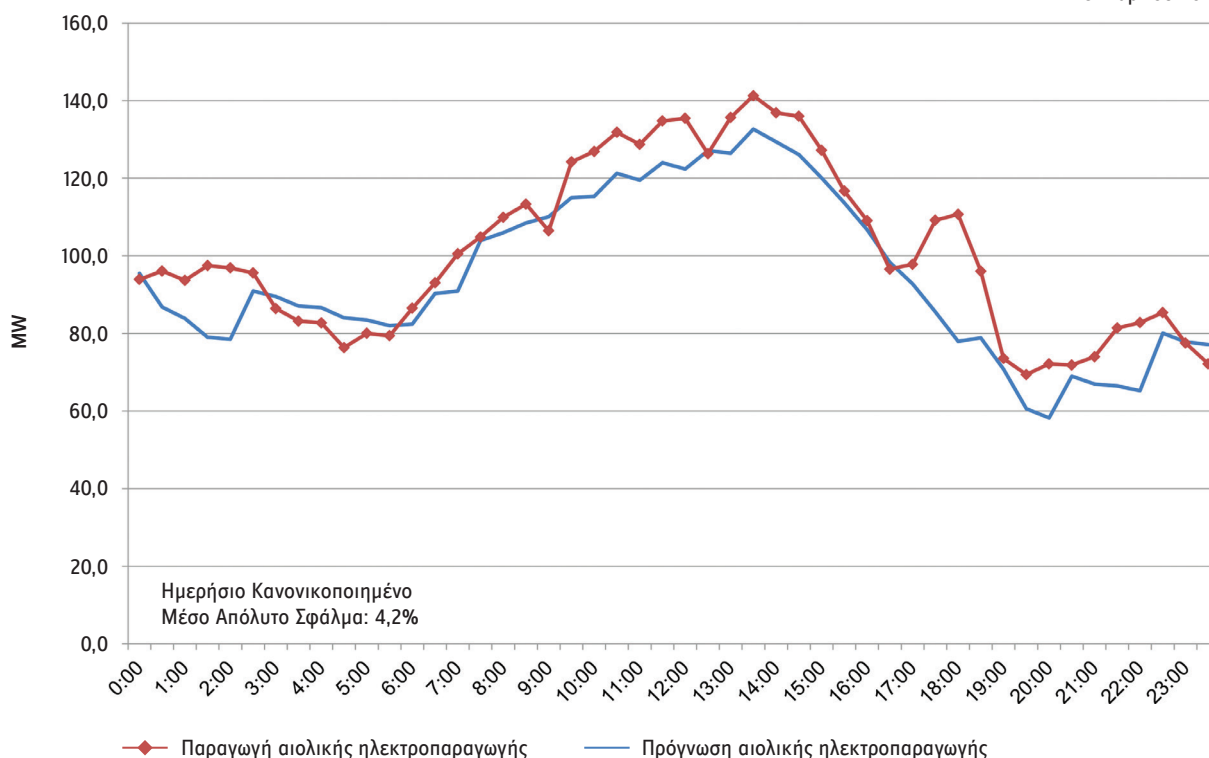

Σχ. 6 - Μέγιστη διείσδυση αιολικής ηλεκτροπαραγωγής στο ηλεκτρικό σύστημα

10.6 Πρόγνωση αιολικής και φωτοβολταϊκής ηλεκτροπαραγωγής

Η πρόγνωση της αιολικής και φωτοβολταϊκής ηλεκτροπαραγωγής υποβάλλεται καθημερινά από τα αιολικά πάρκα και τον Διαχειριστή Συστήματος Διανομής αντίστοιχα, στο πλαίσιο των συμβατικών τους υποχρεώσεων και ενσωματώνεται στο γενικό πρόγραμμα πρόγνωσης του ΔΣΜΚ. Το πρόγραμμα αυτό αποτελεί σημαντικό εργαλείο για τον καταρτισμό του προγράμματος παραγωγής για την επόμενη μέρα. Σημειώνεται ότι η αιολική και φωτοβολταϊκή ηλεκτροπαραγωγή σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία και με τους κανόνες μεταφοράς και διανομής (ΚΜΔ) λαμβάνει προτεραιότητα στην κατανομή, σύμφωνα με το πρόγραμμα παραγωγής για την επόμενη ημέρα.

Ως εκ τούτου, η ακρίβεια στην πρόγνωση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο και παρακολουθείται στενά από τον ΔΣΜΚ. Σε τακτικά χρονικά διαστήματα πραγματοποιούνται συγκρίσεις της προβλεπόμενης και της πραγματικής διακύμανσης της αιολικής ηλεκτροπαραγωγής στη βάση μετρήσιμων κριτηρίων που έχουν αναπτυχθεί για τον σκοπό αυτό και ενσωματωθεί στους ΚΜΔ. Για το 2016 το κανονικοποιημένο μέσο απόλυτο σφάλμα μηνιαίας πρόγνωσης της αιολικής παραγωγής ανήλθε κατά μέσο όρο στο 11.1%. Σημειώνεται σχετικά ότι σύμφωνα με τους ΚΜΔ το επιτρεπόμενο όριο σφάλματος για την αιολική πρόγνωση ανέρχεται στο 10%.

Σημείωση: Σύμφωνα με το T16.4.13 των ΚΜΔ, το επιτρεπόμενο ημερήσιο ποσοστό σφάλματος πρόγνωσης αιολικής παραγωγής πρέπει να είναι μικρότερο του 10%

Σχ. 7 - Ημερήσια σύγκριση

10.7 Μελέτες λειτουργίας συστήματος

Κατά το 2016 εκπονήθηκαν διάφορες μελέτες ανάλυσης ρών φορτίου με τη χρήση του λογισμικού ανάλυσης συστημάτων ισχύος. Μεταξύ άλλων, οι μελέτες αφορούσαν στη βέλτιστη λειτουργία του ηλεκτρικού συστήματος ιδιαίτερα όσον αφορά στη διαχείριση της άεργου ισχύος, τον προγραμματισμό εργασιών συντήρησης στο δίκτυο μεταφοράς και την επέκταση και αναβάθμιση του συστήματος παραγωγής/ μεταφοράς.

Επίσης, εκπονήθηκαν αναλύσεις σχετικά με την ασφαλή λειτουργία του συστήματος, με τη διενέργεια δυναμικών προσομοιώσεων της συμπεριφοράς του συστήματος. Στο πλαίσιο μελέτης για την εκτίμηση της μέγιστης επιτρεπόμενης διείσδυσης ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας κατά την επόμενη πενταετία, μελετήθηκε η ευστάθεια της συχνότητας του συστήματος σε πολλά σενάρια διείσδυσης και σύνθεσης των συμβατικών μονάδων.

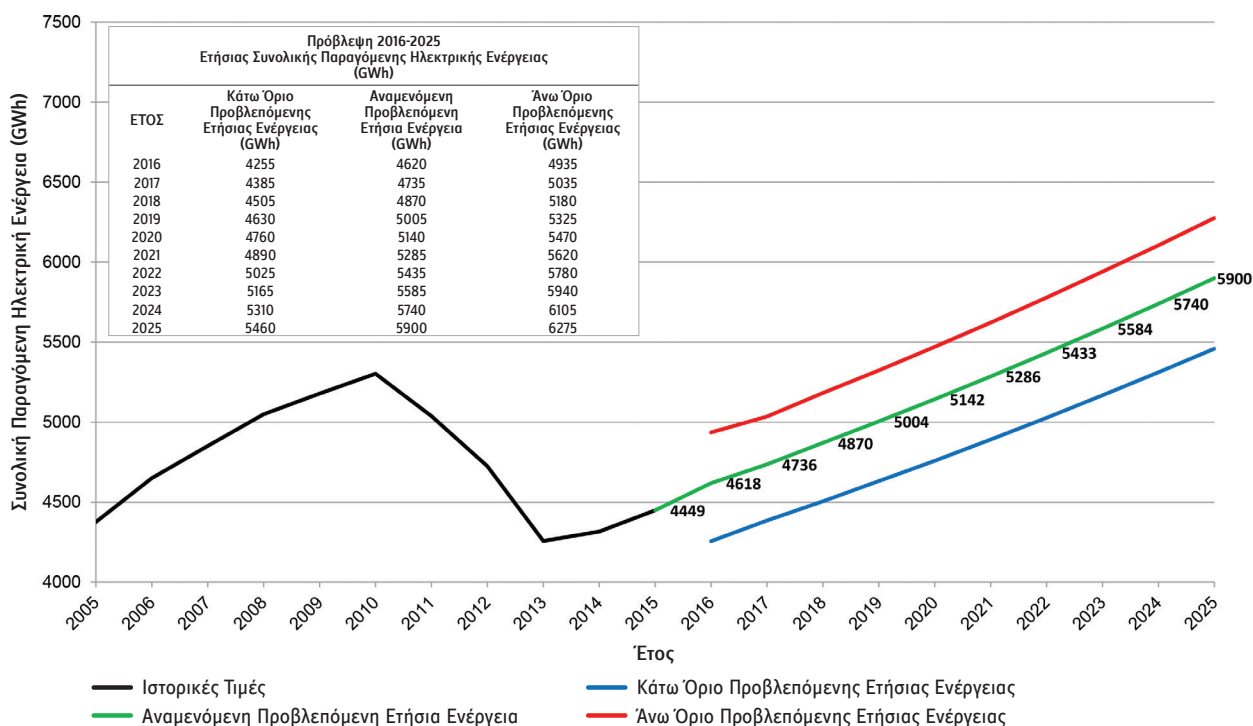
Στο πλαίσιο των μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης και με εντολές της ΡΑΕΚ ο ΔΣΜΚ, αφού εξασφάλισε τις απαραίτητες εγκρίσεις, προχώρησε σε προκήρυξη διαγωνισμού μέσω «κλειστής διαδικασίας» με προεπιλεγμένους οικονομικούς φορείς, σχετικά με την εκπόνηση μελέτης για τη συγχρονισμένη λειτουργία του ηλεκτρικού συστήματος των ελεύθερων και των κατεχομένων περιοχών. Εξασφαλίστηκε και έγκριση για συγχρηματοδότηση κατά 85% από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ. Ο ΔΣΜΚ ετοίμασε έγγραφο διαγωνισμού και όρους εντολής για την ανάθεση του έργου σε εξειδικευμένο συμβουλευτικό οίκο, στα οποία καθοριζόταν επακριβώς η λεπτομερής ανάλυση που απαιτείται για την υπόψη μελέτη. Ακολούθως, προχώρησε με το πρώτο στάδιο του διαγωνισμού για προεπιλογή των κατάλληλων οικονομικών φορέων, αλλά η διαδικασία του διαγωνισμού ακυρώθηκε λόγω μη επαρκούς εκδήλωσης ενδιαφέροντος για συμμετοχή στον διαγωνισμό. Κατόπιν διαβούλευσης με άλλους εμπλεκόμενους κρατικούς φορείς αποφασίστηκε να επαναληφθεί η διαδικασία με πρόσκληση περισσότερων οικονομικών φορέων.

11. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

11.1 Πρόβλεψη μέγιστης ετήσιας παραγωγής ηλεκτρικής ισχύος

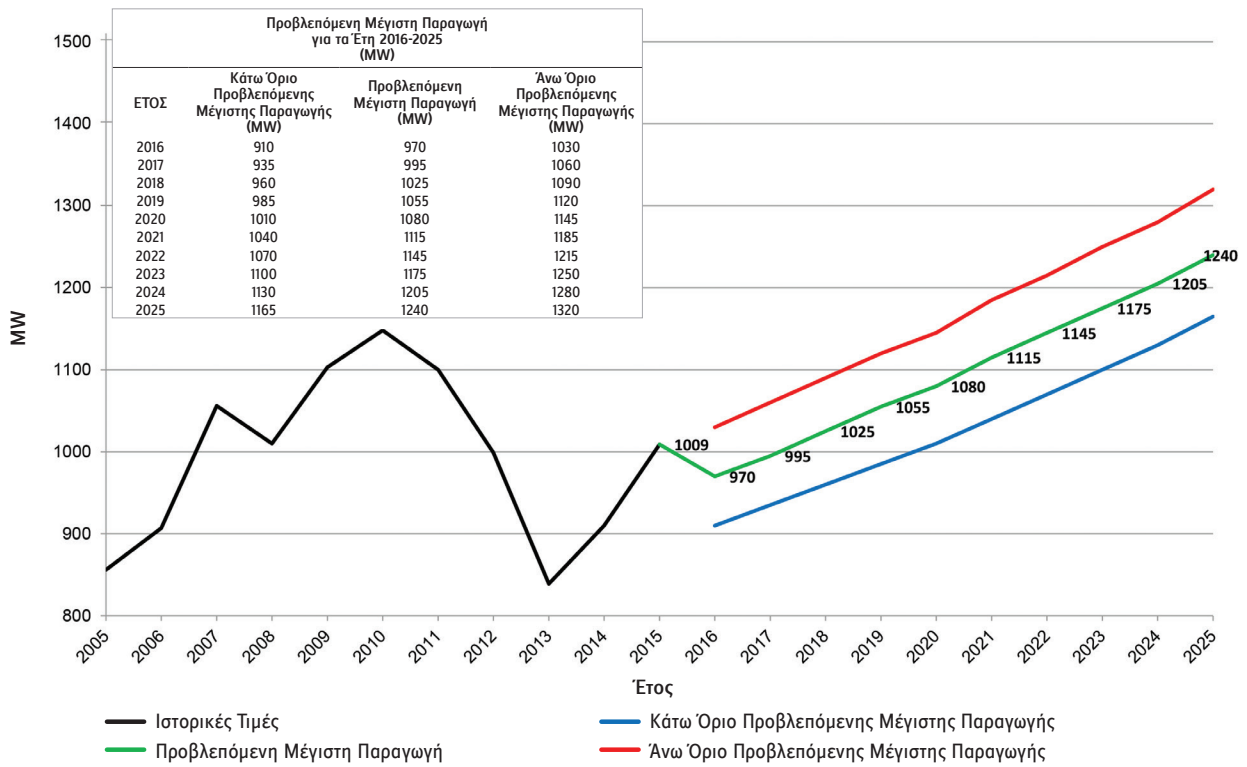
Στις 22 Μαρτίου 2016 υποβλήθηκε στη ΡΑΕΚ πρόβλεψη για την περίοδο 2016-2025 η οποία και εγκρίθηκε στις 30 Μαρτίου 2016. Η πρόβλεψη φαίνεται στα σχεδιαγράμματα 8 και 9. Το άνω όριο αντιπροσωπεύει την αναμενόμενη ζήτηση σε συνθήκες παρατεταμένου καύσωνα και χαμηλών θερμοκρασιών το χειμώνα και το κάτω όριο αντιπροσωπεύει την αναμενόμενη ζήτηση για συνθήκες ήπιων θερμοκρασιών.

Όσο αφορά την ενέργεια, διαφάνηκε ότι η πρόβλεψη για το 2016 ήταν αρκετά ακριβής αφού η τιμή που είχε προβλεφθεί για το άνω όριο της ετήσιας συνολικής παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας για το 2016 ήταν 4.935 GWh και η καταγραμμένη ανήλθε σε 4.860 GWh.

Σχ. 8 - Εγκεκριμένη πρόβλεψη συνολικής παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας (GWh) για τα έτη 2016-2025

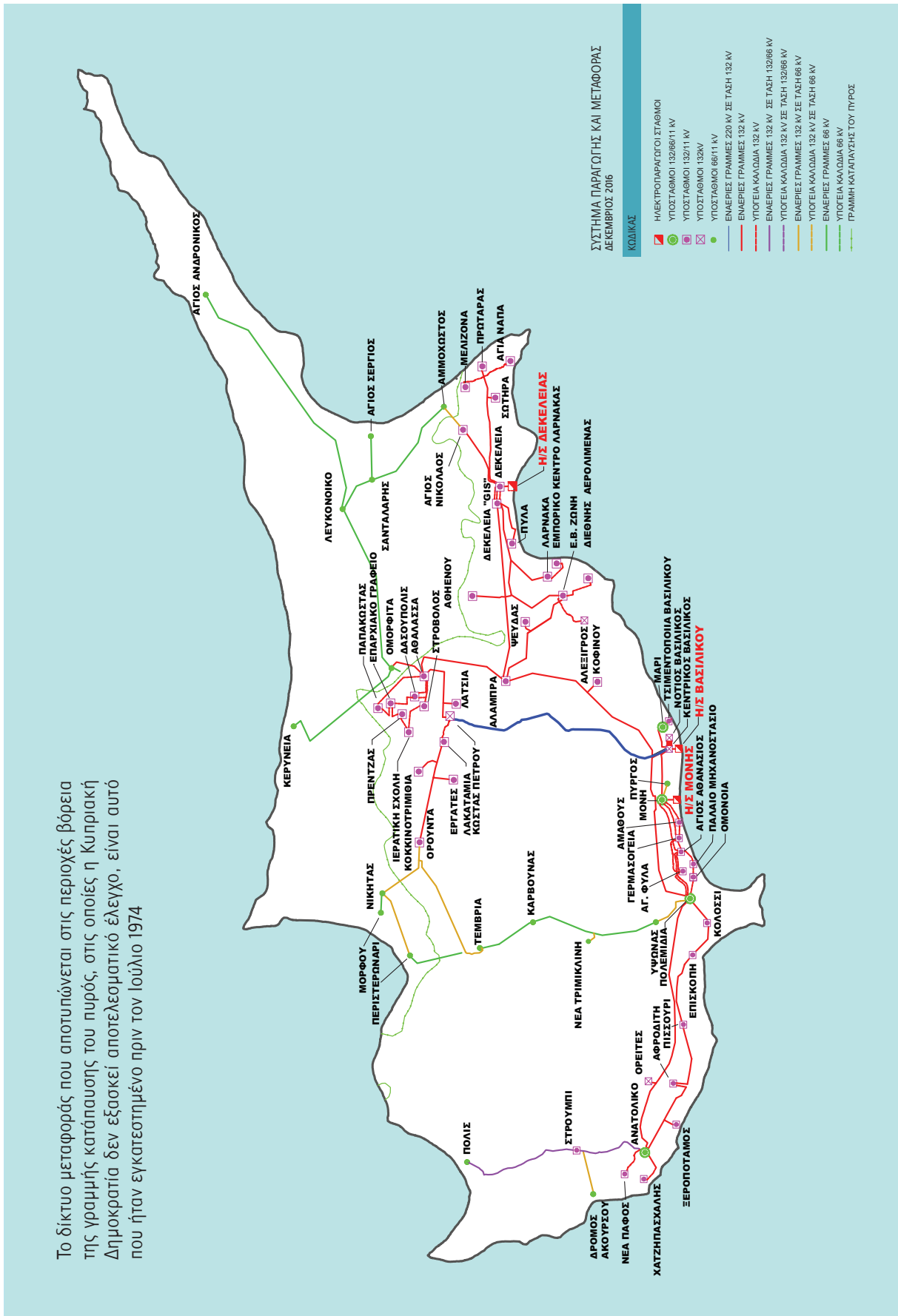
Η μακροπρόθεσμη πρόβλεψη μέγιστη συνολικής ηλεκτρικής ισχύος (MW) για την περίοδο 2016-2025 φαίνεται πιο κάτω:

Σχ. 9 - Εγκεκριμένη πρόβλεψη μέγιστης συνολικής ηλεκτρικής ισχύος (MW) για τα έτη 2016-2025

Το δίκτυο μεταφοράς που αποτυπώνεται στις περιοχές βόρεια της γραμμής κατάπαυσης του πυρός, στις οποίες η Κυπριακή Δημοκρατία δεν εξασκεί αποτελεσματικό έλεγχο, είναι αυτό που ήταν εγκατεστημένο πριν τον Ιούλιο 1974

Σχ. 10 - Γεωγραφική απεικόνιση του συστήματος μεταφοράς

12. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ

12.1 Νέοι υποσταθμοί μεταφοράς

Κατά το 2016 δεν υπήρξε καμία διασύνδεση/ ενεργοποίηση νέων υποσταθμών μεταφοράς στο σύστημα.

12.2 Αναβαθμίσεις υποσταθμών

Κατά το 2016, υπήρξαν οι πιο κάτω αναβαθμίσεις υποσταθμών μεταφοράς στο σύστημα:

- **Υποσταθμός «Τεμβριά»**

Στις 10 Μαΐου 2016 ενεργοποιήθηκε ο νέος μετασχηματιστής ισχύος αρ.3 66/11 kV (7,5/10 MVA), στον υποσταθμό μεταφοράς «Τεμβριά» και η ικανότητα του υποσταθμού αυξήθηκε από 2x10 MVA συν 1x5 MVA σε 3x10 MVA, δηλαδή από 25 MVA σε 30 MVA.

- **Υποσταθμός «Αλάμπρα»**

Στις 2 Αυγούστου 2016 ενεργοποιήθηκε ο νέος μετασχηματιστής ισχύος αρ.1 132/11 kV (10/16 MVA), στον υποσταθμό μεταφοράς «Αλάμπρα» και η ικανότητα του υποσταθμού αυξήθηκε από 2x15 MVA συν 1x16 MVA σε 2x16 MVA συν 1x15 MVA, δηλαδή από 46 MVA σε 47 MVA.

12.3 Ενεργοποίηση/ μετονομασία κυκλωμάτων - εναέριες γραμμές/ υπόγεια καλώδια

Κατά το 2016 δεν υπήρξε καμία ενεργοποίηση/ μετονομασία κυκλωμάτων (εναέριες γραμμές/ υπόγεια καλώδια) στο σύστημα.

12.4 Αποξήλωση/ αποσύνδεση εξοπλισμού

Κατά το 2016 δεν υπήρξε καμία αποξήλωση/ αποσύνδεση εξοπλισμού στο σύστημα.

12.5 Δεκαετές πρόγραμμα ανάπτυξης συστήματος μεταφοράς

Μέσα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, ο ΔΣΜΚ ετοιμάζει σε συνεργασία με την ΑΗΚ και υποβάλλει στη ΡΑΕΚ προς έγκριση δεκαετές πρόγραμμα ανάπτυξης συστήματος μεταφοράς το οποίο και αναθεωρείται κάθε χρόνο. Η ανάλυση ροής φορτίων βασίζεται στην πρόβλεψη φορτίου και ενέργειας, που ετοιμάστηκε από τον ΔΣΜΚ και αναθεωρείται ετησίως, καθώς και στη μελέτη ανάπτυξης του συστήματος παραγωγής που ετοιμάστηκε από την ΑΗΚ.

Συγκεκριμένα, το δεκαετές πρόγραμμα ανάπτυξης συστήματος μεταφοράς για τη δεκαετία 2016-2025 υποβλήθηκε πλήρως τεκμηριωμένο στη ΡΑΕΚ στις 12 Ιανουαρίου 2016.

Η ΡΑΕΚ ενέκρινε το υποβληθέν πρόγραμμα στις 15 Φεβρουαρίου 2016.

Η ΑΗΚ ως ιδιοκτήτης του συστήματος μεταφοράς πληροφορήθηκε στις 26 Φεβρουαρίου 2016 από τον ΔΣΜΚ ανάλογα.

12.6 Εγκατάσταση συστημάτων αντιστάθμισης άεργου ισχύος

Με την εγκατάσταση μεγάλου μήκους υπογείων καλωδίων ψηλής τάσης (132 kV) στο σύστημα μεταφοράς και ιδιαίτερα στην ευρύτερη περιοχή της πόλης της Λεμεσού, έχει αυξηθεί σημαντικά η χωρητική άεργος ισχύς του συστήματος, που κατά τις περιόδους χαμηλής φόρτισης ανέρχεται γύρω στα 300 MVA_g, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα στην ασφαλή και εύρυθμη λειτουργία του συστήματος.

Η πλεονάζουσα άεργος ισχύς που δεν απαιτείται για κάλυψη των αναγκών του συστήματος, πρέπει να απορροφάται από τις συμβατικές μονάδες παραγωγής, κάτω από συνθήκες ασφάλειας και αξιοπιστίας. Η ανεξέλεγκτη κυκλοφορία της άεργου ισχύος προκαλεί απώλειες καθώς και ανύψωση της τάσης που σε ορισμένες περιπτώσεις είχε ξεπεράσει τα 140 kV και προσεγγίσει τα επιτρεπτά όρια των 145 kV, με αποτέλεσμα την καταπόνηση του εξοπλισμού.

Το πρόβλημα της άεργου ισχύος εμφανίζεται ιδιαίτερα κατά τις περιόδους χαμηλής ζήτησης κατά τις οποίες ο αριθμός των μονάδων σε λειτουργία είναι περιορισμένος και η ζήτηση άεργου ισχύος από το σύστημα βρίσκεται στο ελάχιστο, γεγονός που υποχρεώνει τον ΔΣΜΚ να αποσυνδέει καλώδια κατά τις περιόδους χαμηλής ζήτησης για σκοπούς ασφαλούς λειτουργίας του συστήματος.

Το πρόβλημα της διαχείρισης της άεργου ισχύος επιδεινώνεται ακόμα περισσότερο και ως αποτέλεσμα της σημαντικής μείωσης της ζήτησης λόγω της οικονομικής κρίσης.

Σε συνάρτηση με τα πιο πάνω, επισημαίνεται ότι το πρόβλημα της διαχείρισης της πλεονάζουσας άεργου ισχύος του συστήματος έχει απαβλυνθεί σε μεγάλο βαθμό με την εγκατάσταση και λειτουργία επαγωγέων μέσης τάσης 64 MVA_g καθώς επίσης και την εγκατάσταση και λειτουργία δύο επαγωγέων συνολικής δυναμικότητας 150 MVA_g στο σύστημα μεταφοράς τον Απρίλιο 2014. Επιπρόσθετα, εντός του 2017 προγραμματίζεται η εγκατάσταση και λειτουργία και άλλων δύο επαγωγέων συνολικής δυναμικότητας 150 MVA_g για οριστική επίλυση του προβλήματος της άεργου ισχύος.

12.7 Προστασία ζωτικών υποδομών

Μέσα στο πλαίσιο της προστασίας ζωτικών υποδομών, γίνεται τακτική επιθεώρηση του ΕΚΕΕ καθώς και του ΕφΚΕΕ, με σκοπό τον έλεγχο και διατήρηση όλων των εγκατεστημένων συστημάτων, του εξοπλισμού καθώς και των κτηριακών εγκαταστάσεων, σε άριστη λειτουργική κατάσταση. Οποιοδήποτε πρόβλημα παρουσιάστηκε ή γνωστοποιήθηκε από τους Λειτουργούς του ΕΚΕΕ, προωθήθηκε προς άμεση επίλυση.

Μέσα στο πλαίσιο επίσης της προστασίας ζωτικών υποδομών, διενεργήθηκε μία άσκηση ελέγχου της εφεδρικής γεννήτριας του ΕΚΕΕ, στις 3 Νοεμβρίου 2016, ούτως ώστε να διασφαλιστεί η λειτουργικότητα τόσο της γεννήτριας, όσο και του συναφούς εξοπλισμού, υπό συνθήκες φορτίου, καθώς επίσης και η εμπλοκή των Λειτουργών στο ΕΚΕΕ.

Ο βασικός στόχος της άσκησης ήταν η εξομοίωση συνθηκών απώλειας των κύριων παροχών ηλεκτρικής ενέργειας στο ΕΚΕΕ, ώστε:

- Να τεθεί σε λειτουργία η εφεδρική γεννήτρια και να φορτιστεί με όλο το φορτίο των υφιστάμενων συστημάτων του ΕΚΕΕ, ώστε να διαπιστωθεί η λειτουργική της κατάσταση υπό συνθήκες φορτίου.
- Να ελεγχθεί το σύστημα αδιάλειπτης παροχής (UPS) του ΕΚΕΕ (μπαταρίες, ηλεκτρονόμοι και ηλεκτρονικές κάρτες).
- Να ελεγχθεί το σύστημα ενεργοποίησης της διαδικασίας επιλογής εναλλακτικής παροχής.
- Να ελεγχθεί ο φωτισμός έκτακτης ανάγκης να διαπιστωθεί η σχετική διαδικασία που θα πρέπει να ακολουθείται από τους λειτουργούς.

Τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν κατά τη διάρκεια των ασκήσεων αντιμετωπίστηκαν και επιλύθηκαν.

Επιπρόσθετα σημειώνεται ότι με σκοπό την αναβάθμιση της αδιάλειπτης τροφοδοσίας του ΕΚΕΕ έγινε αντικατάσταση δύο αυτόματων διακοπών μεταγωγής και πέραν τούτων εγκαταστάθηκε σύστημα βελτίωσης του συντελεστή ισχύος, το οποίο αποφέρει στον ΔΣΜΚ σημαντικό όφελος λόγω της εξοικονόμησης ενέργειας που επιτυγχάνεται.

13. ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΣΜΚ

13.1 Σύστημα τηλεέγχου και διαχείρισης ενέργειας (ΣΤΗΔΕ)

Το εποπτικό σύστημα τηλεέγχου και διαχείρισης ενέργειας (ΣΤΗΔΕ), αποτελεί το κύριο εργαλείο παρακολούθησης και ελέγχου του δικτύου μεταφοράς και του συστήματος παραγωγής σε καθημερινή βάση.

Το έργο «Αναβάθμιση του συστήματος τηλεέγχου και διαχείρισης ενέργειας (ΣΤΗΔΕ – SCADA/EMS)», συγχρηματοδοτήθηκε με ποσοστό 85% από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΤΠΑ) υπό το επιχειρησιακό πρόγραμμα «Αειφόρος ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα». Κατά 2016, το νέο σύστημα συμπλήρωσε με επιτυχία τον δεύτερο χρόνο λειτουργίας του. Κατά την περίοδο αυτή, επιδιορθώθηκαν, σε συνεργασία με την προμηθεύτρια εταιρεία, τα τελευταία σφάλματα και προβλήματα που εντοπίστηκαν και υλοποιήθηκε αριθμός πρόσθετων λειτουργιών που περιελάμβανε το νέο σύστημα, σημαντικότερη εκ των οποίων ήταν η ενεργοποίηση του δεύτερου εφεδρικού κέντρου ελέγχου ενέργειας που στεγάστηκε στο νέο κέντρο ανάκαμψης συστημάτων της ΑΗΚ.

13.2 Επεκτάσεις/ συνδέσεις ΣΤΗΔΕ

Κατά το 2016, το σύστημα ΣΤΗΔΕ επεκτάθηκε με τη σύνδεση ενός νέου φωτοβολταϊκού πάρκου («Waneron PV Park») δυναμικότητας 3 MW, το οποίο διαθέτει εξοπλισμό «νέας γενιάς». Επίσης, κατά το 2016, το σύστημα ΣΤΗΔΕ αναβαθμίστηκε τηλεπικοινωνιακά με την αλλαγή των πρωτοκόλλων επικοινωνίας δύο υφιστάμενων υποσταθμών μεταφοράς με εξοπλισμό «νέας γενιάς» («Πισσούρι» και «Κοφίνου»), στις 2 Φεβρουαρίου και 20 Δεκεμβρίου 2016, αντίστοιχα.

13.3 Αυτόματη τηλεκαταγραφή μετρήσεων ενέργειας στα συστήματα παραγωγής/ μεταφοράς

Το σύστημα τηλεκαταγραφής και διαχείρισης μετρητικών διατάξεων του ΔΣΜΚ, λειτούργησε χωρίς προβλήματα, καταγράφοντας με ακρίβεια ανά ημίωρο στοιχεία παραγωγής και διακίνησης ηλεκτρικής ενέργειας στα συστήματα παραγωγής και μεταφοράς. Κατά το 2016, συνεχίστηκαν οι προετοιμασίες ούτως ώστε οι μετρητικές διατάξεις να αντικατοπτρίζουν τα πιστοποιημένα δεδομένα που θα ανακτούνται για σκοπούς εκκαθάρισης της λειτουργίας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

14.2 Ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

Κατά το 2016 η ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας που διοχετεύθηκε στο σύστημα μεταφοράς ήταν μόνο αυτή των αιολικών πάρκων. Το σύνολο της παραγωγής από τα αιολικά πάρκα συνδεδεμένα στο δίκτυο μεταφοράς ήταν 223.793 MWh έναντι 218.758 MWh κατά το 2015. Παρουσίασε δηλαδή αύξηση της τάξης του 2.3%. Ο μέσος συντελεστής εγκατεστημένης ισχύος (ή δείκτης ενεργειακής αποδοτικότητας - capacity factor) των αιολικών πάρκων που είναι συνδεδεμένα στο σύστημα μεταφοράς για το 2016 ανήλθε στο 16% το ίδιο με το 2015.

14.3 Συνολική διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας της Κύπρου

Με βάση τα στοιχεία που συλλέγει ο ΔΣΜΚ και τα στοιχεία που συλλέγει ο ΔΣΔ για τη διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο σύστημα διανομής, η συνολική διείσδυση ΑΠΕ στο σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας της Κύπρου για το 2016 ανήλθε στο 8,4% της συνολικής παραγόμενης ενέργειας σε σύγκριση με 8,5% για το έτος 2015.

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΠΟ ΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΚΑΙ ΑΠΕ (MWh)	ΑΙΟΛΙΚΑ ΠΑΡΚΑ (MWh)	ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ (MWh)	ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΒΙΟΜΑΖΑΣ (MWh)	ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΕ (MWh)
ΕΤΟΣ 2015				
4.512.404	221.398	125.920	37.408	384.726
	4,9%	2,8%	0,8%	8,5%
ΕΤΟΣ 2016				
4.859.745	226.267	145.100	36.607	407.974
	4,7%	3,0%	0,7%	8,4%

* Η παραγωγή από φωτοβολταϊκά συστήματα εμπεριέχει εκτιμήσεις

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 - Διείσδυση ΑΠΕ στο σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας της Κύπρου για τα έτη 2015-2016

14.4 Απώλειες στα συστήματα παραγωγής και μεταφοράς

Οι ανάγκες σε ηλεκτρική ενέργεια μέσα στους ηλεκτροπαραγωγούς σταθμούς της Αρχής Ηλεκτρισμού (κατανάλωση σε βοηθητικά μηχανήματα) ανήλθαν κατά το 2016 σε 220.576 MWh έναντι 220.805 MWh κατά το 2015, αντιπροσωπεύοντας το 5,0% της συνολικής θερμικής παραγωγής.

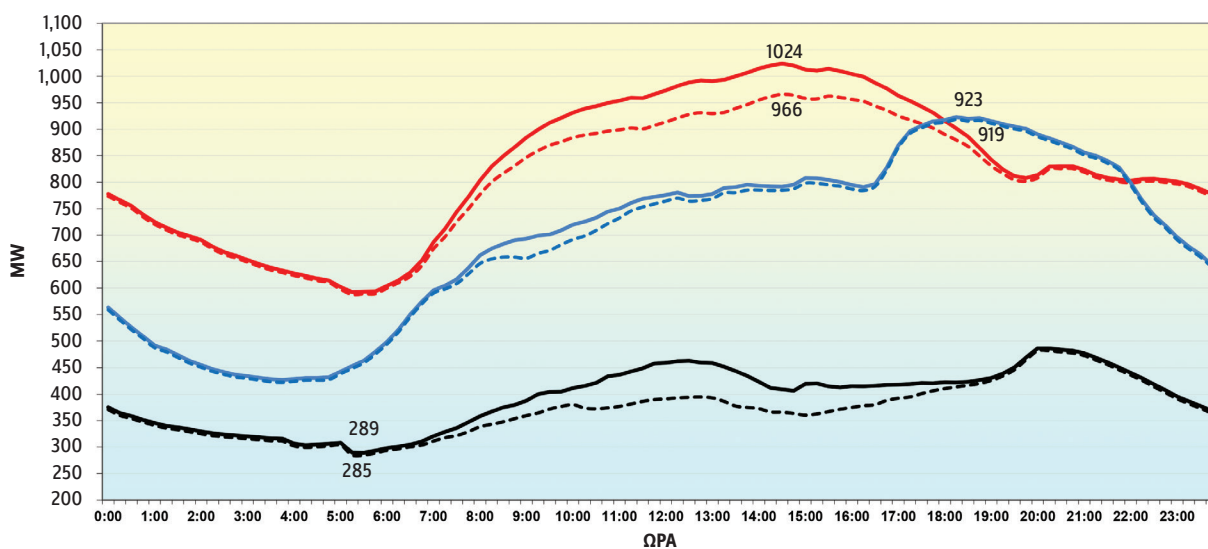
Οι θερμικές απώλειες κατά τη μεταφορά της ηλεκτρικής ενέργειας στο δίκτυο μεταφοράς για το 2016 ήταν κατά μέσο όρο 1,84% των μονάδων που εισήχθηκαν στο σύστημα μεταφοράς.

14.5 Εκτιμώμενη συνολική μέγιστη ισχύς συστήματος

Ο ΔΣΜΚ διαθέτει συστήματα τα οποία καταγράφουν ανά ημίωρο την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από συμβατικές μονάδες της ΑΗΚ και αιολικά πάρκα που είναι συνδεδεμένα στο δίκτυο μεταφοράς. Η καταγραφή της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στο σύστημα διανομής είναι ευθύνη του Διαχειριστή Συστήματος Διανομής.

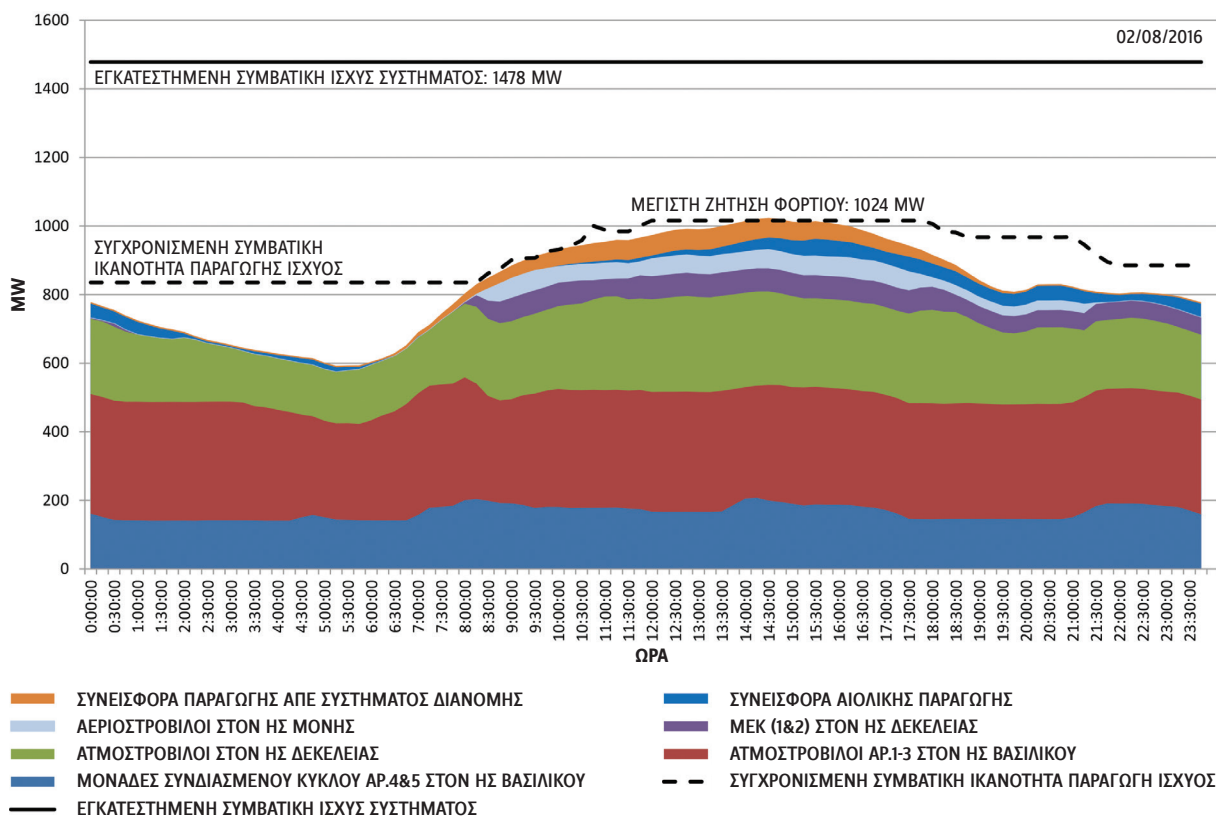
Η μέγιστη ηλεκτρική ισχύς από συμβατικές μονάδες της ΑΗΚ και αιολικά πάρκα που είναι συνδεδεμένα στο δίκτυο μεταφοράς, ανήλθε στα 966 MW κατά τη θερινή περίοδο του 2016. Η συνολική διαθεσιμότητα των θερμικών μονάδων παραγωγής τη συγκεκριμένη στιγμή ήταν 1.016 MW. Με βάση την εκτιμώμενη συνεισφορά των ΑΠΕ που είναι συνδεδεμένα στο σύστημα διανομής, τα οποία την ώρα της μέγιστης ζήτησης ήταν 58 MW περίπου, εκτιμάται ότι η μέγιστη ηλεκτρική ισχύς του συστήματος ανήλθε στα 1024 MW.

Η μέγιστη ζήτηση του συστήματος σημειώθηκε την Τρίτη 2 Αυγούστου 2016 και ώρα 14:30, με τη θερμοκρασία στο εσωτερικό να βρίσκεται στους 40,2°C. Στο σχεδιάγραμμα 12 φαίνεται η εκτίμηση της συνολικής παραγωγής ισχύος της θερινής και χειμερινής περιόδου 2016 κατά την ημέρα της μέγιστης ζήτησης και την ημέρα της ελάχιστης ζήτησης, με παραγωγή ΑΠΕ στο σύστημα διανομής, καθώς επίσης και η αντίστοιχη συνολική παραγωγή ισχύος συστήματος μεταφοράς.

- Εκτίμηση συνολικής παραγωγής ισχύος θερινής περιόδου 2016 κατά την ημέρα της μέγιστης ζήτησης, με Παραγωγή ΑΠΕ στο Σύστημα Διανομής (Τρίτη, 2/8/2016)
- - - Συνολική παραγωγή ισχύος συστήματος μεταφοράς θερινής περιόδου 2016 κατά την ημέρα της μέγιστης ζήτησης (Τρίτη, 2/8/2016)
- Εκτίμηση συνολικής παραγωγής ισχύος χειμερινής περιόδου 2016 κατά την ημέρα της μέγιστης ζήτησης, με Παραγωγή ΑΠΕ στο Σύστημα Διανομής (Δευτέρα, 19/2/2016)
- - - Συνολική παραγωγή ισχύος συστήματος μεταφοράς χειμερινής περιόδου 2016 κατά την ημέρα της μέγιστης ζήτησης (Δευτέρα, 19/2/2016)
- Εκτίμηση συνολικής παραγωγής ισχύος εαρινής περιόδου 2016 κατά την ημέρα της ελάχιστης ζήτησης, με Παραγωγή ΑΠΕ στο Σύστημα Διανομής (Κυριακή, 24/4/2016)
- - - Συνολική παραγωγή ισχύος συστήματος μεταφοράς εαρινής περιόδου 2016 κατά την ημέρα της ελάχιστης ζήτησης (Κυριακή, 24/4/2016)

Σχ. 12 - Διακύμανση παραγωγής ισχύος θερινής και χειμερινής περιόδου κατά την ημέρα της μέγιστης ζήτησης και διακύμανση παραγωγής ισχύος κατά την ημέρα της ετήσιας ελάχιστης ζήτησης

Σχ. 13 - Ημερήσια διακύμανση και κατανομή παραγωγής ισχύος κατά την ημέρα της μέγιστης ζήτησης για το έτος 2016

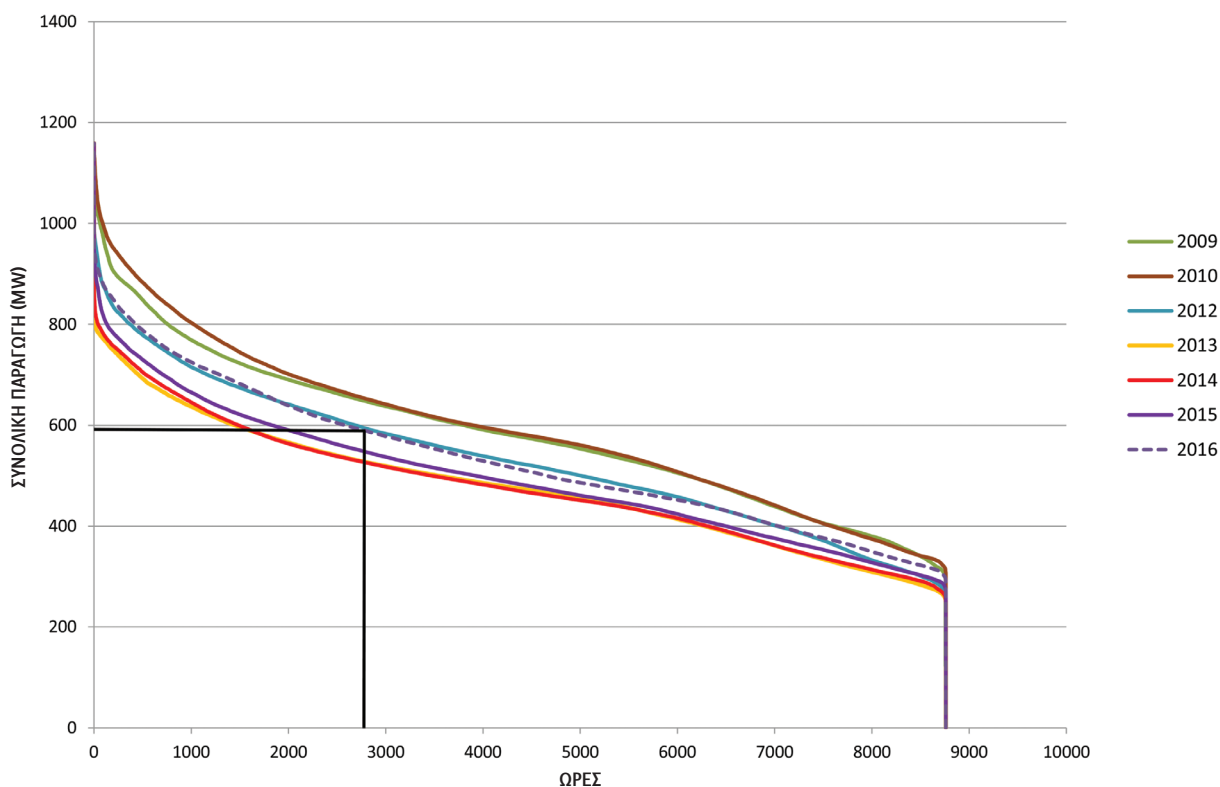
14.6 Συντελεστής φορτίου

Ο συντελεστής φορτίου, που είναι ο λόγος του μέσου φορτίου προς το φορτίο αιχμής, ήταν 54,0% κατά το 2016, σε σύγκριση με τον συντελεστή φορτίου για το έτος 2015 που ήταν της τάξης του 51,1%. Κατά τη στιγμή της μέγιστης ζήτησης δεν υπήρξε συνεισφορά παραγωγής από αυτοπαραγωγούς.

14.7 Καμπύλες διάρκειας φορτίου συνολικής παραγωγής ισχύος

Στο σχεδιάγραμμα 14 παρουσιάζονται οι καμπύλες διάρκειας φορτίου σε σχέση με τη συνολική παραγωγή ισχύος του συστήματος μεταφοράς για τα έτη 2009, 2010, 2012, 2013, 2014, 2015 και 2016.

Σχ. 14 - Καμπύλες διάρκειας συνολικής παραγωγής του συστήματος μεταφοράς για τα έτη 2009-2016

Σύμφωνα με το πιο πάνω σχεδιάγραμμα η συνολική παραγωγή ισχύος για το 70% του χρόνου ήταν μικρότερη των 600 MW.

15. ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

15.1 Βλάβες παραγωγής

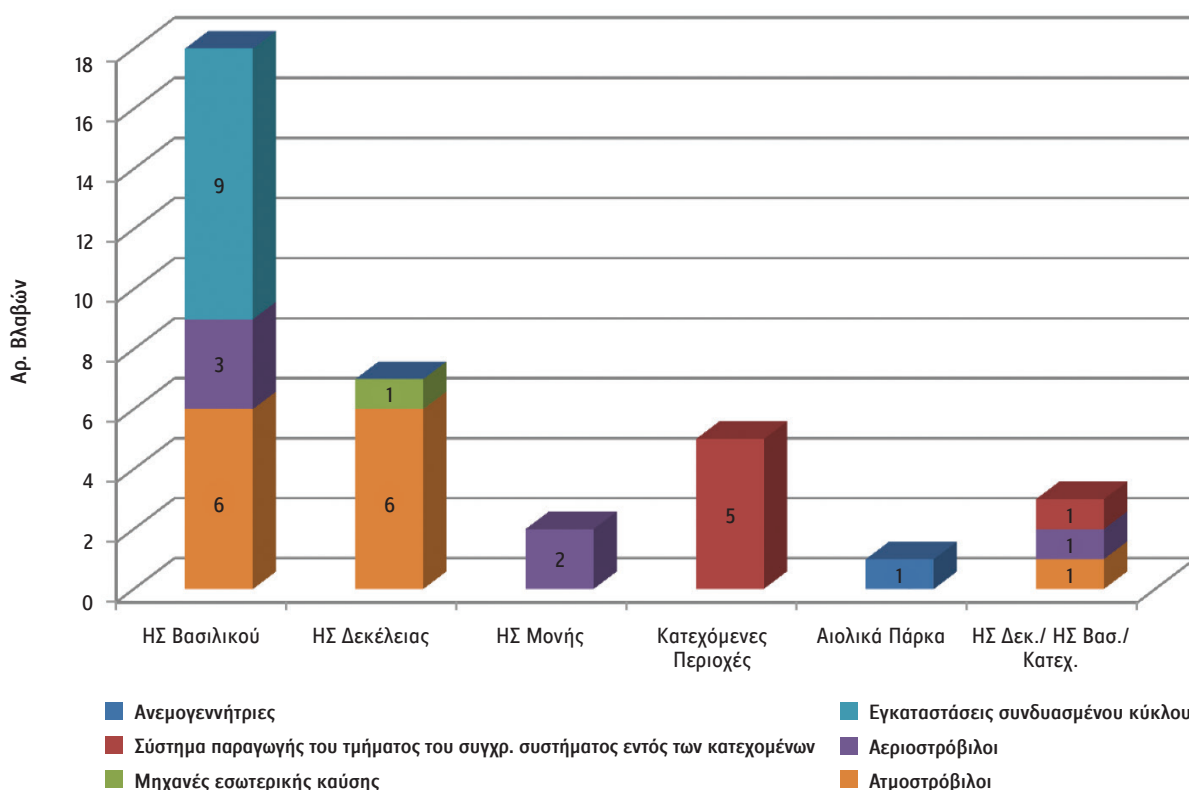
Οι βλάβες σε μονάδες παραγωγής επηρεάζουν άμεσα το σύστημα μεταφοράς και ανάλογα με τη σοβαρότητά τους, μπορεί να τεθεί σε κίνδυνο η ασφάλεια και η αξιοπιστία του ηλεκτρικού συστήματος. Για τον λόγο αυτό, είναι σημαντική η καταγραφή και η αξιολόγησή τους.

Κατά το 2016 σημειώθηκαν συνολικά 34 συμβάντα διαταραχών παραγωγής, εκ των οποίων 18 στον ηλεκτροπαραγωγό σταθμό Βασιλικού, 7 στον ηλεκτροπαραγωγό σταθμό Δεκέλειας, 2 στον ηλεκτροπαραγωγό σταθμό Μονής, 1 στο αιολικό πάρκο «Ορείτες», 5 στους ηλεκτροπαραγωγούς σταθμούς που βρίσκονται στις κατεχόμενες περιοχές και 1 συμβάν που αφορούσε από κοινού τον ηλεκτροπαραγωγό σταθμό Δεκέλειας, τον ηλεκτροπαραγωγό σταθμό Βασιλικού και ηλεκτροπαραγωγό σταθμό που βρίσκεται στις κατεχόμενες περιοχές.

Σε 17 περιπτώσεις η απώλεια μονάδων παραγωγής συνοδεύτηκε με αποσύνδεση φορτίου, είτε χειροκίνητα από το Εθνικό Κέντρο Ελέγχου Ενέργειας, είτε ως αποτέλεσμα της λειτουργίας των ηλεκτρονόμενων υποσυχνότητας.

Τονίζεται ότι για τη διερεύνηση σοβαρών βλαβών ο Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου σε συνεργασία με την Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου ετοιμάζει εκθέσεις για τα συμβάντα, όπου διερευνούνται τα γεγονότα που προκάλεσαν το συμβάν, παρατίθενται εισηγήσεις και προτάσεις για διορθωτικά μέτρα, ούτως ώστε να ελαχιστοποιηθεί η πιθανότητα επανάληψης παρόμοιων περιστατικών.

Στο σχεδιάγραμμα 15, φαίνεται η παρουσίαση των βλαβών που αφορά το είδος των μονάδων παραγωγής και τους ηλεκτροπαραγωγούς σταθμούς όπου σημειώθηκε η βλάβη.

Σχ. 15 - Σύνολο βλαβών παραγωγής 2016

15.2 Βλάβες μεταφοράς

Κατά το 2016 σημειώθηκαν συνολικά 19 βλάβες στο σύστημα μεταφοράς που είχαν ως αποτέλεσμα την απώλεια αναχωρήσεων στο δίκτυο υψηλής τάσης. Οι βλάβες κατατάσσονται στις πιο κάτω κατηγορίες ανάλογα με την αιτία πρόκλησής τους:

- 16 βλάβες λόγω αστοχίας ή δυσλειτουργίας του εξοπλισμού (84%),
- 3 βλάβες λόγω κακοκαιρίας (16%).

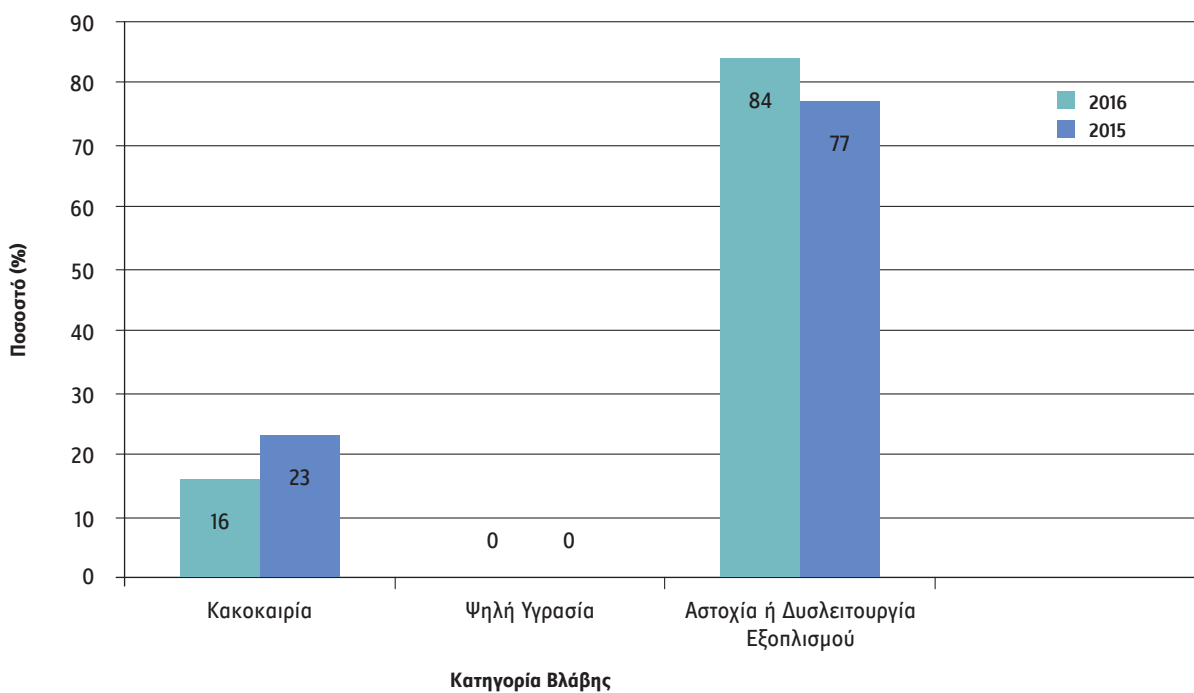
Στις 10 από τις 19 περιπτώσεις, η βλάβη συνοδεύτηκε με αποσύνδεση καταναλωτών (απώλεια φορτίων) και αυτό αφορούσε είτε σε βλάβες σε ακτινωτή αναχώρηση, είτε στη διαταραχή που προκλήθηκε στο σύστημα.

Η πιο σοβαρή βλάβη σημειώθηκε στις 2 Απριλίου 2016, όταν λόγω βλάβης σε αλεξικέραυνο στην εναέρια γραμμή 22kV που συνδέει τον υποσταθμό μεταφοράς «Ψευδάς» 132kV με το αιολικό οάρκο «KOSHI»,

αποσυνδέθηκε το αιολικό πάρκο «KOSHI» με ταυτόχρονη αποσύνδεση από το σύστημα και του αιολικού πάρκου «Aeolian». Λόγω της διαταραχής αυτής, απωλέσθηκε από το σύστημα φορτίο της τάξης των 20 MW. Η βλάβη αποκαταστάθηκε πλήρως, μετά από περίπου 4 ώρες.

Επίσης, στις 28 Ιουλίου 2016 λόγω βλάβης σε αναχώρηση μέσης τάσης (11kV) στον υποσταθμό μεταφοράς «Αμαθούς» 132kV, άνοιξαν ταυτόχρονα οι αυτόματοι διακόπτες Ισχύος 11kV της εν λόγω αναχώρησης καθώς και το B/S No.2 (J21) και INC 2 (J24) αποφορτίζοντας έτσι λανθασμένα τον μετασχηματιστή T2, με αποτέλεσμα τη νέκρωση των τμημάτων 2 & 3 των ζυγών 11kV. Λόγω της διαταραχής αυτής σημειώθηκε απώλεια φορτίου της τάξης των 8,6 MW και η συχνότητα του συστήματος ανήλθε στα 50.09 Hz. Η βλάβη αποκαταστάθηκε πλήρως μετά από περίπου μισή ώρα.

Συμπερασματικά, ο συνολικός αριθμός των βλαβών μεταφοράς (19) κατά το 2016 έχει παρουσιάσει αύξηση της τάξης του 32% σε σχέση με αυτόν του 2015 (13). Ο αριθμός των βλαβών, λόγω αστοχίας ή δυσλειτουργίας του εξοπλισμού παρουσίασε αύξηση της τάξης του 7%, ενώ αντίθετα ο αριθμός των βλαβών λόγω κακοκαιρίας παρουσίασε μείωση της τάξης του 7%. Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι ο αριθμός των βλαβών λόγω υψηλής υγρασίας παρέμεινε στα ίδια ακριβώς μηδενικά (0%) ποσοστά με αυτά του 2015.

Σχ. 16 - Σύγκριση βλαβών μεταφοράς 2015 και 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Διευθυντής και επαγγελματικοί σύμβουλοι	132
Έκθεση Διευθυντή ΔΣΜΚ	133
Έκθεση Ανεξάρτητου Ελεγκτή	135
Κατάσταση συνολικού εισοδήματος	139
Κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης	140
Κατάσταση μεταβολών καθαρής θέσης	141
Κατάσταση ταμειακών ροών	142
Σημειώσεις στις οικονομικές καταστάσεις	143

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Διευθυντής

Δρ. Χρίστος Τρίαρος (διορίστηκε στις 27 Ιουλίου 2016)
Δρ. Χρίστος Ε. Χριστοδουλίδης (αποχώρησε στις 6 Ιουλίου 2016)

Λογιστικοί Σύμβουλοι

Ernst & Young Cyprus Limited
Εγκεκριμένοι Λογιστές και Εγγεγραμμένοι Ελεγκτές

Ανεξάρτητοι Ελεγκτές

Nexia Poyiadjis
Chartered Accountants

Νομικοί Σύμβουλοι

Κούσιος Κορφιώτης Παπαχαραλάμπους ΔΕΠΕ
Δικηγόροι & Νομικοί Σύμβουλοι

Εγγεγραμμένο γραφείο

Ευαγγελιστρίας 68
2057 Στρόβολος
Κύπρος

Τραπεζίτες

Τράπεζα Κύπρου Δημόσια Εταιρία Λτδ
Σ.Π.Ε. Στροβόλου Λτδ
Eurobank Cyprus Ltd

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Ο Διευθυντής του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου (ΔΣΜΚ) υποβάλλει την έκθεσή του μαζί με τις ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις του για το έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016.

Κύριες δραστηριότητες

Βασικές αρμοδιότητες του ΔΣΜΚ είναι η λειτουργία του Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας και η αντικειμενική διαχείριση της εμπορίας ηλεκτρισμού στο ανταγωνιστικό περιβάλλον, στηρίζοντας και προωθώντας την ηλεκτροπαραγωγή από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας καθώς επίσης και η διασφάλιση της πρόσβασης όλων των παραγωγών και προμηθευτών ηλεκτρισμού στο Δίκτυο Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας.

Επίσης, ο ΔΣΜΚ συντονίζει τις ενέργειες για αποκατάσταση βλαβών ή άλλων προβλημάτων στο Σύστημα Παραγωγής/ Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας, ώστε αυτό να καθίσταται αποδοτικό, συντονισμένο, ασφαλές, αξιόπιστο και οικονομικά βιώσιμο, εξασφαλίζοντας απρόσκοπτη και αδιάλειπτη παροχή ηλεκτρικής ενέργειας σε όλους τους καταναλωτές.

Ανασκόπηση τρέχουσας κατάστασης, προβλεπόμενες μελλοντικές εξελίξεις και σημαντικοί κίνδυνοι

Η εξέλιξη του ΔΣΜΚ μέχρι σήμερα, τα οικονομικά του αποτελέσματα και η οικονομική του θέση, όπως παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις, θεωρούνται ικανοποιητικά.

Περισσότερες λεπτομέρειες για το λειτουργικό περιβάλλον του ΔΣΜΚ καθώς και για τους άλλους κινδύνους και αβεβαιότητες που αντιμετωπίζει και τις ενέργειες που λαμβάνει για αντιμετώπιση τους, αναφέρονται στις σημειώσεις 3 και 17 των οικονομικών καταστάσεων.

Ύπαρξη υποκαταστημάτων

Ο ΔΣΜΚ δεν διατηρεί οποιαδήποτε υποκαταστήματα.

Αποτελέσματα και μερίσματα

Τα αποτελέσματα του ΔΣΜΚ για το έτος παρουσιάζονται στη σελίδα 139. Το καθαρό κέρδος για το έτος μεταφέρεται στα αποθεματικά.

Επιστημονική έρευνα και ανάπτυξη

Ο ΔΣΜΚ δεν διεξήγαγε οποιεσδήποτε δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης κατά τη διάρκεια του έτους.

Διευθυντής

Ο Διευθυντής του ΔΣΜΚ στις 31 Δεκεμβρίου 2016 και κατά την ημερομηνία της παρούσας έκθεσης παρουσιάζεται στη σελίδα 132.

Ο Διευθυντής διορίστηκε στη θέση αυτή από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 27 Ιουλίου 2016 και η θητεία του λήγει στις 26 Ιουλίου 2022.

Γεγονότα μετά την περίοδο αναφοράς

Οποιαδήποτε σημαντικά γεγονότα συνέβησαν μετά την περίοδο αναφοράς, περιγράφονται στη σημείωση 21 των οικονομικών καταστάσεων.

Ανεξάρτητοι Ελεγκτές

Οι ανεξάρτητοι ελεγκτές του ΔΣΜΚ κατόπιν ανάθεσης διαγωνισμού από την Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας για το έτος που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2016, είναι οι Nexia Ρογιαδjis, Chartered Accountants. Η αμοιβή τους καθορίστηκε βάση της σύμβασης με την Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας.

Με εντολή του Διευθυντή,

Δρ. Χρίστος Τρίαρος

Διευθυντής
Λευκωσία, 7 Απριλίου 2017

Έκθεση Ανεξάρτητου Ελεγκτή

Προς τον Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου

Έκθεση επί του Ελέγχου των Οικονομικών Καταστάσεων

Γνώμη

Έχουμε ελέγξει τις οικονομικές καταστάσεις του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου, όπως παρουσιάζονται στις σελίδες 139 μέχρι 164 και αποτελούνται από την κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης στις 31 Δεκεμβρίου 2016, και τις καταστάσεις συνολικού εισοδήματος, μεταβολών καθαρής θέσης και ταμειακών ροών του έτους που έληξε την ημερομηνία αυτή, καθώς και περίληψη σημαντικών λογιστικών αρχών και σημειώσεις στις οικονομικές καταστάσεις.

Κατά τη γνώμη μας, οι συνημμένες οικονομικές καταστάσεις δίνουν αληθινή και δίκαιη εικόνα της χρηματοοικονομικής θέσης του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου στις 31 Δεκεμβρίου 2016, και της χρηματοοικονομικής του επίδοσης και των ταμειακών ροών του για το έτος που έληξε την ημερομηνία αυτή σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ), όπως αυτά υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις απαιτήσεις των περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Έλεγχος Λογαριασμών) Νόμων και των περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμου του 2003 της Κύπρου (Ν.122 (Ι)/2003).

Βάση γνώμης

Ο έλεγχός μας έχει διενεργηθεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ΔΠΕ). Οι ευθύνες μας, με βάση αυτά τα πρότυπα περιγράφονται περαιτέρω στην παράγραφο Ευθύνη του Ελεγκτή για τον Έλεγχο των Οικονομικών Καταστάσεων της έκθεσής μας. Είμαστε ανεξάρτητοι από τον ΔΣΜΚ, σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας Λογιστών, που εκδίδεται από το Διεθνές Συμβούλιο Προτύπων Δεοντολογίας για Επαγγελματίες Λογιστές (Κώδικας ΔΣΠΔΕΛ) και τις απαιτήσεις δεοντολογίας, που σχετίζονται με τον έλεγχο οικονομικών καταστάσεων στην Κύπρο και έχουμε συμμορφωθεί με τις άλλες ευθύνες δεοντολογίας, που απορρέουν από τις απαιτήσεις αυτές και τον Κώδικα ΔΣΠΔΕΛ. Πιστεύουμε ότι τα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουμε αποκτήσει είναι επαρκή και κατάλληλα για να αποτελέσουν βάση για την ελεγκτική μας γνώμη.

Άλλες πληροφορίες

Ο Διευθυντής είναι υπεύθυνος για τις άλλες πληροφορίες. Οι άλλες πληροφορίες αποτελούνται από τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στην έκθεση διευθυντή ΔΣΜΚ, αλλά δεν περιλαμβάνουν τις οικονομικές καταστάσεις και την έκθεση ελεγκτή επί αυτών.

Η γνώμη μας επί των οικονομικών καταστάσεων δεν καλύπτει τις άλλες πληροφορίες και δεν εκφέρουμε οποιοδήποτε συμπέρασμα διασφάλισης επί αυτών.

Σχετικά με τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων, η ευθύνη μας είναι να διαβάσουμε τις άλλες πληροφορίες, έτσι ώστε να αξιολογήσουμε, κατά πόσο αυτές δεν συνάδουν ουσιωδώς με τις οικονομικές καταστάσεις ή με τη γνώση που έχουμε αποκτήσει κατά τη διάρκεια του ελέγχου, ή διαφαίνεται να είναι ουσιωδώς εσφαλμένες. Εάν, με βάση τις διαδικασίες που έχουμε πραγματοποιήσει, συμπεράνουμε ότι υπάρχει ουσιώδες σφάλμα σε αυτές τις άλλες πληροφορίες, είμαστε υποχρεωμένοι να αναφέρουμε το γεγονός αυτό. Δεν έχουμε να αναφέρουμε τίποτα επί αυτού.

Ευθύνη του Διευθυντή για τις οικονομικές καταστάσεις

Ο Διευθυντής είναι υπεύθυνος για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων που δίνουν αληθινή και δίκαιη εικόνα σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς όπως αυτά υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις απαιτήσεις των περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Έλεγχος Λογαριασμών) Νόμων και των περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμου του 2003 της Κύπρου (Ν.122 (I)/2003), και για εκείνες τις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου που ο Διευθυντής καθορίζει ως απαραίτητες, ώστε να καθίσταται δυνατή η κατάρτιση οικονομικών καταστάσεων απαλλαγμένων από ουσιώδες σφάλμα, οφειλόμενου είτε σε απάτη είτε σε λάθος.

Κατά την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων, ο Διευθυντής είναι υπεύθυνος να αξιολογήσει την ικανότητα του ΔΣΜΚ να συνεχίσει ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα, γνωστοποιώντας όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο, θέματα που σχετίζονται με τη συνέχιση των δραστηριοτήτων του ΔΣΜΚ και την υιοθέτηση της αρχής της συνεχιζόμενης δραστηριότητας.

Ο Διευθυντής είναι υπεύθυνος για την επίβλεψη της διαδικασίας χρηματοοικονομικής αναφοράς του ΔΣΜΚ.

Ευθύνες του Ελεγκτή για τον Έλεγχο των Οικονομικών Καταστάσεων

Οι στόχοι μας, είναι να αποκτήσουμε λελογισμένη διασφάλιση για το κατά πόσον οι οικονομικές καταστάσεις στο σύνολο τους είναι απαλλαγμένες από ουσιώδες σφάλμα, οφειλόμενου είτε σε απάτη είτε σε λάθος και η έκδοση έκθεσης ελεγκτή, η οποία να περιλαμβάνει τη γνώμη μας. Λελογισμένη διασφάλιση συνιστά υψηλού βαθμού διασφάλιση, αλλά όχι εγγύηση, ότι ο έλεγχος όπως αυτός πραγματοποιήθηκε με βάση τα ΔΠΕ πάντοτε θα εντοπίζει ένα ουσιώδες σφάλμα, όταν αυτό υπάρχει. Σφάλματα δύναται να προκύψουν, είτε από απάτη, είτε από λάθος και θεωρούνται ουσιώδη εάν, μεμονωμένα ή αθροιστικά, θα μπορούσε εύλογα να αναμενόταν, ότι θα επηρεάσουν τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών, που λήφθηκαν με βάση αυτές τις οικονομικές καταστάσεις.

Ως μέρος ενός ελέγχου σύμφωνα με τα ΔΠΕ, ασκούμε επαγγελματική κρίση και διατηρούμε επαγγελματικό σκεπτικισμό καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου. Επίσης:

- Αναγνωρίζουμε και αξιολογούμε τους κινδύνους για ουσιώδη σφάλματα στις οικονομικές καταστάσεις που οφείλονται είτε σε απάτη είτε σε λάθος, σχεδιάζουμε και εφαρμόζουμε ελεγκτικές διαδικασίες, οι οποίες ανταποκρίνονται στους κινδύνους αυτούς και λαμβάνουμε ελεγκτικά τεκμήρια, τα οποία είναι επαρκή και κατάλληλα για να αποτελέσουν τη βάση της γνώμης μας. Ο κίνδυνος μη εντοπισμού ενός ουσιώδους σφάλματος που οφείλεται σε απάτη είναι μεγαλύτερος από αυτόν που

οφείλεται σε λάθος, λόγω του ότι η απάτη μπορεί να περιλαμβάνει συμπαίγνια, πλαστογραφία, εσκεμμένες παραλείψεις, ψευδείς δηλώσεις ή την παράκαμψη των δικλίδων εσωτερικού ελέγχου.

- Κατανοούμε τις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου που είναι σχετικές με τον έλεγχο, προκειμένου να σχεδιάσουμε ελεγκτικές διαδικασίες που είναι κατάλληλες υπό τις περιστάσεις, αλλά όχι με σκοπό την έκφραση γνώμης επί της αποτελεσματικότητας των δικλίδων εσωτερικού ελέγχου του ΔΣΜΚ.
- Αξιολογούμε την καταλληλότητα των λογιστικών πολιτικών που χρησιμοποιήθηκαν και του λελογισμένου των λογιστικών εκτιμήσεων και των σχετικών γνωστοποιήσεων που έγιναν από τον Διευθυντή.
- Συμπεραίνουμε για την καταλληλότητα της χρήσης από τον Διευθυντή της αρχής της συνεχιζόμενης δραστηριότητας και, με βάση τα ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτήθηκαν, κατά πόσον υπάρχει ουσιαστική αβεβαιότητα που να σχετίζεται με γεγονότα ή συνθήκες που να υποδηλώνουν την ύπαρξη ουσιαστικής αβεβαιότητας, που ενδέχεται να φανερώσει σημαντική αμφιβολία ως προς την ικανότητα του ΔΣΜΚ να συνεχίσει ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα. Εάν συμπεράνουμε, ότι υφίσταται ουσιαστική αβεβαιότητα, είμαστε υποχρεωμένοι στην έκθεσή μας να επισύρουμε την προσοχή στις σχετικές γνωστοποιήσεις στις οικονομικές καταστάσεις, ή εάν τέτοιες γνωστοποιήσεις είναι ανεπαρκείς, να τροποποιήσουμε τη γνώμη μας. Τα συμπεράσματά μας βασίζονται στα ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτήθηκαν μέχρι την ημερομηνία της έκθεσης ελεγκτή. Ωστόσο, μελλοντικά γεγονότα ή συνθήκες ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα ο ΔΣΜΚ να παύσει να λειτουργεί ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα.
- Αξιολογούμε τη συνολική παρουσίαση, δομή και περιεχόμενο των οικονομικών καταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων των γνωστοποιήσεων, και κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις αντικατοπτρίζουν τις συναλλαγές και γεγονότα με τρόπο που να επιτυγχάνεται η αληθινή και δίκαιη εικόνα.

Μεταξύ άλλων θεμάτων, κοινοποιούμε στον Διευθυντή θέματα σχετικά με το προβλεπόμενο πεδίο και χρονοδιάγραμμα του ελέγχου και σημαντικά ευρήματα από τον έλεγχο, συμπεριλαμβανομένων τυχόν σημαντικών ελλείψεων στις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου, που εντοπίσαμε κατά τη διάρκεια του ελέγχου μας.

Έκθεση επί Άλλων Νομικών Απαιτήσεων

Σύμφωνα με τις επιπρόσθετες απαιτήσεις των περί Ελεγκτών και Υποχρεωτικών Ελέγχων των Ετήσιων και Ενοποιημένων Λογαριασμών Νόμων του 2009 έως 2016, αναφέρουμε τα πιο κάτω:

- Έχουμε πάρει όλες τις πληροφορίες και εξηγήσεις που θεωρήσαμε αναγκαίες για σκοπούς του ελέγχου μας.
- Κατά τη γνώμη μας, έχουν τηρηθεί από τον ΔΣΜΚ κατάλληλα λογιστικά βιβλία, στην έκταση που φαίνεται από την εξέταση από εμάς αυτών των βιβλίων.
- Οι οικονομικές καταστάσεις του ΔΣΜΚ συμφωνούν με τα λογιστικά βιβλία.
- Κατά τη γνώμη μας και από όσα καλύτερα έχουμε πληροφορηθεί και σύμφωνα με τις εξηγήσεις που μας δόθηκαν, οι οικονομικές καταστάσεις παρέχουν τις απαιτούμενες από τον περί Νομικών

Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Έλεγχος Λογαριασμών) Νόμων και των περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμου του 2003 της Κύπρου (Ν.122 (Ι)/2003), πληροφορίες με τον απαιτούμενο τρόπο.

- Κατά τη γνώμη μας, οι πληροφορίες που δίνονται στην έκθεση του Διευθυντή συνάδουν με τις οικονομικές καταστάσεις.
- Κατά τη γνώμη μας, και σύμφωνα με την κατανόηση του ΔΣΜΚ και του περιβάλλοντος του ΔΣΜΚ που αποκτήσαμε κατά τον έλεγχο οικονομικών καταστάσεων, δεν εντοπίσαμε οποιεσδήποτε ουσιαστικές ανακρίβειες στην Έκθεση του Διευθυντή.

Άλλο θέμα

Αυτή η έκθεση, περιλαμβανομένης και της γνώμης, ετοιμάστηκε για τον Διευθυντή του ΔΣΜΚ ως σώμα και μόνο, σύμφωνα με το Άρθρο 34 των περί Ελεγκτών και Υποχρεωτικών Ελέγχων των Ετήσιων και Ενοποιημένων Λογαριασμών Νόμων του 2009 έως 2016, με κοινοποίηση στον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας σύμφωνα με τη σύμβαση και τα έγγραφα του διαγωνισμού της ελεγκτικής υπηρεσίας για τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων διαφόρων οργανισμών αριθμός ΕΥ 4/2015. Δίνοντας αυτή τη γνώμη δεν αποδεχόμαστε και δεν αναλαμβάνουμε ευθύνη για οποιοδήποτε άλλο σκοπό ή προς οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο στη γνώση του οποίου αυτή η έκθεση δυνατόν να περιέλθει.

Ραφφί Πογιάτζιαν

Εγκεκριμένος Λογιστής και Εγγεγραμμένος Ελεγκτής
εκ μέρους και για λογαριασμό της

Κοινοπραξίας Joannides & Co Ltd και Nexia Poyiadjis
Εγκεκριμένοι Λογιστές και Εγγεγραμμένοι Ελεγκτές

Λευκωσία, 7 Απριλίου 2017

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016

	Σημ.	2016 €	2015 €
Έσοδα	5	4.041.541	4.530.353
Άλλα έσοδα	6	9.017	113.421
Έξοδα διοίκησης	7	(3.598.237)	(3.741.136)
Κέρδος από εργασίες		452.321	902.638
Καθαρά έξοδα χρηματοδότησης	9	(392)	(579)
Κέρδος πριν τη φορολογία		451.929	902.059
Φορολογία	10	(56.939)	(113.656)
Καθαρό κέρδος για το έτος		394.990	788.403
Λοιπά συνολικά έσοδα			
Επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση ζημιές εύλογης αξίας		(47)	(1.089)
Λοιπά συνολικά έσοδα για το έτος		(47)	(1.089)
Συνολικά έσοδα για το έτος		394.943	787.314

Οι σημειώσεις στις σελίδες 143 μέχρι 164 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των οικονομικών καταστάσεων.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ

31 Δεκεμβρίου 2016

	Σημ.	2016 €	2015 €
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ			
Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού			
Επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση	12	2.287	2.334
Κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού			
Εμπορικά και άλλα εισπρακτέα	13	4.595.164	1.602.744
Μετρητά και αντίστοιχα μετρητών	14	1.088.771	1.012.700
		5.683.935	2.615.444
Σύνολο στοιχείων ενεργητικού		5.686.222	2.617.778
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Ίδια κεφάλαια και αποθεματικά			
Άλλα αποθεματικά		(13.486)	(13.439)
Συσσωρευμένα κέρδη		2.188.005	1.905.166
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		2.174.519	1.891.727
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις			
Εμπορικοί και άλλοι πιστωτές	15	3.505.057	725.727
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις	16	6.646	324
		3.511.703	726.051
Σύνολο υποχρεώσεων		3.511.703	726.051
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		5.686.222	2.617.778

Στις 7 Απριλίου 2017 ο Διευθυντής του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου ενέκρινε αυτές τις οικονομικές καταστάσεις για έκδοση.

Δρ. Χρήστος Τρίαρος

Διευθυντής

Οι σημειώσεις στις σελίδες 143 μέχρι 164 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των οικονομικών καταστάσεων.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ

Έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016

	Αποθεματικό εύλογης αξίας- χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση €	Συσσωρευμένα κέρδη €	Σύνολο €
Υπόλοιπο την 1η Ιανουαρίου 2015	(12.350)	1.116.763	1.104.413
Καθαρό κέρδος για το έτος	-	788.403	788.403
Λοιπά συνολικά έσοδα για το έτος	(1.089)	-	(1.089)
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2015/ 1η Ιανουαρίου 2016	(13.439)	1.905.166	1.891.727
Καθαρό κέρδος για το έτος	-	394.990	394.990
Λοιπά συνολικά έσοδα για το έτος	(47)	-	(47)
Αμυντική εισφορά σε λογιζόμενη διανομή μερίσματος για τα κέρδη του 2014	-	(112.151)	(112.151)
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2016	(13.486)	2.188.005	2.174.519

Από το 2009 και μετά οργανισμοί που δεν διανέμουν 70% των κερδών τους μετά τη φορολογία, όπως προσδιορίζονται από τον περί Εκτάκτου Εισφοράς για την Άμυνα της Δημοκρατίας Νόμο, κατά τη διάρκεια των δύο ετών από το τέλος του φορολογικού έτους στο οποίο τα κέρδη αναφέρονται, θα θεωρείται πως έχουν διανέμει αυτό το ποσό ως μέρισμα. Έκτακτη αμυντική εισφορά προς 17% θα είναι πληρωτέα πάνω σε αυτή τη λογιζόμενη διανομή μερίσματος κατά το τέλος της περιόδου των δύο ετών από το τέλος του φορολογικού έτους στο οποίο τα κέρδη αναφέρονται. Το ποσό αυτό της λογιζόμενης διανομής μερίσματος μειώνεται με οποιοδήποτε πραγματικό μέρισμα που ήδη διανεμήθηκε για το έτος στο οποίο τα κέρδη αναφέρονται. Αυτή η έκτακτη αμυντική εισφορά καταβάλλεται από τον ΔΣΜΚ για λογαριασμό της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Οι σημειώσεις στις σελίδες 143 μέχρι 164 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των οικονομικών καταστάσεων.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ

Έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016

	Σημ.	2016 €	2015 €
ΡΟΗ ΜΕΤΡΗΤΩΝ ΑΠΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ			
Κέρδος πριν τη φορολογία		451.929	902.059
Αναπροσαρμογές για:			
Πιστωτικούς τόκους	9	(978)	(2.772)
Χρεωστικούς τόκους	9	333	2.326
Μεταφορά στα έξοδα από άλλα στοιχεία ενεργητικού		-	15.775
		451.284	917.388
Μεταβολές στο κεφάλαιο κινήσεως:			
Αύξηση στα εμπορικά και άλλα εισπρακτέα ποσά		(2.992.420)	(397.550)
Αύξηση/ (μείωση) στους εμπορικούς και άλλους πιστωτές		2.779.330	(188.436)
Μετρητά που προήλθαν από εργασίες			
Φορολογία που πληρώθηκε		(162.768)	(282.868)
Καθαρά μετρητά που προήλθαν από εργασίες		75.426	48.534
ΡΟΗ ΜΕΤΡΗΤΩΝ ΑΠΟ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ			
Πληρωμή για αγορά άλλων στοιχείων ενεργητικού	11	-	(291.781)
Είσπραξη τόκων		978	2.772
Επιχορηγήσεις για αγορά άλλων στοιχείων ενεργητικού		-	448.920
Καθαρά μετρητά που προήλθαν από επενδυτικές δραστηριότητες		978	159.911
ΡΟΗ ΜΕΤΡΗΤΩΝ ΑΠΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ			
Πληρωμή τόκων		(333)	(2.326)
Καθαρά μετρητά για χρηματοδοτικές δραστηριότητες		(333)	(2.326)
Καθαρή αύξηση σε μετρητά και αντίστοιχα μετρητών			
Μετρητά και αντίστοιχα μετρητών στην αρχή του έτους		1.012.700	806.581
Μετρητά και αντίστοιχα μετρητών στο τέλος του έτους	14	1.088.771	1.012.700

Οι σημειώσεις στις σελίδες 143 μέχρι 164 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των οικονομικών καταστάσεων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016

1. Γενικές πληροφορίες

Χώρα συστάσεως και κύριες δραστηριότητες

Ο Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου (ΔΣΜΚ) συστάθηκε στην Κύπρο στις 17 Σεπτεμβρίου 2004 ως ξεχωριστή Νομική Οντότητα. Το εγγεγραμμένο γραφείο του είναι στην Ευαγγελιστρίας 68, 2057 Στρόβολο, Κύπρο.

Η συγκρότηση του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου (ΔΣΜΚ) προέκυψε από την απόφαση της Κυβέρνησης για εναρμόνιση με την Οδηγία 96/92/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 1996 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και σε επόμενο στάδιο τη συμμόρφωση με την Οδηγία 2003/54/ΕΚ.

Στις 25 Ιουλίου 2003 η Βουλή των Αντιπροσώπων ψήφισε τον Περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμο του 2003, Νόμος Ν.122 (Ι)/2003, για σκοπούς εναρμόνισης με τις πιο πάνω Οδηγίες και ρύθμιση της Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας στην Κύπρο.

Οι βασικές πρόνοιες του Νόμου συμπεριλαμβάνουν:

1. τη σύσταση Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ)
2. τον ορισμό του Ιδιοκτήτη Συστήματος Μεταφοράς (ΙΣΜ) και του Ιδιοκτήτη Συστήματος Διανομής (ΙΣΔ)
3. τη συγκρότηση του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς (ΔΣΜ)
4. το διαχωρισμό των πελατών σε Επιλέγοντες Πελάτες και Μη Επιλέγοντες Πελάτες
5. τη φιλελευθεροποίηση της παραγωγής.

Ο ΙΣΜ και ο ΙΣΔ είναι η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ).

Στις 13 Δεκεμβρίου 2012 η Βουλή ψήφισε τον Περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού (Τροποποιητικό) Νόμο του 2012, Ν211(Ι)/2012 βασικές πρόνοιες του οποίου επηρεάζουν το ΔΣΜΚ ως ακολούθως:

1. Αντικατάσταση του ονόματος του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς σε Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου και του όρου ΔΣΜ σε ΔΣΜΚ.
2. Διευκρινίζεται ότι ο ΔΣΜΚ είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου.
3. Ο προϋπολογισμός του ΔΣΜΚ θα υποβάλλεται ως ξεχωριστό νομοσχέδιο για έγκριση από το Υπουργικό Συμβούλιο και τη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Σύμφωνα με τον περί προώθησης και ενθάρρυνσης της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας Νόμο (Ν33(Ι)/2003) ο ΔΣΜΚ έχει εξουσιοδοτηθεί με απόφαση της ΡΑΕΚ, ως «Εξουσιοδοτημένος εκδότης» για σκοπούς έκδοσης εγγύησης προέλευσης για εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας συνδεδεμένες στο δίκτυο μεταφοράς. Μέσα στο πλαίσιο αυτό ο ΔΣΜΚ λειτουργεί ηλεκτρονικό μητρώο εγγύησης προέλευσης από τον Φεβρουάριο 2011.

2. Περίληψη σημαντικών λογιστικών αρχών

Οι κυριότερες λογιστικές αρχές που υιοθετήθηκαν στην ετοιμασία αυτών των οικονομικών καταστάσεων αναφέρονται πιο κάτω. Αυτές οι αρχές έχουν εφαρμοστεί με συνέπεια για όλα τα έτη που παρουσιάζονται σε αυτές τις οικονομικές καταστάσεις, εκτός εάν δηλώνεται διαφορετικά.

Βάση ετοιμασίας

Οι οικονομικές καταστάσεις έχουν ετοιμαστεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ), όπως αυτά υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση και των περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμων. Οι οικονομικές καταστάσεις έχουν ετοιμαστεί με βάση την αρχή του ιστορικού κόστους όπως έχει τροποποιηθεί με την εκτίμηση σε εύλογη αξία και των επενδύσεων διαθέσιμων προς πώληση.

Η ετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ απαιτεί τη χρήση ορισμένων σημαντικών λογιστικών εκτιμήσεων και την άσκηση κρίσης από τη διεύθυνση στη διαδικασία εφαρμογής των λογιστικών πολιτικών του ΔΣΜΚ. Οι τομείς που απαιτούν μεγαλύτερου βαθμού κρίση ή είναι πιο πολύπλοκοι ή είναι τομείς όπου οι παραδοχές και οι υπολογισμοί έχουν σημαντική επίδραση στις οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζονται στη Σημείωση 4.

Υιοθέτηση καινούργιων και αναθεωρημένων ΔΠΧΑ

Κατά το τρέχον έτος, ο ΔΣΜΚ υιοθέτησε όλα τα νέα και αναθεωρημένα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) τα οποία σχετίζονται με τις εργασίες του και είναι εφαρμόσιμα για λογιστικές περιόδους που αρχίζουν την 1η Ιανουαρίου 2016. Η υιοθέτηση αυτή δεν είχε επιφέρει σημαντικές μεταβολές στις λογιστικές πολιτικές του Οργανισμού.

Πρότυπα που έχουν εκδοθεί αλλά δεν έχουν τεθεί σε ισχύ

Μέχρι την ημερομηνία έγκρισης των οικονομικών καταστάσεων, έχουν εκδοθεί νέα πρότυπα, διερμηνείες και τροποποιήσεις υφιστάμενων προτύπων, η εφαρμογή των οποίων δεν είναι υποχρεωτική για την τρέχουσα λογιστική περίοδο και τα οποία ο ΔΣΜΚ δεν εφάρμοσε νωρίτερα, ως ακολούθως:

(i) Εκδόθηκαν από το ΣΔΛΠ και υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση

- ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά μέσα Ταξινόμηση και Επimέτρηση» (εφαρμόζεται για ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2018)
- ΔΠΧΑ 15 «Έσοδα από συμβάσεις με πελάτες» και τροποποιήσεις στο ΔΠΧΑ 15: Ημερομηνία εφαρμογής του ΔΠΧΑ 15 (εφαρμόζεται για ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2018)

(ii) Εκδόθηκαν από το ΣΔΛΠ αλλά δεν υιοθετήθηκαν ακόμη από την Ευρωπαϊκή Ένωση

- ΔΠΧ 14 «Ρυθμιστικοί Λογαριασμοί Αναβολής» (εφαρμόζεται για ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2016 αλλά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να μην ξεκινήσει η διαδικασία έγκρισης αυτού του ενδιάμεσου πρότυπου και να περιμένουν για το τελικό πρότυπο)
- Τροποποιήσεις στο ΔΛΠ 12: Αναγνώριση της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης σε Μη Πραγματοποιημένες Ζημιές (εφαρμόζεται για ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2017)
- ΔΠΧΑ 16 «Μισθώσεις» (εφαρμόζεται για ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2019)
- Τροποποιήσεις στο ΔΠΧΑ 10 και ΔΛΠ 28: Πώληση ή εισφορά περιουσιακών στοιχείων μεταξύ ενός επενδυτή και μιας συγγενούς εταιρείας ή κοινοπραξίας (η ημερομηνία εφαρμογής αναβάλλεται επ' αόριστον εν αναμονή των αποτελεσμάτων της έρευνας του έργου του ΣΔΛΠ σχετικά με την μέθοδο της καθαρής θέσης)

- Τροποποιήσεις στο ΔΛΠ 7: Πρωτοβουλία Γνωστοποίησης (εφαρμόζεται για ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2017)
- Διευκρινίσεις για το ΔΠΧΑ 15 Έσοδα από συμβάσεις με πελάτες (εφαρμόζεται για ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2018)
- Τροποποιήσεις στο ΔΠΧΑ 2: Ταξινόμηση και Επιμέτρηση συναλλαγών πληρωμής καθοριζόμενη από την αξία των μετοχών (εφαρμόζεται για ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2018)
- Τροποποιήσεις στο ΔΠΧΑ 4: Εφαρμογή ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» με το ΔΠΧΠ 4 «Ασφαλιστήρια συμβόλαια» (εφαρμόζεται για ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2018)
- Βελτιώσεις στα ΔΠΧΑ (Κύκλος 2014-2016) (εφαρμόζεται για ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2017 και 1η Ιανουαρίου 2018)
- Διερμηνεία ΕΔΔΠΧΑ 22 «Συναλλαγές σε ξένο νόμισμα και Προπληρωμές» (εφαρμόζεται για ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2018)
- Τροποποιήσεις στο ΔΛΠ 40: Μεταβίβαση Επένδυσης σε Ακίνητα (εφαρμόζεται για ετήσιες λογιστικές περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2018)

Αναγνώριση εσόδων

Τα επιτρεπόμενα έσοδα του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου προέρχονται από τις διατιμήσεις και χρεώσεις που εγκρίνονται από τη ΡΑΕΚ σύμφωνα με την παράγραφο (β) του εδαφίου (1) του άρθρου 32 και του άρθρου 86 και παραχωρούνται στον Ιδιοκτήτη Συστήματος Μεταφοράς για κάλυψη οποιουδήποτε μέρους ή και του συνόλου, εάν υπάρχει επάρκεια, των δαπανών στις οποίες υποβάλλεται ο Ιδιοκτήτης Συστήματος Μεταφοράς με βάση το εδάφιο (1) του άρθρου 65 του Περὶ Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού νόμου του 2003, Ν122(Ι)/2003.

Η ΡΑΕΚ έχει εκδόσει τη Ρυθμιστική Απόφαση, Αρ. 01/2016 ημερομηνίας 20/09/2013, με βάση την οποία καθορίζεται το τέλος ΔΣΜΚ, το οποίο αποτελεί το κυριότερο έσοδο του ΔΣΜΚ. Με βάση την πιο πάνω Ρυθμιστική Απόφαση το τέλος ΔΣΜΚ επιβάλλεται επί της τιμολογούμενης ενέργειας.

Για τα έτη 2016 και 2015 ο μόνος προμηθευτής ηλεκτρικής ενέργειας στην Κύπρο, ο οποίος τιμολόγησε ενέργεια ήταν η ΑΗΚ.

Άλλα έσοδα του ΔΣΜΚ αναγνωρίζονται ως εξής:

- **Έσοδα εγγραφής στο ηλεκτρονικό μητρώο εγγυήσεων προέλευσης**
Τα έσοδα εγγραφής στο ηλεκτρονικό μητρώο εγγυήσεων προέλευσης αναγνωρίζονται όταν ένας αιτητής για εγγραφή στο μητρώο εγκριθεί από τον ΔΣΜΚ.
- **Έσοδα από έκδοση πιστοποιητικών εγγύησης προέλευσης**
Τα έσοδα από έκδοση πιστοποιητικών εγγύησης προέλευσης αναγνωρίζονται όταν οι συμμετέχοντες στο μητρώο υποβάλουν αίτηση για έκδοση πιστοποιητικού εγγύησης προέλευσης.
- **Έσοδα από τα ερευνητικά προγράμματα**
Τα έσοδα του ΔΣΜΚ από τα ερευνητικά προγράμματα προκύπτουν από τους όρους του κάθε προγράμματος, όπως αυτοί καθορίζονται στο πρόγραμμα-πλαίσιο του κάθε προγράμματος.
- **Πιστωτικοί τόκοι**
Πιστωτικοί τόκοι αναγνωρίζονται κατ' αναλογία χρόνου χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου.
- **Ανάκτηση διοικητικών εξόδων από συνδέσεις στο σύστημα μεταφοράς**
Τα έσοδα του ΔΣΜΚ από συμβόλαια για σύνδεση στο δίκτυο μεταφοράς αντιπροσωπεύουν ανάκτηση διοικητικών εξόδων του ΔΣΜΚ στα πλαίσια ετοιμασίας μελετών σε αιτητές για συνδέσεις στο σύστημα μεταφοράς ηλεκτρισμού.

Ωφελήματα υπαλλήλων

Ο Διευθυντής ΔΣΜΚ και οι υπάλληλοι που υπάγονται σε αυτόν καθ' όσον αφορά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, συνεισφέρουν στο Κυβερνητικό Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων με βάση τους μισθούς τους.

Έσοδα χρηματοδότησης

Τα έσοδα χρηματοδότησης περιλαμβάνουν τόκους εισπρακτέους που υπολογίζονται με τη μέθοδο του αποτελεσματικού επιτοκίου.

Μετατροπή ξένου νομίσματος

1. Νόμισμα λειτουργίας και παρουσίασης

Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις του ΔΣΜΚ αποτιμούνται χρησιμοποιώντας το νόμισμα του κύριου οικονομικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο λειτουργεί ο ΔΣΜΚ («το νόμισμα λειτουργίας»). Οι οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζονται σε Ευρώ (€), το οποίο είναι το νόμισμα λειτουργίας και παρουσίασης του ΔΣΜΚ.

2. Συναλλαγές και υπόλοιπα

Συναλλαγές σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται στο νόμισμα λειτουργίας με βάση τις τιμές συναλλάγματος που ισχύουν την ημερομηνία της συναλλαγής. Συναλλαγματικά κέρδη και ζημιές που προκύπτουν από την εξόφληση τέτοιων συναλλαγών και από τη μετατροπή με τη συναλλαγματική ισοτιμία που ισχύει στο τέλος του έτους χρηματικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων που είναι σε ξένα νομίσματα αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα.

Φορολογία

Οι τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις και στοιχεία ενεργητικού υπολογίζονται με βάση το ποσό που αναμένεται ότι θα πληρωθεί ή θα ανακτηθεί από τις φορολογικές αρχές χρησιμοποιώντας φορολογικούς συντελεστές και νομοθεσίες που είχαν θεσπισθεί ή ουσιαστικά θεσπισθεί μέχρι την ημερομηνία αναφοράς.

Κρατικές χορηγίες

Οι κρατικές χορηγίες οι οποίες λαμβάνονται για την απόκτηση μη κυκλοφορούντων στοιχείων ενεργητικού αναγνωρίζονται με συστηματική και ορθολογική βάση στα έσοδα κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης χρήσης του στοιχείου ενεργητικού. Αυτό επιτυγχάνεται με την αφαίρεση των χορηγήσεων από τη λογιστική αξία αυτών των στοιχείων ενεργητικού και την αναγνώριση των εσόδων μέσω της μειωμένης επιβάρυνσης των αποσβέσεων. Οι χορηγίες αναγνωρίζονται όταν υπάρχει εύλογη βεβαιότητα ότι ο ΔΣΜΚ θα συμμορφωθεί με τους όρους που συνδέονται με αυτές και ότι οι επιχορηγήσεις θα εισπραχθούν. Κρατικές χορηγίες αναφορικά με έξοδα αναγνωρίζονται ως έσοδα.

Χρηματοοικονομικά μέσα

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις αναγνωρίζονται στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης του ΔΣΜΚ, από τη στιγμή που ο ΔΣΜΚ καθίσταται ένα μέρος εκ των συμβαλλόμενων του χρηματοοικονομικού μέσου.

Απαιτήσεις από εμπορικές δραστηριότητες

Οι απαιτήσεις από εμπορικές δραστηριότητες αρχικά επιμετρώνται στην εύλογη αξία και μεταγενέστερα επιμετρώνται στο αναπόσβεστο κόστος με τη χρήση της μεθόδου του πραγματικού επιτοκίου. Κατάλληλες προβλέψεις για εκτιμώμενα μη ανακτήσιμα ποσά αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα έτους όταν υπάρχει αντικειμενική απόδειξη ότι το στοιχείο ενεργητικού έχει απομειωθεί. Η αναγνωριζόμενη πρόβλεψη επιμετράται ως η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας του στοιχείου ενεργητικού και της παρούσας

αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών προεξοφλημένων με το πραγματικό επιτόκιο που ίσχυε κατά την αρχική αναγνώριση.

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού

1. Ταξινόμηση

Ο ΔΣΜΚ ταξινομεί τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού του σε δάνεια και εισπρακτέα και χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση. Η ταξινόμηση των επενδύσεων εξαρτάται από το σκοπό για τον οποίο αποκτήθηκαν τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού. Ο Διευθυντής αποφασίζει την κατάλληλη ταξινόμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού κατά την αρχική αναγνώριση.

• Δάνεια και εισπρακτέα

Τα δάνεια και εισπρακτέα είναι μη παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού με σταθερές ή προσδιορισμένες πληρωμές που δεν είναι εισηγμένες σε ενεργή αγορά και για τα οποία δεν υπάρχει πρόθεση για εμπορία του εισπρακτέου. Περιλαμβάνονται στα κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού, εκτός εάν έχουν λήξη που υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες από την ημερομηνία αναφοράς. Αυτά ταξινομούνται ως μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού περιουσιακά στοιχεία. Τα δάνεια και εισπρακτέα του ΔΣΜΚ αποτελούνται από εμπορικά και άλλα εισπρακτέα και ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης.

• Επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση

Επενδύσεις που αποκτούνται για απεριόριστο χρονικό διάστημα, οι οποίες μπορεί να πωληθούν λόγω ανάγκης ρευστότητας ή μεταβολών στα επιτόκια ταξινομούνται ως επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση και περιλαμβάνονται στα μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού εκτός αν ο ΔΣΜΚ έχει τη δεδηλωμένη πρόθεση να κρατήσει τις επενδύσεις αυτές για λιγότερο από δώδεκα μήνες από την ημερομηνία αναφοράς ή εκτός εάν θα χρειαστεί να πωληθούν για αύξηση του λειτουργικού κεφαλαίου που σε τέτοια περίπτωση περιλαμβάνονται στα κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού.

2. Αναγνώριση και αποτίμηση

Αγορές και πωλήσεις επενδύσεων με βάση συμβόλαιο κανονικής παράδοσης αναγνωρίζονται κατά την ημερομηνία που διεξάγεται η συναλλαγή, που είναι η ημερομηνία κατά την οποία ο ΔΣΜΚ δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει το στοιχείο ενεργητικού. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση και χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που αποτιμούνται σε εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, παρουσιάζονται μετέπειτα σε εύλογη αξία. Τα δάνεια και εισπρακτέα μέχρι τη λήξη παρουσιάζονται σε αναπόσβεστο κόστος χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου.

Η εύλογη αξία των επενδύσεων που διαπραγματεύονται σε μια ενεργή αγορά βασίζεται στη χρηματιστηριακή τιμή πλειοδότησης. Εάν η αγορά για ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού δεν είναι ενεργή όπως επίσης και για μη εισηγμένες μετοχές, ο ΔΣΜΚ προσδιορίζει την εύλογη αξία χρησιμοποιώντας μεθόδους αποτίμησης. Οι μέθοδοι αποτίμησης περιλαμβάνουν τη χρήση πρόσφατων συναλλαγών που έγιναν σε καθαρά εμπορική βάση, αναφορά σε παρόμοιους τίτλους και μεθόδους προεξοφλημένων ταμειακών ροών κάνοντας μέγιστη χρήση δεδομένων της αγοράς και ελάχιστη χρήση εσωτερικών δεδομένων του ΔΣΜΚ. Για μετοχές όπου η εύλογη αξία δεν μπορεί να υπολογιστεί με αξιοπιστία, αναγνωρίζονται σε κόστος μείον οποιαδήποτε απομείωση στην αξία.

Μεταβολές στην εύλογη αξία των χρηματικών τίτλων που παρουσιάζονται σε ένα ξένο νόμισμα και ταξινομούνται ως διαθέσιμοι προς πώληση αναλύονται ανάμεσα σε συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από μεταβολές στο αποσβεσμένο κόστος του τίτλου και άλλες μεταβολές στη λογιστική αξία του τίτλου. Οι συναλλαγματικές διαφορές σε χρηματικούς τίτλους αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα, ενώ συναλλαγματικές διαφορές σε μη χρηματικούς τίτλους αναγνωρίζονται στα άλλα συνολικά έσοδα. Μεταβολές στην εύλογη αξία των χρηματικών και μη χρηματικών τίτλων που ταξινομούνται ως διαθέσιμοι προς πώληση, αναγνωρίζονται στα άλλα συνολικά έσοδα.

Όταν τίτλοι που ταξινομούνται ως διαθέσιμοι προς πώληση πωληθούν ή υποστούν απομείωση στην αξία, οι συσσωρευμένες αναπροσαρμογές στην εύλογη αξία που αναγνωρίστηκαν στα άλλα συνολικά έσοδα, περιλαμβάνονται στα αποτελέσματα ως κέρδη και ζημιές από επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση.

Ο τόκος στους τίτλους που είναι διαθέσιμοι προς πώληση ο οποίος υπολογίζεται χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου, αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα. Τα μερίσματα από μετοχικούς τίτλους διαθέσιμους προς πώληση αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα όταν αποδειχθεί το δικαίωμα του ΔΣΜΚ να εισπράξει.

Ο ΔΣΜΚ αξιολογεί σε κάθε ημερομηνία αναφοράς κατά πόσον υπάρχουν αντικειμενικά στοιχεία ότι ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ή μια ομάδα χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού, έχει υποστεί απομείωση στην αξία. Στην περίπτωση μετοχικών τίτλων που ταξινομήθηκαν ως διαθέσιμοι προς πώληση, μια σημαντική ή παρατεταμένη μείωση στην εύλογη αξία της μετοχής κάτω από το κόστος της λαμβάνεται υπόψη ως ένδειξη πιθανής απομείωσης στην αξία. Εάν υπάρχουν τέτοιες ενδείξεις για χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση η συσσωρευμένη ζημιά η οποία προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ του κόστους απόκτησης και της παρούσας εύλογης αξίας, μείον ζημιές απομείωσης του στοιχείου ενεργητικού που προηγουμένως αναγνωρίστηκαν στα αποτελέσματα, μεταφέρεται από τα ίδια κεφάλαια και αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα.

Για χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος, εάν σε μεταγενέστερη περίοδο, το ποσό της απομείωσης μειώνεται και η μείωση μπορεί να συνδεθεί αντικειμενικά με ένα γεγονός που συνέβη μετά την αναγνώριση της απομείωσης. Η απομείωση που αναγνωρίστηκε προηγουμένως αναστρέφεται μέσω των αποτελεσμάτων στον βαθμό που η λογιστική αξία της επένδυσης, κατά την ημερομηνία της αναστροφής, δεν υπερβαίνει αυτό που το αποσβεσμένο κόστος θα υφίστατο εάν η απομείωση δεν είχε αναγνωριστεί.

Όσον αφορά τις μετοχές διαθέσιμες προς πώληση, οι ζημιές απομείωσης που έχουν αναγνωριστεί στα αποτελέσματα προηγουμένως δεν αντιστρέφονται μέσω των αποτελεσμάτων. Οποιαδήποτε αύξηση στην εύλογη αξία τους μετά την μία ζημιά απομείωσης αναγνωρίζεται στα λοιπά συνολικά έσοδα και θα συσσωρευτεί κάτω από τον τίτλο του αποθεματικού επανεκτίμησης επενδύσεων. Όσον αφορά τις διαθέσιμες προς πώληση χρεογράφων, η ζημιά απομείωσης της ανατρέπεται στη συνέχεια μέσω των αποτελεσμάτων εάν η αύξηση στην εύλογη αξία της επένδυσης μπορεί να συνδεθεί αντικειμενικά με γεγονός που επήλθε μετά την αναγνώριση της ζημιάς απομείωσης.

Μετρητά και αντίστοιχα μετρητών

Για σκοπούς της κατάστασης ταμειακών ροών, τα μετρητά και αντίστοιχα μετρητών αποτελούνται από μετρητά στο ταμείο και στην τράπεζα.

Υποχρεώσεις από εμπορικές δραστηριότητες

Οι υποχρεώσεις από εμπορικές δραστηριότητες αρχικά επιμετρώνται στην εύλογη αξία τους και μεταγενέστερα επιμετρώνται στο αναπόσβεστο κόστος με την χρησιμοποίηση της μεθόδου του πραγματικού επιτοκίου.

Προβλέψεις

Οι προβλέψεις αναγνωρίζονται όταν ο ΔΣΜΚ έχει μια παρούσα νομική ή τεκμαιρόμενη υποχρέωση που προκύπτει από προηγούμενα γεγονότα, είναι πιθανόν να υπάρξει ροή στοιχείων ενεργητικού για εξόφληση αυτής της υποχρέωσης, και το ποσό της υποχρέωσης μπορεί να υπολογιστεί αξιόπιστα. Όταν ο ΔΣΜΚ αναμένει η πρόβλεψη να αποπληρωθεί, για παράδειγμα με βάση ένα ασφαλιστικό συμβόλαιο, η αποπληρωμή αναγνωρίζεται ως ξεχωριστό στοιχείο ενεργητικού μόνο όταν η αποπληρωμή είναι σχεδόν βεβαία.

Οι προβλέψεις υπολογίζονται ως η τρέχουσα αξία των εξόδων που αναμένεται να απαιτηθούν για την εξόφληση της υποχρέωσης, χρησιμοποιώντας ένα ποσοστό πριν τη φορολογία, το οποίο αποδίδει τρέχουσες αξιολογήσεις αγοράς της αξίας του χρήματος διαχρονικά και τους κινδύνους που σχετίζονται με την υποχρέωση. Η αύξηση στην πρόβλεψη λόγω της παρέλευσης χρόνου αναγνωρίζεται ως χρεωστικός τόκος.

Συγκριτικά ποσά

Όπου χρειάζεται τα συγκριτικά ποσά αναπροσαρμόζονται για να συνάδουν με τις μεταβολές στην παρουσίαση του τρέχοντος έτους.

3. Στόχοι, πολιτικές και διαχείριση χρηματοοικονομικού κινδύνου

Παράγοντες χρηματοοικονομικού κινδύνου

Ο ΔΣΜΚ εκτίθεται σε κίνδυνο τιμής αγοράς, κίνδυνο επιτοκίου, πιστωτικό κίνδυνο, κίνδυνο ρευστότητας και άλλους κινδύνους τιμών αγοράς που προκύπτει από τα χρηματοοικονομικά μέσα που κατέχει. Η πολιτική που εφαρμόζει ο ΔΣΜΚ στη διαχείριση των κινδύνων, ώστε να τους ελέγχει, εξηγείται πιο κάτω:

3.1 Χρηματοοικονομικά μέσα κατά κατηγορία

Οι λογιστικές αρχές σε σχέση με τα χρηματοοικονομικά μέσα έχουν εφαρμοστεί στα ακόλουθα στοιχεία:

31 Δεκεμβρίου 2016	Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση	Δάνεια και εισπρακτέα	Σύνολο
	€	€	€
Στοιχεία ενεργητικού ως η κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης:			
Απαιτήσεις από εμπορικές δραστηριότητες	-	4.485.095	4.485.095
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	2.287	-	2.287
Μετρητά και αντίστοιχα μετρητών	-	1.088.771	1.088.771
Σύνολο	2.287	5.573.866	5.576.153
		Δάνεια και άλλες χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις	Σύνολο
		€	€
Υποχρεώσεις ως η κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης:			
Υποχρεώσεις από εμπορικές και άλλες δραστηριότητες		3.390.536	3.390.536
Σύνολο		3.390.536	3.390.536

31 Δεκεμβρίου 2015	Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση	Δάνεια και εισπρακτέα	Σύνολο
	€	€	€
Στοιχεία ενεργητικού ως η κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης:			
Απαιτήσεις από εμπορικές δραστηριότητες	-	426.805	426.805
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	2.334	-	2.334
Μετρητά και αντίστοιχα μετρητών	-	1.012.700	1.012.700
Σύνολο	2.334	1.439.505	1.441.839

	Δάνεια και άλλες χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις	Σύνολο
	€	€
Υποχρεώσεις ως η κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης:		
Υποχρεώσεις από εμπορικές και άλλες δραστηριότητες	724.011	724.011
Σύνολο	724.011	724.011

3.2 Κίνδυνος αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς είναι ο κίνδυνος η εύλογη αξία ή οι μελλοντικές ταμιακές ροές ενός χρηματοοικονομικού μέσου να παρουσιάσουν διακυμάνσεις εξαιτίας μεταβολών στις τιμές της αγοράς και οι μεταβολές θα επηρεάσουν τα έσοδα ή την αξία των χρηματοοικονομικών μέσων που κατέχει ο ΔΣΜΚ.

Ο ΔΣΜΚ εκτίθεται σε κίνδυνο τιμής αγοράς μετοχικών τίτλων λόγω επενδύσεων που κατέχονται και ταξινομούνται στην κατάσταση οικονομικής θέσης ως διαθέσιμα προς πώληση.

Οι επενδύσεις του ΔΣΜΚ σε μετοχικούς τίτλους εταιρειών οι οποίες εμπορεύονται δημόσια περιλαμβάνονται στον Γενικό Δείκτη του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου.

3.3 Κίνδυνος επιτοκίου

Ο κίνδυνος επιτοκίου είναι ο κίνδυνος όπου η εύλογη αξία ή οι μελλοντικές ταμιακές ροές ενός χρηματοοικονομικού μέσου να παρουσιάσουν διακυμάνσεις εξαιτίας μεταβολών στα επιτόκια αγοράς.

Καθώς ο ΔΣΜΚ έχει σημαντικά περιουσιακά στοιχεία που φέρουν τόκο, τα έσοδα και η ροή μετρητών από εργασίες του ΔΣΜΚ ουσιαστικά εξαρτώνται από αλλαγές στα επιτόκια της αγοράς.

Κατά την ημερομηνία παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων, η ανάλυση των τοκοφόρων χρηματοοικονομικών μέσων σε σχέση με τα επιτόκια ήταν:

	2016	2015
	€	€
Χρηματοοικονομικά μέσα σταθερού επιτοκίου		
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	17	17
Χρηματοοικονομικά μέσα κυμαινόμενου επιτοκίου		
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	1.088.254	1.012.183
	1.088.271	1.012.200

Ανάλυση ευαισθησίας

Η αύξηση των επιτοκίων κατά 100 βασικές μονάδες στις 31 Δεκεμβρίου 2016 θα είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση/ (μείωση) στα αποτελέσματα όπως παρουσιάζεται πιο κάτω. Ο υπολογισμός αυτός προϋποθέτει ότι άλλοι παράγοντες, και συγκεκριμένα οι τιμές συναλλάγματος, παραμένουν σταθεροί. Σε περίπτωση μείωσης των επιτοκίων κατά 100 βασικές μονάδες θα προκύψει η ίδια αλλά αντίθετη επίδραση στα αποτελέσματα.

	Αποτελέσματα	
	2016	2015
	€	€
Χρηματοοικονομικά μέσα κυμαινόμενου επιτοκίου	10.883	10.122
	10.883	10.122

3.4 Πιστωτικός κίνδυνος

Πιστωτικός κίνδυνος που προκύπτει από χρηματοοικονομικά μέσα και καταθέσεις σε μετρητά: Καταθέσεις σε μετρητά κρατούνται σε χρηματοοικονομικούς οργανισμούς με υψηλή πιστωτική αξιοπιστία και ο ΔΣΜΚ εφαρμόζει διαδικασίες που περιορίζουν την έκθεσή της σε πιστωτικό κίνδυνο σε σχέση με κάθε χρηματοοικονομικό οργανισμό.

Πιστωτικός κίνδυνος που προκύπτει από έκθεση σε πιστώσεις περιλαμβανομένων εκκρεμών εισπρακτέων και δεσμευτικών συναλλαγών: Η διαχείριση αυτού του κινδύνου γίνεται με βάση τις πολιτικές και διαδικασίες που περιορίζουν την έκθεσή της σε πιστωτικό κίνδυνο. Η πιστοληπτική ικανότητα του κάθε πελάτη και ανείσπρακτα υπόλοιπα παρακολουθούνται συστηματικά.

Η λογιστική αξία των επενδύσεων αντιπροσωπεύει τη μέγιστη έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο. Η μέγιστη έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο κατά την ημερομηνία παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων ήταν:

	2016	2015
	€	€
Εμπορικά και άλλα εισπρακτέα	4.485.095	426.805
Τρεχούμενοι λογαριασμοί τραπεζών	1.088.254	1.012.183
Τραπεζικοί λογαριασμοί προειδοποίησης	17	17
	5.573.366	1.439.005

3.4.1 Πιστωτική ποιότητα των χρηματοοικονομικών στοιχείων

Η πιστωτική ποιότητα των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού τα οποία δεν είναι ούτε ληξιπρόθεσμα ούτε απομειωμένα, μπορεί να καθοριστεί με αναφορά σε εξωτερικές πιστωτικές αξιολογήσεις (εάν υπάρχουν) ή σε ιστορικές πληροφορίες σχετικά με τα ποσοστά αθέτησης εκπλήρωσης υποχρεώσεων από τα συμβαλλόμενα μέρη:

	2016	2015
	€	€
Εμπορικά εισπρακτέα που δεν είναι ληξιπρόθεσμα ή απομειωμένα		
Συμβαλλόμενα μέρη χωρίς εξωτερική πιστωτική αξιολόγηση		
Ομάδα 1	2.498.207	548
Ομάδα 2	1.986.888	359.877
Ομάδα 3	-	66.380
	<u>4.485.095</u>	<u>426.805</u>
Σύνολο εμπορικών εισπρακτέων που δεν είναι ληξιπρόθεσμα ή απομειωμένα	<u>4.485.095</u>	<u>426.805</u>
Μετρητά στην τράπεζα και βραχυπρόθεσμες τραπεζικές καταθέσεις		
Caa3 (Moody's Corporation)	678.986	680.278
Χωρίς αξιολόγηση	409.285	331.922
	<u>1.088.271</u>	<u>1.012.200</u>

Το υπόλοιπο του στοιχείου της κατάστασης χρηματοοικονομικής θέσης «Μετρητά και αντίστοιχα μετρητών» είναι μετρητά στο ταμείο.

Ομάδα 1 - Νέοι πελάτες (λιγότερο από 6 μήνες).

Ομάδα 2 - Εταιρείες υπό κοινή διεύθυνση και συγγενείς εταιρείες χωρίς αθετήσεις εκπλήρωσης υποχρεώσεων στο παρελθόν.

Ομάδα 3 - Άλλα εισπρακτέα ποσά.

Κανένα από τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού τα οποία δεν είναι ούτε ληξιπρόθεσμα ούτε απομειωμένα δεν έχει τύχει επαναδιαπραγμάτευσης.

3.5 Κίνδυνος ρευστότητας

Ο κίνδυνος ρευστότητας είναι ο κίνδυνος να αντιμετωπίσει ο ΔΣΜΚ δυσκολίες στην εκπλήρωση υποχρεώσεων δεσμεύσεων συνδεδεμένων με χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις. Ο ΔΣΜΚ εφαρμόζει διαδικασίες με σκοπό την ελαχιστοποίηση τέτοιων ζημιών όπως η διατήρηση ικανοποιητικών ποσών μετρητών και άλλων περιουσιακών στοιχείων με υψηλή ρευστότητα και ο Διευθυντής διατηρεί ευελιξία στη χρηματοδότηση διατηρώντας διαθεσιμότητα εντός των εξασφαλισμένων πιστωτικών ορίων και διατηρώντας δυνατότητα κάλυψη των αναγκών ρευστότητας από τον ΙΣΜ.

Στον πιο κάτω πίνακα παρουσιάζεται η ανάλυση συμβατικής ληκτότητας των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων του ΔΣΜΚ, με βάση τις συμβατικές προεξόφλητες ταμιακές ροές:

31 Δεκεμβρίου 2016	Λογιστική αξία €	Εντός 3 μηνών €	Μεταξύ 3 και 12 μηνών €	1-2 έτη €	2-5 έτη €	Πέραν των 5 ετών €
Εμπορικοί και άλλοι πιστωτές	3.390.536	82.251	3.308.285	-	-	-
	3.390.536	82.251	3.308.285	-	-	-

31 Δεκεμβρίου 2015	Λογιστική αξία €	Εντός 3 μηνών €	Μεταξύ 3 και 12 μηνών €	1-2 έτη €	2-5 έτη €	Πέραν των 5 ετών €
Εμπορικοί και άλλοι πιστωτές	724.011	40.759	683.252	-	-	-
	724.011	40.759	683.252	-	-	-

3.6 Κίνδυνος τιμών

Οι εισηγμένες σε χρηματιστήρια και οι μη εισηγμένες επενδύσεις σε χρηματιστήρια είναι επιρρεπείς στον κίνδυνο τιμών αγοράς που προκύπτει από την αβεβαιότητα που χαρακτηρίζει τις μελλοντικές τιμές των επενδύσεων. Ο ΔΣΜΚ διαχειρίζεται τον κίνδυνο τιμών και εξετάζει και εγκρίνει όλες τις αποφάσεις για τη διαχείρισή τους.

Εύλογες αξίες

Η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων που εμπορεύονται σε ενεργείς αγορές (όπως οι τίτλοι προς εμπορία και οι διαθέσιμοι προς πώληση) βασίζεται στις χρηματιστηριακές τιμές την ημερομηνία της κατάστασης οικονομικής θέσης. Η χρηματιστηριακή τιμή που χρησιμοποιείται για τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που κατέχει ο ΔΣΜΚ είναι η τρέχουσα τιμή προσφοράς.

Η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων τα οποία δεν είναι υπό εμπορία σε ενεργείς αγορές καθορίζεται χρησιμοποιώντας διάφορες μεθόδους αποτίμησης αξιών. Ο ΔΣΜΚ χρησιμοποιεί διάφορες μεθόδους και κάνει υποθέσεις με βάση τις συνθήκες της αγοράς κατά την ημερομηνία της κατάστασης οικονομικής θέσης.

Η λογιστική αξία μείον πρόβλεψη για εμπορικά εισπρακτέα και πληρωτέα θεωρείται ότι προσεγγίζει τις δίκαιες αξίες τους. Η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων για σκοπούς γνωστοποίησης υπολογίζεται με την προεξόφληση των μελλοντικών συμβατικών ταμιακών ροών χρησιμοποιώντας το τρέχον επιτόκιο της αγοράς που είναι διαθέσιμο στο ΔΣΜΚ για παρόμοια χρηματοοικονομικά μέσα.

Μετρήσεις εύλογης αξίας που αναγνωρίζονται στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης

Ο πίνακας που ακολουθεί αναλύει τα χρηματοοικονομικά μέσα που αποτιμώνται στην εύλογη αξία, με τη μέθοδο αποτίμησης. Τα διαφορετικά επίπεδα ορίζονται ως εξής:

- Επίπεδο 1 - Τιμές χρηματιστηρίου (χωρίς διόρθωση) σε ενεργές αγορές για όμοια στοιχεία ενεργητικού ή υποχρεώσεις.
- Επίπεδο 2 - Πληροφορίες πέραν των τιμών χρηματιστηρίου που περιλαμβάνονται στο επίπεδο 1 και που αφορούν τα στοιχεία ενεργητικού ή υποχρεώσεις, είτε άμεσα (δηλαδή τιμές) είτε έμμεσα (δηλαδή που πηγάζουν από τις τιμές).
- Επίπεδο 3 - Πληροφορίες για το στοιχείο ενεργητικού ή υποχρέωση που δεν βασίζονται σε δημοσιευμένα δεδομένα της αγοράς.

31 Δεκεμβρίου 2016	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
	€	€	€	€
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού				
Αξίες εισηγμένες στο ΧΑΚ	2.287	-	-	2.287
Σύνολο	2.287	-	-	2.287

31 Δεκεμβρίου 2015	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
	€	€	€	€
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού				
Αξίες εισηγμένες στο ΧΑΚ	2.334	-	-	2.334
Σύνολο	2.334	-	-	2.334

4. Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις, κρίσεις και παραδοχές

Η ετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων του ΔΣΜΚ προϋποθέτει τη χρήση εκτιμήσεων, κρίσεων και παραδοχών από τον ΔΣΜΚ, οι οποίες επηρεάζουν τα έσοδα, έξοδα, στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεις και τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις που παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις κατά την ημερομηνία αναφοράς. Η αβεβαιότητα για αυτές τις εκτιμήσεις και τις παραδοχές θα μπορούσε να προκαλέσει σημαντικές αναπροσαρμογές στις λογιστικές αξίες των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων στο μέλλον.

Κρίσεις

Κατά την εφαρμογή των λογιστικών πολιτικών του ΔΣΜΚ, ο ΔΣΜΚ έχει προβεί στις ακόλουθες κρίσεις, εκτός από εκείνες που απαιτούν παραδοχές, που είχαν τις πιο σημαντικές επιπτώσεις στα ποσά που αναγνωρίστηκαν στις οικονομικές καταστάσεις:

• Φορολογία

Για τον προσδιορισμό της πρόβλεψης για εταιρικό φόρο απαιτούνται σημαντικές εκτιμήσεις. Για συγκεκριμένες συναλλαγές και υπολογισμούς, ο προσδιορισμός της τελικής φορολογίας είναι αβέβαιος κατά τη συνήθη πορεία της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Ο ΔΣΜΚ αναγνωρίζει υποχρεώσεις για προβλεπόμενα φορολογικά ζητήματα με βάση υπολογισμούς για το κατά πόσο θα προκύψει επιπρόσθετη

φορολογία. Όπου το τελικό φορολογικό αποτέλεσμα αυτών των ζητημάτων διαφέρει από το ποσό που έχει αρχικά αναγνωρισθεί, οι διαφορές επηρεάζουν την πρόβλεψη για εταιρικό φόρο και αναβαλλόμενη φορολογία στην περίοδο που έγινε ο προσδιορισμός της τελικής φορολογίας.

- **Εύλογη αξία χρηματοοικονομικών μέσων**

Η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων που δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά, προσδιορίζεται χρησιμοποιώντας μεθόδους αποτίμησης. Ο ΔΣΜΚ ασκεί κρίση για την επιλογή διαφόρων μεθόδων αποτίμησης και κάνει υποθέσεις οι οποίες βασίζονται κυρίως στην κατάσταση της αγοράς σε κάθε ημερομηνία αναφοράς. Η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού διαθέσιμων προς πώληση έχει υπολογιστεί με βάση την εύλογη αξία των συγκεκριμένων στοιχείων ενεργητικού που κατέχονται.

- **Απομείωση αξίας των επενδύσεων διαθέσιμων προς πώληση**

Ο ΔΣΜΚ ακολουθεί τις οδηγίες του ΔΛΠ 39 για να αποφασίσει πότε μια επένδυση έχει υποστεί απομείωση στην αξία. Αυτή η απόφαση απαιτεί άσκηση σημαντικής κρίσης. Στην άσκηση της κρίσης αυτής, ο ΔΣΜΚ εκτιμά, μαζί με άλλους παράγοντες, τη διάρκεια και την έκταση που η εύλογη αξία μιας επένδυσης είναι χαμηλότερη του κόστους, και την χρηματοοικονομική βιωσιμότητα και βραχυπρόθεσμο επιχειρηματικό μέλλον της επένδυσης συμπεριλαμβανομένων παραγόντων όπως η επίδοση της βιομηχανίας και του επιχειρηματικού κλάδου, οι μεταβολές στην τεχνολογία και στις λειτουργικές και χρηματοδοτικές ταμειακές ροές.

- **Λειτουργία ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα**

Ο Διευθυντής έχει εξετάσει την οικονομική θέση του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου κατά την 31η Δεκεμβρίου του 2016 και τις μελλοντικές προβλέψεις και θεωρεί ότι ο Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις μελλοντικές του υποχρεώσεις, όπως αυτές καθίστανται ληξιπρόθεσμες. Με βάση τα παραπάνω ο Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου θεωρείται δρώσα οικονομική μονάδα.

5. Έσοδα

	2016	2015
	€	€
Τέλος ΔΣΜΚ (1)	3.929.693	4.461.340
Ανάκτηση διοικητικών εξόδων από συνδέσεις δικτύου	101.681	52.384
Έσοδα από έκδοση πιστοποιητικών εγγύησης προέλευσης	10.167	16.629
	4.041.541	4.530.353

1. Το τέλος ΔΣΜΚ περιλαμβάνει τα ακόλουθα

- Το τέλος ΔΣΜΚ €σεντ 0,09/kWh (2015: €σεντ 0,11/ kWh) επί της τιμολογούμενης ενέργειας για ολόκληρο το έτος που καθορίστηκε με βάση τη Ρυθμιστική Απόφαση της ΡΑΕΚ, Αρ. 01/2016 ημερομηνίας 25/05/2016. Η τιμολογούμενη ενέργεια για το 2016 ήταν 4.318.999.028kWh (2015: 4.023.888.502 kWh).
- Έσοδο €39.010 (2015: €33.334) σε σχέση με την επιβολή της χρέωσης €1,48 ανά εγκατεστημένο kWp του οικιακού φωτοβολταϊκού συστήματος του κάθε παραγωγού/ καταναλωτή (συμψηφισμός μετρήσεων) ανά έτος. Η χρέωση προκύπτει από την Απόφαση 909/2013 της ΡΑΕΚ για «Χρέωσεις Επικουρικών Υψηρεσιών, Χρήσης Δικτύου και Άλλων Υψηρεσιών που θα επιβάλλονται για τη διευ-

ρυμένη εφαρμογή του Συστήματος Συμψηφισμού Μετρήσεων της εισαγομένης από το Δίκτυο με την παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια από Φωτοβολταϊκά Συστήματα (Net Metering) εγκατεστημένα σε οικίες».

- iii. Έσοδο €3.584 (2015: €1.729) σε σχέση με την επιβολή της χρέωσης €σεντ 0,09 ανά παραγόμενη ενεργειακή μονάδα (kWh) του φωτοβολταϊκού συστήματος του κάθε αυτοπαραγωγού. Η χρέωση προκύπτει από την Απόφαση 919/2013 της ΡΑΕΚ για «Χρεώσεις Επικουρικών Υπηρεσιών, Χρήσης Δικτύου και Άλλων Υπηρεσιών που θα επιβάλλονται για τη διευρυμένη εφαρμογή του Συστήματος Αυτοπαραγωγής με χρήση Φωτοβολταϊκών Συστημάτων σε βιομηχανικές και εμπορικές εγκαταστάσεις».

6. Άλλα έσοδα εκμετάλλευσης

	2016	2015
	€	€
Έσοδα από χορηγίες για συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα ΕΕ (1)	8.645	80.234
Έσοδα από χορηγίες για εκπαίδευση προσωπικού	372	1.071
Άλλα έσοδα (2)	-	32.116
	9.017	113.421

1. Ο ΔΣΜΚ από το 2013 συμμετέχει σε ένα ερευνητικό πρόγραμμα χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ, το “Concerted Action, supporting the transposition and implementation of Directive 2009/28EC on the promotion of the use of energy from renewable energy sources (RES Directive)”. Τα έσοδα του ΔΣΜΚ, ύψους €7.476 (2015: €11.074) από το ερευνητικό πρόγραμμα προκύπτουν από τους όρους του προγράμματος, όπως αυτοί καθορίζονται στο πρόγραμμα - πλαίσιο του προγράμματος και έχουν ενσωματωθεί σε σύμβαση μεταξύ ΔΣΜΚ και Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού.

Το 2015, ο ΔΣΜΚ αναγνώρισε έσοδα ύψους €69.160 από το έργο «Αναβάθμιση του Συστήματος Τηλεχειρισμού και Διαχείρισης Ενέργειας (ΣΤΗΔΕ)». Το 85% του έργου έχει συγχρηματοδοτηθεί από το Διαρθρωτικό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Επίσης, ο ΔΣΜΚ το 2016 έχει αναγνωρίσει έσοδα ύψους €1.169 από τη συμμετοχή σε προγράμματα του Συνδέσμου Διαχειριστών Μεταφοράς Μεσογειακών Χωρών (MED TSO).

2. Στα άλλα έσοδα κατά κύριο λόγο περιλαμβάνονται τα έσοδα από διάθεση εξουσιοδοτημένου προσωπικού για εκτέλεση καθηκόντων λειτουργού ελέγχου και συντονιστή ασφάλειας για εξοπλισμό μέσης και χαμηλής τάσης εντός των ανεμογεννητριών σε αιολικά πάρκα.

7. Έξοδα διοίκησης

	2016 €	2015 €
Παροχές προσωπικού	86.788	89.854
Ενοίκια	109.120	105.600
Μισθοί και έξοδα υπαλλήλων τοποθετημένων στο ΔΣΜΚ	2.517.835	2.680.133
Κοινόχρηστα	5.338	5.576
Φωτισμός και θέρμανση	43.609	48.306
Ασφάλιστρα	4.174	1.443
Προμήθειες και συντήρηση εξοπλισμού μεταφοράς και διανομής	92.918	49.155
Διάφορα έξοδα	15.161	15.954
Τηλεφωνικά και ταχυδρομικά	15.706	15.399
Γραφική ύλη και εκτυπωτικά	3.486	4.981
Συνδρομές	191.870	191.896
Δημοσιεύσεις και διαφημίσεις	1.524	1.497
Συντήρηση κτηριακών εγκαταστάσεων και εξοπλισμού	26.604	18.991
Εκπαίδευση προσωπικού	6.436	25.153
Αμοιβή ελεγκτών - τρέχοντος έτους	6.440	5.000
Αμοιβή ελεγκτών - προηγούμενων ετών	1.440	500
Λογιστικά δικαιώματα	19.715	14.790
Δικηγορικά και άλλα επαγγελματικά δικαιώματα	7.041	10.123
Αμοιβές τρίτων	196.772	201.796
Πρόστιμα	93	-
Έξοδα ταξιδιών	25.744	17.632
Οδοιπορικά	137	80
Έξοδα οχημάτων	1.442	982
Τέλη άδειας προς ΠΑΕΚ	8.543	8.543
Έξοδα παραστάσεων	12.092	16.838
Άμεσα έξοδα για συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα ΕΕ	2.276	2.647
Ενοίκιο χρήσης ακινήτων, εγκαταστάσεων και εξοπλισμού	123.434	136.458
Διοικητικά έξοδα ΙΣΜ	72.499	71.809
	3.598.237	3.741.136

Τα συγκριτικά ποσά έχουν αναπροσαρμοστεί με βάση αναθεωρημένη πολιτική χρέωσης από την ΑΗΚ που εφαρμόστηκε από το 2016.

8. Παροχές προσωπικού

	2016	2015
	€	€
Μισθοί και ημερομίσθια	82.391	87.185
Κοινωνικές ασφαλίσσεις και άλλα ταμεία	4.397	2.669
	<u>86.788</u>	<u>89.854</u>

Ο μέσος αριθμός των υπαλλήλων που εργοδοτήθηκαν από το ΔΣΜΚ στις 31 Δεκεμβρίου 2016 ήταν 1 (2015:1).

Το μόνο άτομο που εργοδοτείται από το ΔΣΜΚ είναι ο Διευθυντής. Η στελέχωση του ΔΣΜΚ αποτελείται από 36 άτομα (2015: 35) τα οποία προέρχονται από το υφιστάμενο προσωπικό του ΙΣΜ.

9. Έσοδα/ έξοδα χρηματοδότησης

	2016	2015
	€	€
Πιστωτικοί τόκοι	978	2.772
Έσοδα χρηματοδότησης	<u>978</u>	<u>2.772</u>
Τόκοι πληρωτέοι	(333)	(2.326)
Διάφορα έξοδα χρηματοδότησης	(1.037)	(1.025)
Έξοδα χρηματοδότησης	<u>(1.370)</u>	<u>(3.351)</u>
Καθαρά έξοδα χρηματοδότησης	<u>(392)</u>	<u>(579)</u>

10. Φορολογία

	2016	2015
	€	€
Εταιρικός φόρος - τρέχοντος έτους	56.646	112.824
Αμυντική εισφορά - τρέχοντος έτους	293	832
Χρέωση έτους	<u>56.939</u>	<u>113.656</u>

Ο φόρος επί των κερδών του ΔΣΜΚ πριν τη φορολογία διαφέρει από το θεωρητικό ποσό που θα προέκυπτε χρησιμοποιώντας τα εφαρμοσίμα ποσοστά φορολογίας ως εξής:

	2016 €	2015 €
Κέρδος πριν τη φορολογία	<u>451.929</u>	<u>902.059</u>
Φόρος υπολογιζόμενος με τα εφαρμοσίμα ποσοστά φορολογίας	56.491	112.757
Φορολογική επίδραση εξόδων που δεν εκπίπτουν για φορολογικούς σκοπούς	277	413
Φορολογική επίδραση εκπτώσεων και εσόδων που δεν υπόκεινται σε φορολογία	(122)	(346)
Αμυντική εισφορά - τρέχοντος έτους	<u>293</u>	<u>832</u>
Χρέωση φορολογίας	<u>56.939</u>	<u>113.656</u>

Ο συντελεστής εταιρικού φόρου είναι 12,5%.

Κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις τόκοι εισπρακτέοι μπορεί να υπόκεινται σε αμυντική εισφορά με ποσοστό 30%. Σε τέτοιες περιπτώσεις οι τόκοι αυτοί εξαιρούνται από εταιρικό φόρο.

11. Ακίνητα, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός

	Αναβαθμίσεις συστημάτων υπό εκτέλεση €	Βελτιώσεις κτηρίων €	Αναβαθμίσεις συστημάτων €	Έπιπλα και εξοπλισμός €	Σύνολο €
Υπόλοιπο την 1η Ιανουαρίου 2015	362.229	-	-	-	362.229
Προσθήκες	279.322	2.129	4.231	6.099	291.781
Επιχορηγήσεις (2)	(448.920)	-	-	-	(448.920)
Μεταφορά στα έξοδα	(15.775)	-	-	-	(15.775)
Πωλήσεις προς ΙΣΜ (1)	<u>(176.856)</u>	<u>(2.129)</u>	<u>(4.231)</u>	<u>(6.099)</u>	<u>(189.315)</u>
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2015	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Προσθήκες	-	-	3.117	1.905	5.022
Πωλήσεις προς ΙΣΜ (1)	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>(3.117)</u>	<u>(1.905)</u>	<u>(5.022)</u>
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2016	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>

1. Στον Περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμο του 2003, Νόμος Ν.122 (Ι)/2003, αναφέρεται ότι «ο Ιδιοκτήτης Συστήματος Μεταφοράς (ΙΣΜ), θέτει στη διάθεση του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου τους αναγκαίους πόρους για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης, του προσωπικού και των υποστατικών του». Το Πρωτόκολλο Συστήματος Μεταφοράς που έχει υπογραφεί μεταξύ του ΔΣΜΚ και του ΙΣΜ τον Ιούλιο 2006, προβλέπει ότι «ο ΔΣΜΚ δικαιούται να προμηθεύεται μόνος του εξοπλισμό ο οποίος καλύπτεται από τον προϋπολογισμό του αλλά θα δίνει τις αναγκαίες σχετικές πληροφορίες για να καταχωρείται στα περιουσιακά στοιχεία της ΑΗΚ».

Οι κεφαλαιουχικές δαπάνες πραγματοποιούνται από το ΔΣΜΚ και μεταφέρονται στα στοιχεία πάγιου ενεργητικού της ΑΗΚ που είναι ο Ιδιοκτήτης του Συστήματος Μεταφοράς, κατόπιν έκδοσης σχετικού τιμολογίου από τον ΔΣΜΚ.

2. Έχει εξασφαλιστεί συγχρηματοδότηση του έργου αναβάθμισης του Συστήματος Τηλεχειρισμού και Διαχείρισης Ενέργειας (ΣΤΗΔΕ) από το Διαρθρωτικό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε κατά 85% περίπου από το Διαρθρωτικό Ταμείο και ολοκληρώθηκε εντός του 2015.

12. Επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση

	2016	2015
	€	€
Υπόλοιπο την 1η Ιανουαρίου	2.334	3.423
Χρέωση για απομείωση στην αξία	(47)	(1.089)
Υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου	2.287	2.334

Οι επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση, που αποτελούνται κυρίως από εμπορεύσιμες μετοχές, επανεκτιμώνται κάθε χρόνο σε εύλογες αξίες στις τιμές κλεισίματος στις 31 Δεκεμβρίου. Για επενδύσεις που εμπορεύονται σε αγορές με έντονη κίνηση, η εύλογη αξία καθορίζεται σύμφωνα με τις επίσημες τιμές πλειοδότησης του Χρηματιστηρίου. Για άλλες επενδύσεις, η εύλογη αξία υπολογίζεται σύμφωνα με τις τρέχουσες τιμές αγοράς παρόμοιων τίτλων ή σύμφωνα με την προεξόφληση των ταμειακών ροών των πραγματικών στοιχείων ενεργητικού. Για μετοχές όπου η εύλογη αξία δεν μπορεί να υπολογιστεί με αξιοπιστία, αναγνωρίζονται σε κόστος μείον οποιαδήποτε απομείωση στην αξία.

Οι επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση ταξινομούνται ως μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού, εκτός αν αναμένεται να ρευστοποιηθούν εντός δώδεκα μηνών από την ημερομηνία αναφοράς ή εκτός εάν θα χρειαστεί να πωληθούν για άντληση λειτουργικού κεφαλαίου.

Η εύλογη αξία στις 31 Δεκεμβρίου 2016 καθορίστηκε με βάση τρέχουσες τιμές αγοράς στο ΧΑΚ. Ως αποτέλεσμα, έλλειμμα ύψους €47 (2015: πλεόνασμα €1.089) μεταφέρθηκε στο αποθεματικό επανεκτίμησης επενδύσεων στην κατάσταση συνολικών εσόδων.

13. Εμπορικά και άλλα εισπρακτέα

	2016	2015
	€	€
Εμπορικά εισπρακτέα και άλλα	4.485.095	426.805
Προκαταβολές και προπληρωμές	63.104	53.566
Επιστρεπτός Φόρος Προστιθέμενης Αξίας	46.965	1.122.373
	<u>4.595.164</u>	<u>1.602.744</u>

Η εύλογη αξία των εμπορικών και άλλων εισπρακτέων που έχουν λήξη εντός ενός έτους είναι περίπου η ίδια με τα ποσά που παρουσιάζονται πιο πάνω.

Η έκθεση του ΔΣΜΚ σε πιστωτικό κίνδυνο και ζημιές απομείωσης αναφορικά με εμπορικές και λοιπές απαιτήσεις γνωστοποιείται στη σημείωση 3 των οικονομικών καταστάσεων.

14. Μετρητά και αντίστοιχα μετρητών

	2016	2015
	€	€
Μετρητά στο ταμείο	500	501
Μετρητά στην τράπεζα	1.088.254	1.012.182
Λογαριασμοί προειδοποίησης	17	17
	<u>1.088.771</u>	<u>1.012.700</u>

Για σκοπούς της κατάστασης ταμειακών ροών, τα μετρητά και αντίστοιχα μετρητών περιλαμβάνουν:

	2016	2015
	€	€
Μετρητά στην τράπεζα και στο ταμείο	<u>1.088.771</u>	<u>1.012.700</u>
	<u>1.088.771</u>	<u>1.012.700</u>

Η έκθεση του ΔΣΜΚ σε πιστωτικό κίνδυνο και ζημιές απομείωσης αναφορικά με μετρητά και αντίστοιχα μετρητών γνωστοποιείται στη σημείωση 3 των οικονομικών καταστάσεων.

15. Εμπορικοί και άλλοι πιστωτές

	2016	2015
	€	€
Εμπορικοί πιστωτές	61.818	7.251
Προκαταβολές πελατών	2.370	1.716
Οφειλόμενα έξοδα [2]	2.438.062	33.508
Άλλοι πιστωτές [1]	890.656	683.252
Αμυντική εισφορά πάνω σε λογιζόμενη διανομή πληρωτέα	112.151	-
	3.505.057	725.727

1. Σύμφωνα με τον Περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμο του 2003, Νόμος Ν.122 (Ι)/2003, ο ΔΣΜΚ δέχεται αιτήσεις από οποιοδήποτε χρήστη του συστήματος μεταφοράς για σύνδεση ή χρήση του συστήματος. Ο ΔΣΜΚ ενεργεί ως ενδιάμεσος φορέας και αφού ετοιμάσει σχετική μελέτη τιμολογεί τον αιτητή με ποσό που αντιπροσωπεύει το κόστος της ΑΗΚ για σύνδεση αιτητών (παραγωγών και μεγάλων καταναλωτών) στο δίκτυο μεταφοράς. Η ΑΗΚ ακολούθως χρεώνει το ΔΣΜΚ το αντίστοιχο ποσό ώστε να προχωρήσει στην υλοποίηση του έργου. Το ποσό αυτό που αντιπροσωπεύει την κεφαλαιουχική συνεισφορά του τρίτου προς την ΑΗΚ δεν παρουσιάζεται ως έσοδο στις Οικονομικές Καταστάσεις του ΔΣΜΚ.

Ο ΔΣΜΚ τιμολογεί ταυτόχρονα τον αιτητή ποσό που αντιπροσωπεύει ανάκτηση διοικητικών εξόδων του ΔΣΜΚ σε συμβόλαια για σύνδεση στο δίκτυο μεταφοράς. Το ποσό αυτό συμπεριλαμβάνεται στα εισοδήματα του ΔΣΜΚ και είναι καθορισμένο ως % επί της κεφαλαιουχικής συνεισφοράς που αναφέρεται πιο πάνω.

Ποσό ύψους €890.656 (2015: €683.25) αφορά προκαταβολή κεφαλαιουχικής συνεισφοράς για έργα σύνδεσης στο δίκτυο μεταφοράς τα οποία δεν έχουν προχωρήσει στο στάδιο της υλοποίησης.

2. Σε συνέχεια της σημείωσης (1) πιο πάνω, ποσό ύψους €2.417.629 που συμπεριλαμβάνεται στα οφειλόμενα έξοδα, αφορά έργο για το οποίο έχουν ολοκληρωθεί όλες οι διαδικασίες και θα προχωρήσει στο τελικό στάδιο της υλοποίησης εντός του 2017. Αντίστοιχο ποσό συμπεριλαμβάνεται στους χρεώστες εμπορίου. Το ποσό αυτό θα καταβληθεί στον Ιδιοκτήτη Συστήματος Μεταφοράς αφού πρώτα εισπραχθεί από τον αιτητή.

Η εύλογη αξία των εμπορικών και άλλων πιστωτών που έχουν λήξη εντός ενός έτους είναι περίπου η ίδια με τα ποσά που παρουσιάζονται πιο πάνω.

16. Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις

	2016	2015
	€	€
Εταιρικός φόρος	6.646	324
	6.646	324

17. Λειτουργικό περιβάλλον του ΔΣΜΚ

Το γενικότερο οικονομικό περιβάλλον που επικρατεί στην Κύπρο και διεθνώς ενδέχεται να επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό τις δραστηριότητες του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου. Έννοιες όπως ο πληθωρισμός, η ανεργία και εξέλιξη του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) είναι άμεσα συνυφασμένες με την οικονομική πορεία της κάθε χώρας και οποιαδήποτε μεταβολή αυτών καθώς και του εν γένει οικονομικού περιβάλλοντος δύναται να προκαλέσει αλυσιδωτές αντιδράσεις σε όλους τους τομείς επηρεάζοντας ανάλογα τον Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου.

18. Συναλλαγές και υπόλοιπα με συνδεδεμένα μέρη

Οι συναλλαγές και τα υπόλοιπα με συνδεδεμένα μέρη είναι ως ακολούθως:

18.1 Αμοιβή και επιδόματα Διευθυντή

Η αμοιβή του Διευθυντή ήταν ως εξής:

	2016	2015
	€	€
Αμοιβή διευθυντή υπό εκτελεστική ιδιότητα	82.391	87.185
Άλλες εισφορές	4.397	2.669
	86.788	89.854
Επίδομα ταξιδιών και παραστάσεων	6.590	6.970
Επίδομα Προέδρου επιτροπών κανόνων	1.030	1.089

18.2 Συναλλαγές με ΙΣΜ

	2016	2015
	€	€
Έσοδα ΔΣΜΚ	3.929.693	4.461.340
Χρέωση για δαπάνες προσωπικού και Εθνικού Κέντρου Ελέγχου Ενέργειας (ΕΚΕΕ)	(2.713.768)	(2.888.400)
Πάγια χρέωση για παροχή τηλεπικοινωνιακής εγκατάστασης	(3.000)	(3.570)
Κατανάλωση ηλεκτρισμού	(43.609)	(48.306)
Πώληση άλλων στοιχείων ενεργητικού	5.022	189.316
	1.174.338	1.710.380

18.3 Συναλλαγές με ΡΑΕΚ

	2016	2015
	€	€
Τέλη άδειας προς ΡΑΕΚ	8.543	8.543
	8.543	8.543

19. Ενδεχόμενες υποχρεώσεις

Ο ΔΣΜΚ δεν είχε ενδεχόμενες υποχρεώσεις στις 31 Δεκεμβρίου 2016.

20. Δεσμεύσεις

Λειτουργικές δεσμεύσεις

Στις 31 Δεκεμβρίου 2016 ο ΔΣΜΚ είχε τις πιο κάτω δεσμεύσεις για λειτουργικές δαπάνες

	2016	2015
	€	€
Εντός ενός έτους		
Ενοίκια	36.128	107.095
Άλλες λειτουργικές δαπάνες	350.294	443.206
Μεταξύ ενός και πέντε ετών		
Ενοίκια	-	36.128
Άλλες λειτουργικές δαπάνες	190.728	323.732
	577.150	910.161

21. Γεγονότα μετά την περίοδο αναφοράς

Δεν υπήρξαν σημαντικά γεγονότα μετά την περίοδο αναφοράς που να έχουν σχέση με την κατανόηση των οικονομικών καταστάσεων.

Έκθεση Ανεξάρτητου Ελεγκτή στις σελίδες 135 μέχρι 138

